

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

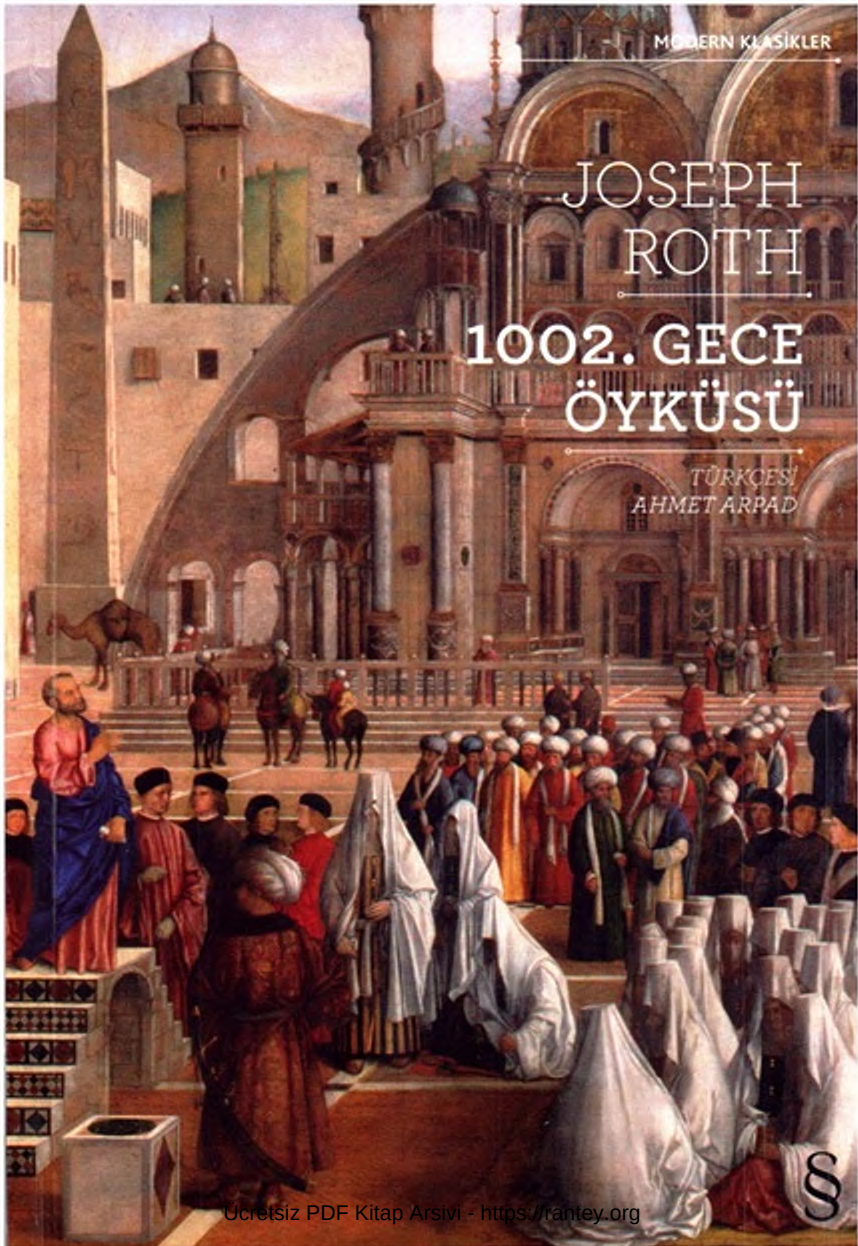
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MODERN KLASİKLER

JOSEPH
ROTH

1002. GECE ÖYKÜSÜ

TÜRKÇESİ
AHMET ARPAD

"Alman yazınının yaratıcı koruyucusu..."

HEINRICH BÖLL

Joseph Roth'un 1939 yılındaki ölümünden önce, sürgündeyken tamamladığı son romanı *1002. Gece Öyküsü*, Viyana'nın 19. yüzyılını, imparatorluk başkenti olduğu dönemi anlatan alegorik bir baştan çıkarma hikâyesi.

1002. Gece Öyküsü, İran Şahı'nın, rahatsızlığı sebebiyle, hava değişimi için bir gemi yolculuğuna çıkarak Habsburg İmparatorluğu'nun başkentini ziyaret edişini anlatıyor. Hafif süvari bölüğünden Yüzbaşı Baron Taittinger ve talihsiz kadın Mizzi Schinagl'ın başından geçenler ve 1930'lu yıllarda Avrupa'da gerçekleşen büyük değişim de romanın arka planını oluşturuyor. Şah'ın ziyaretiyle Viyana'daki birçok kişinin hayatı farklı yollara sapıyor; bu değişim, aynı zamanda Avrupa'nın tamamına yansıyan dönüşümün de bir örneği.

1002. Gece Öyküsü, elde etmeyi başardıkları zenginlik, statü ve emniyeti sürdürmeye yönelik ümitsiz davranışlar ve açgözlülük içinde yıkıma doğru sürüklenen kahramanların acı anlatısı...

"Bizim sevgili Joseph Roth'umuz, yeri hiç doldurulamayacak, sonsuza dek unutulmayacak, -bir buyrukla- Alman edebiyat tarihinden silinip atılamayacak ender insanlardan biriydi."

STEFAN ZWEIG

EVEREST

www.everestyayinlari.com

[f/everestyayinlari](https://www.facebook.com/everestyayinlari)

[@everestkitap](https://www.instagram.com/everestkitap)

[@everestyayinlari](https://www.twitter.com/everestyayinlari)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

EVEREST

1963

JOSEPH ROTH

1894'te Doğu Galiçya'da dünyaya geldi. Lemberg'de ve Viyana'da Alman Dili Edebiyatı okudu. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı. Savaştan sonra üniversiteye devam etmeyip gazetecilik yapmaya başladı. İlk romanı olan *Örümcek Ağı*'nı 1923'te yayınladı. Ardından yazdığı *Eyub* ve *Radetzky Marşı*'yla uluslararası üne kavuşan yazar, Hitler'in iktidara gelmesiyle Fransa'ya göç etti. Yaşadığı sürgün hayatının zorlukları, çok sevdiği eşinin hastalığı ve parasal kaygılarla boğuşurken alkol bağımlısı olan Roth'un sağlığı iyice bozuldu. 1939'da Paris'te yaşamını yitirdi.

AHMET ARPAD

5 Mart 1942'de İstanbul'da doğdu. Gazeteci-yazar Burhan Arpad'ın oğludur. Orta ve lise öğrenimini Alman ve Avusturya okullarında tamamladı. İstanbul Üniversitesi'ndeki Alman Dili Edebiyatı Bölümü'nde yükseköğrenimi bitirdi. 1968 yılından bu yana Almanya'da serbest gazeteci (*Cumhuriyet* gazetesi), fotoğraf sanatçısı ve çevirmen olarak yaşamaktadır. Özellikle Heinrich Böll, Gerhard Hauptmann, Hermann Hesse, Stefan Zweig, Anna Seghers, Pablo Neruda, Johannes Mario Simmel, Thomas Bernhard ve Harry Mulisch gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. 1994-1995 Abdi İpekçi Gezi Yazısı Yarışması'nda ikincilik ödülünü aldı. 2016 yılında, Everest Yayınları tarafından yayınlanan Anna Seghers'in *Transit* adlı romanının çevirisiyle Talat Sait Halman Çeviri Ödülü'ne layık görüldü. PEN Türkiye Merkezi, Enternasyonal Stefan Zweig Cemiyeti ve Almanya Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

JOSEPH ROTH

1002. GECE ÖYKÜSÜ

Türkçesi: Ahmet Arpad

Yayın No 1963
Modern Klasikler 92

1002. Gece Öyküsü
Joseph Roth

Editör: Fatih Yücel
Almanca aslından çeviren: Ahmet Arpad
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: Muzaffer Aysu

© 2020, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ekim 2020

ISBN: 978 - 605 - 185 - 532 - 5
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

1002. GECE ÖYKÜSÜ

I

18... yılının ilkyazıydı, Şahların Şahı, Perslerin ulu, yüce ve büyük hükümdarı, Pers İmparatorluğu'nun mutlak kralı günün birinde kendini iyi hissetmedi. O ana dek hiç böyle bir sağlık sorunu yaşamamıştı.

İmparatorluğunun en ünlü doktorları rahatsızlığının nedenini bulamadı. Şahların Şahı'nın huzuru kaçtı.

Uykusuz geçirdiği bir gecenin ardından, sarayı hiç terk etmemesine karşın bütün dünyayı tanıyan çok zeki baş haremağası Patominos'u yanına çağırttı. Ona şunları söyledi:

“Dostum Patominos, ben hastayım. Korkarım ben çok hastayım. Doktorum sağlıklı olduğumu söylüyor, ancak ben ona inanmıyorum. Sen ona inanıyor musun, Patominos?”

“Ben de ona inanmıyorum!” dedi Patominos.

“Öyle ise sen de benim çok hasta olduğuma inanmıyorsun, değil mi?” diye Şah sordu.

“Çok hasta olduğunuzu sanmıyorum!” dedi Patominos. “Fakat yine de hastasınız, Efendim. Çünkü çok değişik hastalıklar vardır, Efendim. Doktorlar sadece vücudun hastalıklarını gördükleri için diğerlerinden habersizdir. Özlemleri sonsuz olan bir insanın vücudunun ve iç organlarının sağlıklı olmasının ona ne yararı vardır?”

“Fakat benim bazı şeylerin özlemini çektiğimi sen nereden biliyorsun?”

“Bunu hissetmeme izin verin...”

“Peki ben neyin özlemini çekiyorum?”

“Bunu bir süre düşünmem gerekiyor...”

Patominos başını önüne eğdi, bir süre düşündükten sonra yine konuştu:

“Efendim, siz çok değişik ülkelerin özlemini çekiyorsunuz, örneğin Avrupa ülkelerinin...”

“Uzun bir yolculuğa mı çıkmam gerekiyor?”

“Hayır, Efendim, kısa bir yolculuğa çıkın! Kısa yolculuklar insanı uzun yolculuklardan daha çok mutlu eder, rahatlatır. Uzun yolculuklarsa onu daha çok rahatsız eder.”

“Nereye gitmeliyim?”

“Efendim...” diye haremağası konuştu, “Avrupa’da çok ülke vardır. Önemli olan orada ne yapmak istediğinizdir, beklentilerinizdir.”

“Sence ben ne yapmalıyım oralarda, Patominos?”

“Efendim,” diye haremağası konuştu, “benim gibi zavallı bir insan siz büyük hükümdarın ne yapmak istediğini bilemez...”

“Patominos,” dedi Şah, “haftalardır tek kadına el sürmediğimi biliyorsun.”

“Evet, biliyorum Efendim,” diye mırıldandı Patominos.

“Sence bu sağlıklı mı, Patominos?”

“Efendim,” dedi haremağası ve oturduğu yerde hafifçe doğruldu, “benim durumumdaki insanlar böyle şeylerden pek anlamaz...”

“Sizleri kıskanmak gerek.”

“Evet,” diye konuştu haremağası ve ayağa kalktı. “Ben başka erkeklere çok acıyorum.”

“Sen niçin acıyorsun bize, Patominos?”

“Bunun çok nedeni var,” dedi haremağası. “En önemli neden de, onların hep değişiklik istemesi. Ancak bu göz boyayıcı, çünkü değişiklik denen şey yoktur.”

“İşte o değişiklik nedeniyle benim buradan ayrılıp bir yerlere gitmemin doğru olacağını mı söylemek istiyorsun?”

“Evet, Efendim,” diye konuştu Patominos, “değişiklik denen şeyin olmadığına inanmanız için...”

“Peki bu inanç beni yine sağlığıma kavuşturacak mı?”

“İnanç değil, Efendim” oldu haremağasının yanıtı, “inanca erişmek için yaşayacaklarınızdır sizi sağlığınıza kavuşturacak olan.”

“Sen buna nasıl inanıyorsun, Patominos?”

“Hadım edilmiş olduğum için, Efendim!” diye konuştu haremağası ve hafifçe eğildi.

Sonra Şah’a uzun bir yolculuğa çıkmasını söyledi. Viyana’yı önerdi. Hükümdar anımsadı: “Müslümanlar yıllarca önce bu kente gitmişti.”

“Ne yazık ki kente girememişlerdi, Efendim. Bunu başarmış olsalardı bugün Aziz Stephan Katedrali’nin sivri kulesinde haç değil, hilâlimiz ışıldardı!”

“Bunlar eski hikâyeler! Biz şimdi Avusturya Kayseri’yle barış içinde yaşıyoruz.”

“Evet, Efendim!”

“Gidiyoruz!” diye Şah emretti. “Vezirlerime haber verin!”

Emrettikleri yerine getirildi.

Önce trenle yola koyuldular. Birinci sınıfa yerleştiler. Sonra gemiye bindiler, arka güvertede yolculuk yaptılar. Baş harernağası Kalo Patominos kadınlara göz kulak oldu. Kıp kırmızı güneş batarken seccadesini yere yaydı, diz çöktü ve dualar etti, namaz kıldı. Kimsenin dikkatini çekmeden İstanbul'a doğru yola koyuldular.

Deniz bir çocuk kadar uslu ydu. Gemi cana yakın bir çocuk gibi sakin sakin ilerledi, kararmaya başlayan gecenin içinde kayboldu.

II

Şah'ın gelin gibi zarif gemisinin masmavi denizlerdeki yolculuğu birkaç gün sürdü. İran'ın Viyana'daki Büyükelçisi'nden haber beklediklerini Şah'a söylemeye kimse cesaret edemiyordu. Ancak bir buçuk gün sonra Şah huzursuzlaşmaya başladı. Geminin rotasının onu ilgilendirmemesine karşın aynı kıyıların önünden birkaç kez geçtiklerinin farkına vardı. Bindikleri gemi güçlüydü, bu nedenle anımsadığı kadarıyla pek büyük olmayan denizi geçmelerinin niçin bu kadar uzun sürdüğüne şaşırmaya başladı. Yanına çağırdığı başvezire gemi yolculuğunun bir türlü sona ermemesinin hoşuna gitmediğini biraz üstü kapalı söyledi. Hoşnutsuzluğunu o anda açıklamaktan çekiniyordu, çünkü sarayında pek güvenemediği hizmetkârlarına deniz yolculuğu boyunca hiç güvenmiyordu. Denizin üzerinde tek yardımcısı Tanrı'ydı, biraz da geminin kaptanı!

Şah kaptanı gözünün önüne getirdikçe huzursuz oluyordu. Adam hiç hoşuna gitmiyordu, onu daha önce görmüş olduğunu

hiç anımsamıyordu. Şah'ın o günlerde çevresindeki kimseye, uzun süredir tanıdıklarına, kendine yakın olanlara bile, pek güveni yoktu, bazılarında şüphelenmiyor değildi. Tanımadıklarına veya tanıdığını çoktan unutmuş olduklarına hep şüpheyile bakıyordu, ancak şüphelendiği kişilere bunu belli etmemeye de çaba gösteriyordu. Onun gibi hükmedenler emrindekilerden daha akıllı olduklarına inanırlar. Yolculuğun bir türlü sona ermemesinden duyduğu hoşnutsuzluğu da başvezirine açarken çok dikkatli olmaya çalıştı. Başvezir Şah'ın şüphelendiğini, ancak duygularını bunu karşısındakine belli etmemeye çaba gösterdiğini sezmişti.

“Efendim denizi aşmak için bu kadar zaman harcamamızı ben de anlayamıyorum.”

“Evet,” dedi Şah. Geminin çok yavaş gittiğini sanki ilk başvezirden duymuş gibi davrandı. “Haklısın, peki sence niçin bu kadar yavaş ilerliyoruz?”

“Kaptan Bey’e sormalıyız Efendim!” oldu başvezirin yanıtı.

Kaptanı çağırdılar. Şah sordu: “Söylesene, ne zaman varacağız kıyıya?”

“Çok saygıdeğer Efendim,” dedi kaptan, “siz Majestemizin yaşamı bizim için çok kutsaldır! Çocuklarımızdan, analarımızdan ve gözbebeklerimizden de çok daha kutsaldır! Deniz şu anda çok sakın görünse de geminin aletleri bir fırtınanın yaklaştığını gösteriyor. Siz Majestemize binlerce kez dikkat etmek zorundayız. Bizler için, vatanımız ve dünyamız için siz Majestemizin kutsal yaşamından daha önemli başka bir şey var mı? – Ancak gemimizdeki aletler ne yazık ki bir fırtınanın yaklaştığı söylüyor, Sayın Majestem!”

Şah başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Hava pırıl pırıldı, gökyüzü masmaviydi. Şah kaptanın ona yalan söylediğini düşündü,

ancak bunu belli etmedi, sadece, “Kaptan, bana öyle geliyor ki senin aletlerin bozuk!” diye mırıldandı.

“Olabilir Majestem,” dedi kaptan, “aletlere her zaman güvenmemek gerekir.”

“Tıpkı sana olduğu gibi, Kaptan Bey,” diye Şah konuştu.

Ancak aynı anda çok uzaklarda, ufukta küçücük, beyaz bir bulut dikkatini çekti. Daha doğrusu buluttan çok bir peçeydi! Kaptanın da bakışları aynı anda ufka takılmıştı. Bir mucizenin yardımına geleceğini, Şah’a söylediği yalanın şimdi gerçek olacağını ümit etti.

Ancak bir an için beklentisi gerçekleşmedi, tam tersine ufuktaki küçücük bulut Şah’ın öfkesini arttırdı. Başvezirle kaptanın alçakça yalan söylediğini yakalamış gibi sevinmişti, ancak şimdi doğa her şeyi bozmuş, küçücük bir bulut yaratmış (bulut büyüyebilirdi!) ve sonunda gerçeği söylemiş olan aletleri haklı çıkarmıştı! Bulutun şekli değişti, rüzgâr onu küçük parçalara ayırdı, dağıldı, ancak az sonra parçalar yine birleştiler, bütün oldular. Bulut büyüdü, güçlendi, uzunlaştı ve karardı.

Şah’ın arkasında durmakta olan kaptan küçük buluttaki değişikliği izliyordu. Hüzünlü değildi, gördükleriyle rahatlamış gibiydi, ancak hisleri onu yanıltmıştı! Şah öfkeyle arkasına döndü ve konuştu: “Tümünüz yanılıyorsunuz!” Sesi aniden patlayan bir fırtınayı andırıyordu. Sözleri yanında duranların üzerine dolu gibi yağıyordu. “Yaptığınız manevrayı ben anlamadım sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz! Sen aletlerin doğru çalıştığını söylüyorsunuz! Fırtına mı çıkacak? Benim gözlerim senin o aletlerinden çok daha güvenilir! Baksana gökyüzü her yerde apaçık ve masmavi! Ben böylesine pırıl pırıl bir gökyüzü görmedim yaşamımda! Kaptan Bey, sen gözlerini iyice aç! Söyle bana, ufukta şu buluttan başka bir bulut görüyor musun?”

Kaptan birden çok ürkütü, ancak şaşkınlığı ürkmesini kat kat aştı. Şaşkındı, ürkmüştü, Şah'a ne söyleyeceğini bilemedi. Efendisi'nin öfkesi acaba gerçek miydi, yoksa onu şaşırtmak için rol mü yapıyordu? Bugüne dek ona hiç yakın olmamıştı, davranışlarından haberi yoktu. Kulağına geldiğine göre Şah hizmetindeki nasıl biri olduğunu anlamak için şöyle bir öfkelenirdi. Ne yazık ki zavallı kaptan bir yandan Efendisi'nin kişiliğini anlamaya çalıştı, diğer yandan da gerçekçi biri olduğunu ona kanıtlamak istedi.

“Efendim,” diye konuştu, “siz saygıdeğer majestem, az önce ufuktaki bulutu gördünüz...” O anda ne söyleyeceğini, nasıl davranacağını bilmeyen beceriksiz birini andırıyordu. Biraz da pervasızdı. Parmağıyla Şah'a ufku gösterdi, beyaz bulutun bu arada renk değiştirip kararmaya başladığını söyledi. Gemi bütün hızıyla o buluta doğru gidiyordu.

“Kaptan Bey!” diye Şah kükredi. “Ben gökyüzünü görmüyor muyum sanıyorsun? Şu ufacık leke sence bir bulut mu? Güneşin tepemizde nasıl ışınlar saçtığını hissetmiyor musun?”

Ancak tam o anda hiç beklemeyen bir şey oldu. Ufuktaki bulut bir saniyede koyulaştı, karardı, bir fırtına bulutuna dönüştü. Ardından güneşin önüne kaydı, hava aniden kararıverdi.

Kaptan kollarını kaldırdı, ileri doğru uzattı. Konuşamıyordu, dili tutulmuş gibiydi. Sanki, Efendim üzgünüm, bırakın benim yerime gökyüzü konuşsun, demek istiyordu.

Doğadaki değişimi, güneş ışınlarının birden kayboluvermesini tabii Şah da görmüştü. Ancak bilemiyordu, hizmetindeki adam fırtına beklendiğini açıklarken ona doğruyu söyledi diye sevinse miydi yoksa kötümser davrandığı için kendi kendine mi kızsaydı? Kafasının karışık olduğunu diğerlerinin fark etmesinden korktu. Bunu kesinlikle engellemeliydi. Karşısındakine emretti: “Göster bana şu aletlerini, Kaptan Bey!”

Sonra Şah önde, kaptan peşinde güvertede yürürlerken hava daha da karardı. Sadece kuzeydoğu bir parça aydınlıktı, gökyüzü orada masmaviydi. Batı yönündeyse morla siyah karışını bir renge bürünmüştü. Hafif esinti doğudaki bulutları biraz aralamıştı. Şah'ın dört adım arkasından giden kaptanın içini aniden bir korku kapladı. Korkusunun nedeni hükümdarından çekinmesi değildi. O Allah'tan, dünyanın gerçek sahibinden korkuyordu, hiç düşünmeden söylemiş olduğu fırtınadan da... Çünkü kaptan yaşamında ilk kez Şahların Şahı'nı gemisinde ağırılıyordu. Basit, kendi hâlinde kaptanın diplomasiden ne haberi vardı? Şah'ın buharlı gemisi Ahmed Akbar'la yirmi yıldır bu denizlerde dolaşıp duruyordu. Çok fırtınayla baş etmişti. Gençliği yelkenli gemilerde geçmiş, denizciliği onlarda öğrenmişti. Şah tahta geçtiğinden bu yana bir gün olsun gemi yolculuğu yapmak istememişti. Şimdi bu tehlikeli görev, yüce Şah'ı denizler ötesine götürmek görevi ona, zavallı kaptana verilmişti.

“Avrupa kıyılarına öngörülen zamanda ulaşmamalıyız,” demişti başvezir ona. “Hükümdarımız çok sabırsız biridir, aklına gelen her şeyin daha ağzından çıkar çıkmaz yerine getirilmesini ister. Şimdi bazı diplomatik engeller var. Ekselansları Sayın Büyükelçimizden gelecek haberleri beklemekteyiz. Bu nedenle de kıyıya yaklaşmadan dolanıp durmalıyız. Eğer Şahımız bunu niçin yaptığınızı sorarsa, fırtına beklendiğini anlatırsınız.”

Başvezir onunla böyle konuşmuştu. Şimdi de fırtına gerçekten yaklaşıyordu. Geminin aletleri fırtına çıkacağını göstermemişti. Kaptan fırtına beklendiğini söylerken yalan söylemişti. O dindar bir adamdı ve şimdi Allah'ından korkuyordu.

Kaptan köşküne ulaştılar. Burada birkaç alet vardı, ancak yakında fırtına çıkacağını önceden gösteren bir alet yoktu. Ortadaki yuvarlak masanın üzerinde, İngiliz yapımı, büyük bir pusula duruyordu. Şah hafifçe üzerine eğildi. “Bu nedir?” diye sordu.

“Sayın Majesteleri bir pusula!” dedi kaptan. “Ah, öyle mi...” diye mırıldandı Şah. “Başka aletlerin yok mu?” – “Burada yok Sayın Majesteleri. Diğerleri yan taraftalar, ikinci kaptanın odasında...” – “Fırtına bekleniyor, öyle mi?” diye Şah sordu. Diğer aletleri pek merak etmiyordu, canı birden fırtına çıkmasını istedi. “Peki, şu fırtına ne zaman bekleniyor?” diye sordu. “Bana kalırsa güneş battıktan sonra fırtına çıkacak!” dedi kaptan.

Şah kaptan köşkünü terk etti. Kaptan peşinden yürüdü. Güverteye çıktıklarında hava iyice kararmıştı, sanki aniden gece olmuştu. Nöbetçi subay hızla kaptanın yanına sokuldu ve Şah’ın pek anlayamadığı bir şeyler söyledi. Şah yanlarından uzaklaştı ve küpeşteye dayanıp denizin köpüklerini seyretti. Kabaran dalgalar geminin bordasına vuruyor, sonra yine geri çekilip köpüklerle dönüyordu. Gemi şimdi iki yana sallanmaya başladı. Sanki bütün dünya sallanıyordu. Devleşen dalgalar yeşil, kara, mavi ve gri renklere bürünmüş, kenarları köpür köpür kocaman dilleri andırıyordu. O güne dek hiç tanımadığı bir huzursuzluk içini kapladı. Sanki gizemli bir dev canavar vücuduna girmiş, barsaklarını karmakarışık ediyordu. Bir an için anımsadı, çocukluğunda da bir gün çok hastalanmış, kendini bugünkü gibi çok berbat hissetmişti.

Kaptan heyecanlandı. Efendisi’nin keyfi kaçmıştı, hiç düşünmeden, çıkacak, dediği fırtına da şimdi gerçekten karşısına çıkmıştı. Kaptan bir an için önce neyle ilgilenmesini gerektiğini düşündü: Fırtınayla mı yoksa Efendisi’nin rahatıyla mı?

Şah’ın yanına gitmeye, onunla ilgilenmeye karar verdi. Çünkü aynı anda Şah hemen en yakın kıyıya yanaşma emrini verdi. Sonra güvertedeki şezlonga uzandı, örtülere sarındı. Çok nefret ettiği, ancak yaşamında hep yanında bulunmasına izin vermek zorunda olduğu tek insan olan özel doktoru geldi, hasta Efendisi’nin üzerine eğildi. O anda yapılacak en doğru şeyi yaptı,

Şah'a kediotu içirdi. Sonra yağmur başladı, ilk damlalar bu arada sezlongun üzerine kurulan kadife çadıra düştü. Çadırı ayakta tutan borulara takılı halkalar rüzgârda şıkırdadı. Şah az sonra yine kendine geldi. Dışarıda çakan şimşekleri gördü, gök gürültülerini duydu. Mide bulantısı geçti, rahatladı. Çünkü gemi durmuştu, kıyıdan iki mil açıkta demir atmışlardı. Dalgalar geminin gövdesini yalıyordu.

Başvezir düşündü, bu fırtına ona göğün yolladığı bir armağan olmuştu! Gece yarısı hızlı yelkenliler Şah'ın adamlarını İstanbul'a götürdü. Ertesi gün yine aynı hızlı yelkenlilerle gemiye döndüklerinde Şah henüz uykusundaydı. Adamlar Viyana'daki Büyükelçi'nin telgrafını getirmişti. Viyana Majestelerini bekliyordu. Onu karşılamak için her şey hazırlanmıştı...

Fırtına sona erdi. Yepyeni, tertemiz bir güneş pırıl pırıl ve neşeyle doğdu.

Kaptanın keyfi yerindeydi. Başvezirin de. Gemi bütün gücüyle Avrupa'ya doğru yola koyuldu.

III

İmparator sabah sekize doğru Şah'ın ziyaretinden haberdar edildi. Müslümanların korkutucu Viyana kuşatmalarının ardından yaklaşık iki yüz yıl geçmişti. O günlerde gerçekten bir mucize Viyana'yı kurtarmıştı. Şimdi Prusyalıların eski Avusturya'yı tehdidi Türklerin kuşatmasından çok daha korkutucuydu. Onlar Müslüman değil Protestan'dı, ancak Tanrı'nın mucizesi gelmiyordu. Şimdi beklenen Prusyalılar dönemi korkutucuydu, Luther'lerin, Bismarck'ların yeniçerileri kapıya dayanmıştı. Siyah-beyaz bayraklarında hilal değil, haç vardı! O haç hoşgörüsüzdü. Hıristiyanlığın simgeleri sanki öldürücü silahlardı.

Şah'ın yakında ziyaretine geleceği haberini alan Avusturya İmparatoru bir an için kafasından bunları geçirdi. İmparator gibi bakanları da benzeri şeyleri düşündü. Viyana'da insanlar fısıldaştı, bakanlıklarda dedikodular yapıldı, kapı arkalarında, kapı ön-

lerinde, gazete bürolarında, kahvehanelerde, hatta pavyonlarda. Her yerde, herkes Şah'ın ziyaretine hazırlandı.

Şahların Şahı'nın treni Viyana'nın Franz Joseph istasyonuna girerken dört saygı taburuyla atlı ve yaya iki yüz polis caddeleri insanlara kapattı. Çok içten misafirperver Avusturya İmparatoru İran Şahı'nı Viyana'ya getiren trenin bütün vagonlarını bir gelinlik gibi beyaza boyatmıştı. Şah'ın İstanbul'dan bindiği buharlı gemi de bembeyazdı. İmparatorluğun alay bandosu peronda bekliyordu. Tren istasyona girerken bando şefi Josef Nechwal İran ulusal marşının çalınmasını emretti. Ziller, davullar İran ulusal marşını büyük gürültüyle çaldı. Büyük davulları taşıyan askeri katır titredi, arada bir inat etti, ancak yine de büyük bir sabırla durdu. Ne davulu çalan asker, ne de bando şefi Josef Nechwal katırın huzursuzluğunu fark etti. Akı Tiller'in vitrininde onu bekleyen madalyadaydı.

Kayser de üniformasının içinde kendini pek rahat hissetmiyordu. O Mayıs gününde hava yazı andırıyordu, sıcak sayılırdı. Peronu örten cam güneşte yanıyordu. Bandonun çaldığı ulusal marş İmparator'un hiç de hoşuna gitmedi, ancak saygıyla dinledi, inatçı bir saygıyla...

Trenden inen Şah'ı Kayser şöyle bir sarılıp selamladı. Şah ihtiram bölüğünün önünden geçti. Josef Nechwal bandosuna 'Tanrı Kayseri Korusun' marşını çaldırdı. İranlı heyet donakaldı.

Sonra faytonlara binip yola koyuldular. Askerlerden oluşmuş mavi duvarın ardında duran insanlar bağırdı: "Çok yaşa! Çok yaşa! Çok yaşa!" Atlı polislerin atları heyecanlandı, sağa sola çifte atmalarına binicileri engel olamadı, yirmi iki seyirci yaralandı. Ertesi gün polis açıklamasında "Üç kişi bayıldı" diye yazdı.

IV

Tören sırasında bayılan bu üç insan, yüce İran Şahı'nın kentlerine gelmesine sevinen Viyana halkının mutluluğunu zedeledi. Onun caddelerden geçişine tanık olanların yanı sıra bayılanlar da tören bitiminde çok mutlu evlerine döndü. İnsanlar, sanki önlerinden geçen Şah ellerini sıkmış gibi sevinç içindeydi. Trecilerle hamalların da mutluluğu, ter içinde kalmış olsalar da, yüzlerinden okunuyordu. İran'ın yüce Şahı sayısız ağır bavulla gelmişti. Eşyaların bir bölümünü taşıyan dört yük vagonunu ise Trieste'de Majestelerinin bembeyaz trenine takmayı unutmuşlardı. İran sarayının tören sorumlusu Kirilida Pajidzani peronda bir aşağı bir yukarı koşuşturup duruyordu. Tren istasyonu şefi Gust Burger de peşinden ayrılmıyordu. Müdürün odasındaki mors aleti sürekli çalışıyordu. Gust Burger, İran Şahı'nın emir subayının Fransızca söylediklerini anlamıyordu. Bu karmaşık durumda ona yardımcı olabilecek tek insan, istasyonun birinci

sınıf yolcularının lokantasında kurulmuş büfenin önünde ne yapacağını bilmiyormuş gibi öyle duruyordu. Bu kişi hafif süvari bölüğünden yüzbaşı baron Taittinger'di. Bölük komutanlığı tarafından belirsiz bir süreliğine saraya 'özel görevler' için tayin edilmişti.

Baron, sırtı pencereye dönük büfeye dayanmış öyle duruyordu. Arada sırada başını çevirip dışarı bakıyor, komik durumdaki istasyon şefiyle İranlı Kirilida Pajidzani'nin çaresizce koşuşturmalarını dudaklarında bir gülümsemeyle seyrediyordu. Taittinger'in gözünde adam bir 'yeniçeri'ydi! Büfenin arkasındaki duvar saati öğleden sonra üçü gösteriyordu. Taittinger saat dört buçukta Bayan Kronbach'la Hornbichl'de buluşmak üzere sözleşmişti. Kocasını ipek ticareti yapıyordu, Döbling'de oturuyorlardı. Bayan Kronbach tutkusuydu, onu tutkusu yapmış ve buna hep sadık kalmıştı. Doğruyu söylemek gerekirse kadın onun ikinci tutkusuydu.

Hafif süvari bölüğünden yüzbaşı baron Taittinger büfeye dayanmış öyle durmaya, arada sırada başını çevirip pencereye bakmaya devam etti. Ona hizmet eden sarışın kadın garsonun arkasındaki duvar saatinden de gözünü ayırmıyordu. Bu genç kadın demiryollarının verdiği kaçınılmaz hizmet için gerekli, diye bir an düşündü. Dışarıda "yeniçeriyle" istasyon şefinin telaş içinde sağa sola koşuşması hoşuna gidiyordu. İran Şahı'nın bavulları gelinceye kadar beklemek zorundaydı. Tabii Bayan Kronbach da bekleyecekti. Ve bu hiç de güzel değildi, ancak şimdi yapabileceği bir şey yoktu.

Ve sonunda saat dört buçuk oldu, yüzbaşı baron dördüncü Hennessy'yi yudumluyordu. Aynı anda bir tren, peşinde sadece dört vagon, hızla perona girdi. Vagonlarda İran Şahı'nın bavulları vardı.

Taittinger koşaradım perona çıktı. İstasyon şefinin yanına gidip, “Her şey çok çabuk olmalı!” dedi. “Efendilerin böyle bekletilmesi bir skandal! Majesteleri geleli bir buçuk saat oldu! Heyecan içinde bekliyorlar! Bu çok utanılacak bir durum! Tam bir rezalet, istasyon şefi!”

Baron yanıt beklemeden hemen Kirilida Pajidzani’nin yanına sokuldu ve Fransız soyluların Fransızcasını andıran mükemmel bir Fransızcayla konuştu: “Dakikası dakikasına geldi! Tam zamanında ulaştı. Demiryollarımız dünyanın en dakik trenlerini işletir!” Peron görevlileri ve hamallar koşuştular. İstasyon şefi sağa sola seslendi, emirler yağdırdı. Yüzbaşı baron bu arada İranlı saray sorumlusuna Viyana gece kulüplerini övmeye başlamıştı.

Kirilida Pajidzani hafiften gülümseyerek onu dinledi, saygı dolu, iyiliksever gülümsemesinde sanki karşısındakine bir acıma vardı. Baron o anda sezdi, bu adam bir ‘yeniçeri’ değildi. Yaşamı tanıyan bir centilmenin ikiyüzlülüğü okunuyordu suratından. Baron kendini ona yakın hissetti.

Gözünde bu İranlı saray sorumlusu ‘sevimli’ biriydi. Onun için üç insan ‘türü’ vardı. En başta ‘sevimli’ olanlar gelirdi, ardından ‘umursamazlar’, son olarak da ‘can sıkıcılar’. Emindi, Kirilida Pajidzani ‘sevimli’ olanlardandı. Baron kısa süre sonra onun söyleyişi zor olan adını kolayca söylediğini fark etti. Sanki çocukluğunda İranlı arkadaşları olmuştu. “Sayın Kirilida Pajidzani sizi bu kadar beklettiğimiz için affınızı rica ederim. Şu demiryolları yok mu... Ancak inanın bana sorumlularını mutlaka bulacağız!”

Boş konuşmamış olduğunu göstermek için hızla istasyon şefinin yanına gitti ve sesini yükselterek konuştu:

“Bu büyük bir rezalet!”

“Evet, Sayın Baron,” dedi istasyon şefi, “tam bir rezalet, Trieste’dekilerin rezaleti!”

“Trieste veya Viyana! Nerede olduğu hiç önemli değil!” Baron sesini iyice yükseltti.

“Önemli olan bavulların Sayın Majesteleri’nin gelişinden iki saat sonra buraya varması!”

İstasyon şefi Burger bir an için başka bir yere tayini çıkacak diye korktu, nazik ve sevimli olmaya çalıştı. Çabuk çabuk konuştu:

“Sayın Baron, bavulların çok gecikmeden gelmesi iyi oldu.”

“Evet, evet!” dedi baron, “fakat henüz yerine ulaşmadı!”

İran Şahı’nın tam yirmi iki kocaman bavulunun arabalara yüklenmesi de yarım saat sürdü. Bu iş bittikten sonra baron istasyonu terk etti. Bereket versin başvezirin emir subayının arabası henüz yola çıkmamıştı. Baron Taittinger çok yapmacık bir çekingenlikle Kirilida Pajidzani’ye:

“Rica etsem acaba beni de alır mısınız?” diye sordu. “Yolda bir yerde ineceğim...”

İranlı, baronu daha fazla rica ettirmedi.

“Ben de bize onur vermenizi rica edecektim,” diye konuştu. “Göreviniz gereği gitmeniz gereken yere kadar size eşlik etmemize lütfen izin verin!”

Faytona bindiler. Önden giden ve kocaman kır atların çektiği üç arabanın peşinden gittiler. Biraz sonra baron yerinden doğrudan doğruya üniformalı faytoncunun omzuna dokundu ve “Hornbichl’in önünde durun!” diye konuştu.

Adam, anladığını göstermek ister gibi kamçısını şöyle bir kaldırıp şaklattı. Taittinger ‘sevimli’ İranlı’nın yanına otururken memnundu.

Fayton az sonra Hornbichl’in önünde durdu. Baron indi, içeri girdi, bahçede, çitin yanındaki, on yıldır hep oturduğu, ‘aşk köşesi’ dediği masaya doğru yürüdü. İpek tüccarı Kronbach’ın eşi on beş dakikadır onu bekliyordu. Sevgilisi onu ilk kez tören üni-

formasıyla görüyordu. Aralarındaki ilişki yaklaşık dört ay önce başlamıştı. Kenarları altın kaplama miğferi bir an için gözlerini kamaştırdı. Beklerken kafasından geçirdiği bazı sitem dolu sözleri unutuverdi. “Gelebildin, çok şükür!” diye tıslar gibi konuştu.

V

Sonraki günlerde baron Taittinger cana yakın bulduğu Kirilida'yı bir an olsun yalnız bırakmadı. Kısa süre sonra Kirilida'nın başvezirden daha çok bilgiye sahip olduğunu fark etti. Onunla her şeyden söz edebilirdi. Örneğin başvezir sanıldığı gibi arada sırada içkiye pek 'hayır' demiyordu, Kuran'ın kurallarını da her zaman uygulamıyordu.

Hafif süvari bölüğünden yüzbaşı baron Taittinger İranlı Kirilida'yla birlikte olduğu iki öğleden sonrada, İslam uzmanı olarak tören komitesinde görevlendirilmiş, yaşamını doğu bilimine adanmış Profesör Friedlaender'den çok daha fazla bilgiye sahip olmuştu. Profesör Friedlaender yaşamı boyunca içkiye hiç el sürmemişti. İçmediği için az bilgi sahibi, diye baron Taittinger bir an düşündü.

Friedlaender kimi gün oldu, bir zamanlar çok önemli araştırmalarla hazırladığı diploma çalışmasının yeterli olup olmadığı

ğından şüphe etmedi değil. Müslümanlar arasında da içkiye el sürenler olduğunu, – aralarında Şah'ın başveziri de vardı – şarkiyat üzerine yirmi yıllık ilmi çalışmalarına karşın ilk kez Taittinger'den duydu. Baron aracılığı ile tanıştığı Şah'ın emrindeki Bay Kirilida'nın da Fars edebiyatı üzerine tek bilgisi olmadığını gördü. Baronun anlattığına göre baş harem ağası da kaldıkları saray hizmetkârlarına karşıdaki Wiesenthaler lokantasından kadehlerle bira getirtiyormuş. Taittinger'den duyduklarından çok daha ilginçlerini yeteneksiz bazı gazetecilerin yazdıklarından okudu. Makalelerde İran'daki yaşam ve İran tarihi üzerine gerçekdışı şeyler yazıyor. Profesör Friedlaender bunları yazan gazetelerin genel yayın müdürlerine yolladığı mektuplarla gerçeği yansıtmadıklarını açıkladı, ancak başarılı olamadı. Bu çabalarının sonucu bazı gazeteciler üniversitede verdiği seminerlere katıldı, bazıları da evine gelip İran üzerine onunla röportajlar yaptı.

Kağran'daki askeri tören sırasında ne yazık ki yağmur yağdı. Her yanından rüzgâr giren kıpkırmızı çadır kanat çırpın kuşu andırdı, yağmur suları içine aktı. Şah, ıslak yeşil çimenlerde hızla at süren süvarileri ilgiyle seyretti. Çadıra giren yağmur damlaları başındaki kahverengi kürk şapkayla üzerindeki kara pelerininin kırmızı yakasını ıslatmaya başladı. Şah huzursuzlaştı. Sağlığına düşküncü. Avrupalı doktorlara, sarayındaki Yahudi doktoru İbrahim'den daha az güveniyordu. Yağmurdan ve rüzgârdan çekinmeyen yabancı generaller arasında kalmıştı. Süvariler kılıçlarını sallıyor, askeri bando dana postu kaplı ıslak davullara vuruyor, ıslak trompetler tiz sesler çıkarıyordu. Hem ardından piyadelerle topçular geçit resmi yapacaktı. Hayır, Şah yeteri kadar görmüştü! Hem o böyle askeri törenleri seven birisi de değildi. Ayağa kalktı, başvezirle yaveri ve maiyeti peşinden yünüdü. Şah çadırdan çıktı. Yağmur şakır şakır yağıyordu. Şah pelerinine bürünüp hızla yürüdü. Diğerleri ise sanki hava yağmurlu değil de, güneşliymiş

gibi sırlıklam olmayı önemsemeden Şah'ın peşinden dimdik yürüdüler.

Baron şöyle bir çevresine bakındı ve hızla faytonların beklediği yere doğru gitti. Sağa sola bakınmadan faytonlardan birine bindi. Diğer davetliler de onu takip etti. Tribünlerde kalan iki general, İran Şahı onuruna düzenlenmiş geçit törenini izlemeyi sürdürdüler. Islak bir geçit töreni oldu... Yürüyüşe katılan Viyana garnizonu askerlerine törenin ardından domuz kızartması, yanında patates haşlama ve bezelyeden oluşan bir yemek çıktı. Birer kadeh birayla birer kutu Macar sigarası da verildi.

Yağmur ertesi gün de sürdü, ancak bu önemli değildi. İspanyol Binicilik Okulu'nda bir etkinlik düzenlendi. Bir gün önce yabancı hükümdarın soğuk havadan rahatsız olduğunu sezdikleri için binicilik okulunda oturacağı locayı kalın Şiraz halılarıyla döşemişler, duvarlarını da Viyana sarayından getirttikleri değerli kumaşlarla kaplamışlardı. Yerlere kırmızı kadifeden yastıklar atılmış, kapının çerçevesine de içeri hava sızmasın diye deriden şeritler yapıştırılmıştı. Loca büyük olmasına karşın içinde ağır, sıkıcı bir hava vardı. Şah üzerindeki pelerini çıkardı, başındaki ağır kürk şapkanın altından alnına akan terleri kırmızı ipek mendiliyle sık sık siliyordu. Yanındakiler, terlemeseler de Şah'a uyup ikide bir mendillerini alınlarına götürüyorlardı. İranlı hükümdar bu kez locasını terk etmedi. Tahran'daki ahırında iki bin sekiz yüz at besliyordu. Hepsi de haremdeki kadınlardan daha seçkin ve değerliydi. Şah'ın ahırında sırtları koyu altın renginde damızlık Arap atları, Yeftah yöresinden, tüyleri incecik, yumuşacık beyaz atlar, güçlü İmam Arasbi Sur'un armağanı Mısır kısrakları, Rus Çarı'nın yolladığı Kafkas bozkır atları, cimri Prusya kralından çok para karşılığı satın alınmış tüyleri kahverengi iri Pomeranya atları ve kısa süre önce Macar ovalarından getirtilmiş, terbiyesi güç, üzerine bineni hemen yere atan yarı vahşi atlar...

Ancak Kayser'in İspanyol Binicilik Okulu'ndaki beyaz Lip-pizan'larının yanında onlar önemsiz atlardır. Kayser locasının karşısındaki geniş balkonda yer almış olan askeri bando İran milli marşının ardından Kraliyet marşı "Tanrı Korusun"u çaldı. Şah'ın atalarının tablolarında görmüş olduğu tarihi giysiler üzerinde, başında koyun derisinden, kalın altın bantlarla örülmüş bir başlık, omuzlarından aşağı inen örgü bir pelerin, ayağında ham deriden, kırmızı, uzun çizmeler, belinden sallanan kılıç bir binici beyaz atıyla ortaya çıktı. Üzerinde oturduğu atın sırtına kan kırmızısı bir örtü atılmıştı. Sırtında beyaz ipek giysiler, ayağında kırmızı iskarpinler bir adam atın önünde yürüyordu.

Beyaz at birden orkestranın çaldığı bir melodiye uyarak çok güzel hareketler yapmaya başladı. Bando şefi Nechwal'in bestesi olan melodi İran müziğini anımsatıyordu. Güzel at kalçalarını, ayak bileklerini, başını ve arkasını melodiye çok güzel uyduruyordu, hareketleri çok zarifti. Hiç kimse konuşmuyordu, ses çıkmıyordu, binici de atına emirler vermiyordu. İnsanlar nefes almadan dans eden atı izliyordu. Atla binicisine yakın oturmalarına karşın çoğu kişinin elinde saplı gözlük veya opera dürbünü vardı. Beyaz at kulaklarını sivriltilmişti, sanki melodiyle zevk alıyordu. Arada sırada iri, kara gözleriyle dans ettiği alanı çevrelemiş, onu sessizce izleyen efendilerle hanımlara bakıyordu. Sanki kendini onlara yakın hissediyordu, gururluydu, tepkilerini merak ediyordu! Ona bu dansı yaptıranın kim olduğunu görmek istermiş gibi Majestelerinin, İran Şahı'nın locasına sadece bir kez baktı. Sonra sağ ön ayağını hafifçe kaldırdı, dengi birisini selamladı, gurur dolu ve onu pek umursamadan... Ardından müziğe uyarak kendi çevresinde bir kez döndü, durdu, dört nalını kırmızı halıya bastırdı, zillerin eşliğinde gururla havaya sıçradı, bir an sanki havada olduğu yerde kaldı, sonra ayakları yine yere bastı ve yumuşak bir tırısla, zikzaklar çizerek keyifle adımlar attı. Müzik

o an için susmuştu, sessizlikte beyaz atın halılarda çıkardığı nal seslerinden başka hiçbir şey duyulmuyordu. İran Şahı düşündü, anımsadığı kadar haremindeki hiçbir kadında Kayser'in harasında yaşayan bu beyaz Lippizan'daki gurur, zarafet ve güzellik yoktu.

Şah diğer atların da gösterisinin bitmesini sabırsızlıkla bekledi. Gördüğü bütün atlar zarif, çekici, sevimli ve akıllı hayvanlardı. Hareketleri yumuşak ve hayran bırakıcıydı. Ancak Şah gösterinin başındaki o beyaz atı unutamadı.

Yanındaki başvezire emretti: "Satın al o atı!"

Başvezir hızla ahırlara gitti. Onu karşılayan ahırlar sorumlusu bir bakan gururuyla istediğini reddetti: "Sayın Ekselans, biz atlarımızı satmıyoruz. Biz hediye ediyoruz, tabii Sayın Majestimiz, yüce İmparatorumuz izin verirse."

Tabii Sayın Majeste'ye sormaya kimse cesaret edemiyordu.

VI

Herkes ayağa kalktı. On beş dakika sonra balo başlayacaktı.

Hofburg Sarayı'nın büyük salonunda davetliler iki sıra olmuş İmparatorların gelişini bekliyordu. Arada sırada yaşlı bir beyin çekingen çekingen öksürdüğü duyuluyordu. Öksürenler diğerlerinden utanıyor olacak sesleri kısık kısık çıkıyordu. Bazıları ceplerinden ipek mendillerini alıp ağızlarına tutuyordu. Arada sırada kadınların fısıldadığı da duyuluyordu. Bu fısıldamadan çok nefes almaktı. Balo salonunun sessizliğinde bir tıslamaydı.

Kalın, siyah değneğin kırmızı halıya hafifçe vuruşu bir an için kulağa gürültü gibi geldi. Bekleyenler başlarını salonun girişine çevirdi. Çevresi altın kaplama beyaz büyük kapı ağır ağır açıldı ve İmparatorlar yan yana salona girdiler. Salonun diğer ucunda bekleyen saray orkestrası İran milli marşını çalmaya başladı. Şah elini önce başına, sonra da göğsüne götürdü, bekleyenleri selamladı. Hanımlar hafifçe diz kırarak, beyler saygıyla öne doğ-

ru eğilerek karşılık verdiler. İmparatorlar, misafir ve ev sahibi, uçları kırılmış başaklar arasından geçer gibi ilerlediler. Sağa sola bakarak gülümsediler. Sarı saçlı, siyah saçlı hanımlara gülümsediler, başları saçsız beylere gülümsediler, yana taranmış saçları briyantimli beylere de.

Baldan yapılmış üç yüz kırk iki mum salonu aydınlatıyor ve ısıtıyordu. Ortadan sallanan büyük kristal avizede de kırk sekiz mum yanıyordu. Binlerce mumun ışığında oval dans pisti sanki alttan aydınlatılmış gibi ışıldıyordu. Kayser'le Şah pistten biraz yüksekte, tabanı kıpkırmızı kumaşla kaplı galeride, el işçiliği çok zarif, abanoz ağacından yapılmış iki rahat koltukta yan yana oturuyorlardı. Avusturya İmparatoru'nun yanında tören sorumlusu duruyordu. Mumların altın sarısı ışığı üniformasının altın işleme yakasında yansıyor, ayaklı dev şamdanlardan yükselen tatlı ışıkla karışıp bütün oluyor, yüceleşiyordu. Şah'ın yanında başvezir, üzerinde siyah bir üniforma, ayakta duruyordu. Siyah kalın bıyığı, düşer gibi ağzının üzerine iniyordu. Arada sırada, sanki yabancı bir güç yüzünün kaslarını hareket ettirmiş gibi, belirli aralıklarla gülümsüyordu.

Mevkilerine ve saygınlıklarına göre beylerle hanımlar Şah'a takdim edildi. Şah'ın bakışları arada bir karşısında duran kadınlara takılıyordu. Çocuksu ışıldayan gözlerinde sanki ruhu yansıyor. Bakışlarında hırs ve merak, kendini beğenmişlik ve şehvet, sevimlilik ve acımasızlık, pintilik ve heybet vardı. Üzerlerinde gözlerini gezdirdiği kadınlar İran Şahı'nın bakışlarındaki hırsı, merakı, şehveti ve kendini beğenmişliği hissettiler. Ürperir gibi oldular. Onu tanımamalarına karşın Şah hoşlarına gitti. Üzerindeki siyah pelerini, başındaki kırmızı, gümüş işleme şapkayı, belinden sallanan kılıcı, başveziri, haremmini, üç yüz altmış beş kadını, hatta baş haremağasını ve tüm İran'ı sevdiler, tüm şarkı da...

O an İran'ın Efendisi'ni bütün Viyana, bütün Avusturya, bütün Avrupa, bütün Hristiyan dünyası sevdi. Şah da, sevgi ve kadınlarla dopdolu yaşamında o akşam, yıllar sonra ilk kez böylesine bir heyecan duydu. Benzeri bir canlılığı belki çocukluktan delikanlılığa geçtiği, kadınları tanımaya başladığı o günlerde yaşamıştı. Niçin son yıllarda sarayındaki haremın kadınlarını usandırıcı bulmuştu, şimdi Viyana'da, hiç tanımadığı bu dünyada ise kadınlar niçin çekiciydi? Onlar keşfedilmediği bekliyordu.

Esmer yüzü hafiften kızardı, nabzı gittikçe hızla attı, derisi gergin, kırışksız, masum bir delikanlıyı andıran alnında ter tane-cikleri oluştu. Yeşil, ipek mendilini, çabucak gözlerini sildikten sonra kolunun içindeki küçük cebe soktu. İnce, zarif parmakları sol bileğine takılı incilerle sinirli sinirli oynadı. Başka zaman onu rahatlatan bu değerli inciler şimdi heyecanlandırıyordu, parmaklarını yakıyordu. Yaşamında ilk kez örtünmeyle çıplaklığı bir arada görüyordu. Kadınların giysileri sanki üzerlerinden kayıyordu. Kilitlenmemiş, her an açılacakmış bir kapıyı andırıyordu. Kadınlar hafifçe diz kırıp ona selam verirken bir an için göğüsleri görünüyordu. Diz kırmadan önce tuvaletlerinin eteklerini kaldırırken de sanki günah işlemeye hazırdılar! Buradaki hem açık, hem kapalı kadın evindeki üç yüz altmış beş gizemli, gizemsiz, içine kapalı kadından çok daha çekiciydi. Batılı kadınların aşk sanatı kim bilir ne kadar anlaşılmazdı! Mutlaka kurnazdılar, ancak bu yüzlerinden hiç anlaşılmıyordu. Hafif inik göz kapakları ele veriyordu ve gizliyordu, söz veriyordu ve kaçırıyordu, açığa çıkarıyor ve saklıyordu. Saçlarına taktıkları küçük taşların ışıltısı siyah, sarışın, kumral saçların ışıltısının yanında bir hiçti! Siyah sıcak bir yaz gecesinin koyu mavisini andırıyordu, kumral yavaş yavaş geride kalan bir akşamın son selamıydı, kızıl da güz bitiminde akça ağacın soylu yaprağı... Sarışın biraz uçarı, ilkyazda bahçelere yağın sarısalkım, donuk ve gümüşü. Tek tek bu kadınların bir

erkeğe ait olduğunu veya yakında ait olacağını düşünmek bile... Her biri özenle korunacak mücevher!

Hayır! Şah o anda böyle şeyleri kafasından geçirmek istemedi. Utandırıcı, o an için zararlı düşüncelerdi... Avrupa'ya gelmişti, eşsizi yaşayıp tadına varmak, çok çeşitliliği unutmak, korunanı avlamak, kimi sınırları kırıp aşmak, bir defalığına yasadışı olanı sahiplenmek, Avrupalıların, Hristiyanların ve batı dünyasının akıllıca yaşamından pay almak istiyordu.

Az sonra dans başlayınca – davetliler polkayla coştı – duyguları iyice altüst oldu. Altın gibi ışıldayan, karacayı anımsatan iri kahverengi gözlerini bir an için kapattı. Bakışlarındaki açgözlü hırsı görsünler istemiyordu. Hepsini beğeniyordu, hepsi ilgisini çekiyordu. Kadınlıklarını değil, onlardan gelecek sevginin özlemini çekiyordu. Her erkeğin kutsallaştırdığı Tanrıça'nın özlemini, onu bekleyen eşsizin...! Kadın cinsinin verebildiği her mutluluğu yaşamıştı. Eksikliğini çektiği, bir kez olsun yaşamak istediği tek şey bir kadının ona yaşatacağı sızılardı.

Seçmeye karar verdi. Gözlerini salondaki kadınlarda gezdirdi, çoğunda kendine göre beğenmediği yerleri oldu. Sonunda kararını verdi. Tüm davetliler arasında tek beğendiği, Viyana'da herkesin tanıdığı kontes W. oldu.

Sarışın, açık tenli, genç, unutmabeni çiçeği bakışlı menekşeyi andıran Tanrı bağıışı gözleriyle bu kadına üç yıldır, katıldığı ilk balodan bu yana tüm kent sosyetesini hayran kalıyor, birçok erkek ona tapıyordu. O, sadece zarıflığı ile geçmişte kendilerine saygı duyulan, tapılan hoş genç kadınlardan biriydi. Davranışlarını kendisi için büyük bir armağan kabul eden karşısındaki ona bir şeyler borçlu olduğu inancındaydı.

Annesi onu geç dünyaya getirmişti. Doğduğunda babası monarşiyeye uzun yıllar hizmet etmiş, yaşını başını almış emekli bir memurdu. Artık günlerini Moravya'daki çiftliğinde mineraller

kolleksiyonunun başında geçiriyordu. Eşini ve kızını unuttuğu anlar oluyordu. Yine ailesini unutmuş, Bolzano'daki dostunun yollamış olduğu ender bir Malakit taşıyla ilgilendiği bir gün Maliye Bakanlığı'nda daire şefi olarak görev yapan, daha önce hiç görmemiş olduğu bir bey ziyaretlerine gelmişti. Bu kişi kont W. idi. Yaşlı adam onun mineraller kolleksiyonuna ilgi duyduğu için geldiğini sanmıştı, ancak adamın tek ilgisi kızıydı. En küçük akik taşını bile cep feneriyle uzun uzun inceleyen yaşlı von Parditz kızına ilgi uyan genç adama kelebek gözlüğünün ardından şöyle bir bakmış ve sadece: "Evet, Helene'yle mutlu olun," demişti.

Genç kadının, arada sırada değişik görevlere yollanan çekici baron Taittinger'le yaşadıkları güzel anılar olsa da o kocasını seviyordu. Genç kızlığında baronun güzel yanlarını – konuşurken sanki dans ediyordu – fark etmesine karşın çekiciliğini bir yerden sonra tehlikeli bulmuş, ancak bir süre sonra, biraz kaprisli de olsa ilgisine karşı koyamamıştı. Zavallı Taittinger de o günlerde genç kıza aşık olduğunu düşlüyordu. İnatçıydı ve dayanıklıydı, ısrarlı çabalarının istediği sonucu getireceğine inanıyordu. Üstleri tarafından değişik görevlere yollanan genç süvari yerine göre kibirli bir erkek olduğunu da göstermekten çekinmiyordu. Bir buluşmalarında kız o gün keyfinin yerinde olmadığını, onunla sohbet edemeyeceğini söyleyip gitmesini istediğinde genç Taittinger bunu gururuna yedirememiş gibi, çevresinde başka kızlar olduğunu da yüzüne söylemişti.

Aralarında bu küçük kırgınlığı ilişkilerinin sonu kabul etmiş, karasevdalı bir genç gibi bütün gün Sievering'de gezinip durmuştu. Ne işi vardı Sievering'de? Saatleri çok sıkıcı geçmiş, berbat bir gün yaşamıştı. Ancak hemen ertesi gün yine çekici baron olmasını bilmişti. Çünkü Mizzi Schinagl'ı tanımıştı.

VII

Anlattığımız o günler artık çok geçmişte kaldı. Mizzi Schinagl'ın kontes W.'ye ikiz kardeşi kadar çok benzediğini iddia eden baron Taittinger'in haklı olup olmadığını bugün saptamamız ne yazık ki mümkün değil.

Sievering'in sokaklarında üzgün üzgün dolaşırken aklına komik bir şey gelmişti. Kendine toprak bir pipo alacaktı. Alois Schinagl'ın dükkânına girdi. Yaşlı bir adamın karşısına çıkacağını beklemişti. İçeri adımını atarken dükkân kapısının üzerindeki çingirak büyük bir gürültüyle çaldı. Baron Taittinger buna şaşırmadı, onu şaşırtan, içeride tezgâhın arkasında yaşlı pipocuyu beklerken, karşısında kontes W.'yi görmesi oldu. Fakat bu mümkün değildi, orada duran kontese çok benzeyen kız kardeşi olacaktı. Genç kadının gösterdiği pipoları uzun uzun incelemeye karar verdi.

Pipoları tuhaf buldu, fiyatları da komikti. Önünde duranları teker teker eline aldı, şöyle bir üfledi. Bir gün izlemişti, babası, saray müşaviri, cennetmekân babası Taittinger gittikleri Olmürtz'de pipo seçerken böyle yapmıştı. Şimdi onu taklit ederken tanışına ikiz kardeş gibi benzeyen ince yüzlü o kıza gözaltından baktı. Evet, kesinlikle kontes W.'yi andırıyordu, menekşe gözlerinin 'unutmabeni' bakışıyla, dar alnına düşen perçemiyle, ensesindeki kül sarısı topuzuyla, gözlerini kırpışıyla, hafif alaycı gülümserken görünen sivri kenar dişleriyle, ellerini hareket ettirşiyle, dirseklerindeki gamzelerle bu genç kız sanki kontes W. idi...

Üzerindeki süvari yüzbaşı üniformasının altın düğmelerinin saçtığı ışıltı sanki dışarıda hava karardıkça loş dükkânı doldurmaya başladı. Baronun eline aldığı veya tezgâhın üzerinde duran pipolar görünüyordu, ancak kontes W.'nin 'ikizi' genç kız tanımadığı bu subayın yanında biraz rahatsız hissetti, masada duran ispirto lambasını yaktı.

Taittinger o akşam, gerekmemesine karşın, tam on beş toprak pipo satın aldı. Dükkândan çıkmadan genç kıza sordu: "Küçük Hanım, babanızın mesleği nedir?"

"Babam soba ustası Alois Schinagl'dır!" dedi genç kız. "Bu pipoları sobacılığın yanı sıra yapıyor. Bize gelen müşterilerin çoğu soba satın alıyor. Pipo almaya gelen pek yok, alan onu yıllarca kullanıyor."

"Ben yarın tekrar uğrayacağım," dedi baron Taittinger. "Benim daha çok pipoya gereksinim var!"

Ertesi gün gerçekten geldi. Yanına uşağını almıştı. Tam altmış toprak pipo satın aldı!

Üç gün sonra yine Sievering'e uğradı, semt hoşuna gitmişti! Günlerden Cumartesi'ydi, saat üçe geliyordu. Taittinger o gün sivil giyinmiş olmasın karşın Mizzi onu eski bir dost gibi

karşıladı. Güzel bir sonbahar günüydü, hava sıcaktı. Mizzi az sonra dükkânı kapattı ve baronun faytonuna bindi. Kronbauer'e yemeğe gittiler.

Kronbauer'de yemek yediler ve genç üç saat sonra hiç tanımadığı erkeğe nişanlanmak üzere olduğunu anlattı. Nişanlısı, berber ve perukacı Xandl Parrainer olacaktı. Her Pazar onunla gezmeye gidiyordu.

Bu gibi şeyler Taittinger'i hiç ilgilendirmiyordu. Mizzi'nin anlattıklarını doğru dürüst dinlemedi. Bir ara, bana iyi bir berber önermek mi amacı, diye kafasından geçirdi. "Yolla onu bana," dedi sonunda. "Herren Sokağı No. 2, birinci kat."

VIII

Kısa süre sonra Taittinger Mizzi'nin canını sıkmaya başladığını fark etti. Ve günün birinde genç kız hamile olduğunu söyledi. Bu baron için can sıkıntısından da öteye bir durumdu. Hiç hoşuna gitmeyen, tatsız bir gelişmeydi. Hemen notere gitmesi gerekti. O ne kontes W.'yi seviyordu, ne de ona çok benzeyen Schinagl'ı. Taittinger yaşamı boyunca sadece kendini sevmiştir.

O günlerde gelenekti, baronun durumunda olan varlıklılar yatak-yorgan ve iç çamaşırları satan dükkânlara yatırım yapıyordu.

Taittinger her şeyi yoluna koyduktan sonra iki ay izin aldı ve Viyana'dan uzaklaştı. Annesinin Bacska'da yaşayan amcasının yanına gitti. Orada olduğunu sekreterinden başkası bilmiyordu. Bu nedenle Mizzi Schinagl'ın Herren Sokağı 2 numaraya yazdığı mektuplara yanıt vermedi. Sekreteri Dr. Maurer genç kadından gelen bütün aşk mektuplarını açmadan yırtıp attı.

Baron Taittinger günün birinde Bacska'dan Viyana'ya döndüğünde Mizzi Schinagl için Porzellan Sokağı'nda kiralamış olduğu dükkân döşenip açılmış, çalışıyordu ve Mizzi Schinagl dokuz aylık hamileydi.

Bir oğlan çocuğu doğurdu. Adını Alois Franz Alexander koydu. Doğal babasının adı Alois Franz'dı. Xandl da berber nişanlısıydı. Yatak-yorgan ve iç çamaşırları satan dükkânın işi iyi gidiyordu. Berber nişanlısı Mizzi'yle evlenmeye hazırdı. Genç kadın da artık sakin ve temiz bir yaşamın özlemini çekiyordu. Ancak kafası böyle güzel düşüncelerle doluyken, aşkı da unutamıyordu. Aşk olduğu kişi Taittinger'di. Oğlu sağlıklı ve güzeldi. Genç kadın baronun bir gün onu görmeye geleceği ümidini hiç yitirmedi, ancak Taittinger gelmedi.

Xandl üç yaşına bastığında Mizzi Schinagl Schönborn parkının sıralarından birine oturmuş dinlenirken çok konuşkan ve yardımsever bir kadınla tanıştı. Kadın ona Wieden semtinde bir evi önerdi. Oraya çok kibar insanlar uğruyordu. Şimdi nasıl bir yaşam sürdürüyordu, bütün gün dükkân, küçük oğlunun bakımı kolay olmamalıydı. Üstelik ona destek olan bir kocası da yoktu... Böyle bir yaşama nasıl dayanıyordu? Mizzi Schinagl da kimi gün kadının söylediklerini düşünmemiş değildi.

“Oraya uğrayan kibar insanlar kimler?” diye sordu.

“Kentin çok saygı değer kişileri...” dedi yanında oturan yabancı kadın. “Size bazı adlar verebilirim, ancak önce listeme bakmalıyım.”

Kalktı, hızla yanından uzaklaştı ve az sonra elinde bir kâğıtla döndü.

Mizzi ertesi gün Bayan Matzner'e giderken bunu niçin yaptığını bilmiyordu. İlgisini ni çekmişti? Daha önce Bayan Matzner adını hiç duymamıştı! Yazın son günleriydi, hava çok sıcaktı. Karataavuklar, genç kadının yürüdüğü yolun taşları arasında yetişen

otları gagalıyor, keyifle şarkılar söylüyordu. Kapısında 'Josephine Matzner' yazan evin önünde durduğunda saat tam altıydı. Küçük levhada, 'Josephine Matzner, masajcı, 2. Kat, zile üç kez basın' yazmaktaydı. Genç kadın zile üç kez bastı.

İkinci kattaki daireden içeri adımını atan Mizzi'yi leylak, menekşe, mine çiçeği, muhabbet çiçeği kokuları sarıp sarmaladı! Ve daha ne olduğu anlamadan kendini pembe salonun ortasına buluverdi. Pencerelerdeki perdeler pembe ipektendi, kapının perdesi de pembe ipekti, duvar kâğıtları da. Kapının tokmağı porselenden pembe bir gonca güldü.

Günün birinde, bir akşam, sevgili Taittinger geldi. Baron yıllardır Josephine Matzner'in misafirlerinden biriydi. Az sonra Mizzi Schinagl'ı karşısında görünce şaşırmadı. Çoğu erkek böyle durumda onun gibi soğukkanlı kalamazdı. Taittinger düşündü, bu sürprize bir yanıt bulmak için kendini zorladı. Görevlendirildiği noterin bir zamanlar Mizzi Schinagl'la nasıl uzlaşmış olduğunu anımsamaya çalıştı. Çamaşırhane mi yoksa terzi dükkânı mı açmıştı genç kadına? Yatak-yorgan satan bir dükkân da olabilirdi... Tek anımsadığı, genç Schinagl'ın ondan bir kız çocuğu doğurmuş olduğu idi. Şimdi karşılaşınca nezaket gereği çocuğun sağlığını sordu: "Merhaba! Küçük kızımız ne yapıyor?"

"Bizim bir oğlumuz olmuştu!" dedi Mizzi ve yıllar sonra ilk kez, sanki o anda yalan söylemiş gibi yüzü kızardı.

"Evet, bir oğlumuz..." diye mırıldandı baron. "Affedersin!"

Az sonra şampanya ısmarladı ve Mizzi'yle oğlanın, oğlunun şerefine kadeh kaldırdı. Şampanyasını yudumlarırken oğullarından söz eden Mizzi'nin anlattıklarına pek kulak kabartmadı. Oğlana Bayan Schyscka'nın baktığını söyledi. Bu kadın Bielitz-Biala'lıydı, ancak güvenilir, iyi birisiydi. Dükkânla da daha çok o ilgileniyordu, işler iyiydi. Mizzi yaşamından memnun sayılırdı.

Baron genç kadının anlattıklarının çoğunu dinlemedi. Üzerinde derin dekolte beyaz ipekten bir giysi vardı. Konuşurken arada sırada eli sağ dizbağına gidiyordu; herhâlde o gün kazandığı on Gulden yerinde duruyor mu diye bakıyor olacaktı... İki kadeh şampanyanın ardından, Josephine Matzner'in devamlı müşterisi olduğunu öğrendiği baronun bugün sadece onun için oraya geldiğini düşünmeye başladı. Az sonra süvari yüzbaşısı da Mizzi nedeniyle buraya gelmiş olduğuna inandı. Yüreği küçüktü, ancak çabuk duygulanıyor, çabuk da unutuyordu. Mizzi'den hâlâ hoşlandığını hissetti, düşündü, onu niçin öyle çabuk terk etmişti. Ancak hoşlanması yeterli değildi, bir zamanlar karşılıksız – açtığı dükkân dışında – sahip olmuş olduğu kadına şimdi niçin ödeme yapacaktı? Tabii bu akşam Mizzi'nin gözleri önünde oradaki kızların biriyle beraber olmak da yakışmazdı. Bütün bu sıkıcı düşüncelerden kurtulmak için önce Mizzi'ye altın beş Gulden uzattı. Genç kadın Taittinger'in verdiğini aldı, hafifçe üzerine tükürdü ve “Gel benimle, yukarı çıkalım,” dedi. “Orada güzel bir odacığım var!”

Baron genç kadınla odasına gitti ve gece yarısına kadar onun yanında kaldı. Ayrılırken sık sık geleceğine söz verdi ve sözünü tuttu. Burada Mizzi'yle karşılaşmış olması bir nimet miydi, lanet miydi? Kontesi mi yoksa Mizzi'yi mi daha çok seviyordu? O seviyor muydu? Hem o hâlâ eski Taittinger miydi? Belki yakında kendini başka bir insan sınıfına sokacaktı! Kendisine, “Sen sıkıcı birisin” diyecekti...

IX

İranlı yüce insan, üç yüz altmış beş kadının ve Şiraz'daki beş bin üç yüz on gülün Efendisi isteklerini frenlemeye, onları başkalarından gizlemeye alışık değildi. Kontes W.'yi gözüne kestirir kestirmez yanında duran başvezire doğru eğildi ve "Sana söylemek istediğim bir şey var," diye fısıldadı. "Şu ufak tefek, sarışın kadınla bu akşam tanışmak istiyorum... Kimden söz ettiğini anladığınızı sanırım!"

"Sayın Majestelerimin kimden söz ettiğini anladım," dedi başvezir. "Ancak, ancak..." O anda 'bu mümkün değil' deseydi yaşamını tehlikeye sokacağını da biliyordu. "Böyle bir şey burada nasıl gerçekleşir, bilemiyorum."

"Bugün!" diye Şah. Emirlerinin yerine getirilmemesine alışık değildi.

"Bugün!" diye onayladı başvezir de.

Dansa ara verildi. Efendi'yle uşığı ağır ağır İmparator'un yanındaki yerlerine döndüler. İmparator dostça onlara gülümsedi. Kısa bir aradan sonra müzik tekrar başladı. Çiftler yine piste çıktılar.

Gece yarısına doğru İmparator ve Şah yerlerinden kalktılar, iri koltuklarının arkasında açılan büyük kapının ardında gözden kayboldular.

Şah yan odaya geçti. Beklerken ortadaki siyah masanın üzerinde duran gümüşten bir Diana heykelciği dikkatini çekti. Şah'a bir an için o kadını anımsattı. Çevresine bakındı, gördüğü her şeyle kadını düşündü... Lacivert büyük kanepeler, gök mavisi ipek duvar kapaması, ince, uzun Majolika vazodaki leylaklar, dört ince kollu büyük gümüş şamdanın coşku dolu hatları, İran Şahı'nın ayaklarının altındaki koyu mavi, yumuşacık yer halısı... Bekledi ve bekledi. Şah beklemeye alışık değildi.

Beklemek zorundaydı. Ondan on beş, yirmi metre ötede görüşmeler vardı. Salonda şu kişiler bir araya gelmişti: Başvezir, saray tören sorumlusu ve Majesteleri'nin emir subayı. Az sonra emniyet müdürünü de çağırmaya karar verdiler. Ancak bir sonuca varamadılar. Başvezir Şah'ın emir subayı, yakın arkadaşı Kirilida Pajidzani'nin de aralarına katılmasını istedi. Hemen onu aradılar, ancak bulamadılar. Genç, yaşamı seven, yakışıklı Pajidzani ortadan kaybolmuştu.

Sorun neydi? Görgünün ve misafirperverliğin yasalarından uzaklaşmaları mümkün müydü?

Saray tören sorumlusu buna kesinlikle karşıydı, İmparator'un emir subayı da onun gibi düşünüyordu. Bunun üzerinde tartışmaya kesinlikle gerek görmüyorlardı. Değerli misafirinin biraz tuhaf isteğini Majesteleri'ne iletmeyi de reddediyorlardı. Ancak önemli misafirin istediğini yerine getirmemek de öyle kolay değildi.

Emniyet müdürü böyle bir sorunu halledecek birisini bulmaları gerektiğini söyledi; bu kişi saray dışından birisi olmalıydı. Bunu duyan saray tören sorumlusu heyecanla atıldı, böyle bir şeyi başarabilecek tek kişinin Taittinger olduğunu söyledi.

Görüşmelere ara vermeyi kararlaştırdılar. İki kişi hemen mavi salona, beklemekte olan Şah'ın yanına koştu. Koltuğuna kurulmuş, inci bileziğiyle oynuyordu. “Ne zaman?” diye sordu. “Şimdi sorun bayanı bulmak...” diye başvezir konuştu. “Toplantının sonunda gözden kaybolmuş, ancak bulabilmek için bütün gücümüzü harcıyoruz!”

Aynı anda özlenen bayanı bulabilmek için bütün gücünü harcayan Taittinger'di.

Şah umursamazmış gibi elini şöyle bir salladı ve “Bekliyorum!” diye mırıldandı.

Majestelerinin ses tonunda sabır ve anlayışın yanı sıra gözdağı da vardı.

Bütün görevi kentin tanınmış kişilerinin ne yaptığını, nereye gittiğini, kiminle görüştüklerini, kiminle yakın dostluk kurduklarını araştıran, her yerde eli olan, yaşamasını seven bir saray casusu emniyet müdürüne, baron Taittinger'in bir saattir muhafız birliğinde üniformalardan sorumlu Wessely'nin kızıyla kent barlarından birinde keyif çatıyordu. Emniyet müdürü hemen adamın verdiği adrese gitti. Süvari yüzbaşı genç kızla oturduğu locanın kapısı tıklatılınca yerinden fırladı ve kapıya doğru yürüdü. Böyle bir durumda yakalandığı için hiç utanmadı, ancak birliğin üniformalar sorumlusu Wessely'nin kızıyla oynamak akıllıca bir şey mi? Zavallı Taittinger'in bilmediği bir şey vardı; saray casusu Vondrak'ın onu kollamış olduğundan haberi yoktu.

Taittinger kapıya doğru yürürken üstünü başını biraz düzeltti. Karşısında emniyet müdürünü görünce genç Wessely'le burada

olduğunu adamın bildiğini anladı. Koridora çıktı. Kapıyı kapatmamıştı, nasıl olsa içeride kimin olduğunu biliyorlardı.

“Sayın Baron hemen benimle gelmenizi rica ediyorum!” dedi emniyet müdürü.

“Hoşça kal!” diye Taittinger genç Wessely’ye seslendi.

Az sonra emniyet müdürüyle merdivenleri inerken niçin onu almaya geldiğini sormadı. Adam mutlaka önemli bir konu nedeniyle buraya gelmişti. Ondan istedikleri bir şey olmalıydı.

Evet, evet, böyle olmasa gecenin bu saatinde eğlendiği yerden onu gelip almazlardı. Başka zaman olsa gitmemekte inat ederdi, ancak şimdi durum hassastı, hissediyordu bunu. Küçük odada üç kişi ne yapacaklarını bilemeden, şaşkın şaşkın, sürekli düşünmekten bitkin öyle oturmuş bekliyordu. Korkularından yüzleri sapsarıydı. Bir genç gibi hızla içeri giren süvari yüzbaşı Taittinger ise capcanlıydı. Masanın çevresinde oturanlar ona ne istediklerini söylediler. Aralarında Fransızca konuşuyorlardı. Usul usul ve ürkek. Anlattıklarını dinleyen Taittinger, sanki iskambil masasında oturuyormuş gibi tertemiz bir Almancayla konuştu: “Fakat Efendiler, çok küçük bir sorun var!”

Masada oturan üç kişi şaşkın şaşkın ona baktı.

“Çok küçük bir sorun!” diye Taittinger tekrarlardı. Sorunun kontes W. olduğunu duyduğunda o ana kadar tanımamış olduğu bir nefret duydu, intikam alma duyguları kabardı. Bir şeyler bulmalı, hayal gücünü çalıştırmalı, inanılmaz bir intikamı yaşamalıydı. Konuştu: “Efendiler, Viyana’da çok, çok ilginç sayısız kadın var! Majesteleri, Şah Hazretleri – zevkini tabii ki eleştirmek istemiyorum – bugüne kadar böyle bir denemeyi yapmadı...”

Baron böyle konuşurken tabii Mizzi Schinagl’ı düşündü. Sorunsuz tasasız yaşamında ilk kez o genç kadına olan yakın ilgisini ve sevgisini artık yitirmiş olduğunu fark etti. Aynı zamanda kontes W.’ye olan bir nefret içini sardı, Şah’ın ona gerçekten

sahip olabilmesini bir an için arzulamadı değil! Ruhu karmakarıştı. Bir zamanlar sevmiş olduğu kadını, şimdi de hâlâ sevdiğini sandığı kadını kepazece İranlı'ya mı teslim edecekti? Hayır, ne olursa olsun bu yüzkarası duruma engel olmalıydı. Farkındaydı, ona hâlâ aşıktı, bu karşılıksız, hüznü dolu bir aşktı! Ancak aşkına karşılık bulamadığı için intikam mı almalıydı? Kontese ikiziymiş gibi benzeyen kadını da başkasına teslim edemezdi, ancak dolambaçlı bir yoldan kendine ihanet edecek, kendi kendinden utanacak ve kendine beddualar yağdıracaktı.

“Bu hiç de zor değil Efendiler” diye konuştu. Dudakları arasından bu sözler çıkarken hem utandı, hem de sevindi. “Yaşamda her insanın bir ikizini bulmak zor değildir. Öyle değil mi Efendiler? Birbirine çok benzeyen bayanlar vardır, öyle değil mi? Bir kışlaya tıkılmış bayanlar arasında da! Eminim, Sayın emniyet müdürü ne demek istediğimi anladı! Böyle yapmakla birçok sorundan kurtulabiliriz. Sayın Majestelerimizi sıkmayız, onu zor duruma sokup üzmeziz.”

Küçük salondaki beyler baronun ne demek istediğini hemen anlamıştı. Biraz endişeyle başvezirin tepkisini beklediler, ancak Şah'ın sağ kolunun dudaklarındaki sürekli kibar gülümseme kaybolmadı. Neyin planladığını başvezirin anlamış olduğunu, baronun çok zekice planına hayran kaldığını, ancak bunu belli etmemek istediğini düşündüler.

“Beyler aralarında anlaştı mı?” diye Fransızca sordu. Ses tonundan Taittinger'in konuştuğu Viyana Almancasını pek anlamadığını da belirtmek istiyor gibiydi.

“Sayın Ekselans, biz bayanı bulacağız!” dedi Taittinger ve saygıyla eğildi.

Beş dakika sonra da, saat gece yarısını geçmiş olmasına karşın sabırla aşağıda kaldırımda, törenden çıkacak kontları, prensleri, arşidükleri faytonlarına binerken görebilmeyi ümit edenler, si-

lindir şapkalı ve fraklı on sekiz erkeğin hızla saraydan çıktığını gördüler. Fakat bunlar prensler değildi! Özel bölümün gizli elemanlarıydı, onlara ‘uzmanlar’ deniyordu. Yerin altını, ortasını, üstünü tanıyanlar, oralarda neler döndüğünü bilen dedektifler ve jurnalcilerdi! Kapının önünde nöbet tutanlar hızla çıkanları tanıyor olacaklar, bir ıslık çaldılar, lastik tekerlekli faytonlar çabucak kaldırıma yanaştı.

Bu adamlar her üç dünyada yaşayan önemli bayanlarla bayları tabii ki tanıyordu! Başlarındaki adamın adı Sedlacek’ti. Yola çıkmadan önce emniyet müdürüne:

“Siz hiç kormayın, Ekselans!” demişti. “Yarım saat, en geç bir saat sonra kontes, daha doğrusu ikizi karşınızda olacak!”

Sedlacek güvenilir birisiydi. Eline fotoğraf vermeye hiç gerek yoktu. Tanıdığı bütün insanların yüzleri ezberindeydi. Kontes W.’yi tanıyordu. Baron Taittinger’i tanıyordu. Süvari subayının kontese olan karşılıksız aşkından da haberi vardı. Taittinger’in kimlerle özlemlerini gidermeye çalıştığını biliyordu. Mizzi Schinagl’ı tanıyor, o günlerde kaldığı yerin adresini de biliyordu. Bunlardan öteye kökenini, Sievering’deki dükkânını ve babasını da tanıyordu. Taittinger’e karşın Sedlacek, genç kadının Şah’ın arzuladığı kontese pek benzemediği kanısındaydı. Daha doğrusu Mizzi Schinagl Bayan Matzner’in yanında yaşadığından bu yana biraz değişmişti. Ancak yine de – adamları daha iyisini bulamadıkları sürece – işlerine yarayabilirdi!

Her şey yolunda gibiydi. Bu gizli konuyla ilgili herkes yarım, en geç bir saat sonra derin bir nefes alacaklarını ümit ediyordu. Salondakiler gelecek haberleri beklerken hiç ummadıkları bir şey oldu, aniden kapı açıldı ve İmparator’un misafiri içeri girdi. Hemen orkestra şefine haber iletildi, yan salondaki orkestra İran milli marşını çalmaya başladı. Bekleşenlerin elleri ayakları tutulmuştu.

Salona gelen Şah kimseyi selamlamadan aralarına karıştı, hiç konuşmadan dolaşmaya başladı. Salondakilerin yanına sokulmaktan kaçındığını fark etmedi. Çevresindeki dünyadan kopmuş gibiydi. Orkestranın aralıksız çaldığı Strauss valslerine karşın salondakiler keyifsizdi.

Baron Taittinger gözlerini Şah'tan ayırmıyordu, kafasından neler geçirdiğini çok iyi biliyordu. Dakikalar geçiyor, ancak sarayın ajanları bir türlü dönmüyordu. Ne olursa olsun Şah'ın kontesle bir sohbete dalmasını engellenmeliydi. Bu nedenle kontesi bir an önce eve yollamalı, Şah'ın da salondan çıkmasına engel olmalıydı.

İstenmeyen bir gelişme olmaması için baron Taittinger kont W. ile konuşmaya karar verdi.

Yavaş yavaş kontun oturduğu küçük masaya sokuldu. Dansı pek sevmeyen adam tek başına oturmaktaydı. Kont iskambil oyunlarını sevmezdi, pek içki de içmezdi. Tek tutkusu kıskançlıktı. Eşini kıskanmak hoşuna giderdi, çok zamanını ona harcar-
dı! Dans edişini izlerken içinde ona zevk veren tuhaf duygular uyanıyordu. Erkeklerden nefret ediyordu. Hepsinin eşine sahip olabilmek için pusu kurduğuna inanıyordu. Tanıdığı bütün erkekler içinde arasının tek iyi olduğu, cana yakın süvari yüzbaşısı baron Taittinger'di. Eşine fazla sokulamıyordu. Masasına gelen Taittinger hemen konuya girdi:

“Sayın kont,” dedi, “size çok ciddi bir şeyden söz etmek zorundayım: Misafirimiz Şah, eşinize âşık olmuş!”

“Öyle mi?” diye kont. Sesi çok donuk çıkmıştı. “Buna hiç şaşırmadım. Onu çok erkek seviyor, sevgili baron!”

“Fakat sayın kont... Şah... Siz şarkı tanırırsınız..!” Uzun süre sustu. Karşısındaki adamın bakışlarında hem öfke, hem de yakarma vardı. Ona bakan kontun sapsarı yüzü donuk ve ruhsuzdu, sarışın bir sazan balığını andırıyordu...

“Siz şarkı tanırırsınız,” diye Taittinger yeniden söze girdi. Ses tonundan ümitsiz olduğu belliydi.

“Şark beni kesinlikle ilgilendirmiyor,” diye ruhsuz konuştu.

Donuk mavi gözlerinin bakışları dans eden güzel eşini arıyordu. Aman Allah! Taittinger şaşırmıştı. Şah’ın amacının ne olduğunu kavramadı mı? Nasıl bu kadar umursamaz olabilir? Tanıdığım kont kiskancın tekidir!

“Bakın Şah beni kesinlikle ilgilendirmiyor!” dedi kont. “Ben şarklıları kıskanan birisi değilimdir.”

“Sizi anlıyorum, fakat...” Süvari subayı sesini yükseltti. Yaşamında hiç böyle zor bir an yaşadığı anımsamıyordu. Ancak sitem dolu düşünmeden de edemedi, bu duruma düşmesinin nedeni kendiydi! Masanın üzerindeki mumların yakıcı sıcaklığını yüzünde hissetti. Terlemeye başladı, içini bir korku sarmıştı. Dayanamayacaktı, kafasından geçirdiklerini bir an önce karşısındakine söylemeli, rahatlamalıydı. Hücuma geçen bir süvari gibi hızlı hızlı konuştu: “Şunu söylemek istiyorum... Sayın kontesin bir süre için salondan çıkması gerekiyor!”

O ana kadar canı sıkılmış gibi karşısında öyle oturmuş olan kontun aniden yüzü kızardı, donuk bakışları öfkeyle doldu.

“Size ne oluyor?” diye bağırır gibi konuştu.

Taittinger sakın sakın oturmaya devam etti.

“Lütfen söyleyeceklerimi önce bir dinleyin.” Bir an sustu ve kendini toparlayıp, “Söz konusu olan sayın eşinizin onurunu, bu salondaki bütün bayanların onurunu korumak!” dedi. “Tahranlı Bey bu akşam kesinlikle eşinizle karşılaşmamalı! Bakın nasıl da dolaşıyor salonda, sanki av peşinde! Kendisi Majestelerimizin misafiri. Bir ülkenin taç giymiş reisi! O politik bir misafir! Utanmazlığına ancak kurnazlıkla yanıt verebiliriz. Yarım saat, belki de on beş dakika sonra...” Süvari yüzbaşı saatine baktı, “...her

şey halledilmiş olacak. Yalvarırım size sayın kont, lütfen sakın olun... İzin verin eşiniz sayın kontesle beş dakika konuşayım.”

Kont yerine oturdu, yüzü yine soldu. “Ben eşinizi alacağım,” diye konuştu süvari yüzbaşı. Sonra yerinden kalktı ve piste doğru yürüdü. Rahatlamış gibiydi, ancak içindeki korkuyu silip atamamıştı.

X

Bir kadına böylesine hassas bir konuyu açmak, yerinde sözler kullanarak ona olup biteni anlatmak hiç de kolay bir girişim değildi. İçişleri Bakanı'yla ayakta sohbet etmekte olan emniyet müdürü, süvari yüzbaşını, onu sanki günler sonra ilk kez görüyormuş gibi, hafifçe gülümseyerek selamladı. Yanındaki bakan özür dileyip uzaklaştı. Baron sordu:

“Sedlacek döndü mü?”

Ancak emniyet müdürünün yüz ifadesi onu şaşırtmadı değil. Taittinger hemen kavradı, adam konuyu bilmezliğe geliyordu ve o akşam olup bitenleri yıllarca sonra da anımsamayacaktı!

Süvari yüzbaşısı, “Hemen geliyorum!” dedi ve uzaklaştı. Emniyet müdürünün her zaman inkâr edeceğine emindi, ancak yakın gelecekte olacaklardan habersizdi. Hızla kontesin yanına gitti ve “Eşiniz beni size yolladı,” diye konuştu.

Sonra her şey çabuk gelişti. Fayton kapıya yanaştı. Kontes W. ve eşi bindiler. Kontun faytoncuya nereye gideceklerini söylemesine fırsat kalmadı, Taittinger faytoncuya bağırır gibi seslendi: “Prater’e! Bayanla Bay biraz temiz hava almak istiyor!”

Lastik tekerlekli fayton sessizce uzaklaşırken sadece atların kulağa güzel gelen nal sesleri duyuluyordu. Süvari yüzbaşısı bir an durdu, faytoncuya öyle seslenmiş olduğu için kendi kendinden utandı. Çok içmiş olacağım, diye düşündü, sanırım kafam biraz karışık, yanlış yaptım!

Hayır, hayır, kafası karışık değildi. Jurnalci Franz Sedlacek’e kapsamlı bilgiler ve direktifler vermeyi zorunlu görmemişti. O ne yapacağını bilen birisiydi.

Son bir saatte Majesteleri’ne göz koymuş olduğu kadının yerine sunabilecekleri başka bir kadın bulamamışlardı. Bu durumda Sedlacek’in yapabileceği tek şey, tanınmış Josephine Matzner’e gitmek ve yanında kalan Mizzi Schinagl’ı alıp getirmek oldu.

Oraya varır varmaz Mizzi’yi yaşlı bir ormancının kolları arasından aldı, üzerinde kısacık kıpkırmızı bir giysiyle faytona bindirdi. Ne olduğunu ve ne yapması gerektiğini genç kadına yol boyunca anlattı. “Hiç ağzını açmayacaksın” dedi. “Sana adını sorarsa, ‘Helene’ dersin. Biraz beceriksiz davran, hiçbir şeyden haberin yok. – Göster bakayım ona nasıl davranacağını! Dikkat et, ben görevdeyim. Anlaştık mı?”

Sedlacek faytondan indi, genç kadını tek başına bıraktı. Diğerlerinden on metre ötede duran faytonun üstü açıktı, Mizzi üşümeye başladı. Az ötede bir polis geziniyordu.

Bu arada genç kadına çabucak bir balo tuvaleti bulundu. Açık mavi, ipek, açık dekolmeli, korse, inci bir kolye ve bir broş. Sedlacek’in Burg Tiyatrosu’na yollamış olduğu dört adamı on beş dakika içinde her şeyi çabucak halletmişti. Üzerlerinde frak, başlarında melon şapkalar, ellerinde bastonlar, soylu görünümlü dört

bey, gaz fenerleri taşıyan bekçiler eşliğinde tiyatronun kostüm bölümünde çabucak dolapları karıştırmış ve Mizzi'ye uyacak açık mavi ipek giysiyi bir torbaya tıktırmış, inci kolyeyi, ışıldayan kıpkırmızı bir broşu, yapma çiçekleri, unutmabeni çiçeği mavisi çorap bağlarını, pırıl pırıl bilezikleri ceplerine doldurmuşlardı.

Sonra bütün hızlarıyla – devlette bu kadar hızlı çalışan görevliler olmazdı – saraya döndüler. Yardımsever genç Schinagl çabucak giyindi, yabancı birisi için, hele şarklı bir erkek için Avrupalı, saygıdeğer bir hanım oldu. Anton Wessely'nin, Taittinger'in kısa süre önce biraz kabaca terk etmiş olduğu kızı sarayın ikinci derece memurlarına ayrılan bölümde bekledi.

Bundan sonra her şey Sedlacek'in çok başarılı çabaları ve Şah'ın kıvrak emir subayı Kirilida Pajidzani sayesinde gelişti. Üstü kapalı bir faytonla – Sedlacek başka bir faytonla peşlerindeydi – İran Şahı'nı Bayan Matzner'in evine götürdüler. Eğer gecenin o saatinde eve sık sık uğrayan birisi gelmiş olsaydı sokağın ve evin büyülenmiş olduğunu sanırdı. Sokak lambaları söndürülmüştü, sanki bütün ev uykudaydı, sokak uykudaydı. Tek yaşayan, evlerin damlarına ışıltısı vuran gökyüzünün gümüşü yıldızlarıydı.

Matzner'in evinin içinde de her şey sus pusttu. Bütün kadınlar odalarına çekilmiş, kapılar kilitlenmişti. Oda anahtarları Bayan Matzner'in cebindeydi. Salonun loş ışığında, üzerinde tüller ve değişik kumaşlardan çabucak yaptığı kül rengi bir giysi uzun yıllar, yüz yıllar sonra ortaya çıkmış bir prensesin suskun oda hizmetçisinin hayaletini andırıyordu. Yerlere kadar eğilerek içeri giren çifti, Mizzi'yle Majestelerini, selamladı. Bütün evde tıs çıkmıyordu. İçerisi o kadar loştu ki, duvarlar, mobilyalar, perdeler seçilmiyordu. Majesteleri Şah gerçekten Tahran'da hep düşlediği büyümlü bir Avrupa saraycığının içinde hissetti kendini. O yıllarda İran'a gelen ve ziyaret ettiği evlerden birinde şark dünyasının gizemlerini bulduğuna inanan Avrupalı bir Hristiyan gibi Şah

da o gece batı âleminin gizemlerini sonunda tanıdığına inandı. Düşündü, demek ki bu topraklarda da kadınlar sadece evlerindeki erkeklere ait değilmiş! Evet buralarda harem yoktu, ancak haremsiz aşk çok daha çekici ve büyüleyiciydi..! Kadın parayla alınmıyor, erkeğe hediye ediliyor. Tekeşliliği öven Avrupalılar sadece kadınlarının üzerindeki gizem tülünü kaldırmıyorlar, onları 'ödünç' de veriliyorlar!!

Majesteleri İran Şahı, Avrupalı kadınların aşk sanatında, ülkesinin kadınlarından kat kat daha hünerli olduğuna inandı. O gece, haremdeki kadınların istekli bir erkeğe veremeyeceği alışılmamış, çok değişik, çok yabancı bir aşkı yaşadı! Gizli ajan Sedlacek'in Mizzi Schinagl'a önerdikleri İranlı hükümdar için çok alışılmamış şeylerdi. O bir Avrupalı değildi, onun, içinde üç yüz altmış beş kadın olan haremi vardı. Bir yılın geceleri kadar! Buradaysa, Josephine Matzner'in evinde sadece bir kadın vardı...

Sedlacek sabah kadar faytonda bekledi. O pek güvenilmeyen, zayıf karakterli kimi meslektaşları gibi görev sırasında gözlerini kapatıp uyuklayanlardan değildi. Çalışırken özel yaşamından daha dikkatli, her zamankinden uyanıktı. Bu onun kişiliği idi. Yaptıklarının karşılığında ödüllendirilme veya terfi beklemiyordu. Çoğu kez karanlık işler yapıyordu, attığı her adım gizemliydi ve sonsuza dek de gizemli kalacaktı. Üstlerinin onu ödüllendirmesi hiç önemli değildi!

Şah ertesi sabah uyandığında yanını boş buldu. Şaşkın ve ürkek çevresine bakındı. Yatağın üzerindeki koyu yeşil sayvandan aşağı sallanan örgü iplerin ucundaki püskülü fark etti. Çok kullanılmış olacak eskimiş sayılırdı. Evin içinde bir yerde duycaklarını umarak ucundan tutup çekti. Yanılmamıştı. Çıngırak sesi kulağına geldi.

Ondan önce çok erkek püskülü çekmişti.

XI

Güzel, masmavi bir gökyüzü o sabah kentin üzerini örtüyordu. Bahçelere çiğ yağmıştı. Doğadan yükselen kokulara sokaklarda koşuşturan fırıncı çocukların sepetlerindeki taze ekmek ve sandviçlerin kokuları karışıyordu.

Işıl ışıl, mutluluk dolu bir ilkyaz sabahıydı. Zavallı Şah bütün bunları görmüyordu. Yanında iki görevli – daha doğrusu koruması iki adamı – kapalı faytonuyla mutlu insanların yaşadığı sokaklardan geçiyordu. O ise mutlu değildi. Dün geceki serüven güzel anılarla geride kalmıştı, ancak o düşünden büyük bir macera geçirmiş, değişik deneyimler yaşamak istemişti. Yüreği değişimi özlemişti. Gerçeği söylemek gerekirse dün akşam ve gece yaşamının düş kırıklığını yaşamıştı. Sarayda daha büyük bir tören beklemişti. Avrupa'da aşkın nasıl yaşandığı üzerine de pek bilgi sahibi olamamıştı. Bu kenti dün akşam sevmişti, şimdiyse o sevgi uçup gitmişti. Dün akşam saraydaki etkinlik bir göz boyamadan

başka bir şey değildi. Kente dönüş yolu uzadıkça, hava aydınlandıkça Majesteleri'nin içi daha çok kararıyor, hırçınlaşıyordu. Başvezirin şu sözlerini düşündü: Zevk ve merak yanılgıdır, çünkü gerçek dışıdır. İçi sıkılıyordu, pişmandı... Az önce oyuncağını kırmış çocuk gibi hissetti kendini.

Yanındakilerle konuşmadı. Soran olsaydı belki şöyle yanıt verirdi: Birkaç saat öncesine kadar zenginlik dolu bir dünyadaydım, şimdiyse o bomboş, fakir. Ancak onun gibi bir Bey, bir Şah böyle şeyleri başkalarına anlatabilir miydi?

Konakladıkları villaya döner dönmez başveziri yanına çağırttı. Önündeki yarım portakalı kaşıklarken yaşlı adama sordu, burada hoşuna giden ne vardı? Odasında kendini evinde gibi hissetti, az önce pişirdikleri acı kahvenin kokusunu zevkle içine çekti. Küçük ispirto ocağında yapmışlardı. Titreşen alev kurbanın yakıldığı açık ateşten yükseliyordu.

Baş harem ağası kenti olduğu gibi bu odayı da beğendiğini söyledi, onun için en önemli şey Efendisi'ne yakın olmasıydı. Seni gidi yalancı, diye Şah bir an düşündü, ancak karşısındakinin sözleri hoşuna da gitmedi değil. Konuştu:

“Bu yalanın için sana öyle bir ceza vermeliyim ki, yaşamın boyu her şeye küsesin!”

“Efendim yücedir,” diye konuştu baş harem ağası, “onun vereceği ceza beni yaşama küstürtmez!”

“Bize eşlik eden karılarım nasıllar?” diye Şah sordu.

“Efendim” dedi baş harem ağası, “yemekleri iyi, sağlıkları yerinde, büyük ve rahat yataklarda güzel uyuyorlar. Üzüldükleri tek şey Efendileri'nin yanlarına gelmemesi...”

“Uzun süre kadın yüzü görmek istemiyorum, bir yıl boyunca. Avrupalı kadınlar da beni mutlu etmeyecek. Sen bir zamanlar demiştin, yaşamda akıllanmak için hadım edilmek mi gerekiyor?”

“Efendim,” diye konuştu hadım harem ağası, “ben budala harem ağaları da tanıdım, akıllı erkekler de.”

Şah bu sözlerin biraz yaralayıcı olduğunu hissetti.

“Düş kırıklığına uğradığında ne yapardın?” diye sordu.

“Çok üzüldüm, bedelini öderdim, Efendim. Düş kırıklıkları pahalıdır.”

“Evet, haklısın!” dedi Majesteleri ve nargilesini getirtti. Oda da uzun süre konuşan olmadı.

Şah nargilesini çekerken düşündü. En iyisi eve dönmekti! Burası da hoşuna gitmemişti. Batı ona düş kırıklığı yaşatmıştı. Düşünden geçirmiş oldukları gerçekleşmemişti. Hüzünlendi, solgun yüzü daha da soldu. Simsiyah parıldayan, onu genç gösteren gür sakalına karşın yaşlı birisini andırdı.

“Hadım edilmiş olmasaydın senin yaşamını belki benim yaşamımla değiş tokuş ederdik,” diye Şah konuştu. Karşısında duran harem ağası saygıyla eğildi. “Gidebilirsin!” dedi hükümdar, ancak adam tam dışarı çıkarken arkasından seslendi: “Hayır, hayır, dur bakayım!” Sanki çevresindekiler içinde en güvenilir olduğuna inandığı hadım adamın ondan hep uzaklaşacağını sanmıştı. “Dün akşamki bayana bir hediye götürme görevini sana veriyorum,” diye Şah konuştu. “Benim zevkime uygun bir şey seçmeni istiyorum. Ve dikkatli ol, çevremdekilerden hiç kimse seni görmesin. Ben bu konuyla ilgilenmeyeceğim, sana güveniyorum!”

“Efendim bana güvenebilir!” dedi baş harem ağası.

Yaşamında çok kez önemli ve zor şeylerin altından kalkması gerekmişti. Viyana’ya geldiklerinden bu yana saraydaki uşaklarla iyi anlaşıyordu. O para canlıları ve yiyicilerle, akıllılarla budalalar arasında ayırın yapmasını çok iyi bilirdi. Bu ülkenin dilini konuşmuyordu, ancak bunun hiç önemi yoktu. Çünkü herkes onun dilini mükemmel anlardı, altınlarını ve el kol hareketlerini.

Mizzi Schinag'lın kaldığı yere nasıl gidileceğini öğrenmesi çok kolay oldu. Sarayda çalışanlar arasında çok eleman evini biliyordu. Zor olan Efendisi'nin görkemine uygun bir hediye bulmaktı. Burada tabii haremağasının beğenisi de önemliydi. Uzun uzun düşündü. Hediye götüreceği bayanı tanıımıyordu. Kesinlikle üst sınıftan biriydi. Biraz düşündükten sonra üç ağır inci kolyede karar kıldı. Ertesi gün öğleden sonra saray görevlisi Stephan Lackner'in eşliğinde bindiği fayton Matzner'in evinin önünde durdu.

Onun ziyareti beklenmiyordu. Bayan Matzner sabahlığını henüz çıkarmamıştı. Piyanist Pollak'ın da üzerinde uzun külotu, ayağında teklikleri vardı. Çevresinin dikkatini çekmemek için bir Avrupalı gibi lacivert takım elbisesi giymiş olan baş harem ağası nereye gelmiş olduğunu hemen anladı. Bayan Matzner'in ne iş yaptığını anlamamak için Avrupalı deneyimi gerekmiyordu, kişinin cinsiyeti de önemli değildi. Gümüş bir kutuda getirmiş olduğu inci kolyelere üzüldü.

Mizzi'yi çağırdılar. Hemen geldi. Taranmamış, saçlarını şöyle arkaya toplamış, yüzüne pudra sürmüştü; üzerinde de alelacele giymiş olduğu kırmızı bir giysi vardı. Acelesinden arkasındaki birkaç düğmeyi kapatmayı unutmuş olacak, sırtını kapıya dayadı ve beynine sıkılacak kurşunu bekleyen bir suçlu gibi öyle durdu.

Lacivert takım elbiseli yabancı erkeğin uzattığı orkide buketiyle gümüş kutuyu alırken, söylediği anlaşılmaz sözleri anlamadan dinlerken de hiç yerinden kıpırdamadı. Sadece başını sallayıp durdu, birkaç kez de yutkundü. Giyinmekte olan Bayan Matzner genç kadını yalnız bırakmıştı. Az sonra davete gider gibi giyinmiş yanlarına geldiğinde 'seremoni' sona ermiş, lacivert elbiseli yabancı adam evden ayrılmaya hazırlanıyordu. Josephine Matzner'in kim olduğunu anlamış gibi cebinden bir cüzdan

ıkardı ve başıyla nazikçe bir selam vererek uzattı. Cüzdan altın para doluydu.

Ertesi gün baş harem ağıası Efendisi'ne isteğini yerine getirmiş olduğunu anlatınca Şah bayanın bir şey söyleyip söylemediğini sordu. "Efendim," dedi, "bayan sizi hiç unutamayacağını söyledi. Dilini anlamama karşın böyle konuştu..."

XII

Çok insan yıllar sonra da Şah'ı anımsıyordu. Ziyaretine sevinmiş olanlar vardı, sevinmeyenler de. Viyana'da kaldığı sürede çok kişiye hediyeler verdi, nişanlar taktı. Bunu yaparken yanındakilerin önerilerine kulak asmadı, makamını ve rütbesini önemsemedi, aklına estiği gibi yaptı. Arkada kalanlar içinde en mutsuzu süvari yüzbaşı Taittinger oldu. Büyük misafirin Viyana'dan ayrılmasından bir gün sonra saraydaki 'özel görevi'nden el çektirildi ve alayına geri yollandı.

Viyana'da yaşanmış olanlar çabucak unutuldu, sadece emniyetin gizli arşivinde yer aldı. Zavallı Taittinger'in niçin apar topar alayına geri yollanmış olduğu hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktı.

Şilezya'daki küçük garnizonda baronun Viyana'da yaşadığı tuhaf şeyler üzerine kafa yormaya çok zamanı oldu. Sonunda üstünkörü, kendisi için olumsuz sayılacak bir sonuca vardı, artık çekici bir erkek olmadığına karar verdi.

Ve o günden sonra da içmeye başladı. Birkaç kez kontes W.'ye mektup yazmaya, Şah'ın Viyana kaldığı günlerde yaşananlara neden olduğu için özür dilemeyi düşündü, ancak kaleme aldığı değişik mektupları zarfa koymadan önce yırtıp attı. Ve içkiyi arttırdı.

Viyana'da o akşam merdivenleri inip aşağıda, başında silindiri duran jurnalcıyla karşılaştığı anı gözünün önüne getirdi. Kendini kimi gün kaygan taş bir rampadan aşağı kayarken gördü. Artık kadınlar onu mutlu etmedi, görevi tekdüzeydi, yakın arkadaşlarını sevmedi, albayı da can sıkıcının tekiydi. Garnizonun olduğu kentte yaşam can sıkıcıdan da öteye berbattı.

Taittinger aşağı kaydı, çöktü. Dibe batıyordu. Birisiyle oturup konuşmalıydı. Bunu niçin Mizzi Schinagl'la yapmasaydı. Kimi gece onu düşünde gördüğü oluyordu, ancak kafasında geçenleri söyleyecek, doğrulardan ve gerçeklerden söz edecek durumda mıydı? Susmaya devam etti. Ve içmeye...

Mizzi Schinagl'ın düşlerle dolu yaşamı üç hafta kadar sürdü. Josephine Matzner'in evinde herkes heyecan dolu günler geçirdi. Sievering'de de bir coşku yaşandı. Semtte hemen hemen herkes pipo yapımcısı yaşlı Schinagl'ın kızının İran Şahı'nın ailesine alındığından ve yakında Tahran'a gideceğinden söz etti. Mizzi'nin şarklı birisiyle yaşadığı maceranın haberi Sievering'e ulaştığında çok değişmiş, kulaktan kulağa taşındığı için gerçekliğini yitirmişti. Haberi semte ilk getiren berber Xandl olmuştu. İnsanlar ilk günlerde ona pek inanmamıştı. Öfkelenen adam da sonunda, babasına gelip gerçeği anlatması için Mizzi'ye yalvarmıştı. Xandl'ın yalvarmalarına dayanamayan genç kadının çift atlı faytonu bir süre sonra baba evinin önünde durmuştu. Fayton hareket ederken berber Xandl Mizzi'nin yanına oturmuş,

yol boyunca da yerinden kalkmamıştı, ancak fayton Sievering'e yaklaşırken kalkıp karşı koltuğa geçmişti.

Baba kızın buluşması çok içten, çok dokunaklı oldu. Yaşlı adam ağladı. Kızı artık reddettiğini ve onu yaşamında bir daha görmek istemediğini bütün Sievering'e yaymasının ardından aylar ay geçmişti. Ancak bir insan altının gücüne ne kadar dayanabilir? Yaşlı Schinagl'ın kızına sarılmasına bütün komşuları tanık oldu.

Biraz sonra Mizzi Schinagl babasının dükkânından çıkarken bekleyenler iki yana dizilmişti. Genç kadın üzerindeki koyu gri kostüm, başındaki kocaman mavi şapka ve elindeki açık gri şemsiyeyle ne kadar da şirin görünüyordu. Sieveringliler İran ülkesine içlerinden ondan başkasını yollayamazdı. Mizzi duranlara gülümsedi, tanışlarını dostça selamladı ve bekleyen faytona bindi. Berber Xandl yine karşısında oturdu. Faytoncu kırbacını şöyle bir şaklattı. Kente doğru uzaklaşırlarken Mizzi elindeki beyaz mendili geride bıraktıklarına salladı. Yaşlı baba dükkânının önünde durmuş gözyaşları döküyordu. O gün yaşadıkları Mizzi Schinagl'ın yeni yaşamında unutamayacağı tek gün olmadı. Onu daha birçoğu izledi.

İnci kolyeler Bank Efrussi'de kadaydı. Aniden böylesine büyük bir mutluluğu yaşayan zavallı, fakir genç kadın ne yapacağını düşünmeye başladı. Kendine yeni bir yaşam yolu seçmeliydi! İyi yetişsin diye önce küçük Xandl'ı yatılı bir okula verecekti. O ileride saygın birisi olmalıydı. Bayan Matzner'in yanından ayrılırken ona bir şey vermeli miydi? Xandl ne olacaktı? Yaşamını Viyana'da mı sürdürseydi? Başka bir kente yerleşmesi iyi olur muydu? Yabancı bir ülkeye de gidebilirdi? Gazetede okumuştun Monte Carlo'nun ününü... Ostende'yi, Nis'i, İschl'i, Zoppot'u, Baden-Baden veya Franzen ılıcalarını da düşündü. Kapri ve Meran da fena yerler değildi! Ah, dünya ne kadar da büyüktü!

Schinagl bu kentlerin nerede olduğunu pek bilmiyordu, ancak oralarda yaşayabileceğini gözünün önüne getiriyordu. Düşlediği bu yerlere gitmek onun için artık mümkündü, ancak ılıcalar, pahalı eşyalarla dolu evler, saraycıklar, koşturan hizmetkârlar, soylu atlar, saygıdeğer beyefendiler, at yarışları, büyük bahisler, tiyatrolar, pahalı giysiler, ünlü terziler... Bütün bunlar genç kadının kafasını bütün gün dolduran, geceleri de rüyalarına giren düşlerdi. Artık müşteri kabul etmiyordu. Evinde kaldığı Josephine Matzner genç kadının mutluluğuna seviniyor, ona arada sırada en iyi öğütleri vermeye çalışıyordu.

“Evlen şu Xandl’la,” diye konuştu Bayan Matzner. “Kent merkezine yakın bir semtte büyük bir dükkân açsın. Sen de elindeki paranın bir bölümünü kendi dükkânına yatır. Buraya da biraz yatırım yapabilirsin, tabii her şeyi noter sözleşmesiyle yapacağız. Oğluna gelince, onu da Graz’daki Rein yurduna ver. Xandl canını sıkmaya başladığında kendine bir sevgili bulabilirsin. Aklını kullanırsan elindeki parayla çok iyi yaşarsın. Akılsız davranırsan iki yıl sonra bütün varlığın suyunu çeker. Önerilerimi kulak ardı etme, ben senin iyiliğini düşünüyorum.”

Ancak Mizzi Schiangl o günlerde akıllı başında önerileri dinleyecek durumda değildi. Kimi gün düşündüğü tek bir erkek vardı, o da artık çok uzaklarda yaşayan süvari yüzbaşı Taittinger’di. Niçin görevinden istifa edip artık varlıklı Mizzi’yle evlenmesindi..?

Kuyumcu Gwendl inci kolyelerin değerinin yaklaşık elli bin Gulden olduğunu söyledi. Bank Efrussi’dan, kasasında duran inci kolyeler karşılığı on bin Gulden borç almıştı. Bu kadar çok para bile zavallı Schinagl’ı ürkütmeye, elini kolunu bağlamaya yetmişti. Yüz Gulden’i onarlık altına çevirtmişti; diğer banknotları da çorabında saklıyordu. Yüz Gulden karşılığı gümüş para da Bayan Matzner’de duruyordu.

Bir gün geldi Mizzi baron Taittinger'i yine görmesi gerektiğini düşündü. Kısa sürede bu düşünce onu rahatsız etmeye başladı, daha çok dayanamadı, bir fayton çağırıp Graben'deki Grünberg'e gitti, çabucak dört giysi satın aldı. Üçünü eve yollattı, dördüncüsünü, en çok hoşuna gideni, hemen giyip dışarıda beklemekte olan faytona bindi ve Herren Sokağı'na, anılarındaki 'sevgili eve' gitti. Kapıyı açan adamdan süvari yüzbaşısının eski alayına tayin edildiğini öğrendi. Duyduklarıyla kafası iyi karıştı. Düşündü, altının baş döndürücü ve duyumsuzlaştırıcı etkisini yaşamamış olsaydı yaşamında sevdiği tek erkeği yitirmeyecekti.

Hemen karar verdi, Taittinger'in görev yaptığı alaya gidecekti. Bayan Matzner'e oraya gitmek zorunda olduğunu söyledi. "Önce bir mektup yollayacaksın," dedi Matzner. "Öyle aniden karşısında durmak yok. Senin gibi durumu iyi olan bir kadın erkeğin boynuna atılmaz!"

Mizzi Schinalg Taittinger'e yazdı. Zengin olmuştu, onu öz-lüyordu, istediği zaman yanına gelebilirdi.

Alay kalem odasındakiler baron Taittinger'e mektubu verdiler. Zarfın üzerindeki yazıyı tanıdı, ancak son haftalarda tanıdığı kişilerden gelen mektupları açıp okumayı pek canı istemiyordu. Akşama okurum, diye düşündü ve zarfı açmadan cebine soktu. Ancak o gün sabah üçe doğru Café Bielinger'den eve döndü. Mektubu iki gün sonra masanın üzerinde buldu. Emir eri ceke-tinin ceplerini boşaltmıştı.

Mizzi Schinagl'ı tekrar görmeyi hiç de canı çekmiyordu. Genç kadın ona yapmış olduğu hatayı anımsatıyordu. Elinden gelse bütün olup bitenleri yaşamından silip atardı, ancak insan yaşamını değiştirebilir miydi?

Süvari yüzbaşısı Taittinger alayda iyi anlaştığı ender kişiler-den biri olan astsubay Zenower'e, Bayan Mizzi Schinagl'a resmi bir yazıyla sayın süvari yüzbaşısının sağlık nedenleriyle alayda

bulunmadığını ve altı ay sonra görevine döneceğini yazmasını rica etti. Mektup Bayan Matzner'in adresine yollanacaktı.

Mektup eline geçen Mizzi Schinagl uzun uzun gözyaşları döktü. Yeni yaşamı daha başlamadan sanki artık sönmüştü. Hemen karar verdi, oğlunu yanına alacaktı. Belki gelecekte onunla avunurdu.

Viyana yakınlarındaki Baden'e taşındı. Schenk Sokağı'nda bir evi iki yıllığına kiraladı. Kuyumcu Gwendl inci kolyeleri sattı. Elindeki parayı noter Sachs yönetti. Yaşlı baba Schinagl'la Bayan Matzner'e beşer yüz Gulden verildi. Aynı miktar nişanlısı berber Xandl'ın da eline geçti. Graben'deki terzi Grünberg'e bin Gulden ödeme yapıldı. Herkes memnundu, Mizzi Schinagl'dan başka...

XIII

Bir süre sonra Baden ılıcası Mizzi'nin hoşuna gitmemeye başladı, keyfi yerine gelmedi. Bunun kimi nedenleri vardı. Baden tırıs at yarışları ilgisini çekti. Mizzi Schinagl bugüne dek hiç at yarışlarına gitmemişti, ancak burada yarışlar olurken o evinde kalamazdı. Gitmesi gerektiğini anladı, gitmek için kendini zorladı, daha doğrusu yazgısını.

Erkekleri doğru dürüst tanımadığını fark etti. Genç kızlarla bir arada olduğu süreçte dışarıdaki gerçek dünyaya uzak kalmış, Matzner'in evine bir saatliğine gelen erkeklerin kişiliklerini tanımıştı. O bir saat içinde kimi dolandırıcıyı ve işe yaramazı saygıdeğer birisi sanmıştı. Şimdi burada kendini tek başına hissediyordu. Bayan Matzner'i özlediğini fark etti. Herkese kartpostallar yazdı, babasına, Bayan Matzner'e, o evde tanımış olduğu on sekiz genç kıza... Taittinger'in alayına yolladığı mek-

tupların üzerine, “Mutlaka verilmesini rica ederim. Teşekkürler, Schinagl” yazdı.

Herkese hemen hemen aynı şeyleri yazdı: Güzel bir yaşamı vardı, artık dünyanın tadını çıkarıyordu. Taittinger’den yanıt gelmedi. Bayan Matzner yolladığı kartpostallarda ona uyarılarda ve önerilerde bulunuyordu. Yanında kalan genç kadınlar da mavi mektup kâğıtlarına, “Yaşamından memnun olmana seviniyor, hep seni düşünüyoruz!” diye yazıyordu. “Rosa, Gretl, Vally, Vicky ve diğerleri.” Genç kadınlar mektubu hep yaşlarına ve evdeki konuma göre alt alta imzalıyordu. Mizzi onlardan gelecek mektupları hep tuhaf bir gerginlik içinde bekliyordu. Böyle günler sevinçten çok bir işkenceydi.

Erkek dostluklar konusuna gelince, Mizzi onlara olan ilgisini sürdürüyordu, çünkü şuna inanıyordu: Havasız bir yaşam nasıl mümkün değilse, erkeksiz bir yaşam da mümkün değildi! Matzner’in evindeyken fakirdi, onlara kendini ödetiyordu. Şimdiyse para almadan sevişebilirdi. Karşılıksız sevişmek hoşuna gitti. Kimi gün oluyor o erkeğe para veriyordu. Bazıları Mizzi’den “işleri” için borç aldıklarını söylüyordu. Onlardan hiçbiri genç kadının hoşuna gitmiyordu. Bir zamanlar erkekler onun için ekmek kapısı olmuştu. Şimdi ise kendini avcısını arayan zavallı bir yaban hayvana benzetiyordu.

Sonra bir gün geldi oğlunun özlemini çekti. Onu yanına aldı, ancak kısa süre sonra onun kendisine ayak bağı olduğunu fark etti. Bu yaşta küçük bir çocuğu nereye gitse beraberinde götürmek zorundaydı. Café’lere, at yarışlarına, otel lobilerindeki buluşmalara, tiyatro ziyaretlerine, tanışlarıyla yaptığı fayton gezintilerine. Küçük oğlanın, onun için yeni olan bu dünyaya bakan kocaman, açık mavi gözlerinden kıskançlık ve kin okunuyordu. Çocukluğunda çok ağlamış olan ve ağlamayan çocukların ileride kötü insanlar olduğunu bilen Mizzi öfkelendiğinde ağlasın diye

oğluna vuruyordu. Ancak oğlu annesinden dayak yemesine karşın, sanki acı duymuyormuş gibi ağlamıyordu. Henüz az konuşmasına karşın o anda ne istediği gözlerinden okunuyordu: Küçük çocuk oyuncak arzuluyordu. Bir parça kâğıt, bir kibrit, bir ip, bir taş... Yeter ki o anda bir şeyle oynayabilseydi!

Birkaç hafta sonra Mizzi kendi kendine itiraf etti, oğlu ona başka çocuklardan da yabancıydı. Bu, beklemediği o şanstın sonra yaşadığı ikinci şaşkınlıktı, süvari yüzbaşısının alayında başka bir göreve yollandığı haberi kadar da acı vericiydi. Mizzi için artık küçük oğlu da başka göreve yollanmalıydı!

Okul yılı başlamak üzereydi. Oğlunu aldığı gibi Graz'a gitti. Amacı, iyi aile çocuklarının yatılı gittiği okullardan birine vermekti. Çantasında birçok okulun adresi vardı. Graz'da hepsini ziyaret etmedi, listesindeki ilk okulun kapısını çaldı. Burası küçük çocukların alındığı, profesör Weißbart'ın yönetiminde özel bir okuldu. Mizzi Avusturya'nın güneyine gelmişti, buradan Baden'e dönmek istemiyordu. Graz'da, oğlunun yakınında, onu görmeden yaşamaya da niyetli değildi. Baden'de ne yapacaktı? Orada bekleyen Lissauer gittikçe pahalıya gelmeye başlamıştı. Onunla niçin son üç haftada bir arada olmuştu, bunu belki Tanrı bilirdi! Lissauer'in onu beklediğini düşünmek bile ıstırap vericiydi. Sadece o mu, başka erkekler de Mizzi'yi beklemekteydi. Herkes bekliyordu onu, Taittinger'in dışında. O Mizzi'yi beklemiyordu!

Lissauer Mizzi'nin dönüşünü daha fazla bekleyemedi. Viyana'ya gitti, Bayan Matzner'in evine uğradı, Taittinger'den çok önemli bir haber getirmiş olduğunu söyleyip genç kadının şu anda nerede olduğunu öğrendi.

Schinagl'ı bırakmaya niyetli değildi, her gittiği yere peşinden gidecekti. Kalktı Meran'a gitti.

Kentin gezinti caddesinde onu, üzerinde Macar soylularının giydiği pantolonla mavi bir ceket, yumuşak deri ayakkabılarla gören Mizzi sevindi, duygulandı, hatta Baden'den uzaklaşmış olduğu için pişmanlık duygusu yaşadı. Ve de ürkütü! Paralı oluşuydu, başlamak istediği yeni yaşamın, içine girmeyi tasarladığı yeni dünyanın sorumluluğu idi onu ürküten. En çok da erkekler onu ürkütüyordu. Josephine Matzner'in evindeyse kendini, yakından tanıdığı veya hiç tanımadığı, kentli veya kentin yabancı, ünlü, ünsüz, güzel, çirkin tüm erkeklerden hep üstün görmüştü. Orası 'vatani' olmuştu! Şimdi onu satın almak için gelmeyen erkeklerle deneyimi yoktu. Açgözlü bakışlarıyla, üstü kapalı sözleriyle ve çocuksu şakalarıyla ne istediklerini anlıyordu, ancak yine de çaresizdi, savunmasızdı, bindiği 'gemi' dümensiz, yelkensiz dünya denizlerinde bir yolculuğa çıkmıştı. Nasıl bir korkuydu, bilemiyordu. Yeni dünyasında tanıdığı, az da olsa inanıp güvenebileceği bir şey bulmak, onu selamlamak istiyordu. İşte bu duygularla şimdi karşılaştığı Franz Lissauer'ı selamladı...

Adam Mizzi'nin kafasından geçenleri anlamış gibiydi. Güneş sarısı Panama şapkasını eline aldı ve sanki bir rastlantı genç kadını karşısına çıkarmış gibi selamladı:

"Ah, demek sen de buradasın?"

"Seni gördüğüme bilsen nasıl da sevindim!"

Adama sarıldı. Lissauer o anda emin oldu, yaşamları eskisi gibi devam edecekti. Bir an için Brüksel dantellerini düşündü!

O günlerde kadınlar Brüksel dantellerine mücevher kadar meraklıydı, hatta bazı kadınların dantel işlerine olan hayranlığı sonsuzdu.

Bu nedenle Brüksel işi dantellerin çoğu yerde taklitleri de satılıyordu. Taklitlerin en iyilerini Lissauer'ın yakın arkadaşı, Trieste'li Xavier Ferrente satıyordu. Sattığı taklit Brüksel işi dan-

teller ‘Antwerpen-Belçika’ diye deklare edilmişti! Gerçekteyse bu danteller Wienzeile’deki tekstilci Schirmer’in atölyesinde imal ediliyordu. Lissauer’ın yaptığı bütün iş yakın arkadaşı Ferrente’ye müşteriler, büyük müşteriler ve araçlar bulmaktı. Bu işi karşılığında tabii komisyon alıyor, Ferrente’nin işine hiçbir zaman ortak olmuyordu. “Ortak olmak için işime para yatırmalısın,” demişti Ferrente. “Bu dünyada parasız yapılan iş var mı?” Bu sözü daha çok Viyana’da Café Steidl’da tarot oynayanlar kullanırdı.

“Yıllarca neredeyse bedava Ferrente’ye çalıştım,” diyen Lissauer şimdi kendi yatırımıyla dantel ticaretine atılabilecekti, tabii Schinagl’ın parasıyla.

Yeni girişime karar vermesinin ardından önce Mizzi Schinagl’dan biraz uzak kalıp yaşamın tadını çıkarmayı düşündü. Genç Bayan Korngold’la kimi gezintilere gitti, Bayan Glaeser’e çiçekler yolladı, Bayan Brandl’la kentin ana caddesinde dolaştı, Schinagl’la randevularına ise ya geç gitti, ya da unutmuş gibi yapıp gitmedi. Kentten ayrılacağını da ona çıtlattı. Amacı genç kadına onu önemsemediğini göstermekti.

Bu bir süre böyle devam etti. Bir gün gittiği Innsbruck’tan Schinagl’a telgraf yolladı: “Çok önemli görüşmeler için buradayım. Yarın akşam beni bekle.”

Ertesi gün akşama doğru gerçekten genç kadının yanına döndü. Mizzi’ye davranışları çok cana yakındı, sevgi doluydu. Heyecanlı olduğu da belliydi. “Çok şanslıymışım,” diye konuştu. Nefes nefeseydi. Yaşamında ilk kez zengin birisi olacaktı.

“Yoksa evlenecek misin?”

O anda Mizzi’nin aklına başka bir şey gelmemiştir. Nasıl zengin olunurdu böyle çabucak?

“Evlenmek mi?” diye konuştu Lissauer. “Olabilir, belki ileride.” Bir şey düşünüyormuş gibi sustu.

Mizzi Schinagl Brüksel işi dantelleri tanıyordu, bildiği kadarıyla oldukça pahalıya satılıyordu. Ancak genç kadın Müslin kumaşı duvaktan ayırmayı beceremeyen birisiydi de. Sahibi olduğu iç çamaşırları dükkânına son zamanlarda hemen hemen hiç uğramamıştı. Bir Gulden seksene alınan dantelin beş Gulden'e satılabildiğini söyleyen Lissauer'e inandı. Bu kârlı bir ticaretti.

"Bölüşürüz," dedi Lissauer. "Yarı yarıya! Anlaştık mı?"

"Anlaştık," oldu Schinagl'ın yanıtı ve sustu.

Otel lobisini aydınlatan büyük avizelerin ışığı yavaş yavaş söndü. Loşlukta geniş merdivenin beyaz mermer basamakları ve tırabzanı, kan kırmızısı yer halıları ışıldadı. Bir köşede duran kocaman palmiyeler sanki yakındaki mezarlıktan getirilmiş gibiydi. Koyu yeşil yaprakları salonun loşluğunda karardı, bir an için eski çağların çoktan yitirilmiş silahlarını andırdı. Ayaklı dev şamdanların gaz lambaları hafiften vızıldayarak zehir püskürtüyordu. Taklit bronz çerçeveli büyük aynaya bakan Mizzi Schinagl o güne dek hiç görmediği bir kadınla karşılaştı.

Bir an için çok hüznünlendi, kafasında akıllı ve sağduyulu insanların düşünceleri oluştu, kimi şeyleri o anda kavrar gibi oldu. Şimdiye kadarki çok şey sanki boş yere olmuştu. Sadece Lissauer, danteller, serveti değil, oğlu da, Taittinger de. Hep özlemini çekmişti bir evin, bir aşkın, bir erkeğin ve babasının ona verememiş olduğu sevginin, birçok şeyin... O anda sanki bir nefes ruhunu terk etti, buz gibiydi, Sievering'deki karanlık bodrumu anımsadı. Küçük bir kızken kışların ve kötü rüzgârların orada gizlendiğine çok inanırdı.

Lissauer o gece Mizzi'nin odasına çıktı. Adam şimdi her şeyi garantiye alması gerektiğine inanıyordu. Mizzi Schinagl da bunun farkındaydı. Yorgundu. Yorgundu ve hiçbir şey umurunda değildi.

O gece gözleri açık yatarken ertesi gün geri dönmeye karar verdi. Geri mi dönecekti? – Nereye? Josephine Matzner'in evi ona kucak açmıştı, ancak şimdi orası yoktu. Bir an için İran Şahı'nın derin derin nefes alışını üzerinde hissetti, hafif parfüm kokan sakalını, vücudunu, yumuşak ellerini, gözlerinin bakışını da. Ona mutluluk getirmiş olan adamı... Usul usul ağlamaya başladı. Bu ona iyi geldi, rahatladı, uykuya daldı. Gözleri kapandığında dışarıda gün ağarıyordu.

XIV

Bayan Josephine Matzner'in çevresindekiler uzun süre onun kişiliğinin yanı sıra vücut hatlarının da değiştiğini fark edemedi. Tek dikkatlerini çeken ev sahibesinin yavaş yavaş yaşlanmaya başladığı idi. Aynaya pek sık bakmasa da o da bunun farkındaydı. Birkaç yıl öncesine kadar evine sık sık uğrayan beylerin biraz beceriksiz, anlamsız övgüleri hoşuna giderdi. İnsanlar arasında bazı basmakalıp alışkanlıklar hiç son bulmazdı, onlar için yaşın pek önemi yoktu. Ancak şimdi onlar değişmişti. Bir kadın olarak uzun süre alışmış olduğu övgüler azalmaya başladı.

Ve bir akşam geldi son buldular. Sanki bütün müşteriler aralarında anlaşmıştı. Ev boşaldı, diğer kızlar uykuya çekildi, Josephine Matzner odasına giderken kasanın arkasındaki aynaya şöyle bir göz attı. Bir zamanlar erkekleri çekmiş, onları kışkırtmış kızıl saçlarının arasından sayısız beyaz saç görünüyordu. Burnunda da hafif şişkinlikler oluşmuştu. Dudakları kupkuruydu, çatlaktı, yer

yer morarmıştı da. Gözkapaklarının altı kırışmaya başlamıştı, gözleri suları çekilmiş küçük havuzları andırıyordu. Başı hemen omuzlarının üstünden başlıyordu, sanki boynu yok olmuştu. Pudralanmış göğüslerinin üzerinde sarımsı, kırmızı lekeler de sinekleri andırmıyor değildi.

Bayan Matzner o akşam yaşamın son bulduğunu öğrendi. Bugüne dek düşlere kapılmış birisi değildi. Her şeyi ölçülü yaşamıştı, gençliğini, işini, erkekleri... Yaşlanırken de yürekliğini yitirmeyecekti. Yaşamın her anında yaptıklarının hesabını vermişti. Teslim olmak zorunda kaldığı 'şeytanlar' da tanımıştı. Hepsini adlarıyla anımsıyordu! Şimdi, yaşlanmaya başladığı süreçte, tek başına kalmış yaşlılara sokulan o 'şeytan' içine girmişti. Katı yürekli, para hırslısı biri olmaya başlamıştı. Josephine Matzner her geçen gün daha çok cimri ve daha çok para hırslısı olduğunun farkında değildi.

Aynı süreçte yaşamında başka değişimler de olmaya başladı. Evi artık eskisi kadar ilgi çekmiyordu. Dünyada alışkanlıklar çok sık yenilenmiyor muydu? Matzner Evi'nin de modası geçmişti! Bu arada iki yeni Ev açılmıştı. Biri Wollzeile'de, diğeri de Zolamt Caddesi'nde. Bayan Matzner'e sadık kalmış genç kadınlar artık genç, gençler de sadık değildi! "Benim kızlarım altın değerindedir..." dediği günler sona ermişti. Şimdi onlar altın değildi, onlara gelenler bakırdı... Kimi gün, "Her şey karmakarışık oldu," diye ofluyordu Matzner.

Çoğu gece gözüne uyku girmiyordu. Yatağa uzandığında kendini korumasız hissediyordu, çünkü birisinin yukarıdan üzerine atlaması mümkündü. Böyle anlarda yatağından çıkıyor, zorla kendini koltuğuna atıyor, uzun uzun inliyordu. İnlerken düşünüyordu: Ben Josephine Matzner inlemeye başladığıma göre durumum hiç de iyi olmamalı! Kimi geceler uyuması için ilaç alması gerekiyordu, ancak korkuya, endişeye, ürkekliğe

karşı alınacak ilaç yoktu. Kendini yakında Alsergrund'daki veya Bacher Sokağı'ndaki fakirler yurdunda gözünün önüne getirdiği geceler de oluyordu. Sütçü kadın Dworak'ın dükkânında yerleri siliyordu, polis onu karakola götürüyordu, yargıç karşısına çıkıyordu, tutukevine konuyordu... Durumunun çok kötüleşeceğine, günün birinde hırsızlık yapmak zorunda kalacağına inanmaya başlamıştı! Kimi geceler kendini hırsızlık yaparken görmeye başladı. Korkuları arttı.

O günlerde sık sık banker Efrussi'ye gitmeye başladı. Onun varlıklı oluşu, akıllıca davranışları, dürüstlüğü, ünü ve yaşı Josephine Matzner'i rahatlatıyordu. Bu adama güveniyordu. Efrussi kendi hâlinde, iyi yürekli bir yaşlıydı. Onun gibi birisinin dünyada kimseye zararı olmazdı!

Bayan Josephine Matzner Bay Efrussi'nin bürosunda eski model, pek rahat olmayan alçak bir koltuğa oturdu. Bankacı Efrussi ise, koltuğu biraz yüksek olduğu için karşısında yarı oturuyor, yarı ayakta duruyordu. Koltuğu biraz indirdi, ancak yine de misafirine tepeden bakmaya devam etti. Daha alçak otursa da yüzünü görmesi pek mümkün değildi, çünkü o gün Bayan Matzner'in başında kenarları geniş bir şapka vardı. Banker Efrussi, şapkasını çevreleyen mor tülün titremesinden Bayan Matzner'in söylediklerini kabul edip etmediğini anlıyordu.

"Siz de biliyorsunuz ki," diye konuştu. Bu söz o gün belki yirmi beşinci kez ağzından çıkıyordu, "beş bine 'Albatros', beş bin beş yüze devlet tahvili aldınız. Ayrıca on binle iç çamaşırları dükkânına ortaksınız, iki binle de fırıncı Schindler'e. Kendi işinizin değeri nedir bilemem, onu da noterinize sorun! Bildiğiniz gibi elli üç yaşındasınız..."

Bayan Matzner atıldı, "Elli iki!" dedi. "Elli iki, Bay Efrussi!"

"Çok güzel!" diye konuştu Efrussi, "işleriniz iyi gitmese de daha sekiz yıl çalışabilirsiniz. Sağlığınız yerinde. İç çamaşırları

satan dükkânda çalışabilirsiniz veya son moda giysiler satan bir dükkân açabilirsiniz! Zevklisiniz, en güzel giysileri getirebilirsiniz!”

Josephine Matzner’in şapkası ve tülü Efrussi’ye bunları düşündürtmüştü.

“Sizce böyle bir şey mümkün mü?” diye karşısındaki kadın sordu.

“Ben bunu size kanıtlayabilirim,” dedi Efrussi ve masasının üzerinde duran küçük çingırağı alıp şöyle bir salladı. Hemen kapı açıldı ve muhasebecisi içeri girdi. Adam bazı defterleri açtı. Josephine Matzner mavi rakamlarla kırmızı hatlara ve yeşil çizgilere öyle baktı. Sonra memnun kalmış gibi ayağa kalktı, başını ‘evet’ dermiş gibi salladı ve konuştu:

“Sayın Bay Efrussi, siz beni çok rahatlattınız.”

Bürodan çıktı.

Bir gün Mizzi Schinagl’ın iç çamaşırları satan dükkânına uğramaya karar verdi. Merak ediyordu, işleri nasıl gidiyordu. Ancak daha içeri adım atmadan bazı değişiklikler dikkatini çekti. Vitrinde altın iki ayna duruyordu. Kapının camındaki büyük tabelada “Hakiki Brüksel İşi Danteller” yazıyordu. İçeri girdi ve karşısında Lissauer’i görünce iyice şaşırdı, yüreği duracak gibi oldu. Onun tipinde erkekleri evinde çok görmüştü!

“Bay Lissauer, çoktandır görüşmedik!” diye konuştu. “Herkes bizi terk etti. Zollamt Caddesi’nde işler daha iyi galiba?”

“Nasıl söylesem, erkekler yaşlandıkça biraz ciddileşir...” diye yanıt verdi Lissauer. “Gördüğünüz gibi burada iyi bir işim var...”

Evet, Josephine Matzner görüyordu. Keskin bakışlarını çabucak dükkânın içinde şöyle bir gezdirdi. Evinde, alışverişe gittiği dükkânlarda, yaşadığı semtte belediyedeki memurundan polislere, her şeye böyle bakardı. Burası artık iç çamaşırları satan bir dükkân değildi! İçleri dikiş iğneleri, çıt çıtlar, çengelli iğneler,

iplikler, renk renk, boy boy düğmeler dolu küçük kutular nereye kalkmıştı? Dikiş diken kadınların, semtteki terzilerin kullandığı şeyler ortadan yok olmuştu. Güzel işlemeli çamaşırları da göremedi. Kim alıyordu şu Brüksel işi dantelleri? Ona, Bayan Josephine Matzner'e 'Brüksel işi danteller'in ne olduğunu anlatmaya gerek yoktu! Dayanamadı, Lissauer'e dönüp konuştu:

“Dükkânı neredeyse boşaltmışsınız!”

“Boşaltmış mıyım? Siz buna boşaltmak mı diyorsunuz?” diye karşısındaki adam sesini yükseltti.

Sonra yaşamında ona inanılmaz başarılar elde ettirmiş olan gevezeliğiyle Bayan Matzner'le tartışmaya başladı. Son zamanlarda dükkânın müşterisi artmıştı, dantel işi çok para kazandırmıştı, kazandırmaya da devam edecekti. Hilekârlığın bazı insanlara geçici bir süre için kazanç getirdiği, onları burnu büyük yaptığı bilinirdi. Matzner'in dükkândaki hissesini dantellere yatırmaya hakkı olmadığını bilmesine karşın kadının bunu kabulleneneğine, onu ortak olarak göreceğine inanacak kadar iyimserdi. Ve bu çok budalaca bir iyimserlikti. Muhasebe defterlerinin pek doğru tutulmadığını, kazancın üçte birini de cebine attığını hiç önemsemiyordu. Mizzi Schinagl pek hesap sormazken Matzner niçin bunu yapacaktı?

Bayan Matzner fenalaştığı hissetti. Tezgâha dayandı, bir bardak su istedi. Sonra yakındaki koltuğa ilişti, daha doğrusu uzanır gibi oturdu. Yavaş yavaş yine kendine geldi., hasır şapkasının kenarındaki iğneyi çıkarıp tülü indirdi ve Lissauer'e döndü.

“Muhasebe defterlerini görmek istiyorum,” diye konuştu. “Noterimle görüşmem gerekiyor.”

Lissauer gitti, muhasebe defterlerini getirdi. Kadıncağız yine siyah rakamları, mavi rakamları, yeşil çizgileri gördü. Ancak bu kez rahatlamış gibi değildi.

“Anapara nerede? Kazanç nerede?”

“Anapara çalışıyor, Bayan Matzner,” diye mırıldandı Lissauer muhasebe defterlerini kapatırken. Sonra bir şeyler daha söyledi. Kadın ne söylediklerini duymadı. Sadece, “Yeni dönem, modern iş yöntemleri, anapara ölmedi...” gibi birkaç şey kulağına geldi. Yatırımı olan on bin Gulden’in batmış olabileceğini düşündü ve çok ürküdü.

Sonra yerinden kalktı ve Lissauer’in uzattığı eli sıkmadan dükkândan çıktı. Hemen postaneye gitti. Büyük tehlike seziyordu. Az önce şapkasından çıkarmış olduğu iğne hâlâ elindeydi. Lissauer’in gereksiz yere çok para harcayacağından korkuyordu. Postaneden Baden’deki Mizzi Schinagl’a bir telgraf çekmeliydi. “Hemen gel.” Elinde kalem bir an öyle durdu. Mizzi Schinagl kalkıp gelmeyebilirdi. O zaman ne gerek vardı pahalı telgrafa, bir kartpostal da yeterliydi. Ancak aynı anda yine fikrini değiştirdi. Aklına başka bir şey gelmişti, yalancılık yapacaktı. “Taittinger seni yarın bekliyor,” diye çekti telgrafi.

Beklediği gibi Mizzi Schinagl ertesi sabah erkenden geldi. Uzun bir aradan sonra Matzner Evi’nin kapısından içeri girdi. Her şey şimdi ona yabancıydı. Anılarında mobilyalarıyla, perdeleriyle ıslıl ıslıl zengin bir kalmıştı. Şimdiki Matzner Evi ise fakirleşmişti, her şey eski püsküydü. Duvar aynası körleşmişti, kimi taşları düşmüş ayaklı büyük şamdan da yaprakları dökülmüş bir ağacı andırıyordu. Büyük kanepeyi yer yer güve yemiş, duvardaki tablonun bronz çerçevesi sarkmış, fortepianonun üzerindeki çatlakları gizleyen örtünün kenarları yer yer saçaklanmıştı. Pencerelelerdeki perdeler toz içindeydi. Ancak bütün bunların ne önemi vardı? Az sonra Taittinger’i görecekti. Çantasında oğlunun en son fotoğrafını ve pek iç açıcı olmayan okul karnesini getirmişti. ‘Terbiye’ ve ‘çalışkanlık’ ortaydı! Sınıfları hep tekrarlamak zorunda kalmıştı. Mizzi oğlunu kendine pek dert etmiyordu. Onu son Noel tatilinde ziyarete gitmişti. Annesini istasyonda karşılayan

oğlanın canı kakao çekmişti. Bir yandan çabuk çabuk kakaosunu içmiş, diğer yandan da annesinin bavulunu açıp en üstte duran hediyeleri çıkarmış ve garsona “Hesap lütfen!” diye seslenmişti. – İşte böyle biriydi Mizzi’nin oğlu. Dün gece Taittinger’e anlatacağı bir sürü şeyi kafasından geçirmişti: Oğlu Xandl jimnastik dersinde başarılıydı, iyi yürekli bir çocuktı, çok güzel de şarkı söylüyordu! Hatta okulda bir gün arkadaşlarından birini boğulmaktan kurtarmıştı. Bu son olay doğrudu. Dere kıyısında oynarken kurbağa, balık veya kertenkele yakalayan Xandl gerçekten bir çocuğu sulardan kurtarmıştı.

Evet, Mizzi Schinagl Taittinger’e bütün bunları anlatacaktı. Düşündü ve bekledi. Bayan Matzner’in yanına gelmesi biraz uzun sürdü. Başka günler bu saatte giydiği sabahlığı şimdi üzerinde yoktu. Şık giyinmiş, yüzünü bir güzel pudralamış, saçlarını da itinayla taramıştı. Birbirlerine şöyle bir sarılıp öpüştiler.

“Taittinger gelemeyecek!” dedi Josephine Matzner. Sesi çok soğuk çıkmıştı. “Görevi gereği başka yere gitmesi gerekmiş!”

Mizzi Schinagl derin bir nefes aldı ve tekrar kanepeye oturdu.

“Fakat... Fakat...” diye bir şey söylemek istedi, ancak konuşamadı. Bir süre sustuktan sonra devam etti: “Beni görmek istiyordu...”

“Evet,” dedi Matzner. “Ancak söylediğim gibi görevi gereği gelemeyecekmiş. Mektup yollayabilirsin! Adresi sende var...”

Ayakta duran Matzner’in sesi biraz tuhaf çıkıyordu, karşısındakini sorguya çeken bir jandarmayı andırıyordu.

“Benim seninle konuşmak istediğim ciddi bir konu var,” diye devam etti. “Sen beni dolandırdın. Sen ve Lissauer’in. Sizler beni soydunuz, dolandırdınız! Yardımseverliğimden yararlandınız. Ben ise sana hep bir anne gibi davranmıştım. ‘Altın kızım’ demiştim hep sana. Siz ise paramı çarçur ettiniz. Şimdi gel bakalım benimle! Doğru notere gidiyoruz. Sakın kaçmaya çalışma!”

Mizzi Schinagl'ın bütün vücudu tutulmuştu, ölü gibiydi. Beyni çalışmıyordu, yüreği durmuştu. Hissettiği tek şey büyük bir korkuydu! O anda çok uzaklarda bir ışık yandı. Mizzi Schinagl'ın aklına danteller geldi. Lissauer'in günün birinde önüne koyduğu değişik evrakları okumadan imzalayıvermişti. Sonra çoktan unutmuş olduğu bir şey gözünün önüne geldi. Sevişirlerken Lissauer kulağına fısıldamıştı: "Günün birinde beni yakalarlarsa seni tutuklarlar..."

Şimdi o an gelmiş gibiydi. Oturduğu yerden kalktı ve dışarı çıktı. Acımasız Matzner'in yanında yürürken kendini tutuklanmış gibi hissetti.

XV

Ondan sonraki haftalarda Bayan Josephine Matzner yeni düşünceler ve girişimlerle güçlendiğini hissetti. Ancak bu değişimler onu dinçleştirip gençleştirmek yerine yordu, hızla yaşlandırmaya başladı. Bayan Matzner bu değişimin farkında değildi, kendini sağlıklı hissediyordu, keyfi yerinde gibiydi. Çünkü parasını kurtararak ve onu kandıranlardan öç alarak çok önemli sandığı bir görevi yerine getiriyordu. Kin dolu bir mutluluk ruhunu ısıtıyor, onu canlandırıyordu. Bütün yaşamı bambaşka olmuş gibiydi, eski sakin, sade ve anlamsız bir yaşamın akışı değişivermişti. Geceleri rüyasız ve rahat uyuyordu. Sabah yataktan çıkarken kendini güçlü hissediyordu. Yeni günün getireceği savaşıma hazırdı. Yasa maddelerini çabuk kavıyor, kendine göre yorumluyor, avukatlarla görüşüyor ve söylediklerini anlıyordu. Her şeye hazırlıklı olabilmek için kendine iki avukat tutmuştu. Sarayın da avukatı olan Dr. Egon Silberer'le, önemsiz küçük işler,

daha çok hilekârlıklar üzerine uzmanlaşmış avukat Dr. Gollitzer danışmanlarıydı. İşi başından aşkın Dr. Silberer ona haftada en çok yarım saat ayırabilirken Dr. Gollitzer'le her gün uzun uzun çene çalabiliyordu. Daha doğrusu Dr. Silberer'e pek güvenemiyordu, bu nedenle de diğerini yedek bulunduruyordu. Büyük ve ünlü avukatlarla nasıl iş yapılacağını, hangi yasanın, hangi açık yanlarından yararlanabileceğini ona anlatan, kimi yargıçların özel yaşamlarından söz eden Gollitzer'di. Josephine Watzner'in Wasa Sokağı 43 numaradaki loş bürosunda yavaş yavaş hukuk üzerine o güne dek tanımadığı çok bilgi edindi.

Geçmiş yıllarda özel yaşamında yeterince bilgi sahibi olmuştu, ancak şimdi Wasa Sokağı'nda öğrendikleri ona gerçek zevkler vermeye başladı. Yaşamı boyunca kadınların hukukla ve yasalarla uğraşmaması gerektiğini, söylenenlere inanıp terbiye görmüş bir köpek gibi itaat etmesini öğrenmişti. Hele onun mesleğindeki kadınlar herhangi bir komiserin iyi veya kötü keyfine bağlıydı. Günü geldiğinde evini satıp yasaların koruyuculuğunda bir yerde yaşayabilmeyi, elindeki paranın bir kısmını bağışlayıp hayırseverlik yapmayı hep düşlemişti. Josephine Matzner mesleksiz, tehlikesiz ve çok paralı özel bir yaşamın özlemini çekmişti. Şimdi ise tehlike içindeydi. Elindeki parayı yitireceğinden korkuyordu. Beş parasızlık! Yasalarla kıyısından köşesinden hiç ilgisi olmayan uzun bir yaşamın ardından şimdi yaşadıklarını kabullenmek istemiyordu. Onun yaşına gelmiş bir kadının artık rahat bir ortamda yaşamını sürdüreceğine inanmıştı. Her neyse, önemli olan şimdi yasaların ondan yana olmasıydı. Her iki avukatı da aynı kanıdaydı. Yasalar karşısında Josephine Matzner kenara itilmiş veya dışlanmış birisi değildi, onlardan yararlanacaktı.

Üçkâğıtçı işlere akıllı iyi yatan avukat Gollitzer'den öteye eski dost, gizli ajan Sedlacek de yanındaydı. Onunla eskisi kadar sık görüşmese de araları hâlâ iyiydi. Son günlerde Sedlacek'in

Schotten Bulvarı'ndaki bürosunda saatlerce oturmuştu. Adamları o sıralar kentte ve ülkenin başka köşelerinde taklit Brüksel işi danteller ticaretiyle ilgilenmekteydi. Bu danteller Viyana'da imal ediliyor, Viyana'dan Trieste üzerinden Antwerpen'e yollanıyordu. Bir süre sonra da aynı danteller 'Brüksel işi danteller' olarak Viyana'ya dönüyorlardı.

Aradan geçen yıllarda Sedlacek de yaşlanmış sayılırdı. Yorgundu da. Çok değişik mesleği artık pek hoşuna gitmiyordu. Üç çocuğu – hepsi de oğlandı – artık büyümüştü. Çocuklar hızla büyürken karısı da hızla yaşlanmıştı. Sadece karısı mı, o da artık genç sayılmazdı! Mesleğinde birkaç basamak yukarı çıkabilmek için bir 'olay' yaşamalıydı! Bu basamağa ulaştığında kendini Graz, Innsbruck, Linz, Brünn, Prag veya Olmütz'ün emniyet müdürlüklerinden birinde masa başında bulabilirdi. Koslovitz'de doğmuş, uzun yıllar Viyana'da yaşamış ve mesleğinde başarılı adımlar atmış olmasına karşın Olmütz gibi orta büyüklükte bir kentte mutlu olabileceğine inanıyordu. Amacı günün birinde emniyet amiri olarak emekliliğe ayrılmaktı...

Sedlacek'e göre Matzner'in anlattıkları biraz şişirip kabartılarak peşine düşülecek bir olaydı. Ne de olsa o şimdi yaşananların başlangıcını yaşamıştı. İran Şahı'nın Viyana ziyaretinden bu yana ne kadar zaman geçmişti? O günlerdeki çabaları ve yüksek misafirin güvenliğini sağladığı için ona bir nişan vermişlerdi. Şimdi gazetelerde okuduğuna göre Majesteleri ikinci bir Viyana gezisine hazırlanıyordu. Kronen Gazetesi'nin polis muhabiri, yakın (gizli) dostu Lazik son zamanlarda yaşananlardan bir skandal olay yaratmanın polis açısından da fena olmayacağını söyledi. Ne de olsa anlattıkları kolayca skandala dönüştürülebilirdi. Bugünkü ortam, Mizzi'nin aniden zenginleşmesi, ardından yaşadığı eşsiz yıllar ve sonu. Bunun yanı sıra Lissauer'in serüvenlerle dolu yaşamı, taklit Brüksel dantellerini piyasaya süren Trieste'li şirketin

çalışmaları, Viyana polisinin, daha doğrusu Sedlacek'in eşsiz uyanıklığı... Bütün bunlardan polis muhabiri Lazik müthiş bir hikâye yaratabilirdi!

O günlerde Viyana dünyası abartılmış bir barış yaşıyordu. Monarşi hayranı gazeteler en güzel saray haberleriyle doluydu. Yakındaki faytoncular balosundan, Kahlenberg'deki eğlencelerden, Agram'daki köy panayırlarından, kendi hâllerinde yaşayan Banat Şvabları'nın tütün ekiminden, Stephan Kilisesi'ndeki yeraltı mezarlarından, Lemberg çevresindeki askeri manevralardan, Prater'de Kayser'in himayesinde düzenlenen çocuk eğlencesinden, kasap, marangoz, kunduracı derneklerinin şenliklerinden ve Viyana'daki huzur dolu, keyifli ve gereksiz bir sürü etkinlikten söz ediyorlardı. Mahkemeleri ve polisleri ilgilendiren sorunlu olaylara gazeteler pek yer vermiyordu. Bu nedenle polis muhabirleri zamanlarını Schotten Bulvarı'ndaki emniyet müdürlüğünün yakındaki Café'lerden çok Grinzing'deki Schopfner'de geçiriyorlardı. Gazetelerin her gün kısa kısa konu ettiği, yorumladığı 'Brüksel dantenler' olayı zamanla sansasyona dönüştü.

Dava sadece iki gün sürdü. Eylül başıydı, güzel bir yaz güzel bir güne dönüşüyordu. Mahkeme salonunda bunaltıcı bir hava vardı. Salon meraklılarla doluydu. Tutukevinden sadece Lissauer getirilmişti. Siparişleri veren Trieste'li adam ortadan yok olmuştu. Tutuklanmamış olan Mizzi Schinagl mahkemeye yanında avukatıyla gelmişti. Uzun yıllardır gerçek Brüksel dantellerini piyasaya süren Seidmann tazminat talep ediyordu. Bu kuruluşun yanı sıra Bayan Matzner'i temsil eden saray avukatı doktor Silberer'in de tazminat talebi vardı. En kötü durumda Mizzi Schinagl elindeki tüm serveti yitirebilirdi. Lissauer'in avukatı Schinagl'ın cinselliği ile uçarı sevgilisinin gözünü boyayıp onu bu işe soktuğunu kanıtlamaya çabaladı. Ancak masallarda yaşanacak bir rastlantı genç kadını zengin yapmış, o da eline geçen paranın

çoğunu har vurup harman savurmuştu. Schinagl böyle bir yaşam sürerken evlilik dışı doğurmuş olduğu çocuğunu hep ihmal etmişti. Onu sadece yılda bir ziyarete gidiyor. Kendisine aşık bir erkeği yasadışı işlerine alet etmiş, suça sürüklemişti.

Mizzi Schinagl ilk anda mahkeme salonunda olup biteni ve konuşulanları kavrayamadı. Duydukları zararsız şeylerdi, ilkokulda sınıfında olup bitenlerden daha zararsız, diye düşünmeden de edemedi. Kendisine sorulan sorulara yanıt verirken ayağa kalkması gerekti. Her sorulana yanıt bulamadı, sadece bazılarını yanıtladı. Zor anlarda boğazı tıkanı, sustu, içine kapandı, ağlamamak için kendini zor tuttu. Gözyaşları gözlerini yaktı. Hemen hemen bütün geçmiş burada tekrarlanıyordu. Ve sonunda ağlamaya başladı. Umudunu yitirmek üzereydi, kafası iyice karışmıştı. Savcının söylediklerine ‘evet’, durumu kurtarmak isteyen avukatının söylediklerine de ‘hayır’ dedi. En çok şaşırdığı da salondaki erkeklerin inanılmaz acımasızlığı idi. Onun deneyimi başkaydı, tanımış olduğu erkekler bunlar gibi değildi. Ancak buradakilerin üzerinde cübbeler vardı, kimileri kilise rahiplerini anımsatıyordu. Acaba içlerinde iki cinsli olanlar var mı, diye düşünmeden de edemedi. Matzner Evi’ne gelenler bambaşka giyinmiş erkeklerdi!

Lissauer’in avukatı müvekkiline sordu:

“Mizzi Schinagl sizden kaç kez büyük miktarda ödemeler talep etti?”

“En az haftada bir!” oldu Lissauer’in yanıtı.

“Niçin talep etti?” Lissauer sustu ve başı önünde öyle durdu. “Utanmanıza hiç gerek yok!” diye avukatı sesini yükseltti. “Yoksa sizinle yatağa girmeyecekti, öyle değil mi?”

Lissauer derin bir nefes aldı. Mizzi Schnagl bağırdı:

“Söylediğiniz gerçek değil!” Bu yalancılığa karşı bir haykırıştı.

Mahkeme Bayan Josephine Matzner'in yaşamındaki en önemli gündü. Ailevi durumunu ve mesleğini soran yargıca:

“Bekâr ve kasiyer” diye yanıt verdi.

Yargıç:

“Wieden’de bir randevuevi işlettiğiniz yazıyor dosyanızda,” dedi.

Ömrü boyunca hep nankörlük yaşadığını anlattı Bayan Matzner. O bütün kızlara iyi davranmıştı. Sonra ağlamaya başladı. Yüksek mahkemeden hakkı olan paradan başka bir isteği yoktu! Geniş şapkasını çevreleyen tül bugün mordu, pembe papağanı andıran büyük bir iğneyle tutuşturmuştu. Heyecanla konuşurken sağa sola sallanıyordu. Açık mavi ipekten bir şal sol kolundan aşağı sarkıyordu. Kulaklarına elmas küpeler takmıştı.

“Gidebilirsiniz!” diye sözünü kesti baş yargıç karşısındaki kadının.

O ana kadar aralıksız ve hızlı hızlı konuşmuş olan Josephine Matzner'in kulakları uğulduyordu. Kürsüdeki adamın ne dediğini hemen anlamadı. Baş yargıç tekrarladı:

“Söyledikleriniz bana yeter! Gidebilirsiniz!”

Matzner söyleneni anladı, reverans yapar gibi eğildi. Sonra başını kaldırdı ve yüksek sesle:

“Lütfunuza sığınyorum!” diye konuştu ve kimseye bakmadan hızla salondan çıktı.

Üstü olan başkomiser Sedlacek’e Schinagl’ın parasının kaynağından söz etmesini yasaklamıştı. Mahkeme heyetine verdiği ifadede suçlanan kişiyi uzun süredir takip etmekle görevlendirilmiş olduğunu açıkladı. Görüşüne göre Mizzi Schinagl düşüncesiz davranmıştı, o bilinçli suç işleyecek birisi değildi. Kendisinden istenen tazminatın toplamı yirmi dört bin Gulden’di. Mizzi Schinagl’ın avukatı müvekkilinin şu andaki servetinin on beş bin Gulden olduğunu açıkladı. Bu tutardan avukatlık ücreti ve

tazminat düşüldükten sonra kalan beş bin Gulden'le yaşamını sürdürmek zorundaydı.

Karar açıklandı. Lissauer üç yıllığına hapse girecekti. On sekiz ay hapis cezası alan Schinagl gözyaşı döktü. O anda altı ay, bir yıl veya ömür boyu, hiç umurunda değildi!

Avukatı cezasını kısalttırmak için elinden gelen her şeyi yapacağına söz verdi.

“Hiç umurumda değil!” diye mırıldandı Mizzi.

Asliye mahkemesinden çıktıktan sonra da yol boyunca hiç konuşmadı. Hapishanenin rutubetli koridorları kirli çamaşır, bulashık suyu ve dökülmeye hazır çorba kokuyordu. Küçük bir odada Mizzi'nin üstündekileri çıkardılar, tarttılar, ölçtüler. Bir rahibenin getirdiği mavi giysiyi üzerine geçirdi. Başka bir hemşirenin güzel İngiliz dikimi giysisini, topuklu rügan ayakkabılarını, pembe tülünü bir kartona koyup üzerine teneke bir levha ilıstirmesine hiç umursamazmış gibi öyle baktı. Sonra arkası kapıya dönük bir tabureye oturması gerekti. Aynı anda kapı açıldı, başını çevirip bakmaya cesaret edemedi. Arkasına sokulan birisinin soğuk bir makası başına dokundurduğunu hissetti. Saçları kesiliyordu. Bir çığlık attı. Saç kesen kadın önündeki Mizzi'nin başını elleri arasına aldı. Sapsarı, canlı saçlar perçem perçem, bukle bukle yere düştü. Başı birden soğudu. Rahibe firketeleri yerden topladı.

Sonra başına taksın diye mavi bir başlık uzattılar. Yüzüne bakmak için odada bir ayna aradı, ancak duvarlarda ayna filan yoktu. Biraz şaşırdı. Mizzi'ye ayağı kalkmasını söylediler. Ayağı kalktı ve rahibenin kolunda yürüdü. Ayağındaki sandaletler koridorun taşlarında sesler çıkarıyordu. Sonra rahibe elindeki anahtarı bir kilide soktu. 23 numaralı hücre boştu. Küçük pencereden dışarıdaki dünyadan şarkılar söyleyen bir kuşun sesi duyuluyordu. İçeride iki yatak vardı. Rahibe:

“Kızım istediğın yatağı seçebilirsin!” diye konuştu.

Sağdakiyle soldaki tahta yataktan birini seçme özgürlüğüne sahipti. Mizzi Schinagl kendini soldakine attı. Ve hemen gözleri kapandı, derin bir uykuya daldı.

Bir saat sonra uyandırdılar. Yeni bir kadın mahkûm getirmişlerdi. Mizzi'nin az sonra öğreneceğine göre Magdalene Kreutzer eski ip cambazıydı. Şimdi Prater'de bir atlıkarıncanın sahibesiydi.

XVI

Josephine Matzner davadan birkaç gün sonra hâlâ yaşadıklarını düşünüyor ve keyifleniyordu. Asliye mahkemesindeki duruşmayı, sorgulamayı, yaptığı açıklamayı ve yargıçlara söylediği 'lütfunuza sığınyorum' sözlerini gururla anımsıyordu. İşte o günlerde geleceğini, zevk içinde sürdüreceği bir yaşamı gözünün önüne getirdi. Davanın bitimden iki gün sonra Bayan Matzner gazetelerde çıkan sansasyon haberlerle düşlere daldı, kendinden geçti. Birkaç gün sonra haberler azaldı, makaleler kısaldı. Bayan Matzner davayı haber yapan bütün gazete ve dergileri satın aldı. Komşuları ve tanışları da ona gazetelerden kestikleri haberleri getirdi, ancak üç gün sonra sanki kötü bir büyü her şeye son verdi. Bayan Matzner gazete ve dergileri alsa da tek Brüksel dantelleri davası haberine rastlayamadı. Kendini o günden sonra geceleri kabristanlara ve yeraltı mezarlıklarına çöken sessizliğin içinde hissetmeye başladı. Hayır! Bu ölü sessizliği kendiliğinden

gelmemişti, başkaları onu bu sessizliğin içine itivermişti! Herkes ona ihanet etmiş, onu terk etmişti. İlk günlerde buna çok şaşırdı, sonra yakın çevresinin ona aldaticı davranmış olduğuna inanıp hayret etti, umudunu yitirdi, huysuzlaştı, tek başına bırakıldığına inanıp herkesten nefret etmeye başladı. Evindeki kızlar okumasın diye artık davadan söz etmeyen bütün gazeteleri de sakladı. Kendini yıkılmış, bitkin hissettiği günlerde aşağı inip kapının önünde durdu, eskisi gibi canlı ve başı dik. Başkaları onu hep din görmeliydi. Sokaklarda dolaştı, dükkândan dükkâna girip gereksiz alışverişler yaptı. Son günlerde gazetelerdeki sessizliğin tanıdığı insanlara da bulaşıp bulaşmadığını görmek istiyordu. İştahı olmamasına karşın tuzlu simit yedi, gerekmemesine karşın giysilerine küçük kancalar, ayakkabılarına yeni bağlar, korsesine yeni bantlar, saçlarına yeni tarak, fındıklar aldı. Hepsini evine taşıdı, içi yalan dolu gazetelerden yapılmış kese kğitleri barikatlar gibi çevresini sardı. İçinde fındıkların durduğu kese kâğıdının üzerinde gazeteci Stanitzl'in bir haberi gözüne ilişti: "Brüksel dantelleri davası." Aradan daha  gün geçmişti ve haberin çıktığı gazeteyi kese kâğıdı yapmışlardı! Bu haberin çıkmış olduğu gazeteler acaba şimdi nelerdeydi? Düzgün kesilmiş sayfalar meyhanelerin, kahvehanelerin tuvaletlerinde kancalara takılmıştı...

Bayan Matzner dkkncılarla eskisi gibi biraz st perdeden konuşmasını sürdürdü, ancak kısa süre adamların bundan artık pek etkilenmediğinin farkına vardı. Herkes ona kendilerinden biriymiş gibi davranmaya başlamıştı. Nedenini aramaya çalıştı ve kısa süre sonra her şeyin artık eskisi gibi olmadığını kavradı.

"Siz istediklerinizi elde ettiniz," dedi Efrussi ona. "Her şeyi." Noter böyle konuşurken sadece parayı düşünüyor olacaktı...

Josephine Matzner birkaç hafta sonra her şeyden elini eteğini çekmeye karar verdi. Evi ayakta tutmak gittikçe zorlaşıyordu. Müşterilerinin içtiği köpüklü şarabı artık sarayın da içkilerini

tedarik eden Weinberger'den değil Mariahilfer Caddesi'ndeki bakkal Baumann'dan almaya başladı. Ne gerek vardı boş yere fazla harcama yapmaya? Artık tek tük gelen eski müşterileri de elleri sıkı yaşlanmış beyler değil miydi? Tümünün suratları buruşmuş, solmuştu. Evindeki kızların da artık vücutlarının tazeliğini yitirdiği, etlerinin sarktığı gözle görülüyordu. Piyanistin frakı solmuş, duvar kâğıtları yer yer dökülmüş, salondaki geniş sofa yer yer aşınmış, büyük duvar aynasında lekeler belirmişti; eve temizliğe gelen Clementine de gut hastasıydı. Bundan sonra yapacak bir şey yoktu. Bayan Matzner kendini zamanın acımasızlığına teslim etti. Evi sattı. Zollamt Caddesi'ndeki şık evin ucuz bir şubesi olmuştu!

Veda günü geldiğinde hiç üzülmeydi. Erken kararan bir güz akşamıydı, sokağın gaz lambaları henüz yanmıştı. Çağırdığı fayton yola çıkarken arkasına dönüp bakmadı bile. Evde kalan kızlar artık onun değil, Zollamt Caddesi'nindi.

Bayan Matzner bir an için yaşamının yavaş yavaş son bulduğunu düşündü, ancak sonra bunda yanıldığını fark etti. Hiç kimseyi tanımadığı taşrada sessizlik içinde bir yerde tek başına yaşayacağına Viyana'da kalmaya karar verdi. Gözden uzak bir köyde, bambaşka bir dünyada hızla yaşlanacağına, ölüme çok çabuk yaklaşacağına inanıyordu. Viyana'da kalacak serveti tek başına bırakılmış yetim bir çocuk olacaktı! Hayır, buradan gitmeyecekti. Kentin göbeğinde, Jasomirgott Sokağı'nda kendine iki odalı bir daire kiraladı.

İlk günlerde, daha gençliğinden bu yana çok iyi tanıdığı kent merkezinin sokak ve caddelerinde kendini vatansız birisine benzetti. Sanki Viyana'da değildi. Buradaki hayvanlar, atlar, köpekler, kediler ve kuşlar bile Wieden'dekilerden başkaydı! Emindi, birinci bölgeden bir karatavuk dördüncü bölgenin sokaklarında

yem aramıyordu! İki odalı ve güzel mobilyalarla döşeli geniş katta kendini pek rahat hissetmedi. Evin içindeki mobilyalardan hiçbiri ona yakın değilmiş gibiydi. Bir an düşünmeden edemedi, acaba onları kullanacağı için aşınma ücreti verecek miydi? Fakat bu kiraya dahil değil miydi? Belki de sözleşmedeki, dikkatinden kaçmış olan sinsi bir maddeye göre o eşyaları aşındırdıkça katın kirası artacaktı!

Çevresini daha iyi tanıyabilmek, semte kolay alışabilmek için banker Efrussi'den beş yüz Gulden aldı. Bunun yarısı altın, yarısı banknottu. Viyana'nın caddelerinde boş boş gezindi, kent parkının veya belediye parkının sıralarından birinde dinlendi. Akşama doğru yorgun argın eve dönerken paralarının onu beklediğini biliyordu. Ona evi kiralayan yaşlı kadın binbaşı eşinin ölümünden sonra Graz'daki kızıyla eşinin yanına taşınmıştı. Onun diğer kiracılarla kapıcı ve apartmana hizmet eden adamda olan saygınlığını Bayan Matzner devralmış sayılırdı. Onu görgülü davranışlarıyla tanıyan komşuları her gün üzerinde değişik giysiler ve şapkalarla sokağa çıkan bu yeni kiracının saygın birisi olduğunu kabul ettiler. Temizliğe gelen kapıcı karısı onu yakından tanıyabilmek için kimi gün mektuplar veya evraklar arasa da işe yaracak bir şey bulamadı. Bir fotoğraf ya da bir banka defteri de gözüne ilişmedi. Yeni kiracı herkes için artık tek başına yaşayan, varlıklı ve içine kapanık birisiydi. Ancak emindiler, günün birinde onun gerçekten kim olduğunu mutlaka öğreneceklerdi.

Bayan Matzner ona annesiyle babasından kalmış, altı tekerlekli, demir çerçeveli oldukça sağlam bir bavulun içinde banknotları bir cüzdanda, altınları da gümüş tellerden örgü bir torbacığın içinde muhafaza ediyordu. Eve dönünce koluna sardığı kumaşın içinden anahtarı çıkarıyor, bavulun asma kilidini açıyor ve ağır kapağını kaldırıyordu. Sonra cüzdanla gümüş torbacığı eline alıp biraz karıştırıyor ve derin bir nefes alıp rahatlıyordu. Buradaki

paranın servetinin sadece küçük bir bölümü olduğunu düşünüy-
yor, kendini daha rahat hissediyordu. Sonra şapkasını çıkarıyor,
bavulun kapağını kapatıyor, kilidini kilitliyor ve aşağıya inip
kapıcı kadına her zamanki gibi giysisinin arka düğmelerini açma-
sını rica ediyordu. İpek bir örtüyü üzerine atıyor ve tekrar birinci
kattaki dairesine çıkıyordu. Merdivenleri çıkarken hep bütün
parasını bankada bırakmakla bir riske girdiğini düşünmeden
edemiyordu. Eve biraz daha fazla para alsam daha iyi ederim,
diye düşünüyor, ertesi gün Efrussi'ye uğramayı kararlaştırıyor-
du. Ancak bankerin kapısında durunca çekinip düşüncesinden
vazgeçiyor ve yine eve dönüyordu. İçeri girer girmez de kapıcı
kadına bir şişe bira ısmarlıyordu. Birasını içerken, yarın mutlaka,
diye düşünüp kendi kendine cesaret veriyordu.

Ve sonunda bir sabah banker Efrussi'nin bürosuna adımını
atmasını başardı, ancak adamın karşısına oturur oturmaz yine
cesaretini yitirdi. Döner sandalyesinde oturan Efrussi yumuşak
sesiyle konuşuyordu, söyledikleri akıllıca şeylerdi. Josephine
Matzner sözlerine çok güvendiğini hissetti, bankadaki parası için
artık korkmasına gerek yoktu.

“Bayan Matzner siz yüz yirmi yaşınıza bastığınızda da aç
kalmayacaksınız,” dedi banker. “Canınız isterse dört atlı faytonla
görmekli bir cenaze töreni yapılır. Miras da bırakabilirsiniz...”

“Teşekkür ederim!” diye Bayan Matzner konuştu. “Bu sözle-
riniz için çok teşekkür ederim.”

Sonra yerinden doğruldu, Efrussi'nin oturduğu döner sandal-
yeye sokuldu ve adamın elini sıktı. Dışarı çıktı. Hava sıcaktı, kent
parkındaki yuvarlak alana doğru yürüdü, basınçölçer kulübesinin
yanındaki sıraya oturdu. Kendini böyle rahatlamış hissettiği gün-
lerde bazen Wippling Caddesi'ndeki Kriegl lokantasına gider,
birahane salonunda bir masaya otururdu.

Bu yıl g z sıcak geçiyordu, hep güzel bir hava vardı. Halk parkının lokantasında öğleden sonraları alay bandosu marşlar çalıyordu. Müzik saat tam beşte başıyordu, ancak on beş dakika önce gelip kremalı kahve ısmarlayan müzik için istenen farkı  demiyordu, yanındaki bir porsiyon çikolatalı kek de çok ucuzdu. Alay bandosunun aldıkları Bayan Matzner'i çok heyecanlandırıyor. Heyecan ve hüzünle doluyordu duyguları. Josephine Matzner park lokantasında müzik dinlediği anlarda ürperiyor, acı duyuyor, çok Şeyin artık geçmişte kaldığını düşünüp h z nleniyordu, ancak bütün bunlara karşın mutlu anılarında geziniyordu. Sahnedeki müzisyenler çoktan unutulmuş melodileri, polkaları, mazurkaları çalıyordu. Onlarla dans etmeye başladığında Josephine Matzner on dört, on beş yaşında deneyimsiz bir kızdı, onu sevmemesine karşın istasyon amiri Anger'le evlenmeyi düşünden geçiriyordu. Har vurup harman savurduğu gençlik yıllarını hep sevmişti. Budapeşte'de Jenny Lakatos'un evinde tanıdığı kızların hepsinin gençliklerini yok etmiş olduğunu anımsadı. Bir an için hüzünle onları düşündü. İçlerinde kendine sağlam bir gelecek kurmuş olan tek Matzner'di. O yaşamında başarılı olmuş birisiydi! Peki, ya şimdi? – Ah, alay bandosunun müzisyenleri ona geçmişin tatlı günleri anımsatıyor, yaşlılığını bir an için unutturuyor, acılarını hafifletiyor, hüzünlerini tatlandırıyor. Gösteri sona erip müzisyenler sehpalarını, notalarını ve müzik aletlerini toplayıp sahneden inince çalmış oldukları müzik, sanki bulutlardan iniyormuş gibi bir süre havada kalıyor, halk bahçesinin yaprakları sararmaya başlamış ağaçlarının dallarına konuyor, dostluk ve sevgi Bayan Matzner'in içini kaplıyordu.

Yine bir akşam st yd , Bayan Matzner kahvesini içmiş, çikolatalı kekini yemiş, güzel melodileri içine çekmiş, sakın sakın öyle oturuyordu. Aniden bir sesle kendine geldi:

“Merhaba, Fini Teyze!”

Genizden konuşan bir erkeğin biraz üst perdeden sesi idi. Başını kaldırdı. Karşısında duran yabancıyı değildi, ancak kim olduğunu o anda çıkaramadı. Salonunda koltuğundan kalkıyormuş gibi yavaş yavaş doğruldu. Evet, evet, şimdi tanıdıktı adamı. Karşısındaki baron Taittinger'di. Üzerinde üniforması yoktu. Öyle durmuş gülümsüyordu. Dişleri her zamanki gibi parıldıyordu. Bayan Matzner bir an düşündü, eski tanışın yüzünde değişik olan bir şey vardı. Evet, süvari yüzbaşısının bıyığı ağarmıştı, bıyığına kır düşmüştü.

Bayan Matzner bir an hiç kıpırdamadan karşısında durdu. Ona olan her zamanki saygısından ve de aklaşmış bıyığından. Baron Taittinger şöyle bir çevresine bakındı ve tanıdığı birisini görmemiş olacak, "İzin verirsiniz..." diye mırıldandı ve masaya oturdu. Önce yeşil şapkasını çıkardı. Baronun saçlarına bıyığından daha çok ak düşmüştü, neredeyse bembeyaz olmuştu. Josephine Matzner hâlâ ayaktaydı, nedeni adama olan saygısından çok şaşkınlığı idi. Yıllar bu kadar mı çabuk geçivermişti? Acaba baron hasta mıydı veya mutsuz muydu? "Buyurun, otursanıza..." diye konuştu. Josephine Matzner iskemlesine ilişti, dirseklerini masaya dayadı ve hiç kıpırdamadan öyle oturdu.

"Evinizde her şey yolunda mı?" diye süvari yüzbaşı konuştu.

"Evimde mi? Evimi sattım, sayın baron, ben artık eski 'Fini Teyze' değilim, 'Bayan Matzner' de değilim. Ben yine yirmi yıl öncesinin Matzner'iyim! Jasomirgott Sokağı'nda iki odalı bir evde oturuyorum, bekârım ve yalnızım. Arayıp soranım yok. Ah, Baron Bey, güzel günler geride kaldı, öyle değil mi? Şimdi yalnızlık hüküm sürüyor!"

İç çekti ve sustu.

"Konuşun, anlatın..." dedi süvari yüzbaşı. Josephine Matzner'in değişik, heyecan verici şeylerden söz edeceğini sanmış olacaktı.

Bayan Matzner konuştu, her şeyi sırasıyla, üstüne rapor veren bir asker gibi tek tek anlattı. Sıra dantellere gelince bir an durdu. Sonra, “Sayın baron, Mizzi Schinagl’ı tanıyorsunuz...” dedi ve yine sustu.

Mizzi Schinagl adı baronu rahatsız eder gibi oldu.

“Ben Yüksek Mahkeme’den merhamet diledim...” diye Matzner devam etti. Karşısındaki adamın bir şeyler söylemesini, onu takdir etmesini bekler gibiydi. Ancak süvari yüzbaşı sözlerini sanki duymamıştı. Başını kaldırmış parkın ağaçlarına bakıyordu. Büyük kestane ağacından sararmış bir yaprak yavaş yavaş düştü ve Matzner’in şapkasının üzerine kondu. Baronun bakışları mor kadifenin üzerinde duran yaprağa takıldı. O anda niçin Kagra’nı düşündü? Niçin gelmişti aklına Kagra?

“Mizzi şimdi içeride!” dedi Matzner ve derin bir nefes alıp sustu.

Taittinger anımsadı. Bundan birkaç hafta önceydi, alayın bürosunda bir kâğıt imzalamıştı. Adına iadeli taahhütlü bir mektup gelmişti. Zarfın üzerindeki yazıyı tanımıştı. Bürodakiler de kırmızı bir damga vurmuştu: “Okunmuştur.” Mavi-yeşil, ucuz, çirkin zarftı, fakirliğin işaretiydi. Süvari yüzbaşı uzatılan kâğıdı imzaladıktan sonra zarfı titreyen ellerle açmıştı. Mektup kâğıdının yukarı sol köşesinde “Kagra Kadın Hapishanesi” yazıyordu. Mektupta yazılanları merak etmedi. O yaşamında hiç meraklı olmamıştı. Kendisine gelen hemen hemen bütün mektupları Baron Taittinger sıkıcı bulmuştu. Maliye uzmanı Brandl’in yazdıklarını, şef garson Reitmayer’in hesaplarını veya çiftliğinin bulunduğu Oberndorf belediye reisinin mektupları onun için hep sıkıcıydı. Çünkü hepsi de pek önemsemediği şeylerdi. Onların ne aşkla, ne Viyana sosyetesıyla, ne yaptığı görevle, ne de sevdiği atlarla ilgisi vardı. Tümü de sıkıcıydı, daha doğrusu onlara “ennuieux” demek yerinde olurdu. Aşırı can sıkıcı!

“Haydi anlatın!” diye konuştu ve kadının söyleyeceklerine pek kulak kabartmamaya karar verdi. Zor da olsa uzun haftalar sonra yine Viyana’ya gelmeye karar vermişti. Şah’ın ziyaretinin ardından yaşadığı sorun ve alaya geri yollanması Taittinger’i incitmiş, ona çok acı çektirmişti. Şimdiyse o günlerin niçin zor geçtiğini pek kavrayamıyordu. Kendini gereksiz birisi gibi hissetmişti. Duyguları, acı, utanç, özlem ve sevgiden oluşmuş tuhaf bir karışımdı. Uçarı ve düşüncesiz davranışları olduğunu kavramış, pişmanlık yaşamıştı. Kimi gün sormuştu kendine, yaşamında niçin böyle şeyler yapmıştı, niçin bazı şeyleri umursamamıştı veya ihmal etmişti? Alayda önemsiz bir göreve verilmesinin ardından yaşadıkları hep saçma şeyler olmuştu. Sonra bir gün gelmiş askeri okul yıllarını anımsamıştı, annesini, babasını da, ancak karışık düşünceleri hep Şah’a dönmüştü, kontes W.’ye, sevimli Kirilida Pajidzani’ye, silindir şapkalı iğrenç Sedlacek’e. O günlerde ne düşünürse düşünsün bu dört kişi sık sık hep gözünün önüne gelmişti. O günlerde yaşananlar kimi an onu iğrendirmişti. Çevresinde hiç kimse, ne albayı, ne de ona yakın olanlar Viyana’da yaşadıklarından haberdardı. Ancak bunun Taittinger’e ne yararı vardı? Yaşamındaki o serüvenden kimseye söz edememişti. Yaşadıkları sanki kanındaydı, yabancı bir madde gibi damarlarında dolaşıyordu, arada sırada yüreğine saplanıyor, onu delmek istiyordu. Böyle anlarda yapabileceği üç şey vardı: Ya şimdi pişman olduğu şeyleri yaşadığı ‘ışlıtar kenti’ Viyana’ya kaçabilirdi ya her gün sarhoş olana kadar içebilirdi ya da kafasına bir kurşun sıkabilirdi. Düşünmüştü, şimdi bir savaş çıksa ne güzel olurdu! Ancak nereye baksa rahat bir yaşam vardı, dünya insanları dertsiz tasasız, tembel tembel öyle yaşıyordu...

Evet, Mizzi ona mektubu hapishaneden yollamıştı! Taittinger yaşamın koşullarını az buz biliyorum sanıyordu. Bir mahkûmun dış dünyaya mektup yollamasına izin verdikleri de

kulağına gelmişti. Ancak böyle mektupları önce hapishane müdürü okurdu. Öyle ise Schinagl'dan gelen bu mektubu da o adam okumuş olacaktı. Taittinger gözlerini, kestane ağacından düşüp Matzner'in mor şapkasına konmuş olan altın sarısı yapraktan çekmemişti. Kolayca romantik düşüncelere kapılan birisi değildi! Ancak nedense bir an içinde o kestane yaprağına karşı tuhaf bir duygusallık oluştu. O güzün habercisiydi! Yaşamında ne kadar solmuş güz yaprağı görmüştü... Ancak şapkanın üzerindeki şu yaprak bambaşkaydı, o sanki Taittinger'e değişik bir şeyin haberi vermek istiyordu. Yepyeni, değişik bir güzün onu beklediğini. Taittinger ürperdiğini hissetti.

Aynı anda arkasından bir yerden kılıç şakırtısı duydu. Korktu, arkadaşları onu Matzner masasında görebilir, hüznün dolu konuşmalarına tanık olabilirdi.

"Gitmem gerekiyor," diye konuştu. "Yarın aynı saatte buluşabiliriz? Nerede olabilir?" – Bir an düşündü, sakın bir yer olmaydı. "Grützner'de. Bayan Matzner orası sizin için uygun mu?"

"Sayın baron isterse niçin olmasın?"

Taittinger garsona seslendi:

"Hesap lütfen!"

Şapkasını giydi, gelen garsona ödemeyi yaptı. Bayan Matzner, orkestra başlamadan on beş dakika önce gelmesine karşın garsonun fazla para aldığı dikkatini çekti!

Taittiner şöyle bir elini uzattı. El sıkıştılar. Bayan Matzner ayağa kalkarken şapkasındaki kuru yaprak masaya düştü.

Baron hızla Halk Parkı'nın loşluğunda gözden kayboldu.

XVII

Baron Taittinger yaşamında ilk kez şunu öğrenecekti: Yaşamında bilinçli adımlar atmasını. Orduda buna gerek yoktu, ne yapması gerektiği başkaları tarafından önceden belirlenmişti. Kimi anlaşmazlıklar olduğunda yapılan yanlış düzelterip her şeyi istenen yola sokacak başka emirler vardı. Özel yaşamında ise aynı insan her şeyi kendi alacağı kararlarla halletmek zorundaydı. Yürürlükteki yasalar kimi zaman insanı doğruya yönlendireceğine aklını çeliyordu.

Kafasında bu gibi düşünceler süvari yüzbaşısının o gece uykusu kaçtı. Bir ara gözleri kapandı, ancak sabah erken saatte yine uyandı. Dışarıda şafak söküyordu. Daha dün her yıl ihtiyat subayı olarak birkaç haftalığına Taittinger'in görev yaptığı hafif süvari alayına gelen başhekim Dr. Stiasny'yi düşünmüştü. Uzak-tan tanıdığı başkomiser baron Handl'la da çoktandır görüşme-

mişti. Doktor Stiasny'yle hiç olmazsa arada sırada orduevinde dominoda buluşmuştu.

Zavallı Taittinger'i o günlerde emniyet müdürlüğüne yapmayı düşündüğü ziyaret rahatsız ediyordu. Üniformasız içeri girerken kapıdaki nöbetçiler ona ters ters bakabilirdi. Koridorlarda kaynaşan jurnaciler gözaltından onu takip edebilir, Sedlacek de her an karşısına çıkabilirdi. Yine emniyet müdürlüğüne gitti. Her şey çok yorucu ve can sıkıcıydı. Kirli renk tahta bir sırada başkalarıyla yan yana oturdu. Beklediği on beş dakika ona ıstırap verdi.

"Doktor Bey sizi kabule hazır!" dedi az sonra kapıdaki memur.

"Ah, Sayın Baron!" diye polis doktoru onu ayakta karşıladı. Şişmandı, göbekliydi, kısa bacaklıydı. Küçük adımlarla hızlı hızlı Taittinger'in yanına geldi. Polis doktoru aklında biraz başka kalmıştı; karşısındaki adamın görünüşü onu biraz düş kırıklığına uğrattı. Uzun süredir görmediği eski tanışı polis doktoru Stiasny'yi gözünün önüne biraz başka getirmişti.

"Merhaba, doktor bey!" diye konuştu süvari yüzbaşı.

Sesi biraz tuhaf çıkmıştı. Doktor az önce hastaneden geldiğini söyledi. Gerçekten de üstü başı iyot ve kloroform kokuyordu. Taittinger kendini bir an için eczanede hissetti. Doktor Stiasny'nin üst cebinde bir derecenin cıvalı sivri ucu dikkatini çekti. Taittinger iskemleye otururken oldukça şaşkıındı. Doktor alaydan tanışına nasıl olduğunu sordu. "Teşekkür ederim, iyiyim..." diye baron yanıt verdi. Doktor başka şeyler de sordu. "Belleği çok yerinde," dedi Taittinger kendi kendine. O ise garnizondan çıkıp istasyonunda treni beklemeye başlarken bütün adları unuttuverirdi.

Şimdi polis doktoru Stiasny'le konuşmak istediği konuya girebilmek için beklemesi gerekti. Bu tam bir eziyetti. Hem nasıl başlayacaktı söze? Sonunda:

“Doktor, size bir kızıdan söz etmek istiyorum, biraz sorunlu birisi, şimdi sizde kalıyor...”

Doktor Stiasny önce kızın ‘gizli’ bir hastalığı olduğunu sandı, sonra ‘acaba hamile mi’ diye düşündü. Kısa kısa cümlelerle konuşan Taittinger’in ne demek istediğini kavrayana kadar bazı sorular sorması gerekti, söylediklerini birleştirip sonunda sorunun ne olduğunu anladı, rahatladı. O gün öğleye doğru süvari yüzbaşısıyla Kagra’n’a gitmeye karar verdi.

“Hayır, sevgili dostum, lütfen hemen gidelim!” diye konuştu Taittinger.

Yarım saat bile bekleyecek durumda değildi. Az sonra Kagra’n’da hapishanenin kapısında durduklarında ise ürperir gibi oldu. O, bir hapishaneden içeri mi girecekti? Düşünmesi bile korkutucuydu! Doktor Stiasny’nin ise hiç umurunda değildi. Taittinger bir an düşündü, herkes polis doktoru olamaz ki! Onlar her gün hapishanelere girip çıkıyor! Bir an önce her şeyi halledip yine dışarı çıkmalıydı! Kagra’n’a doğru yol alırlarken Taittinger hiç sesini çıkarmadan öyle oturuyordu. Faytonları hızlıydı, atlar neredeyse dörtmala koşuyordu. Hapishaneye vardıklarında Taittinger’in kafası iyice karışmıştı. Sıkıntı, korku ve umursamazlık onu yormuştu.

Hapishane müdürü Smekal altın çerçeveli gözlüğüyle masasında oturuyordu. Kafası iyice karışık Taittinger adamın şık gözlüğünü umursamadı. Doktor Stiasny onu müdürle tanıştırdı. Baron elini uzattı, her isteneni yapacaktı, ona ne söyleyeceklerdi, ne işlemler gerekecekti, hiçbir şey bilmiyordu. Hapishane müdürü konuştu, sesi çok uzaklardan geliyordu. Anladığı kadarıyla hapistekilere dışarıya mektup yollamalarını yasaklamak mümkün değildi. Evet! Baronun sıkıntılarını anlıyordu, ancak o yönetmeliğe uymak zorundaydı. Tutuklu Schinagl’a söyleyebilirdi, Sievering’deki babasıyla Graz’daki oğlundan başkasına mektup

yazmamasını. Ancak en doğrusu baronun kendisiyle karşılıklı konuşmasaydı. Hapishane yönetmeliği bunu engellemiyordu. Eğer istiyorsa Smekal tutuklu Mizzi Schinagl'ı buraya bürosuna getirtecekti. Baron kendisiyle yarım saat konuşabilirdi. Taittinger daha yanıt vermeden Doktor Stiasny atıldı ve "Çok mü-kemmel!" dedi. Baron kendini aniden çok yorgun hissetti, sanki omuzlarına kurşun yığılmıştı. Hapishane müdürü masasındaki telefona uzandı, tutuklunun getirilmesi için birilerine emir verdi. Sonra telefonu kapattı, Taittinger'e döndü ve "Yarım saat sonra görüşmek üzere, Sayın Baron," deyip şapkasını aldı ve Doktor Stiasny'le bürosundan çıktı.

Taittinger müdürün bürosunda öyle kala kaldı. Duvarlardaki tabelalara, masanın üzerindeki yeşil dosyalara ve ağzı açık dev bir canavarı andıran demirden mürekkep hokkasına baktı.

Bir gardiyan içeri girdi, selam verdi ve tekrar dışarı çıktı. Ardında açık bıraktığı kapıdan Mizzi Schinagl büroya adım attı. Karşısında baron Taittinger'i görünce irkildi, bir felaketten kaçmak ister gibi şöyle bir sağına soluna bakındı, ancak sonra elleriyle yüzünü örtüp kapının eşiğinde durdu. Hücrelerine gelen gardiyan ona müdür beyin karşısına çıkması gerektiğini söylemişti. Utançla sevinç duyguları içini kapladı. Elleri yüzünde birkaç saniye öyle durdu, parmaklarının arasından karşısındaki adama baktı. Sonra ellerini yüzünden çekti, gözleri sımsıkı kapalı durmaya devam etti. Ağlayacak gibi oldu. Bundan hem utandı, hem de gözlerinden yaşlar aksın istedi.

Taittinger de yaşamında ilk kez ne yapacağını bilmezmiş gibi öyle oturuyordu. Sonra ayağa kalktı, ancak Schinagl'a doğru yürümedi, duvardaki tabelalardan birinin önüne gitti, boş boş yazanlara baktı, elindeki yeşil şapkası ve gri eldivenlerle oynadı.

Az sonra kendini toparladı, hâlâ kapının eşiğinde durmakta olan kadına baktı ve eski umursamazlığıyla konuştu:

“Ah, sevgili Mizzi seni gördüğüme sevindim. Gel bana, sana yakından bakayım. Nasılsın?”

Sesi her zamanki gibi sevecendi. Mizzi Schiangl’ın karşısındaki adamın söylediklerini daha iyi duymak istermiş gibi gözlerini açtı.

“Gel Mizzi, şöyle oturalım!” dedi Taittinger.

Kadın söyleneni yaptı, elleri kucağında okullu bir kız gibi Taittinger’in gösterdiği iskemleye ilişti. Baron bir an düşündü, acaba ona biraz iltifat etsem mi? Sonra genç kadının ne kadar bitkin olduğunu gördü, vazgeçti. Yersiz olacaktı.

“Çok teşekkür ederim,” diye Mizzi kekeler gibi konuştu. “Geldiğine sevindim, ancak yolladığım o mektup için de özür dilerim.” Evet, baronun gelmiş olmasının nedeni en son mektubu olmuştu. Sonra biraz yumuşak sesle devam etti: “Zor durumdaydım, ricamı kabullenmene sevindim. Çok soyluca bu davranışın...” Genç kadın bunları söylemek için kendini zorlamıştı. Şimdi kendini rahat hissetti, içi boşaldı, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Taittinger hızlı adımlarla yanına yaklaştı, Mizzi onu gözlelerinden akan yaşların arasından gördü. Üzerinde gri takım elbiseli bir melekti şimdi karşısında duran. Baron bir an ne söyleyeceğini bilemedi, öyle durdu. Sonra hiç tanımadığı biri sesle konuştu, sanki yabancı birisi onun yerine konuşuyordu:

“Senden böyle güzel bir mektup almış olmam beni çok sevindirdi... Büroda bana verdikleri zarfı hemen açıp yazdıklarını okudum... Biliyorsun ben iyi yürekli birisiyimdir...”

Devam edemedi sustu. Bana daha çok mektup yazabilirdin, demeyi düşündü, ancak vazgeçti. Sanki dili ona bu sözleri yasak-

lamıştı. Anımsadı, geçmişte hep bunun tam tersini düşünmüştü. Konuşmaya bir “ancak”la başladı:

“Ancak durum şöyle... Astsubay Zenower’in masasına her gün deste deste mektup bırakıyorlar. O da gelen mektuplardan çoğunu açıp yazarlara göz atıyor. Ben de bu nedenle dostlarıma ve tanışlarıma bana mektup yollamamalarını rica etmiştim... “Yabancıısı olan ses birden sustu. Sonra devam etti: “Onlardan sadece postrestant mektuplar yollamalarını istemiştim!”

“Postrestant...” diye Mizzi tekrarladı.

Baron başını eğip genç kadının saçlarını örten, manastır rahibelerinin başlıklarını andıran lacivert kepe baktı. Dizleri Mizzi’nin üzerindeki uzun, kaba kumaştan dikilmiş önlüğe değiyordu. Çuval gibi bir şeydi, başlığına da öfkelenildi. Bir an için kontes Helene W.’i anımsadı, her iki kadının bir zamanlar okşamış olduğu saçlarını. Öfkesi tepesine çıktı, uzandı, başlığı hızla çekip fırlattı. Aynı anda Mizzi Schinagl elleriyle yüzünü örttü, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Taittinger ürperdi, bir adım geri atmak istedi, ancak karşısındaki kadına acıdığını hissetti. Evet, ona acıyordu! Belki de yaşamında ilk kez baron Taittinger’in içini acıma duygusu kaplamıştı. Kendini çok mutlu olmuş birisi gibi hissetti. Elini yavaş yavaş uzattı ve kadının taranmamış, dikenini andıran saçlarını çekine çekine okşadı. Bu yaptığına hem şaşırdı, hem de sevindi. Sanki o anda eski Taittinger çekip gitmişti. Başını döner gibi oldu, olduğu yere çöktü.

“Ne zaman çıkacaksınız?” diye sordu ve elinde tuttuğu başlığı Mizzi’nin başına geçirdi.

“Bilmiyorum,” diye Mizzi hıçkırarak konuştu. “Belki de benim için en iyisi hep burada kalmak olacak...”

“Elimden geleni yapmaya çalışacağım!” dedi Taittinger.

“Çok teşekkür ederim, Sayın Baron...”

Baron konuşacak, karşısında oturan kadının gözlerine baka-
cak durumda değildi. Olup bitenlerden kendini suçlu hissediyordu, ancak bunun nedeni neydi, bilemiyordu. Acaba Schinagl neler hissediyordu? Karşısındaki kadın birden ayağa kalktı ve “Gidebilir miyim, Sayın Baron?” diye sordu. Hareketleri alımlıydı, ses tonu ve bakışları onur doluydu.

“Mektuplarını postrestant yolla,” diye konuştu Taittinger. Kadının arkasından baktı. Mizzi kapıya doğru yürüdü, ayağındaki sandaletler yerin tahtalarında sesler çıkarıyordu. Sonra koridorun taşlarında yankılandılar. Tatittinger arkası duvara dönük, bakışları ne olduklarını anlamadığı tabelalarda, öyle durdu.

Bir an düşündü, acaba oğlu ne yapıyordu, niçin sormamıştı? Kim bilir şu anda neredeydi? – Bunu sorması bir görev miydi? Hayır, ancak nezaket gereği yapması gerekirdi. Bunları düşünürken teğmen Wander aklına geldi. Onun da evlilik dışı bir çocuğu vardı, ona her ay belirli bir para yolluyordu. Ancak o, Taittinger, şimdiye kadar oğluna hiç ödeme yapmamıştı? Yanıt bulamadı. Belki de pek kavrayamadığı kimi yasalardı nedeni... Üzülür gibi oldu. Sonra Mizzi Schinagl’ı düşündü, kısa kesilmiş, fırçayı andıran saçları gözünün önüne geldi. Sağ eline baktı, o da bir şeyi anımsıyormuş gibiydi. Sağ elinin avucu, Mizzi Schinagl’ın fırça gibi saçlarını hiç unutmayacaktı.

Az sonra kente dönerken doktor Stiasny’le otomobilde yan yana oturuyordu. Konuşmaya başladı, istememesine karşın havadan sudan şeylerden söz etti. Gençlik günlerini anlattı. Bir süre anlattıklarını kendi de dinledi. Sanki çok yaşlanmıştı, söyledikleri çok komik şeylerdi, acıdı kendi kendine. İki Taittinger geldi gözünün önüne: Genç ve budala olanla yaşlı ve akıllı olan!

Aynı gün öğleden sonraydı, hüzünlüydü, Matzner’i aradı, geleceğini söyledi. Karşılıklı oturdular, yaşlı kadın ona Brüksel işi dantellerden ve mahkemeden söz etti. Ticaretle arası pek iyi

olmamasına karşın kadının anlattıklarını çok iyi anladı ve buna da şaşırmadı değil.

Bir an geldi Bayan Matzner'den iğrenir gibi oldu. Yaşamında ilk kez iğrenmeyle can sıkıntısını bir arada hissetti. Bu kadının para hırsının davaya ve Mizzi'nin hapse atılmasına neden olduğunu kavradı, Matzner'in umursamaz davranışlarına şaşırdı. Taittinger hem dışlanmış, hem de olayın içine çekilmişti. Onunla ilgisi olmayan bu olaydan kurtulması sanki mümkün değildi. Matzner konuşması sırasında Sedlacek'ten söz edince süvari yüzbaşısı bir an ürker gibi oldu. Hesabını ödedi ve ayağa kalktı. Çok şaşıran Matzner küçük çantasından çıkardığı bir zarfın üzerine çabucak bir şeyler karaladı ve Taittinger'e uzattı:

“Sayın Baron, bundan sonraki adresim!”

Süvari yüzbaşısı teşekkür etti ve zarfı cebine soktu.

Matzner akşamın geç saatlerine kadar oturduğu yerden kalkmadı. Güz akşamının temiz havasını içine çekti. Bir süre sonra artık eve gitme zamanı geldi, diye düşündü. Ayağa kalktı. Atlı tramvaya doğru yürürken başının döndüğünü hissetti. Ürperdi. Alışık olmadığım şaraptan, diye düşündü. Baronun söyledikleri de kafasını karıştırmıştı. Az sonra tramvayda otururken, eve gince papatya çayı içmeye karar verdi.

XVIII

Matzner ertesi gün alışılmış yaşamını sürdürdü. Çoktandır sabahları uyandığında keyifsizdi. Çevresinde olup bitenle ilgilenmeye başladığından bu yana kahvaltıda artık gazete de okumuyordu. Her sabah saat dokuzda temizliğe ve ortalığı toplamaya gelen kapıcının karısı Kronen ve Weltblatt gazetelerindeki haberleri getiriyordu. Ona az bahşış vermesine karşın kadın Matzner'e hep "Sayın Bayan" diye hitap ediyordu.

O sabah da diğerleri gibi başladı, değişen bir şey yoktu. Dışarıda yine güneşli, aydınlık bir güz onu bekliyordu. Kapıcının karısı giysilerini katlayıp dolaba yerleştirirken Matzner masaya oturdu, o gün yapacaklarını not etmeye başladı. Önce Efrussi Bankası'na gidecekti. Sonra noterle görüşecek, en sonunda da emniyet müdürlüğüne uğrayacaktı. Müfettiş Sedlacek'i yine bir görmeliydi. Baron Taittinger'le karşılaştığını Sedlacek'e bildirmesinin doğru olacağına inanıyordu.

Dışarı çıktı. Merhamet dolu bir güz sabahı onu bekliyordu. İnsana ümit veren ılık havayı içine çekti. Sedlacek'i mutlaka görmeliydi. Baronla buluştuğunu hiç kimseden gizlemek niyetinde değildi. Hızlı adımlarla yürüdü, Schotten Bulvarı'na çıktı ve az sonra Café Wirzl'in kapısından içeri girdi. Müfettiş Sedlacek'in her gün saat on bire dek burada polis muhabirleriyle iskambil oynadığını biliyordu. Baron niçin gelmişti Viyana'ya? Acaba önemli bir görevle mi gelmişti? Bunların yanıtını kim bilebilirdi? Hem sivil giyimliydi. Niçin çıkarmıştı üniformasını? Emindi, Sedlacek'te bu soruların yanıtı vardı. Belki onun söyleyecekleri de müfettişi ilgilendirecekti. Bazı müşteriler üzerine bilgi toplamak için geçmişte Matzner'in evine sık sık uğramamış mıydı? Café Wirzl'in kapısından içeri girdi. Masanın çevresinde oturanlar arasında tanıdığı gazeteci Lazik de vardı. Belki anlatacakları gazetecilerin de ilgisini çekerdi.

Café Wirzl'dekiler, iskambile ara vermiş olacak, öyle oturuyorlardı. Sedlacek ve dostları Prag sosileri yiyor, bira içiyorlardı. Bayan Matzner'i görünce:

"Çoktandır görüşmüyorduk, Fini Teyze!" diye seslendiler. Hemen bir fincan kahveyle yanında bir kruvasan ısmarladılar. Matzner kahvesini yudumladı, kruvasanı ısırды ve hikâyesini anlattı.

"Bakın Bay Sedlacek anlatacaklarıma çok şaşıracaksınız," diye konuştu. "Geçenlerde Halk Bahçesi'nin lokantasında tek başıma öyle oturmuş orkestrayı dinliyordum. Aniden kim durdu karşımda dersiniz?" Ve ara vermeden o gün konuşulanları anlattı.

"Vay canına," diye müfettiş arada sırada mırıldandı. Gazeteci Ladik, unutmayayım, diye olacak, Taittinger'in Viyana'dan ayrıldığı günü gömleğinin manşetine karaladı. Az sonra Sedlacek, "Teşekkür ederim size!" dedi.

Matzner ayağa kalktı. Şimdi ağır yükünü atmış, özgürce daha yükseklerle çıkan büyük bir balon gibi rahatlamıştı. Uçan adımlarla kapıya doğru yürüdü, dışarı çıktı. Şimdi Efrussi'ye gidiyordu.

Ancak her gün bürosunda olan Efrussi bugün nedense gelmemişti. Matzner onu karşılayan muhasebeciyi daha önce hiç görmemişti. Yabancıydı. Sayın Efrussi'nin ani olarak kliniğe götürülmesi gerektiğini açıkladı. Apandist sancıları başlamıştı, durumu ciddiye.

“Peki param ne olacak?” diye Matzner heyecanla sordu.

“Ne parası?”

“Benim param, buradaki param?” diye Matzner sesini biraz daha yükseltti ve kendini en yakın koltuğa attı.

“Sakin olun,” dedi muhasebeci. “Bayan Matzner banka banka olarak kalacak! Tanrı Bay Efrussi'yi korusun! En kötü durumda bile siz paranızı yitirmeyeceksiniz!”

“Hemem kliniğe gidiyorum,” diye karşısında oturan kadın konuştu. “Ne olup bitiyor, sorayacağım.” Gözlerinde yaşlar belirdi, her şeyi bulanık gördü. “Adresi?” diye sesini yükseltti. “Verin şu kliniğin adresini bana!”

Muhasebeci kliniğin adresini verdi. Matzner bütün titremesine karşın hızla kendini dışarı attı, az ötede duran bir faytona el salladı. Kaldırıma yanaşan faytona bindi. “Haselmeyer Kliniği'ne!” diye bağırdı ve kendini arka koltuğa attı. “Dörtnala!”

Kliniğe vardığında müfettiş Efrussi on beş dakika önce apandisit ameliyatı sırasında ölmüştü. Bayan Matzner'i karşılayan hemşire – kliniklerde her zaman yaptıkları gibi – buz gibi bir sesle ona bu haberi verdi.

Matzner fenalık geçirdi, bayıldı. Az sonra muayene odasında yine kendine geldi, amonyak kokusu bütün odayı kaplamıştı. Yerinden doğruldu, bir hemşirenin kolunda merdivenleri indi.

Zor da olsa ayaklarının yere bastığını hissediyordu. Sağ elindeki bastona dayanıyordu, çantasını da sol koluna takmıştı. Kafası karmakarışık, düşüncelerle doluydu, ne yapacağını bilemiyordu. Sağa sola uçuşan, kanatları birbirine çarpan çılgın kuşlar gibiydi düşünceleri. Oraya buraya gidiyorlar, birden dönüp geri geliyorlardı. Sonra aniden yine hızla uzaklaşıp yok oluyorlardı. Yüreği atmıyor, sanki sallanıyor, bir kafesin içinde sağa sola, aşağı yukarı çarpıyordu. Birisi ona adresini sordu. Birisi onu faytona bindirdi, birisi onu kapıcı kadına teslim etti. Yukarı çıkardılar, salondaki kanepeye uzattılar. Mırıldandı: “Yalnız bırakın beni, uyumak istiyorum!” Onu yalnız bıraktılar. Hemen bavuluna gitti, açıp içine baktı. Parası duruyordu. Cüzdanıyla küçük keseyi bavuldan aldı, naylon çorabına soktu, küçük bir hayvan gibi baldırından aşağı kayıp ayak bileklerine indiğini hissetti. Sonra kendini koltuğa bıraktı. Gözlerini kapattı. Uyuyacaktı. Bir hafta, bir ay, bir yıl...

Ancak aynı günün akşamına yine gözlerini açtı. Güneş batmaya hazırlanıyordu. Alnı ateş gibi yanıyordu, şakakları kurşun gibiydi, hissizleşmişlerdi. Vücudu buzdu, ürperdi, tir tir titredi. Oturduğu yerden şöyle bir doğruldu, soluya soluya kapıya doğru yürüdü, açtı ve bütün gücüyle bağırdı:

“Smelik Hanım, Smelik Hanım!”

Sesi bu kadar güçlü çıktı diye şaşırmadı değil. Kapıcı kadın hemen geldi, Matzner’i sıkan korseyi gevşetti. Kordonlar açılınca yaşlı kadının vücudu ne olduğu bilinmeyen, lapayı andıran, taşan tuhaf bir madde gibi yayıldı, sarktı. Matzner, kapıcı kadının çoraplarına dokunmasına izin vermedi.

Bayan Smelik doktor çağırması gerektiğine karar verdi. Bunu Matzner’e de söyledi, ancak o kapıcının ne demek istediğini anlayacak durumda değildi. Karmakaraşık konuştu:

“Doktor eve gelince ne isteyecek?” diye sordu.

“Yarım Gulden!” dedi kapıcı kadın. “Bunu iyi biliyorum, geçenlerde binbaşı evine çağırmıştı...”

“Peki, peki. Çağırın bakalım!” diye homurdandı Matzner. Düşündü, kimse görmeden bir an önce çorabının içindeki parasını çıkarıp şilteyle yastığının altına saklamalıydı.

Çağırılan doktor az sonra geldi. Matzner üzerindeki çikarınış yatağa uzanmıştı. Yastığının altına saklamış olduğu, içi para dolu çorapları hissetmiyordu. Kafası karışıkta, ne zaman yatağa girmişti, neyi bekliyordu? Her yanı ateş içindeydi, sadece başı soğuktu, bir parça buz gibiydi, sanki o vücuduna ait değildi! Dışarıda kapının açıldığını duydu. Bir an düşündü, acaba kim gelmişti, birisini beklemiyordu ki... Az sonra kapıcının karısını karşısında gördü, yanında tanımadığı bir adam duruyordu. Gözünün önünde Mizzi Schinagl canlandı, yanındaki de baron Taittinger'di! Dünya ne de çabuk değişiyordu! Odada iki kişi mi, üç kişi mi vardı? Kafası iyice karıştı. Karşısındaki çağrılan doktor muydu, baron Taittinger miydi? Ona el sallayan kapıcının karısı olabilirdi, Mizzi Schinagl da. Adam yatağa yaklaştı, yelek cebinden ışıldayan bir şey çıkardı. Matzner bir an heyecanlandı, bağırdı, ancak doktordan yayılan puro ve fenol kokusuyla çabucak yine sakinleşti.

Başında duran adam sağına soluna dokundu, orasına burasına vurdu, ciğerlerini dinledi, bir süre elini tuttu. Doktorun vücuduna dokunması Matzner'i önce rahatsız etti, sonra hoşuna gitti, hem utandı, hem de rahatlayıp yatıştı. Doktor yanından ayrıldı, kara bir leke gibi musluğun önünde durduğunu sezdi. Ellerini yıkıyor olacak, diye düşündü. Odanın kapısı yine açıldı. İçeri giren kapıcı kadındı, Mizzi değildi. Az ötede duran adam da baron Taittinger değil, eve çağrılan doktordu. Matzner doktorun kapıcı kadına:

“Ciğerlerinden üşütmüş!” dediğini duydu. “Ateşi çok yüksek. Hemen bir hemşire yollayacağım. Yarım saat burada olabilir. Bekleyebilir misiniz?”

“Evet, doktor bey!” dedi kapıcı kadın. Matzner’in ayak ucuna oturup bekledi. Kapıcı kadının yüzü eridi, bulandı, lapayı andırdı! Az sonra hemşire kadın geldiğinde Matzner kendinden geçmek üzereydi. Karmakarışık konuşuyordu, çocukluğunda başından geçmiş bazı şeylerden söz ediyordu...

Ertesi sabah gözlerini açtığında kendisini biraz iyi hissediyordu. Gelen doktora hemen sordu, vizite ücreti olarak ne istiyordu? “Yarım Gulden!” oldu adamın yanıtı. Matzner hemen önerdi, birkaç kez daha gelecekse şimdiden pazarlık edip götürü bir ödemede anlaşmaları hiç de fena olmazdı. Kendini doktora acındırmak istermiş gibi banker Efrussi’nin ani ölümünün onu zora sokmuş olacağından da söz etti. Elindeki son ‘kuruşu’ da yitirebilirdi. “Evet,” dedi doktor ve gelecek günlerde birkaç kez uğraması gerekeceğini söyledi. Papazın gelmesine gerek yoktu. Hesaplaşmayı Matzner tam olarak sağlığına kavuştuğunda yapabilirlerdi.

Doktor yanında olduğu sürece Matzner’in keyfi yerinde sayılırdı. Ancak o odadan çıkar çıkmaz adamın bütün söylemiş olduklarını unuttu, sadece papazdan söz etmiş olduğu aklında kalmıştı. Bunu niçin söylemişti? İyi niyetli adam yoksa iki yüzlü müydü, yalancı mıydı, sinsî birisiyi miydi, ölümünün yaklaştığını mı söylemek istemişti? Papazın ne işi vardı bu evde? Uzun yıllardır böyle bir şeyi aklının köşesinden bile geçirmemişti. Bir papaza mı? Genç kızlığındaki komünyon aklına geldi. “Tanrım!” diye sesini yükseltti. Yaşamında çok şaşırdığı anlarda çoğu kez, “Tanrım!” diye bağırırmıştı. Doktor niçin papazdan söz etmişti? Niçin, “Onun gelmesine gerek yok,” demişti? Belki şimdi yoktu, acaba yakında gerekebilir miydi? – Ölüm yaklaşıyor muydu? –

Neydi ölüm? – Ölüm de bir komünyon muydu? Beyazlar yerine kara giysiler içinde...?

Matzner birkaç kaşık arpa şehriye çorbası içti. Sonra uykuya daldı. Komünyon günlerini düşledi, annesiyle babasını, kısa süre önceki davayı, yargıcı, savcıyı, avukatları da. Uyku içinde birkaç kez bağırdı: “Bağışlayın beni!” – Akşam ateşi yükseldi. Gece yarısına doğru papazı çağırımlarını istedi. Papaz kendi hâlinde bir adamdı. Uykusundan uyandırdıklarında sesini çıkarmadı. Çoktandır ölmekte olan birisine çağırmamışlardı. Ateşler içinde yanan hasta Matzner’in söylediği her şeyi anlamadı.

Bilmek istedi, yıllarca sürdürmüş olduğu mesleği onu şimdi cehenneme mi yollayacaktı? Papaz mesleğini sorunca, Wieden’deki Matzner Evi’nin sahibesi olduğunu söyledi. Adam söylediğini anlayamadı, ev sahibi olmanın günah olmadığını açıkladı. Matzner bekar yaşamış olduğunu da söyledi. Papaza göre bu da bir günah değildi!

Matzner kendini yorgun hissetti, gözlerini yumdu. Papaz uykuya daldığını sandı, ancak o uyumuyordu, yüksek ateşe karşın kafası berraktı. Ölümünden korkması düşüncelerini canlı tutuyordu. Öteki dünyaya göçme korkusu beynini temizliyordu. Yaşamı boyunca günahlar altında ezilmekten çekinmiş, onları başkalarının omuzlarına yükleyerek kendini kurtarmaya, biraz olsun rahatlamaya çalışmıştı. Bunu yaparken de paranın gücüne hep inanmıştı. Gözleri kapalı bunları düşünürken, bağışlarla günahlardan arınabileceğine olan inancı arttı. Günahlarla dolu bir yaşamı geride bırakmıştı, yıllarca çalıştırdığı ev, yanında çalışanlardan sinsice, haksız yere kestiği ödemeler, sonunda Mizzi Schinagl’ın hapsi boyladığı dava... Yaşamındaki birçok hatalı davranış, Tanrı’yla alay etme, Matzner’in gözünde basit günahlardı! Monsenyör tekrar yanına geldiğinde, geçmişteki hatalarından arınmak için hayırseverlik yapacağını, servetinin büyük

bir kısmını dağıtacağını söyleyecekti. Bundan yararlanacaklar arasında tabii, her şeyini yitirmiş Mizzi Schinagl da olacaktı. Hayır, tüm parasını dağıtacaktır! Banker Efrussi ölmüş olmasına – onu öteki dünyada ziyaret edecekti – muhasebecisine de pek güvenmemesine karşın bankada parası olmalıydı! Belki o kadar çok değildi, ancak bağışlamak için mutlaka yeterince parası vardı! Tabii gömü töreni için de para gerekliydi. Güzel bir tören olmalı, diye düşündü. Yerinden doğruldu ve yastıkların üzerine oturdu.

Az sonra gelen papaza anlattı: Geride bırakacağı paranın üçte biri fakirlere dağıtılacaktı, üçte biri kilisenin olacaktı, diğer üçte biri de Mizzi Schinagl’a kalacaktı. Yarın sabah erkenden noter eve gelmeliydi. Papaz sesini çıkarmadı, sadece ‘evet’ der gibi başını salladı. Matzner karşısında oturan adama usul bir sesle, birinci sınıf gömü töreninin kaç çıkacağını sordu. Tabii tabutunu kara yağız dört atın çektiği fayton taşıyacaktı. Papaz bunları cenaze evi “Pietas” a sorması gerektiğini söyledi. O ise cenaze töreni için tarifeye göre sadece bir Gulden alacaktı. Matzner ölmeye hazır olduğunu söyledi. “İşlemiş olduğum günahlar için pişmanım, Tanrı’nın karşısında boyun eğiyorum,” diye Matzner mırıldandı. Sesi ürkek bir okul öğrencisini andırıyordu.

Başı yastığa düştü, gözleri kapandı, derin bir uykuya daldı. Düşsüz bir gece geçirdi. Sabah uyandığında ateşi düşmüştü, sağlıklı günlerindeki gibi kendini sapasağlam hissetti. Hemen noteri evine çağırttı. Kapıcı kadına, cimrilik yapmamasını, adamı getirtmek için fayton yollamasını söyledi. Matzner, büyük bir ticari çalışmaya girişirmiş gibi ölüme hazırlanıyordu! Başına mavi bir başlık taktı, kenarları açık mavi şeritli mavi geceliğini üzerine geçirdi ve yatağına uzanıp noterin gelmesini bekledi.

Adama ilk sorusu, Bank Efrussi’ye yatırdığı parasıydı. Noter onu yatıştırdı. Sorun yoktu. Parası garanti altındaydı! Matzner’in ikinci istediği, adamın hemen bir vasiyetname kaleme alması

oldu. D n akşam papaza söylemiş olduklarını kelimesi kelimesi-
ne notere de söyledi. Adam deri çantasından mürekkep hokka-
sıyla tüy kalemini çıkardı ve masaya oturdu.  nce yavaş yavaş ve
güzel bir yazıyla bilinen şeyleri kaleme aldı. Sıra bazı rakamlara
gelince Matzner'e dönüp sordu:

“Servetinizin ne kadar olduğunu biliyor musunuz?” Kadın
tam olarak bilmiyordu. Noter önündeki dosyada duran kâğıtları
karıştırdı ve “Tam olarak otuz iki bin Gulden paranız var,” diye
konuştu. “İki hafta önce Bay Efrussi'den bin Gulden almışsınız!”

Matzner tekrar sordu: “Ne kadar param var?” Noter az önce
söylediğini tekrarladı: “Otuz iki bin Gulden!”

Bu kadar çok parası vardı, demek! Ve o ölüm yolundaydı! Fa-
kat niçin hastalanmıştı? Bu hastalık yoksa kötü bir d ş müydü?
Doktorlar her şeyi bildiklerini sanıyor! Efrussi'nin ani ölümü onu
bir krize mi sokmuştu? Hem kim söylüyordu yakında öleceğini?
Yirmi yıl, belki de on yıl daha yaşasaydı, vasiyetnamesini rahat
rahat kaleme alabilirdi.

“Emin misiniz, noter bey?” diye sordu.

Adam:

“ ok eminim,” dedi.

Matzner sırtını arkasındaki yastığa dayadı ve uzun uzun
düşündü. Masada oturan noter yazmayı bıraktı, öyle bekledi.
Sonunda Matzner oturduğu yerde hafifçe doğruldu ve çekine
 ekine konuştu:

“Ben sadece evdeki bin Gulden'i miras bırakacağım! Sizi
tekrar  ağırabilirim. Bu para   e bölünecek: 300 Gulden fakirler
yurduna, 300 Gulden kiliseye, 300 Gulden de Mizzi Schinagl'a.
Geri kalan 100 Gulden çeşitli giderler için yeterlidir.”

Çeşitli giderlerin neler olduğunu bilmiyordu.

“Evet, çeşitli giderler,” diye noter tekrar etti. “ rneğin cena-
ze töreni ve mezar taşı...”

Matzner bu iki kelimeyle ürperiverdi. Masada oturan noter önündeki kâğıda kimi notlar aldı. Adamın vücudu, başı saydamdı. Acaba şu anda neler düşünüyordu? Belki de hiçbir şey düşünmüyordu? O noterde çalışan eli kolu bağlı bir memur değil miydi?

Matzner nefes almadan öyle durdu, masada oturan adama ilgiyle baktı. Daha çok yaşayacağına inanıyordu. Şimdi yaşadıkları bir 'deneme ölümü'nden başka bir şey değildi. Çevresindeki herkes – dün uğrayan papaz dahil – merakla ölmesini bekliyordu. Daha uzun yaşayacağını tek bilen ise oydu. Bundan sonraki yaşamı eskisinden kat kat daha güzel olacaktı! Bir yeni doğmuşun, ya da öteki dünyadan geri dönmüşün yaşamı!

“Servetinizin geri kalanı ne olacak?” diye noter sordu.

“Bu konuyu ileride konuşuruz!” dedi Matzner ve noterin uzattığı tüy kalemi alıp kâğıtta yazanların altına imzasını attı. Adam kâğıdı tıktırır gibi kalın bir zarfa soktu. Sonra çantasından mumla mühür çıkarıp zarfın arkasını mühürledi. Yanan mum Matzner'e bir an için ölümü anımsattı. Gözlerini yumdu. Noterin mumu söndürmek için üflediğini duydu, gözlerini tekrar açtı. Adam ayağa kalktı.

“Allahaısmarladık!” dedi.

Matzner hafifçe gülümsedi. Sonra gelen arpa şehriye çorbası içti. İştahı vardı. Başka şeyler de istedi. Büyük tabak gulaşla yanında bir kadeh Okocimer birası fena olmazdı. Hasta değildi, kendini hasta hissetmiyordu. Birkaç gün daha hasta rolü oynayabilirdi. Ancak o akşam odasına giren doktoru tanımadı. Alnında terler birikmişti. Saçlarını örten başlığın lastiği sıkıyordu. Sanki başında bir taç vardı. Yalvarır gibi konuştu:

“Çıkarın şu tacı! Diken gibi batıyor!”

Yanında duranlar Matzner'in koltuk altındaki derecenin gösterdiğiyle irkildiler. Ateşi 40'tı! Hasta kadın birden haykırdı.

İnanılmaz bir ağrı sırtına keskin bir bıçak gibi saplanmış, kaburgalarına kadar inmişti. Ağzını ardına kadar açtı. Nefes almak istiyordu. Pencereleri açsınlardı, fakat konuşamadı. Her yanını ateşler kaplamıştı. İnanılmaz bir korkuyla sarsıldı. Parmaklarını pençeler gibi üzerindeki yorgana geçirdi. Gözleri yuvalarında döndü. Doktor hemşireye oksijen getirmesi için eczaneye koşmasını söyledi, sonra morfin iğnesini hazırladı. Az sonra hemşire elinde oksijen balonlarıyla içeri girdi. Aynı anda Matzner yatağında doğrulmak istedi, fakat yuvarladı. Gözkapakları titredi, yorganı kavrayan parmakları da... Sonra sağ eli yatağın kenarından aşağı sarktı. Josephine Matzner Tanrı huzuruna kavuştu.

Gömü töreni yağmurlu bir güz gününde yapıldı. Üçüncü sınıf basit bir törendi. Tabutu taşıyan fayton iki atlı, mezarcıların üniforması şeritsizdi. Yasa gereği noter aynı hafta gazetelere “Mirasçılar aranıyor!” diye bir ilan verdi.

Aradan iki ay geçtikten sonra Matzner’in Saaz’da yaşayan bir yeğeni noteri aradı. Adam varlıklıydı, teyzesinin ölümüne pek üzülmemiş gibiydi. Kagra’n’daki kadınlar hapishanesinde kalan Mizzi Schinagl’a da haber verildi. Bekar Josephine Matzner ona üç yüz Gulden miras bırakmıştı.

Gazetede çıkan ilanı polis muhabiri Lazik de okumuştı. Deneyimliydi, aklından kimi şeyler geçirdi. Yakın dostu başmüfettiş Sedlacek’le Schotten Bulvarı’ndaki Café Wirzl’de buluşup görüştü.

XIX

O günlerde her yer sessizdi, işe yarayacak tek olay yaşanmıyordu. Emniyetin yaptığı günlük açıklamalar basit olayları içeriyordu ve iki buçuk sayfayı geçmiyordu. Her gün Café Wirzl’de bir araya gelen polis muhabirleri o gün de canları sıkkın, başları önlerinde oturmuş iskambil oynuyorlardı. Sanki hareketsizlikten her yanları tutulmuştu! Kahvehane kapısının her açılışında ürkmüş gibi başlarını çevirip içeri girene bakıyorlardı. Sanki kulaklarının duymadığını gözleriyle duymak istiyorlardı...

Josephine Matzner’in cenaze töreninin ardından birkaç gün geçmişti. Café Wirzl’de yine sıkıcı günlerden biriydi. Onlara yabancı olmayan bir polis muhabiri içeri girdi. “Haberler nasıl?” diye beş muhabir masalarına gelen adama sordu. Polis muhabiri başındaki şapkayı çıkarmadan öyle duruyordu. Anlatacak bir şeyi olmadığı için masaya oturmaya pek niyetli değil gibiydi. Adam

yanıt vermeyince polis muhabirleri başlarını yine önlerine eğdiler ve uyuşuk uyuşuk iskambil oynamaya devam ettiler.

İçlerinde kafasından bir şeyler geçiren tek muhabir Lazik'ti. Ancak bunu diğerlerine belli etmiyor, onlar gibi canı sıkkın oynamayı sürdürüyordu. Kafasındaki düşünceler uzun iplikleri andırıyordu. Onları bir araya getiriyor, birbirlerine bağlıyor, düğümler oluşturunuyordu. Sonra belli bir yerden kesiyor, öteden başka bir iplik alıp onunla birleştiriyordu. Birbirine uyan tek tek düşünceler bir araya gelmeliydi.

Banker Efrussi'nin ölümüyle Josephine Matzner'in ölümü arasında bir bağlantı arayan tek muhabir oydu. Anımsayabildiği kadarıyla, banker Efrussi bir zamanlar Schinagl'a sahip olduğu o ünlü inciler karşılığında borç vermişti. İnciler, İran, Şah, Matzner, Efrussi ve Schinagl arasında doğrudan bir bağlantı kuramıyordu; ancak hissediyordu. Bunun nasıl bir bağlantı olduğunu ortaya çıkarmak için çaba göstermeyi deneyecekti. İyi bir haber olabilirdi. Anımsadığı kadarıyla Şah'ın ziyareti sırasında Viyana'da oynanan oyuna baron Taittinger de katılmıştı! Matzner'in ani ölümünden önce Café Wirzl'e uğramış olması da ilginçti. Elinde yeterince 'malzeme' vardı. Lazik dikkatli ol, dedi Lazik kendine.

Bir gün sonraydı. Muhabirler öğleye doğru, canları sıkkın oturmuşlar her zamanki gibi iskambil oynuyorlardı. Lazik çok keyifsizmiş gibi derin bir iç çekti.

"Neyin var?" diye Keiler sordu. "Yine şiir yazmaya başlasan hiç de fena olmaz!"

Lazik için bu söz neredeyse bir hakaretti. Çünkü masada oturan gazeteci arkadaşları arasında bir zamanlar kaleme almış olduğu şiirlerinin pek başarılı olmadığını, kitabın da çok unutulmuş olduğunu bilenler vardı. Lazik sözü değiştirmek ister gibi konuştu:

“İnsan tanıdığı birisinin ölümüne üzülmekten edemiyor. Rahmetli Matzner daha kısa süre önce masamıza gelmemiş miydi? Şimdiyse kurtlar vücudunu kemiriyor. Kim bilir geride bıraktığı paraya ne oldu?”

Diğerleri sadece başlarını salladı. Tek yanıt veren Sedlacek oldu:

“Ölmesinin zamanı gelmişti,” diye konuştu. “Yaşam değişmişti, Matzner çevresine uyum sağlayamıyordu. Zollamt Caddesi’ndeki evi de batırmıştı!”

“Onun yaşamının doruğu İran Şahı’nın ziyaretiydi. İnci kolyeleri anımsıyor musun? Kim bilir ne oldu onlara?”

“Efrussi’de olmalı kolyeler,” oldu Sedlacek’in yanıtı. “Şimdi o da aramızda değil.”

“Ne güzel haber olurdu,” diye Lazik konuştu. “Şah’ın bir daha gelmeye niyeti yok mu? Yanılmıyorsam bir zaman önce ‘Yabancılar Gazetesi’nde bir haber çıkmıştı. Doktor Auspitzer de açıklama yapmıştı...”

“Bizim bunlardan haberimiz yok,” dedi Sedlacek.

“Efrussi incileri çoktan elden çıkarmış olamaz mı?” diye Lazik mırıldandı. Sonra aniden sesini yükseltti: “Kral! Vale!” ve elindeki iskambileri masaya şaklattı. Sedlacek’in bu soruya verecek yanıtı vardı:

“Efrussi onları satması için Gwendl’e vermiş. İnci kolyeler aylarca vitrininde durmuştu. Mücevher uzmanımız müfettiş Farkas’la sık sık uğrayıp bakıyorduk. Ve günün birinde aniden vitrinden kaldırıldılar!”

Sonra sustular, oyunlarına devam ettiler, hiç konuşan olmadı. Masada yine her zamanki duygusuz, kayıtsız hava esiyordu. Serinletici esintinin ardından yazın bunaltıcı havası geri dönmüştü.

Lazik yirmi beş kuruş kaybetmişti. Bugünkü oyunu kaybetmek istemişti. Batıl inançlıydı, onu bekleyen zor görevlerden

önce kendini Tanrısına kurban ederci! Aniden masadan kalktı. “Bir yere davetliyim,” diye konuştu ve oturanlara veda etmeden yürüdü gitti.

Önce Wasa Sokağı’na doğru yürüdü. Biliyordu, ondan şüphelenen meslektaşları, nereye doğru gittiğini görmek için şimdi kapıya çıkmış peşinden bakıyorlardı. Wasa Sokağı’ndan Währinger Caddesi’ne saptı, aynı anda gelen atlı tramvaya bindi, Opera Bulvarı’nda indi. Hızlı adımlarla Kärtner Caddesi’ndeki Kuyumcu Gwendl’e doğru yürüdü. Onu karşılayan satıcıya Bay Gwendl’le karşılıklı görüşmek istediğini söyledi. Kuyumcu onu tanıyordu. Dükkânın arka bölümünde, duvarları yeşil kumaş kaplı kuytu köşesinde oturmuş, önündeki, içi ışıldayan, parıltıyan kara küçük kutuları karıştırıyordu. Muhabir Lazik’in geldiğini görünce kutuları kapattı, elindeki büyütecı bir kenara koydu ve ayağa kalkıp yanına gitti.

“Saygılarımı sunarım...” diye Lazik konuştu.

“Hoş geldiniz!” dedi Gwendl. “Size nasıl yardımcı olabilirim? Acaba önce bir puromu alır mıydınız? Buyurun, şöyle oturalım...”

Sonra tezgâhın en alt çekmecesinden içinde Virjinya purolarını muhafaza ettiğı kutuyu çıkardı. Değer verdiğı ziyaretçilerine, varlıklı müşterilerine, soylulara sunduğı Trabuko puroları en üstte duruyordu. Kuyumcu Gwendl Lazik’in puroyu alan eline dikkatle baktı. Az sonra kutuyu kapatıp masanın üzerine bıraktı, derin bir nefes aldı...

Havadan sudan konuştular, günler çok sakin geçiyordu, önemli olaylar yaşanmıyordu. Lazik tek heyecan verici şeyin, geçenlerde ‘Yabancılar Gazetesi’nde çıkmış olan, Şah’ın yeni bir Viyana ziyaretinden söz eden haber olduğunu söyledi.

Hükümdarın adını duyan Gwendl anılarına döndü, gülümsemi. Efrussi Schinagl’ın inci kolyesini satması için ona vermişti. Vitrine koyduğı kolyeye uzun süre müşteri çıkmamıştı. Sonunda

Amsterdamlı komisyoncu Heilpern almıştı. Kuyumcu Perlester kolyeyi satmıştı. Onlar biner Gulden kazanmışlardı. Uzmanlar arasında konuşulduğuna göre Gwendl'in elli bin Gulden değer biçmiş olduğu kolye altmış bin Gulden'e satılmıştı.

Demek ki İran Şahı yine Viyana'ya gelecekti... Tanrı izin verirse yine güzel bir ticaret yapabilirdi. Gwendl'in neşesi yerine gelmiş gibiydi.

“Eminim siz Sayın Gwendl o ünlü inci kolyenin şimdi kimde olduğunu biliyorsunuz?” diye Lazik konuştu.

Gwendl bildiklerini anlattı, meslektaşı Perlester mutlaka daha çok şey biliyordu. Kolyenin yazgısını ona soracaktı. Lazik'e haftaya daha fazla bilgi verebilirdi.

Sonra havadan sudan söz ettiler. Gwendl sarayla yaptığı alış-verişleri anlattı, işlerin şu sıralar eski yıllardaki gibi sevindirici olmadığını da söyledi.

“Fakat yakında Noel geliyor,” dedi Lazik.

Az sonra ayrılırken kuyumcunun ümitlendiğini sezer gibi oldu. Müslüman Şah'ın Hristiyanların kutsal bayramında yine Viyana'yı ziyaret edeceği haberi onu az da olsa ümitlendirmişti. Gözlerinin önüne bir düşler ülkesini getirdi. Bütün ortadoğu Noel ağaçlarıyla süslüydü.

Birkaç gün sonra Lazik Şah'ın incilerinin hangi yolu izlemiş olduğunu ortaya çıkardı. Ancak elindeki 'öykü'yü Kronen Gazetesi okurlarına tepeden inme sunmak istemedi. Belki hayal gücünden yoksun bir meslektaşı böyle yapardı, o ise bildiklerini yavaş yavaş ve dikkatle okurlarına sunacaktı, yazacakları yeni bestelenmiş bir müzik eserini andırmalıydı!

Birkaç gün sonra gazetede şu haber çıktı: “Tahran'dan gelen inciler. Onursuzlar dünyasında oynananlar.” Gazete birkaç gün arka arkaya yapacağı haberlerle konuya el atacaktı. İlk gün Lazik, Josephine Matzner'i ele aldı: “Kim bu Josephine Matzner?”

diye başladı. Yazdıkları biraz öykümsü olsun istiyordu. Kısa süre önce ölmüş olan Matzner'in çalıştırdığı, 1857'de açılmış evinde – isimlerini yazmadan – sık sık misafirler ağırladığından söz etti. Her gün dizi olarak çıkan makaleler beş-on sayfalık, kapaklarında yemyeşil şezlonga uzanmış az giyimli bir genç kızı gösteren küçük kitapçıklarda da bir araya getirildi. Bu kitapçıklar tütüncü dükkânlarında ve gazete bayilerinde satıldı. En çok okuyanlar lise öğrencileri, çamaşırcı kızlar ve kapıcılardı. Yazarlar daha önce Kronen Gazetesi'nde de çıkmış olsa kitapçıklar iyi sattı. Lazik yazı dizisinde ilk günler inci kolye konusuna hiç dokumadı.

Café Wirzl'e her gün uğramasını sürdürdü, ancak az oturup yine kalktı. Masanın çevresinde toplanmaya devam eden meslektaşlarıyla gizli ajanlardan o günlerde pek hoşlanmıyordu. Onu kışkandıklarını da seziyordu, davranışları değişmiş gibiydi. Hayal güçleri sınırlıydı. Onların işi gücü haberlerdi, Lazik gibi olayları öykülere döndürecek yetenekleri yoktu. Haber sıkıntısı yaşandığı şu günlerde sağdan soldan önemsiz olayları topluyorlardı. İki adam birbirlerine bıçak çekmişti, şu mahallede üçüz doğmuştu, adamın biri dördüncü kattan düşmüştü... Lazik'in yaptığı onları rahatsız edecek bir şeydi. Artık iskambil de oynamıyordu.

Lazik, çok para kazanıp çalışmaya son vereceği günü hep düşünmüştü. Yakında elli altı yaşına basacaktı, ağzında dişleri, başında saçları dökülmeye başlamıştı. Eşi yıllar önce ölmüş, kızı Podiebrad'daki kız kardeşinin yanında yaşıyordu. Önemli sorunları yoktu, sadece sıkıntıları vardı! Sağa sola küçük borçlar yapmıştı. O ise hep güzel şeyleri yaşamak, onların tatlarına bakmak istiyordu. At yarışlarına gitmenin, güzel lokantalarda oturmanın, saygılı garsonların ona hizmetini yaşamanın, tabaklar dolusu yemekleri midelerine indirdikten sonra üstü kapalı faytonlarına binip lüks evlerine dönen zenginleri seyretmenin özlemini çekiyordu... Son günlerde Café Wirzl'den her çıkışında arkasında polis jurnalci-

lerini, aşınmış oyun kâğıtlarını, kahvenin ve Okocimer birasının, ucuz puroların kokusunu bırakırken düşünüyordu: Ben yaşamın tabanındayım! Evet, son yıllardaki yaşamını onu dibe çöktürmüştü. O, bir zamanlar Burg Tiyatrosu'na oyun vermiş bir edebiyatçıdan, mahkeme stenograflığına, oradan da "işe yaramayan" polis muhabirliğine uzanan bir yolda yürümüştü!

Şimdi ise, aradan otuz yıl geçtikten sonra, Bernhard Lazik adı sadece her gün gazete sayfalarında değil, renkli fotoğraflarla süslü küçük kitapçıklarda da okunuyordu. Lazik onları Podiebrad'daki kız kardeşiyle kızına yolladı. Ne kalacaktı ondan geriye? Belki Kronen Gazetesi'nin arka sayfasında çıkacak küçük bir ilan: "Uzun yıllar gazetemizde çalışmış olan elemanımız Bernhard Lazik vefat etmiştir..." Ve Währinger Mezarlığı'nda bir mezar. Şimdi Rembrandt Caddesi'nde yaşadığı oda mezar kadar küçük-tü ve de karanlık... Lazik para biriktirmesi beceren birisi değildi. Kazandığını at yarışlarında ve kumarda yitiriyordu. Satır başına iki kuruş veriyorlardı. "Yazacaklarım darbe etkisi yapmalı!" diye düşünüyordu. Tek bir 'darbe' Lazik'e yetecekti!

Gazetede yazılarının çıkmasından kısa süre sadece o Café Wirzl'deki dostlarından uzaklaşmamıştı. Fark etti, onlar da Lazik'e soğuk davranmaya, ona uzak durmaya başlamıştı. Sabahları emniyete uğradı, otelerden gelen kayıt formlarını incelemeye başladı. Yıllarboyu Matzner'in Evi'ne gidip gelen binlerce müşteri arasında tek ilgisini çeken baron Taittinger'di. Süvari yüzbaşısına sokulmak için iyi bir neden bulmalıydı. Ne konuşacağını da henüz bilmiyordu. Ancak Taittinger'le mutlaka konuşmalıydı. Başka bildiği de, bu ayın on beşinde 'kan emici' Brociner'e olan üç yüz Gulden'i ödemesi gerektiği idi. O günlerde Lazik yaşamında önemli bir kavşağa geldiğini seziyordu. Kafası karmakarışık, her şeyi yapabileceğine inanıyordu. Yaşamıyla ilgili kesin kararları vermenin tam zamanıydı.

Ve günün birinde emniyette aradığı kayıt formunu buldu. Baron Taittinger her zamanki gibi İmperial Oteli'nde kalıyordu. Lazik hızla çıktı, barona ne söyleyeceğın bilmeden otele doğru yürümeye başladı. Yazılarının basıldığı küçük kitapçıklar cebindeydi. Yürürken birkaçını çıkarıp kapaklarına ve üzerlerinde yazan ismine baktı. Hafif giyimli kızın uzandığı yeşil şezlongun hemen altına kara ve kalın harflerle basmışlardı ismini. Sonra bir an kasımın on beşinde ödemesi gereken üç yüz Gulden borcunu düşündü. 'Kan emici' Brociner sanki her zamankinden daha pis ve daha kötü karşısında duruyordu. Onu iki yıldır tanımasına, onu sakinleştirmesini, hatta gerektiğinde 'zehirli dişi'ni kırmasını bilmesine karşın şimdi bu adamdan çekinmiyor değildi.

Baron Taittinger ziyaretçi kabul etmesini seven birisi değildi. Hele tanıdığı çoğu kişiyle sohbeti sevmezdi, çünkü onları sıkıcı bulurdu. Sıkıcı olmayanların söyledikleriyle de keyifsiz günlerinde içi bunalırdı. Lazik'in kartvizitini verdiklerinde bir an şaşırmadı değil. Onunla konuşmak isteyen kişinin adı biraz tuhafına gitti, Bernhard Lazik adının altında 'gazeteci' yazması da onu şaşırttı. Gazetecilik baron Taittinger'in hoşlanmadığı bir meslekti! O, ordu gazetesinden başka bir gazete okumazdı. Sigara almak için girdiği dükkânda satılmayı bekleyen, mürekkep kokan deste deste gazeteyi görmemek için başını çevirirdi. İçlerinde neler yazdığını bilmezdi, yazdıklarını da gereksiz bulurdu. Kimi gün girdiği bir kahvehanede önünde bir sürü gazete oturan birisini gördü mü öfkelenirdi. Şimdi de bir gazete muhabiri gelmiş, onunla görüşmek istiyordu. İnanılmaz bir şeydi! Elindeki kartviziti küçük tepsiye bıraktı, şef garsona "Konuşacak zamanım yok!" dedi ve derin bir nefes aldı. Ancak aradan daha üç dakika geçmemişti ki, kel kafalı, suratı kül gibi, bıyıkları sarkık birisi durdu.

“Ben gazeteci Bernhard Lazik’im,” diye konuştu tanımadığı adam. Sesi güçsüz çıkıyordu. Görünümü nedense bir an için süvari yüzbaşısına çocukluğunda çalmaya çalıştığı, akordu bozuk çimbaloyu anımsattı.

“Ne istiyorsunuz benden?” diye Taittinger sordu.

“Sayın baronun beni dinlemesini rica ediyorum,” dedi Lazik. “Sizi ilgilendirecek bir konudan söz edeceğim.”

Sesi daha da güçsüz, hatta ağlamaklı çıkmıştı.

“Öyle mi? Buyurun...” diye mırıldandı Taittinger. Adamın anlatacaklarını şöyle bir dinleyecekti.

“Sayın Baron,” diye Lazik başladı, “anlatacağım konu biraz karışık. Aramızda kalsın, polisi de ilgilendiren bir konu...”

“Polisi ilgilendiren şeyler beni ilgilendirmez,” diye Taittinger karşısındaki adamın sözünü kesti, ancak istememesine karşın görünümü hüzünlü adamın anlattıklarını dinlemeye başladı. Sesinde tuhaf bir güç vardı.

“Kısa süre önce Josephine Matzner adında bir bayan vefat etti.”

Bu ad Taittinger’in kulaklarını sanki parçaladı, şakaklarında şiddetli bir ağrı hissetti.

“Ah, öldü mü..?” diye sordu.

Lazik’in gözleri ışıldadı.

“Evet, öldü. Şu sıralar hapiste olan Schinagl’a da küçük bir miras bırakmış. Servetiyle kıyaslandığında gerçekten çok az bir para...”

Lazik bir süre sustu. Bekledi. Süvari yüzbaşısının konuşmaması Lazik’i yüreklendirdi. Henüz oturmamıştı. Lobideki küçük masanın önünde otelin kapı görevlisi gibi durmaya devam ediyordu. Ellerini deri iskemlenin arkalığına dayadı. Taittinger biraz rahatsız oldu, ancak karşısındaki adama acıdı da. Durum

tuhaftı. Gazeteci öyle durmaya devam ederse lobidekilerin dikkatini çekebilirdi.

“Buyurun oturun!” diye konuştu.

Lazik çoktan hızla koltuğa oturmuştu. Taittinger söylediğine pişman oldu. Gözü masada duran gümüş sigara kutusuna ilişti. Canı sigara içmek istedi. Ancak şimdi karşısında oturan adama da ikram etmesi gerekecekti. Taittinger dengi olanlara, ondan yüksek olanlara, altındakilere ve uşaklara nasıl davranacağını çok iyi biliyordu, ancak gazetecilerle bugüne dek hiç ilişkisi olmamıştı. Bir süre düşündükten sonra karar verdi: Önce kendine bir sigara yakacaktı, sonra da karşısındakine kutuyu uzatacaktı.

Lazik yaktığı, Mısır tütünden sigarayı çok değerli bir şeymiş gibi yavaş yavaş içine çekti; hareketlerinde neredeyse bir saygı vardı. Sonra cebinden birkaç kitapçık çıkardı ve masanın üzerine bıraktı.

“Sayın Baron bu kitapçıkları şu sıralar yayınlıyorum,” diye konuştu. “İlk sayfalarına bir göz atmanızı rica etmek isterdim...”

“Ben pek kitap okumam,” dedi Taittinger.

“Size birkaç satır okumama izin verir miydiniz?” diye sordu Lazik ve Taittinger’in yanıtını beklemeden okumaya başladı. Baron, yapacak bir şey yok, diye düşündü. İlk satırların ardından da bir çocuk gibi meraklandı, kendi kendine sormandan edemedi: Nasıl birisiymiş bu Josephine Matzner? Meraklanmıştı. Hafifçe öne doğru eğildi, Matzner Evi’nin ne zaman ve nasıl kurulduğunu dinledi. Kitabı kaleme almış olan adam bu evi ziyaret etmiş, adları ilk harfleriyle yazılmış olan birçok ‘devamlı müşteri’nin kişilikleri üzerine de kapsamlı bilgiler veriyordu. Taittinger sevindi, çünkü çoğunu tanımıştı. İçlerinde ‘can sıkıcılar’, ‘hiçbir şeyi umursamayanlar’ ve ‘cana yakınlar’ olmuştu.

Lazik arada bir durup dinlendi ve “Devam etmemi ister misiniz?” diye sordu.

Taittinger her defasında heyecanla “Okuyun, okuyun...” dedi. Az sonra kitapçığı elinden bırakan Lazik, “Bu ilk yazıklarım-dı,” diye konuştu.

“Bana birkaçını satar mısınız?”

“Sayın Baron izin verirse onları hediye etmek istiyorum,” dedi Lazik ve elindeki kurşun kalemi masaya vurup garsonu çağırdı. Gelen adama “Bana mürekkeple tüy kalem getirin lütfen!” dedi. Sonra garsonun getirdiğı tüy kalemi mürekkep hokkasına batırdı ve önünde duran üç kitapçığı “Süvari Yüzbaşısı Sayın Baron Taittinger’e sonsuz hürmetlerimle, Bernhard Lazik” diye imzaladı.

“Teşekkür ederim!” dedi baron. “Bundan sonra çıkacakları da yollarsanız sevinirim. Hepsini ilgiyle okuyacağım.”

“Beni çok gururlandırdınız, Sayın Baron,” diye konuştu kitapçıkların yazarı. “Ancak kafamı yoran bir şey var... Kitapçıklara nasıl devam edeceğime pek karar veremiyorum.”

“Ne demek istiyorsunuz?” dedi Taittinger. Biraz heyecanlanmış gibiydi. “Çok güzel araştırmışsınız, her şeyi iyi çok biliyorsunuz!”

“Evet, Sayın Baron, bu doğru...” dedi Lazik. “Ancak başlamış olduğum çalışmayı sürdürmek, araştırmalar yapmak için biraz para gerekiyor... Bizim gibilerin yaşamı pek kolay değildir!” Lazik iç geçirdi. Başı sol omzuna düştü. Taittinger ona acımişti. Sigara kutusunu uzattı. Bu adam ilginç birisine benziyor, diye düşündü ve sordu: “Bu kitapçıkların devamı için size ne kadar gerekli?”

Lazik ilk anda bin Gulden’i düşündü. Kalbi hızla attı. Kan emici Brociner’e üç yüz Gulden’i verdikten sonra ona yedi yüz Gulden kalacaktı. Müthiş bir başarı olurdu. Birden gözünü para hırsı bürüdü! Kafasından geçen tutarı ikiye katladı. İki bin Gulden’i gözünün önünde canlandırdı. Rakamlar ve harflerle yazdı, kâğıt para olarak yüzerlik yirmi mavi Gulden’di. Elleri yanar gibi

oldu, terledi, sırtından aşağı buz gibi terler aktı. Cebinden mendilini çıkardı. Taittinger karşısındaki adamın masanın altında ellerini sildiğini fark etti. Gazeteci Lazik fısıldadı:

“İki bin, Sayın Baron!”

“Bu kitapçık iki bin Gulden mi?” diye Taittinger sordu. Paranın değerini pek bilmiyordu. Onun tek bildiği, bir at veya bir üniforma kaçaydı, bir fiçı biraya ne istiyorlardı veya küçük fiçı ‘Napoleon’ şarabına? Uzun yıllar önce Monte Karlo’da bin Gulden yitirmiş olduğunu anımsadı. Fakat şu kitapçık da mı..? Karşısındaki adam işini biliyor gibiydi. Kitapçığında anlattığı adamların adlarını bana verse fena olmazdı..!

“Fakat söz ettiğiniz kişilerin adlarını niçin yazmıyorsunuz?” diye sordu. “Sadece baş harfler bence yetersiz!”

“O zaman Sayın Baron’un da adını yazmalıyım...” dedi Lazik.

“Tabii benden söz etmek yok,” diye mırıldandı Taittinger.

Oldukça hareketli geçen yaşamında bir gün olsun başkalarına öfke duymamış, kimseden nefret etmemişti. Ancak hoşuna gitmeyen, can sıkıcı birilerini şimdi şu renkli kitapçıklarda isimleriyle ve meslekleriyle görebilmek ona çok keyif verecekti. Bir zamanlar onu Viyana’dan garnizona geri çağırmış olanlardan da hâlâ nefret ediyordu. Hayır, onlara karşı duydukları nefret değil, acımaydı.

“Eğer Sayın Baron arzu ediyorsa o kişilerin adlarını da yazabilirim,” dedi Lazik.

“Güzel!” diye konuştu Baron. “Mükemmel!”

Lazik sesini çıkarmadı. Yüreği çılgınca atıyordu. Üzerine büyük bir ağırlık çöktüğünü hissetti, her yeri kurşun gibiydi. Sayısız düşünce kuş sürüleri gibi kafasında dönenip duruyordu. İki bin düşünce, her düşünce bir Gulden, toplam iki bin Gulden!

Baron Taittinger sordu: “İki bin mi dediniz?”

“Evet, Sayın Baron!” diye konuştu Lazik. Kelimeler üfler gibi çıkmıştı dudakları arasından.

“Yarın almaya gelin!” dedi Taittinger.

Lazik zorla ayağa kalktı. “Size sonsuza kadar gönül borcum var, Sayın Baron!” diye konuştu ve saygıyla yerlere kadar eğildi.

“Hoşça kalın!” dedi Taittinger. Sonra masada duran üç kitapçıyı cebine tıktırdı. Aynı gün maliyecisine kısa bir telgraf çekti: “2000 İmperial.”

İki bin geldi, yanındaki notta “Emrettiğiniz tutarı yolladım, önemli mektup yolda” yazıyordu.

Baron notu yırtıp attı, önemli mektubu hiç merak etmiyordu. Parayı bir zarfa koydu ve resepsiyondaki görevliye uzattı. “Dün beni ziyaret etmiş olan beye verilecek!” dedi. Sonra dışarı çıktı ve otelin önünde duran çift atlı faytona bindi. Çoktandır Grinzig’e gitmemişti. Yarın garnizona dönmesi gerekiyordu.

XX

Taittinger tren yolculuklarında hep uyurdu. Bugün ise Lazik'in bıraktığı kitapçıklara göz atmaya karar verdi. İlk olarak, Lazik'in otelde ona okumuş olduğu kitapçığın sayfalarını karıştırdı, yazarları yeni baştan okudu. Herkesin bu kitapçıkları onun gibi keyifle okuduğunu gözünün önüne getirdi. Yarın sabah alay gazinosunda oturan tanışlarına bu yeni keşfinden söz edecek, tabii üstü yanında olmadığı anda da bazı bölümler okuyacaktı. Bu gibi keyiflendirici düşüncelerle yolculuk çok çabuk geçti.

Trenden indiğinde akşam olmuştu. İnce ince yağan yağmurda ıslak peron güçsüz gaz lambalarının ışığında sarımsı bir renge bürünmüştü. Birinci sınıf bekleme salonu bomboştu, kasvet vericiydi. Büfedeki palmiyenin ince yaprakları sanki yağmurda duruyormuş gibi aşağı sarkmıştı. Tren istasyonunun yeniliklerinden sayılan, üzerleri ağla örtülü iki gaz lambası çevrelerine

donuk yeşil bir ışık saçıyordu. Sanki acı çekiyorlarmış gibi hafif bir vınlama çevrelerine yayılıyordu.

İstasyon lokantasında ona hizmet eden garson Ottokar'ın beyaz gömleği lekeler doluydu. Süvari yüzbaşısının üniforması ise, salonunun sıkıcılığına karşı koymak istermiş gibi ışıldıyordu. Ottokar, biraz içi ısınsın diye olacak önüne bir kadeh Hennessy bıraktı.

“Bugün karaciğer köfteli çorba var, Sayın Baron!”

“Kısın çenenizi!” dedi Taittinger gülümseyerek. Garsonun önerdiğini istemediğinde hep böyle konuşurdu. Ottokar bunu biliyordu.

“Haşlanmış pirzola etini öneririm; ağızda dağılıyor, yanında rendelenmiş kara turpla erik ezmeli hamur köftesi var,” diye konuştu Ottokar.

“Çenenizi kısın ve hemen getirin!” dedi Taittinger.

Yudumladığı kanyak içini ısıttı, iştahını açtı. Paltosunu çıkarmak için ayağa kalktı. Ottokar koşarak yanına geldi. Paltonun sağ cebinden dışarı taşan Lazik'in yapıtları hemen Ottokar'ın dikkatini çekti. “Adları kötüye çıkmışların dünyası...” diye mırıldandı. Süvari yüzbaşısı ona “Kısın çenenizi!” dediğinde onunla her şeyden söz edilebileceğini biliyordu.

“Ah Ottokar, siz de mi okuyorsunuz bu kitapçıklarda yazarları?” diye Taittinger sordu.

“Sayın Baron, her sabah Kronen Gazetesi'ne göz atıyorum!” dedi garson Ottokar. “Orada yazarlar fırıncıdaki ekmekten daha taze...”

“Ah öyle mi...” diye mırıldandı Taittinger ve sustu. Sonra önüne gelen haşlanmış pirzolayı atıştırdı. Hoşuna gitti. Yanındaki erik ezmeli hamur köftesi de çok lezzetli. Yemeğin ardından bir kadeh kara erik rakısı da ısmarladı ve yolcu salonuna oturup gece saat 23:47'de Viyana'dan gelecek treni beklemeye

karar verdi. Bu tren çoğu kez garnizona geç dönen kara savunma taburundaki arkadaşlarını getirirdi. Kimi akşamlar keyifleri yerinde olurdu, trenden indikten sonra garnizona gideceklerine bir süre daha istasyonda otururlardı. Hele yağmur yağdığı berbat günlerde faytona binip kentin bozuk, taşlı yollarında gitmeye çekinirlerdi. Böyle akşamlarda garson Ottokar onlarla pasyans oynardı. O akşam da baronun karşısına geçti. Peçetesini omzuna attı, hafifçe öne eğildi ve oynamaya başladı. İskambil kâğıtlarını açarken sürekli bir şeyler mırıldanıp duruyordu. Henüz genç sayılırdı, şimdikinden daha iyi görevlere gelmek istediğini anlatmıştı. Garsonluğa Viyana'da başlamıştı, yine oraya dönmeyi arzuluyordu. Viyana hareketliydi, orada Kronen Gazetesi'nde veya küçük kitaplarda yazan olaylar yaşanıyordu. Gazeteci Lazık'ın sözünü ettiği bazı kişiler, sadece baş harfleri yazsa da, yabancısı değildi.

“Tanıyorsun bazılarını demek!” diye Taittinger sesini yükseltti.

“Evet,” dedi Ottokar. “Şu Bay Hanfl! İstasyonun birinci, ikinci ve üçüncü sınıf müşterilerinin yemek yediği lokantaları çalıştırıyor.”

Garson çok şey biliyordu. Şah'ın Viyana ziyareti günlerinde Wieden'de bir lokantada çalışıyordu, Matzner Evi'ni tanıyordu, incilerin öyküsünü de biliyordu. O günlerde bütün semtte konuşulan tek şey Şah ve inciler olmuştu. “Evet... Sayın Baron da...” Ottokar birden sustu, iskambillerde bir şey görmüş gibi önüne baktı...

“Ne demek istiyorsunuz?” diye Taittinger sordu.

Ottokar bir kez anlatmaya başlamıştı, şimdi susması olmazdı. Taittinger'in o günlerde başından geçenlerden başkaları da haberdarmış gibiydi. Ottokar'ın sonunda lokanta sahibini çağırma-

sı gerekti. Bay Hanfl o günlerde Wieden’de olup bitenleri çok iyi biliyordu, ancak barondan söz etmekten kaçındı.

“Siz anlattıklarınızı nereden biliyorsunuz?” diye Taittinger sordu.

Lokantacı Hanfl ona doğru eğildi – fazla eğildi üzerime, diye Taittinger bir an düşündü – ve yakın bir dostuna bir sır açıklar gibi fısıldadı: “Müfettiş Sedlacek özel dostlarımdan biridir, Sayın Baron.”

Süvari yüzbaşı o anda dünyasının değiştiğini, daha doğrusu onu çevreleyen perdenin hafifçe aralandığını sezer gibi oldu. Yaşamı boyunca tek bir skandal olayın kahramanı olmuştu, ancak bu olay yıllardır canını sıkıyordu. Sanki boğazına takılmış, bir türlü tükürüp atamadığı iri bir lokmaydı! O güne dek tanıdığı hiç kimseye ondan söz edememişti. Skandal şimdi yine su üstüne çıkıyordu, lokantacının olup bitenden haberi var gibiydi. Garnizondaki kara savunma taburunda görevli tanışları da mutlaka bir şeyler biliyordu. Bir an için gizli ajan Sedlacek gözünün önüne geldi. Merdivende karşılaşmışlardı. O küstah yüzüne indirmiş olduğu silindiri hafifçe kaldırıp onu selamlamıştı. Küçük gözlerinin bakışları donuk mavi bir ampulü, sarımtırak uzun dişleri bir atı andırıyordu.

Lokantacı anlatmaya devam etti, ancak Taittinger adamın söylediklerini dinlemedi. Yağmur yağıyordu, damlalar peronun üzerini örten camda trampet çalıyor, rüzgârda gaz lambaları ötüyordu.

Hanfl konuşmasını sürdürdü, ancak Taittinger ayağa kalktı, garsonun getirdiği paltosunu sırtına geçirdi ve emreder gibi, çantasıyla yemeğin hesabını ‘Siyah Fil’ Oteli’ne yollamalarını söyledi. Sonra biraz canı sıkkın dışarı çıktı. Çizmelerinin mahmuzları şakırdamasa süvari yüzbaşı çiseleyen yağmurda kayar gibi sessizce uzaklaşıyor sanılırdı.

Tren istasyonundan kent merkezindeki belediye binasına uzanan Kaiser Joseph Caddesi akşamın o saatinde bomboş ve sessizdi. Burada yağmurdan başka bir şey yoktu! Süvari yüzbaşısı Taittinger yağmur ve caddeyle tek başınaydı!

O ana kadar kötü veya çok ciddi duygular nedir bilmemişti. Rahatsız edici, daha doğrusu sıkıcı durumlardan kendini kurtarmasını hep başarmıştı. Bu akşam ise yağmura, geceye ve Kaiser Joseph Caddesi'ne teslim oldu. Eskiden her Viyana dönüşünde garnizona gitmeden önce kendine gelebilmek için gazinoya şöyle bir uğrardı. Ancak bu akşam her şeyden kaçtı, 'Siyah Fil' Oteli'ne sığındı! Tanıştı iki üsteğmen, Stokkinge'le Felch de aynı otelde kalıyordu. Taittinger onlara rastlamamak için hemen odasına çekildi. Son on beş yıldır her gece yatmadan önce kendini uykuya hazırlardı. Bu her defasında küçük kutsal bir töreni andırırdı. O akşam da otelin hizmetkârı genç elindeki tarağı, saç fırçasını, saçlarına sürülecek briyantini, saç filesini, vazelin ve diş fırçasını iskemlenin üzerine koydu. Ancak o:

"Bu akşam gerek yok!" dedi. "Çizmelerimi çıkar yeter!"

Genç hizmetkâr söyleneni yerine getirdikten sonra odadan çıktı. Taittinger, üzerinde pantolonu ve çorapları, yatağa uzandı. Soyunmak istememişti. Nedense geceden korkuyordu. Gözüme uyku girmeyecek, diye düşündü, ancak gözlerini yumar yummaz, uyuşturucu almış gibi derin bir uykuya daldı.

Onu bekleyen geceden korkmuş olması doğrudu. Uzun süre sonra çok üzücü kötü şeyler gördü düşünde. Üzerini kırmızı bir halının kapladığı mermer bir merdivenin basamaklarını iniyordu. O aşağı inerken Sedlacek yukarı çıkıyordu. Başındaki silindiri çıkarıp Taittinger'i selamladı. O da Sedlacek'e karşılık verdi. Ancak düşündeki iki kişi de kendisiydi. O hem Taittinger'di, hem de Sedlacek! Aynı düşte kendini Kagran'daki hapisane

müdürünün odasında da gördü. Polis doktoru sordu: “Neyiniz var? Bana niçin alaydaki insanların sağlık durumları üzerine rapor vermiyorsunuz?” Taittinger acınacak durumdaydı, ona yanıt veremedi. Emniyet müdürünün her an içeri girip doktora “Baron Taittinger denen kişiyi tanımıyorum,” demesinden korktu. Aynı anda kontes Helene W. ile Mizzi Schinagl da odaya girdi. İkisinin de başları tıraşlanmıştı. Kontes yollamış olduğu bütün mektupları iade etmesini söyledi. Taittinger karşı çıktı, ondan hiç mektup almadığını açıkladı. “Sayın kontes rica ederim,” diye konuştu. “Bürodaki astsubay Zenower’e sorabilirsiniz!” Kontes bağırdı: “Hayır, hayır, artık her şey çok geç!” Taittinger uyandı. Otelin hizmetkârı genç onu uyandırmıştı.

Sabah olmuştu. Saat yediye çeyrek vardı. Tıraş olacak zamanı yoktu. İki onbaşıyı, Leschak’la Kaniuk’u, birkaç gün önce tıraş olmadan talim alanına gelmiş oldukları için yanına çağırtmıştı. Bir an için vicdanı sızladı, ancak şimdi yapacak bir şey yoktu. Hemen çizmelerini giydi, ceketini sırtına geçirdi, kasketini taktı ve hızla otelden çıktı, garnizona doğru yürüdü. Askerler atlarına binmiş onu bekliyorlardı; adlarını tek tek okumaya zaman yoktu. Yağmur dün akşamdan bu yana kesilmemişti, ince ince çiseliyordu. Sanki dünle bugün arasında güneş hiç ışımamıştı, Taittinger güneşi bir daha da görmeyecekti..!

Siyah-sarı çizgili büyük kapı açıldı, alay yavaş yavaş kışlayı terk etmeye başladı. Atının üzerinde oturan Taittinger kendine geldi. Yine gerçek dünyasındaydı, gece yaşadıkları düşlerinde kalmıştı. Uzun çizmelerinin, üzerinde oturduğu atın sıcaklığını bütün vücudunda hissetti. Bugün kısarak Wally’ye binmişti. Kır at Pylades kadar zeki olmasa da onu seviyordu. Biraz yavaştı, kimi gün de inatçılığı tutuyordu. Böyle anlarda Wally’le usul usul konuşup onu sakinleştirmek gerekiyordu, karnını hafifçe topuklamak yeterli olmuyordu. ‘Küçük hanım’ biraz kaprisliydi,

bir anda uyuşukluğu bırakıp coşabiliyordu. Yapacak bir şey yoktu, onu seviyordu...

Taittinger az sonra orman yakınındaki büyük çayırılıkta atından indiğinde yine eski Taittinger'di. Tıraş olmamış iki onbaşıyı yanına çağırdı, söylediklerini dinledi ve:

“Sizin gibi diğerlerine örnek olması gerekenlerin tıraş olması utanılacak bir şey,” dedi.

İki askeri hemen üçer günlük hücre hapsiyle cezalandırdı. Eli bir an için tıraşsız çenesine gitti. Talimi yaptıracak olan görevli subay üstüne baktı, sesini çıkarmadı. Bir an önce beden eğitimi- ne başlamaları gerekiyordu. Ardından binicilik ve tüfek atışları gelecekti. Yüzbaşı Taittinger bugün yanına yaklaşılmazın biriydi!

Dört saat sonra garnizona döndüklerinde omuzları çökük, biraz çekingen büroda duruyordu. Adına yine bir mektup gelmişti, alması için çağırmışlardı. Büro görevlisi Zenower önce bir kâğıt uzattı ve imzalamasını söyledi. Adam bugün nedense çok ciddiye. Adına gelen mektup oldukça kalındı, ağırdı da. Masanın yanında duran çöp sepetine atsa çok ses çıkarırdı! Sarı zarfın üzerindeki damgada “Oberndorf Belediyesi” yazıyordu. Bakalım içinde ne var, beklemeye gerek yok, diye düşündü baron Taittinger ve zarfı yırtar gibi açtı. Yazanları hemen okudu.

Oberndorf Belediye Başkanı, Alexander Alois Schinagl adında reşit olmayan bir erkek çocuğunun belediyeye müracaat ettiğini ve süvari yüzbaşı baron Taittinger'in evlilik dışı oğlu olduğunu söylediğini, ayrıca babasıyla annesi Mizzi Schinagl'ın adreslerini kendisine verilmesini istediğini yazıyordu. Zarftaki ikinci mektupta yazanlarıysa Taittinger pek kavrayamadı. Tek anladığı: “Yazımda belirttiğim konuları görüşmek üzere Sayın Baron'un en yakın zamanda buraya gelmesini rica ederiz.”

Taittinger her iki mektubu okuduktan sonra onları iyi yürekli ve akıllı Zenower'e verip tekrar okutmayı düşündü.

“Sevgili Zenower,” diye konuştu, “sivilleriniz burada mı?”

“Evet Sayın Baron!”

“Öyle ise bir ricam olacak, mesaiden sonra onları giyin. Sizi saat altıya doğru ‘Siyah Fil’in yan odasında bekleyeceğim. Şunları iyice bir okuyun, yazarlar benden ne istiyor, bilmeliyim!”

XXI

Zenower mesai bitiminde, Taittinger'in emrettiği gibi üzerinde siviller, otelin yan odasındaki buluşmaya geldi. Baron onu ilk kez üniformasız görüyordu. Bakışları çok ciddiye. Garnizon muhasebesinde görevli Zenower'e şu anda emir verecek kimse yoktu. Zenower kendini dünyalar ve ırklar arasında hissediyordu. Her şey sanki karanlıktı, uğursuzluk nefes alıyordu. Kendine gelebilmek için bir şey içmeliydi. Aynı anda Taittinger sordu:

“Sevgili Zenower, bir kadeh kanyak içer miydiniz?”

“Memnuniyetle, Sayın Baron!” diye Zenower konuştu ve hafifçe gülümsedi.

Taittinger bir an düşündü, ilginç insanlar nasıl da çabucak değişebiliyor. Karşısındaki Zenower hiç de can sıkıcı birisine benzemiyordu, pısırik veya umursanmayacak biri de değildi. Yüz hatları arada sırada gerginleşmeseydi, onun için “çekici bir erkek” de denebilirdi. Kanyak içtiler.

Az sonra Taittinger kanyağın onu henüz rahatlatmadığını fark etti, ancak sormadan da edemedi: “Zenower bana iyi haberleriniz var mı?”

Aynı anda karşısındaki Zenower’in gerçek yüzünü gördü. Hatları sertleşmiş, bakışları buz gibi olmuştu. Üzerindeki yüksek beyaz gömleğin dik yakalarından sanki soğuk ve sertlik dışarı çıkıyor, yükseliyordu. Geniş alnı kırışlarla doluydu, göz kapakları ve şakaklarında da kırışlar görülüyordu. Saçlarına da sanki o anda ak düşmüştü. Karşısında oturan bakışları sert, ihtiyatlı yaşlı bir adamı andırıyordu.

“Sayın Baron, size söyleyeceklerim pek hoş şeyler değil,” diye yavaş yavaş konuşmaya başladı. “Beni dikkatle dinlemenizi rica ederim.”

“Sizi dikkatle dinleyeceğim,” dedi Taittinger.

“Evet, size önce belediye başkanının yazdıklarından söz edeyim: Eyalet jandarması Graz’daki yatılı okulundan kaçmış Alexander Alois Schinagl adında bir gencin bulunmuş olduğunu Oberndorf belediye başkanına bildirmiş. Genç Schinagl on dört yaşındaymış. O belediyeye bir jandarmanın eşliğinde getirilmiş. Yazdıklarına göre Graz’daki yatılı okulun parası da son altı ayda ödenmemiş. Okul müdürü Alexander Alois’in annesi Mizzi Schinagl’ın şu sıra Kagra’n’daki hapishanede yattığını tespit etmiş. Sorusu üzerine Mizzi Schinagl verdiği yanıtta baron Taittinger’in oğlunun babası olduğunu, onu hapiste ziyarete geldiğini ve Alexander Alois’le de mutlaka ilgileneceğini yazmış. Oğlan bu mektubu çalmış olacak, çünkü üzerindeki giysinin cebinden çıkmış. Ancak Alexander bunu kabullenmemiş, annesinin nerede yaşadığını sormuş. Velisi Mizzi Schinagl’ın babasıymış. Lainz’daki yaşlılar yurdunda kalan adam kötürümmüş. Sievering’deki dükkânı da haciz altındaymış. Belediye başkanına bildirdiğine göre çocuğun babası baron Taittinger bugüne dek

nafaka ödememiş. Sayın Baron şimdi sizin vereceğiniz kararı bekliyorlar!”

“Mizzi benden bir gün olsun nafaka talep etmedi ki!” diye Taittinger konuştu. “Bu gelişmelere üzüldüm... Söyleyin Zenower, ne yapmamı önerirsiniz?”

“Size öneride bulunmama izin vererseniz, oğlanı Graz’a geri yollayın ve oradaki üç yüz Gulden’lik borcu da ödeyin.”

“Evet, sevgili Zenower, bunu yapacağım.”

“Başka bir konu daha var, Sayın Baron,” dedi Zenower. Biraz sustuktan sonra devam etti: “Bence bu üzücü bir konu. Maliyeciniz, Viyana’ya yollanan iki bin Gulden’in ardından hesabınızdan daha fazla para çekmenizin sizin için tehlikeli olacağını yazıyor. Bildirdiğine göre Sayın Baron son dört yılda yirmi beş bin Gulden harcama yapmış. Şu anda geriye beş bin Gulden nakit paranız kanmış. Son yıllarda kuzeniniz Baron Zernutti’nin senetleri için on üç bin Gulden ödenmiş!”

“Şu Zernutti çok can sıkıcı adamın biridir!” diye Taittinger mırıldandı.

“Böyle düşünebilirsiniz,” dedi Zenower. Süvari yüzbaşısı kimi zaman duyarsızdı, kafasını önemsiz şeylere yoruyordu. Ufak tefek çapkınlıklar yapıyordu, çocuksu şeylere meraklıydı, hiç kimseyi ilgilendirmeyen şeylerin üzerinde duruyor, aklına geleni hiç çekinmeden söylemesini de seviyordu. Ancak o Zenower’in hoşuna gidiyordu. Sıradan bir askerdi, mesleğini pek umursamıyor gibiydi, yakın arkadaşlarıyla da her zaman içli dışlı değildi. Zenower baron gibi birisinin böyle sıradan, anlamsız, kimi ona zarar getiren şeylere olan ilgisini ise pek anlamıyordu. Zenower alayda, dünyada ve toplumda olup bitenlere en çok kafa yoran birisiydi. Ancak Taittinger’in nasıl birisi olduğunu kavraması güçtü, kişiliği de bir gizemdi. Bu adam çok budala veya çok kötü niyetli biri değildi ki! Ne kumara tutkusu vardı, ne de gece gün-

düz kadınların peşinde koşuyordu. Bütün bunlara karşın, diye Zenower düşündü, o mutsuzun biri. Belki de geçmişte yaşamış olduğu çok üzücü bir şey kafasını ve duygularını karmakarışık etti. Kötü bir şeyin onu beklediğini, üzerine doğru geldiğini ve gelişmelere engel olamayacağını da sezmiş olabilir! Bir insan gelen şu son haberlerle nasıl böyle umursamaz olabilir? Karşısında oturan yetişkin bu adam parasının suyunu çektiğini öğrendiğinde, “Zernutti çok can sıkıcı adamın biridir!” diye mırıldanıyor.

“Çiftliğin durumu da pek iyi değil,” diye Zenower devam etti. “İpotek borcu otuz bin. Gördüğüm kadarıyla bu da kuzeninizin hatası. Yasal hakkı olan payın üzerine çıkmış gibi. Rahmetli dayınız onun onayınız da olmadan nakit para çekebileceğini veya borç alabileceğini vasiyetnamesinde belirlemiş olacak. Bu doğru mu, Sayın Baron?”

“Olabilir...” diye mırıldandı Taittinger. “Ben hep ‘evet’ demişimdir! Parasını oğlanlara yediriyor... Onlardan ne zevk alıyor, söylesenize Zenower?”

“Bilmiyorum, Sayın Baron,” dedi Zenower. “Fakat şimdi bu önemli değil. Önemli olan çiftliğin son üç yılda kâr getirmemiş olduğu! İki yıl önce siz alaçamları kestirtmiştiniz. Ağaçları alan oduncular bu arada iflas etti. Yaptıkları ön ödemenin dışında para alamadınız. Geçen yıl mayısta yağan kar tüm ekini berbat etti. Bu yıl da hasat memnun edici değil. Çiftlik evi tamir bekliyor. Son on yılda içinde kimse oturmadı. Hayvanların da durumu iyi değil. İki beygire gerek var, ancak alacak para yok!”

“Hep şansızlık!” diye mırıldandı Taittinger, sonra ellerini çırpıp garsona iki kadeh kanyak daha ısmarladı.

Gelen kadehi arka arkaya iki büyük yudumda bitirdi. Ve sustu. Zenower’in söylediklerine öfkelenmemiş değildi, ancak tek başına bırakılmış olduğunu da seziyordu. Bu nedenle söyledikleri için Zenower’e teşekkür etmeliydi. Gelen mektupları

okuyordu, yazanlara kafa yoruyordu ve düşüncelerini söylüyordu. Şu Zenower akıllı adamın biriydi. Davranışları askeri lisedeki matematik öğretmeni yüzbaşı Jellinek'i andırıyordu. Önce önemsizmiş gibi görünen şeylerle gözünü korkutuyor, sonra da kendine gelebilmesi için akıllıca önerilerde bulunuyordu. Kişinin hemen moralinin bozulmasına gerek yoktu. Böyleymiş gibi yapan çabucak yine kendine gelirdi.

Ancak bu kez Taittinger yanlış hesap yapmıştı. Karşısındaki astsubaya “Kurtulmak için sizce ne yapmalıyım?” diye sordu.

“Size önerebileceğim bir şey yok, Sayın Baron,” oldu Zenower’ın yanıtı.

Şu Zenower de çok tuhaf bir akıllının tekiymiş!

Sonra bir süre ikisi de sustu. Taittinger garsona bir şişe beyaz Bordeaux getirmesini söyledi. Başını çevirip duvar saatine baktı. Alaydaki akşam yemeğine daha bir saat vardı. Şarabından bir yudum aldı.

“Sayın Baron, bazı gerçekleri söylememe izin vermenizi rica ederim,” diye Zenower konuştu. Taittinger, “buyurun” der gibi başını salladı. “Kır atı satmanızı önermek isterim...” dedi karşılarındaki adam.

“Ne dediniz? Pylades’i mi satayım?” Taittinger heyecanlanmıştı. “Satsam satsam Wally’yi satardım!”

“Fakat o pek para getirmez. Belki ikisinin de satılması gerekecek, çünkü çiftliğe iki yeni beygir gerekli! Bence alaydan izin alıp çiftliğe gidin, evi tamir ettirin, ipotek vermiş olanla bir görüşün, belediye başkanına da uğrayın, küçük Schinagl’a yeni bir veli bulunmasını sağlayın. Bana kalırsa Sayın Baron üç aylık bir izin hiç de fena olmayacaktır! Tabii kuzeniniz adına hiçbir şeyin altına da imzanızı atmayın. Bütün bunları halletmezseniz geleceği biraz bulanık görüyorum. Piyade alayına tayininizi yaptırmanız bence hiç de fena olmayacak!”

“Piyade alayına mı, dediniz? Ben yürümesini sevmem, sevgili Zenower!”

“Söyleyecek başka şeyim yok,” diye konuştu Zenower, duvar saatine baktı. “İzin verirseniz kalkmak istiyorum, Sayın Baron!”

“Hayır, oturun biraz daha!” dedi Taittinger. Gözlerinde karanlık bir odaya itilmiş çocuğun ürkek bakışları vardı.

“Evet...” diye mırıldandı.

Süvari yüzbaşısı ayağa kalktı, duvarda asılı paltosuna gitti, cebinden Lazik’in renkli küçük kitapçıklarını çıkardı ve masaya döndü.

“Sevgili Zenower, bunları hiç gördünüz mü?” diye sordu.

Zenower uzatılan kitapçıkları aldı, sayfalarını şöyle bir karıştırdı ve sonra kapatıp barona baktı, “İğrenç!” dedi.

“Hayır, mükemmel!” diye Taittinger karşı çıktı. Kitapçıklarda sözü geçen kişilerin çok başarıyla anlatılmış olduğunu söyledi. Bütün bunları yazan Lazik’i kısa süre önce tanımıştı. Yazdıklarına devam edebilsin diye de en son nakit parası olan iki bin Gulden’i Lazik’e vermişti.

“Bu çok berbat bir haber!” dedi Zenower.

Kitapçıkların başlıkları Taittinger garnizona döndüğünden bu yana sağda solda anlatılanlara çok uyuyordu. Uzun yıllardır orduda görev yapan deneyimli bir astsubay olarak bazı insanların çok zayıf kişiliklere sahip olduğunu biliyordu. Taittinger Viyana’dan geri çağırılmadan önce garnizonda hakkında gerçekten uzak kimi şeyler anlatılmaya başlanmıştı.

Viyana’daki görevini kıskananlar yok değildi. Ancak o görevden alınıp tekrar garnizona döndüğünde tanıyanlar, ‘acaba niçin geri çağırıldı’ diye sormadan edememişti. O günlerde istasyondaki lokantacı bir şeyler anlatıp duruyordu. Kronen Gazetesi’nde bazı haberler çıkınca garson Ottokar da konuşmaya başlamıştı.

“Bu konudan söz etmesin diye ona para verdiniz mi?” diye Zenower barona sordu.

“Hayır,” dedi Taittinger. “O beni ne kadar tanıyor ki...”

“Size zarar verecek bir şeyler bilmediğinden emin misiniz, Sayın Baron?”

Taittinger bu soruya yanıt vermedi. Dün akşamki konuşmaları çoktan unutmuştu, gelen o iki mektupta yazarları da. Zenower’le bazı şeyleri konuştuğuna pişman oldu. Geçmişte çoğu kez yaptığı gibi belediyeden gelen mektupları okumadan bir kenara kaldırsaydı iyi olurdu! Son zamanlarda kimi değişiklikler yaşamıştı, fakat onlar nelerdi, bilemiyordu. Yaşamında ne zaman başlamıştı değişiklikler? Bir an düşündü. Yanılmıyorsa, Mizzi Schinagl’ın sıfır tıraşlı kel başını gördüğü andaydı! Evet, evet bu doğrudu! O andan sonra çoğu gün kafasının karışık olduğunu sezmişti. Acaba Zenower’e anlatsa mıydı? Ancak o anda ağzından doğru dürüst iki cümleyi bile çıkaracak gücü kendinde bulamıyordu!

“Sayın Baron, izin verirsiniz gitmek istiyorum...”

“Hayır!” diye Taittinger sesini yükseltti. “Kalın burada, Allah aşkına! Şu anda konuşacak durumda değilim. Ne söyleyeceğimi önce düşünmeliyim!”

Ancak o düşünemedi. Bakışları bomboştu, gözleri camdan iki mavi bilyeyi andırıyordu. Hiçbir şey düşünmemek de yorucuydu. Şarabını yudumladı, sigarasını içti, birkaç kez gülümsemeye çalıştı, konuyu değiştirmek, iç açıcı bir şey söylemek, şaka yapmak istedi. Başaramadı. Utandı.

Subay gazinosunda arkadaşlarıyla bir arada otururken böyle sorulara çabucak bir yanıt bulabilirdi. Evet, aralarında kendini rahat hissediyordu. Zenower’le ise rahat konuşamadığını fark etti, çünkü o onlardan biri değildi. Böyle düşünürken kendine gelir gibi oldu, karşısındaki adama bakıp, “Sevgili Zenower an-

latsanıza bir şeyler, biraz da yaşamınızdan söz etsenize..!” diye konuştu.

“Sayın Baron, benim yaşamım pek ilginç sayılmaz!” dedi Zenower. “On üç yıldır ordudayım. Daha önce simyacıydım, altın üzerine çalışıyordum... Yirmi yaşındaydım... Fakat o yıllar çoktan geride kaldı. Hiç de evlenmedim. Sevdiğim kız bir başkasıyla evlenmişti.”

“Bu güzel değil...”

“Evet, Sayın Baron, yaşamımda beni çok üzmüş olan ilk ve son olaydı...”

“Anne babanız hâlâ hayatta mı?” diye Taittinger sordu.

“Benim annem babam yok! Annem erken öldü. Bir lokantada aşçıydı... Babamı tanımıyorum, ben evlilik dışı bir çocuğum.”

“İlginç... Peki, siz tek başınıza mı büyüdünüz?”

“Müglitz’deki kimsesiz çocuklar yurdunda büyüdüm ben... On altı yaşımda çıraklık eğitimine başladım...”

“Siz akıllı birisisiniz Zenower,” diye Taittinger konuştu. “Niçin muhasebede bir göreve getirilmiyorsunuz?”

“Bunu ben de isterdim,” diye mırıldandı Zenower, “ancak bazı engeller var... Ben ben evlilik dışı doğmuş birisiyim! Savaş Bakanlığı’nın muhasebesinde önemli göreve getirilmiş bir tanışım var...”

“O zaman bir şeyler yapılabilir,” diye konuştu Taittinger onu teselli etmek istermiş gibi. “İlginç bir yaşamınız var! Siz tam bir halk çocuğusunuz!”

“Evet,” diye mırıldandı karşısındaki adam, “ben bir halk çocuğuyum... Ancak bu nedir tam bilemiyorum... Tek bildiğim bir aşçı kadının oğlu olduğum!”

Taittinger bir an için baba evindeki yaşlı aşçı kadını gözünün önüne getirdi. Yaşlıydı, Taittinger eve geldiğinde – yılda üç kez,

Paskalya'da, yaz tatillerinde ve Noel haftalarında – gözleri yaşlanırdı.

“Sevgili Zenower,” diye birden sesini yükseltti, “az öncesine kadar sizinle her şeyi konuşamayacağımı sanıyordum. Şimdi nedenini biliyorum, çünkü ben sizden utaniyorum, sizi kıskanıyordum da. Mümkün olsa yaşamımı sizinkiyle değiş tokuş ederdim!” Bu sözlerine şaşırdı, onları ne kadar da içten söylemişti. Ağzından çıkanlar gerçeklerdi. Belki de yaşamında ilk kez – yalan söylerken yakalanmış bir çocuk gibi – yüzünün kızardığını hissetti.

Zenower konuştu: “Sayın Baron, kendinize dürüst davran-
dıkça kimseyi kıskanmanıza, yaşamınızı başkasıyla değiş tokuş etmenize hiç gerek yok! Bugün de bana yaptığınız gibi...”

“Evet, Zenower,” diye süvari yüzbaşısı mırıldandı. Kendini o anda hem hüzünlü, hem de şen hissediyordu. “Sizinle Sedlak'ta buluşalım! İki saat sonra, subay lokantasındaki yemeğin ardından... Gelmek ister miydiniz?”

Ayağa kalktı, Zenower'in, canlı, kaslı, sıcak iri elini sıktı. Güzel konuşan, akıllıca şeyler söyleyen bu insan çevresine iyilik ve güç saçıyordu... Sanki o anda Zenower'in eli ona güzel şeyler söylemişti!

XXII

Sedlak'ın lokantası tren yolunun hemen arkasında, kum tepelerinin dibindeydi. Garnizondan yürüyerek yarım saatte gidiliyordu. Orada bir araya gelenler çiftçiler, hububat tüccarları, at yetiştiricileriydi. Arada sırada iki veteriner de uğruyordu. Sedlak'ın lokantasında üniformalıya rastlanmazdı. Taittinger o akşam garnizondan çıkarken kar çiselemeye başlamıştı.

Kapıda duran üsteğmen Zschoch'a "Bir randevum var..." dedi.

"Bayanın adı nedir?" diye Zschoch arkasından seslendi, ancak Taittinger onu duymadı.

Bu yılın ilk karı, diye bir an düşündü. Böyle pek beklenmeyen şeylere hiç ilgi duymayan baron o akşam lapa lapa yağan, başındaki kaskete, omuzlarına konan, geniş yolu yavaş yavaş örtmeye başlayan kara, bir çocuk gibi sevindi. Mevsimin ilk karının bu akşam düşmesi bir rastlantı mıydı?

Beyaz tüllerin arasından hızla yürüdü. Demiryoluna vardı. Bariyer kapalıydı. Dakikalarca beklemesi gerekti. Başka gün olsa “ne kadar da yavaş çalışıyor” diye düşünür,  fkelenirdi. Bu ak am ise sakin sakin bekledi. Biraz daha durursam kar her yeri kaplayacak, dedi kendi kendine. Sonra bir yük treni geldi, upuzundu, sanki sonsuzdu. Taittinger bir an düşündü: Bu sessiz vagonların içinde kim bilir neler vardı? Acaba hayvanlar mı, tahratlar mı, yumurta kutuları mı, tahıl dolu çuvallar mı, bira fi ları mı? Bugün neler de geliyor aklıma! Bu dünyada bizlerin habersiz olduğu ne kadar çok şey var! Annesi bir lokanta mutfağında a  ılık yapmış, kimsesiz çocuklar yurdunda büyümüş olan Zenower benden çok şey biliyor!

Yük trenini sonu gelmeyecekmi  gibiydi. Birçok vagonu belki de bavullar doluydu. Bir zamanlar İran  ahı’nın geç gelen bavulları da vagonlar doldurmamış mıydı? Taittinger o anda cana yakın insan Kirilida Pajidzani’yi anımsadı. Acaba  imdi Tahran’da ne yapıyordu? Belki şu anda oraya da kar d   yordu? Pajidzani yaşamından memnun bir insandı. Mutlaka sorunlardan kendini uzak tutuyordu. Bir Mizzi Schinagl’ı veya Zernutti gibi bir kuzeni yoktu, sorun dolu mektuplar da almıyordu, ba ını yiyen çiftlik a ası veya hesap soran muhasebecisi de yoktu! – Yük treni geçip gitti, gözden kayboldu. Bariyer kalktı. Taittinger ayaklarını karlarda süre süre yürüdü. Az sonra lokantanın ışıklı pencerelerini se ti. Ona çok şey anlatacağım, dedi kendi kendine.

Zenower çoktan gelmişti. Masaya oturmuş, küçük kitap ıklardan birini açmış okuyordu. Taittinger elini paltosunun cebine attı. Bir an düşündü: Zenower’in önünde duran kitapçıklar yoksa benimkiler mi? Hayır! Zenower’in okudukları ba kaydı.

“Yoksa inanç mı de i tirdiniz?” diye gülümseyerek sordu. “Hayır, Sayın Baron, bunlar yeni  ıktı. Ne yazık...”

“Verin bakayım...” dedi Taittinger.

“Az sonra Sayın Baron,” diye konuştu Zenower, “yazanlar hoşunuza gitmeyecek şeyler!”

Bir şişe Vöslauer açtırttılar. Bu akşam Zenower değişmiş gibiydi. Sanki birkaç saat önceki, öğleden sonraki Zenower değildi. Üzerinde aynı kahverengi takım vardı. Zenower süvari yüzbaşısından biraz gençti; masayı aydınlatan gaz lambasının ışığında seyrek sarı saçları hafif ışıldıyordu. Gri gözlerinin o asker bakışını sanki kışlada bırakmıştı. Kılıcını, kasketini, üniformasını da. Şimdi süvari yüzbaşına bakan gözlerinde biraz hüznün ve kaygı vardı. Taittinger bu bakışlara daha fazla dayanamayacaktı. Can sıkıcı mıydı onlar? Zenower nasıl birisiydi? “Çekici” ve “sevimli” birisi sayılmazdı. Onun için “kayıtsız” da denmezdi. Şu Zenower’in ruhu az önceki kilitli yük treninin vagonlarını andırıyordu. Her ikisinin de içinde ne olduğu bilinmiyordu. Yine de onunla karşılıklı oturmak Taittinger’in hoşuna gitti, söyledikleri rahatsız edici şeyler de olsa ona avutucu geldi...

“Siz, olup bitenlerden söz edeceğim ilk insan olacaksınız,” diye baron başladı.

“Buna hiç gerek yok, Sayın Baron,” dedi Zenower, “benim olanlardan haberim var. Şu kitapçıkta yazıyor her şey. Yazanlar, okumasını bilen her insan için kolay anlaşılır şeyler. Belki burada adınız geçmiyor, ancak sizi tanıyan birisi söz edilen kişinin kim olduğunu hemen kavlıyor.”

Taittinger’in yüzü soldu. Ayağa kalktı. Sonra yine oturdu. Elini gömlek yakasına götürüp düğmesini açmak istedi.

“Sakin olun, Sayın Baron,” dedi Zenower. “Büfedeki bütün kitapçıkları satın aldım.” Sonra yanındaki çantaya uzanıp bir paket çıkardı. “Bir şeyler düşünmeliyiz, ancak hemen şu anda aklıma bir çıkar yol gelmiyor. Gördüğüm kadarıyla Lazik denen adam hiç de çekingen birine benzemiyor. Yazdıklarını okuyan

nl kişilerin, tabii sizin de Sayın Baron, çıkarları uğruna bazı ahlaksız işlere kalkıştığına inanır. Bunlar çok kötü şeyler!”

Sonra sustu. Bir süre masada konuşan olmadı. Taittinger birkaç kez kadehine uzandı, şarabından peş peşe küçük yudumlar aldı. Bir şeyler söylemek istedi, ancak başarmadı. Hiç olmazsa elleri hareket etsin diye, şarap kadehine sarıldı. Beyni düşüncelerle doluydu. Bir şey söylemeliydi. Ağzını açtı, konuştu: “Ben yitiğim, sevgili Zenower!” O anda söylenmeyecek tek şey buydu...

Zenower’ın hüzün dolu bakışlarına katlanması zor olmadı. Çünkü onlar teselli ediciydi. “Siz yitik biri değilsiniz, Sayın Baron... İçinde yaşadığınız dünyada yitik insanlar yok! Siz yitik insanların dünyasını tanımıyorsunuz. Siz hiçbir şeyinizi yitirmediniz. Siz sadece bir tehlikeyle karşı karşıyasınız. Bu gazeteci tehlikeli olabilir, çünkü o bir budalanın teki! Onu zararsız duruma getirmek pek zor olmamalı. şu kitapçıkları kalburüstü insanlar kesinlikle okumuyor. Bu nedenle pek bir tehlike yok, tek tehlike yazarın – size de yapmış olduğu gibi – sözünü ettiği kişilere sokulması, kimilerini de kandırmayı başarması. Herkesten para topladığını sanmıyorum.”

“Ne yapmamı önerirsiniz, sevgili Zenower?”

Süvari yüzbaşısı o anda saçlarına ak düşmüş küçük bir oğlanı andırıyordu. Karşısındakine bakarken dudaklarını ısırıyordu. Arada bir başını eğiyor, acaba bunlar benim mi, düşünür gibi ellerine ve parmaklarına bakıyordu.

“İzin vererseniz ben şu Lazik’le bir konuşmak isterdim,” dedi Zenower. “Yarından sonra üç gün izin almalıyım.”

Sonra her şey çabucak halledildi. Taittinger’in keyfi yine yerine geldi. şu akıllı Zenower her şeyi yoluna sokacaktı. Küçük Schinagl Graz’a geri yollanacaktı. Çiftlikteki Pylades satışa ıkarılacaktı. Taittinger ertesi sabah, talimin ardından postaneye gidecek, bu arada Kagran’da yatan Mizzi’den yeni mektup gelmiş

mi diye bakacaktı. Şimdiye kadar kışla dışında gelişmiş olaylardan artık çekinmiyordu. Viyana'daki Hotel İmperial ve oradaki tanış çevresinde yaşadığı, onu hep iğrendirmiş, ürkütmüş olan olaylar, oradan buradan gelen mektuplar, imzalaması gereken evraklar artık korkutmuyordu. Dünden bu yana yaşlandığını, birçok acı verici deneyimi yaşadığını, kimi engelleri aştığını inanıyordu. Bütün bunları Zenower'e borçluydu. Halkın içinden çıkmış o yetim çocuğa...

“Halk iyi yüreklidir!” diye Taittinger sesini yükseltti.

“Siz onları tanımıyorsunuz,” diye atıldı Zenower. “Halk insanlardan oluşur. İnsanlar iyidir, kötüdür de.”

Zenower bunları söyledikten sonra hızla ayağa kalktı. Taittinger biraz daha oturmasını söyleyecekti, ancak buna fırsat bulamadı. Yakası siyah kadife paltosunu sırtına geçirmiş, kenarları sert şapkasını ve eldivenlerini sol eline almış, bastonunu sağ koluna takmış karşısında duran sivil Zenower'i tanıyamadı. Değişmişti. Karşısındaki ona yabancı, yüz hatları sert, bakışları sıkıcı birisiydi. Ancak sıkmak için uzattığı eli dün akşamki gibi yine sıcaktı. Çıkıp gittikten sonra Taittinger onu özledi, yalnız bırakıldığı için canı sıkıldı.

Çabucak bir şişe şarap daha açtırttı. Lokantadan ayrılan son müşterilerin peşinden baktı. İçi ümit ve teselliyle doldu. Her şey yine yoluna girecek, diye düşündü. Dışarıda kar dinmemişti. Aylardan kasım değil miydi? Kar ona Noel günlerini anımsattı. O günler geldiğinde her şey yoluna girmiş olacak, dedi kendi kendine...

O gece iyi uyudu, ne kafasını bir şeye taktı, ne de bir düşünme gördü. Uyandığında dışarıda her yer karla kaplıydı. O gün veda etmek için son bir kez gezintiye çıktığı atı Pylades'in ayakları kayıyordu. Uzaklardan trompetler sesleri geldi kulağına. “Pylades” diye konuştu az sonra talim alanında atından indiğinde,

“Pylades bu son gezintimizdi...” Sonra atının boynunu okşadı, fişekliğinden çıkardığı bir parça şekeri dişlerinin arasına soktu, avucunu kır atın ağzında, dudaklarında, dilinde gezdirdi. Onu bugün kışlaya götürecek gücü kendinde bulamadı, bu görevi üstteğmen Zschoch’a devretti. Öğleye doğru, saat onda bin-başı Festetics’den izin aldı, kışladan çıktı. Kente uzanan yolda yürüdü, insan içine girmek, kafasını dolduran kimi hüznün dolu düşünceden kurtulmak istiyordu. Az sonra uğrayacağı postanede onu bekleyen mektuplardan da korkmuyor değildi.

Sadece bir mektup gelmişti. Üç hafta önce. Üzerinde iğrenç Kagraan damgası vardı! Şunlar yazıyordu:

“Çok saygıdeğer Baron! Beni düşünmüş olmanıza çok gururlandım, çok sevindim. Burada kendimi iyi hissediyorum. Görevli bayanlar bana iyi davranıyorlar. Şimdi dikişhanede çalışıyorum, çalışırken şarkı söylememe de izin veriyorlar. Yakında tahliye olacağım. Saygılarımla ve çok içten selamlarımla, Mizzi Schinagl.”

Taittinger postaneden çıkmadı, kaba bir kese kâğıdına yazılmış mektuptakileri iki kez okudu. Mizzi’nin yazısı güçlüydü. Harfler arasında lekeler vardı. Hüznünlendi, hem okuduklarına, hem de atı Pylades’e veda ettiğine.

Tartakowers’e uğradı, güzel bir kahvaltı etti, ringa balığı yedi, erik rakısı içti. Bir an düşündü, Viyana’ya gitmeden önce Zenower’in bürosuna tekrar bir uğrasa mıydı? Öğle yemeğini garnizon lokantasında yemeyecekti, Sedlak’a gidecekti. Hüznülerinden kurtulmak ister gibi buradaki tertemiz havayı içine çekti. Kalın üniforma ceketinin altında güneşin sırtını ısıttığını hissetti. Her şey düzene girmiş gibiydi. Bundan sonra sürprizler yaşamayacaktı. Dün Zenower’le konuştuklarının ardından sorunlarını atlattığına inanıyordu. Kendini başarılı geçmiş olan zor bir sınavın ardından rahatlamış gibi hissetti.

XXIII

Ne yazık ki kötü haberler bütün hızıyla zavallı Taittinger'in üzerine yığıldı, kendini altından kurtaracak zaman bulamadı. Canlılığı, neşesi bir anda kayboldu, umutsuzluğa dönüştü. Zenower'in bürosunda gergin, büyülenmiş gibi, ağzını açmadan anlatılanları dinledi. Karşısında duran sivil Zenower değil, üniforması içindeki bir görevliydi. Bürosuna girdiğinde sanki gelmesini bekliyormuş gibiydi. Hazır ola geçti ve hemen konuşmaya başladı, sesinde askeri disiplin vardı:

“Sayın yüzbaşım, albayımdan üç gün izin almıştım. Bugün bana, size hemen bürosuna gelmenizi söylememi emretti. Albayım sizi bürosunda bekliyor!”

“Rahat!” diye emretti Taittinger. “Oturabilirsiniz, Zenower.” Kendi de masaya ilişti. “Ne istiyormuş benden?”

Zenower'in bakışlarında bir an için dünkü ‘sivil bakışları’nı sezer gibi oldu. “Sayın Baron, albayım çok heyecanlı. Bugün

Savaş Bakanlığı'ndan bir mektup geldi. Gördüm, astsubayın masasında duruyordu. Sayın Baron..."

"Konuşun bakayım astsubay Zenower," diye Taittinger sesini yükseltti. "Daha neler biliyorsunuz?"

Zenower tekrar hazır ola geçti ve konuştu: "Albayım bana, yüzbaşım uğrar uğramaz bürosuna gelmenizi size iletmemi emretti."

"Ah, öyle mi!" diye Taittinger öfkeyle mırıldandı. Ne olduğunu anlayamıyordu. Büroyu terk etti, avluya çıktı. Albayın kimi zaman pencerede durup avluyu denetlediğini biliyordu. Bu nedenle hızlı ve emin adımlarla yürüdü, yanından geçen her askerin selamına yanıt verdi. Belki de Taittinger'in atı Pylades'i satmak istediği kulağına gitmişti. Ne de olsa albay da o kır attan hoşlanıyordu.

Bürosunun kapısını açtı, içeri girdi. Albay Kovac'ı hemen tanıyamadı. Son gördüğünde Kovac burnu hep kıpkırmızı, vücudu yusuvarlak, kafası bir topu, kara gözleri toplu iğne başını andıran biriydi. Kısa gömleğinden dışarı taşan kısa kollarının ucundaki kırmızı, tombul elleri üzeri deri kaplı çekice benzerdi. Şimdi karşısında duran albay Kovac ise zayıflamıştı, neredeyse sıska biri olmuştu. Yüzü solmuş, burnu morarmıştı. Elleri de bembeyazdı. Aklaşmaya başlamış saçlarının düştüğü dar alnının damarları şişmiş, mor mor olmuştu. Bu çok öfkeli olduğunun simgesi miydi acaba?

Yerinden kalktı, geldi, elleri belinde masasının önüne dikildi ve karşısında bir heykel gibi kaskatı duran süvari yüzbaşısının yüzüne baktı. Ne, rahat, dedi, ne de, merhaba! Öyle sustu. Taittinger yavaş yavaş huzursuzlunmaya başladı. Ne yapacağını bilemedi. Albay nokta gözlerini Taittinger'in üzerinde gezdirdi. Bu ona uzun dakikalar gibi geldi. Odaya ölü sessizliği çökmüştü. Taittinger cep saatinin tıklayışını duyuyordu, albayın saatinin de.

Sonunda ilk konuşan albay oldu. Taittinger sesinin oldukça usul çıkmasına şaşırdı: “Yüzbaşım, siz Maliye Bakanlığı’ndaki bölüm şefi kont W.’i tanıyor musunuz?”

Taittinger dizlerinden aşağı bacaklarının buz gibi olduğunu hissetti. Çizmelerinin bittiği yerde dizleri dondu, buz parçaları oldu.

“Evet, albayım!”

“Peki, Bernhard Lazik adında bir gazeteciyi tanıyor musunuz?”

“Evet, albayım!”

“Pek, şimdi niçin burada durduğunuzu biliyor musunuz?”

“Evet, albayım!”

“Rahata geçin!” diye albay emretti.

Süvari yüzbaşısı sağ çizmesini öne uzattı.

“Oturabilirsiniz!” dedi Kovac ve yanında duran tahta iskemleyi işaret etti.

“Teşekkür ederim,” diye mırıldandı Taittinger, gösterilen iskemleye oturmadı, öyle durmaya devam etti.

Kovac bağırdı: “Oturun, dedim!”

Süvari yüzbaşısı iskemleye oturdu. Albay büyük yer halısının üzerinde bir aşağı, bir yukarı yürümeye başladı. Başı önünde yürürken kollarını birbirine kavuşturdu, sonra iki yanına sarkıttı, yumruklarını sıktı, birkaç kez pantolon ceplerine sokup yine çıkardı, anahtar destesini eline alıp sinirli sinirli şangırdattı, parmağında çevirdi, sonra tekrar cebine soktu.

Albayın vücudu sanki gittikçe ufaldı, yüzü de daraldı, rengi kül gibi oldu. Dışarıdaki kasım öğleden sonrasında pencerelerden içeri giren güçsüz ışıktaki büro loşlaştı, kar taneleri camlara dokundu.

“Ağzını açıp konuşun artık!” diye albay birden haykırdı. Bu kükremeyle yaygara arası bir bağırmaıydı. “Açıklamalarınızı bekliyorum!”

“Sayın albayım!” diye Taittinger başladı. “Viyana’da yaşanan bazı maceramsı olaylar benim garnizona geri çağrılmamın nedenidir...”

“Bu skandaldan da öteye bir olay, çok vahim bir olay!” diye albay haykırdı. “Ben böyle şeylere neden olmuş birinin yanımda görev yapmasını kabul edemem! Ben böyle şeylere uzağımdır. Ben bir cephe askeriyim, taburda özel görevler hep bana verildi. Benim Viyana’da dostlarım yok! Bakın yüzbaşı, ben, albay Joseph Maria Kovac, basit bir albayımdır. Size şimdi şunu söylüyorum: Yaptıklarınızın cezasını çekeceksiniz! Bakın şu mektupta yazanlara!” Albay masasına gitti, Savaş Bakanlığı’ndan gelmiş olan mektubu alıp havaya kaldırdı. “Biliyor musunuz bu mektupta neler yazdığını?”

“Hayır, albayım!” diye mırıldandı Taittinger. Alnında terler birikmişti. Çizmelerinin içindeki ayakları yanıyor, dizleri donuyordu. Yüreği de hızla atıyordu, yanında birisi dursa sesini duyardı.

“Beni dinleyin yüzbaşı! Viyana’daki ‘özel görevinizden’ alaya döndüğünüzde çok kötü bir şey yapmış olduğunuzu tabii ki biliyordum. Sonra olup bitenlerin üzeri kapatıldı, olay unutulup gitti. Şimdi ise... Bu gibi ahlaksız şeylerden bir türlü uzaklaşmıyorsunuz! Size sokulan tuhaf bir adama kanıyorsunuz, hatta ona iki bin Gulden veriyorsunuz, etrafına saçtığı pisliğe ortak oluyorsunuz. Ve bu yetmiyormuş gibi herifçioğlu bakanlıktaki bölüm şefi W.’ye de sokuluyor, ondan da para istiyor, sizin vermiş olduğunuzu söylüyor. Bölüm şefi iki aydır felçli! Şu lanet olası kitapçıklarda Sayın Kontes’in de adı geçiyor. Kocası sizinle uğraşamaz, sağlığı yerinde de olsa bunu yapamazdı. Dostu olan Savaş Bakanı’na haber yollatıyor... Daha fazla anlatacak değilim! Şimdi sizin söyleyeceklerinizi bekliyorum, yüzbaşı!”

Taittinger hızla ayağa kalktı.

“Albayım!”

“Hazır ol!” diye Kovac emretti. “Rahat!” dedi. “Yerinize oturun!”

Taittinger yine iskemlesine oturdu.

Ve albay bağıra bağıra konuşmaya devam etti. Dışarıda, bütün koridorlarda sesi duyuluyordu. Elinde dosyalar içeri girmeye hazırlanan başçavuş Dengl kapının önünde öyle kalıverdi. Yan bürolarda çalışan astsubay Steiner’le iki memur başlarını önlerindeki evrak dolu dosyalardan kaldırmadan albayın söylediklerini kelimesi kelimesine duyuyordu. Avluda dolaşanlar, kantinde iskambil oynayan astsubaylar da albayın bağirtisiyle susuverdi. Kasım akşamının buz gibi, berrak havası haykıran albayın sesini sanki her yöne kolayca dağıtıyordu. Kışla Tanrısının gürleyen sesi bir doğa olayı idi! Söylediklerini duyan herkes albayın Taittinger’i azarladığını biliyordu. Ne de olsa kışlada çoğu asker Lazik’in kitapçıklarını okumuştı! Zenower küçük kentin bütün bayilerindeki kitapçıkları toplayamamıştı! Albayın söylediklerini duyanlar, Taittinger’e pek aldırış etmemelerine karşın hem ürktüler, hem de tasalandılar. Bu kişi alaya ve kışlaya uyan birisi değildi! Bukovina, Slovakya, Bacska’dan gelen, çoğu köylü asker yaşamında ne Viyana’ya, ne de kentin lokanta ve kahvehanelerine adım atmış, cemiyet yaşamına girmişti. Baron Tatittinger’i tanıyanlar onun böyle yerlerden çıkmadığına inanıyordu. Yine de şu anda nasıl ıstırap çektiğini biliyorlardı. Çünkü askerler arasında gözle görünmeyen bir dayanışma vardı! Süvariler ve piyadeler büyük bir aileydi, üstler baba veya ağabey, astlar oğul, acemiler torun, astsubaylar amca, onbaşılar kuzendi...

Kantinde oturanlar sustu. İskambiller masalarda öyle duruyordu. Albay bir an için sustu. Sessizlik az önceki haykırıışlarından daha da ürkütücüydü. Sanki sesini yitirmişti, artık ne söyleyeceğini de bilmiyordu. Dizleri buz gibi oldu, titredi, olduğu

yerde şöyle bir sallandı. Koltuğuna oturdu. Başını iki eli arasına aldı ve önündeki evraklara bakarak, sanki Taittinger'e değil, onlara bir şey söylemiş gibi konuştu:

“Veda zamanı geldi yüzbaşım! Evet, veda, dedim! Dinleyin beni, siz artık veda ettiniz! Alay doktoru Kallir'le görüştüm, sağlık sorunlarınız olduğunu biliyor. Sinirleriniz çok kötü bir durumda, aklınızı yitirmek üzeresiniz. Veda zamanınız geldi! İyi hâl belgeniz o kadar kötü ki başka yere tayininiz de çıkmaz, yüzbaşım!”

Süvari yüzbaşısı Taittinger ayağa kalktı: “Çok haklısınız albayım! Yarından sonra ordudan ayrılıyorum!”

Masasında oturmakta olan albay hüznünlendi. Ayağa kalkmak istedi, ancak kendini çok güçsüz hissetti. Oturduğu yerden elini uzattı ve:

“Hoşça kalın, Taittinger!” diye mırıldandı.

XXIV

O gece Sedlak'ta saatlerce oturdular. Gece yarısına kadar. Taittinger'le Zenower. Gelişmelerin hızı Zenower'i de şaşırtmıştı. Bir aşçı kadının oğlu, ordunun çocuğu, kışla dışındaki dünyada yaşanan elemeleri yakından tanıyan bu insan Taittinger'in acısını çok iyi anlıyordu. Baronun çevresindeki herkes gibi, albaydan acemi ere, o da hüznünlüydü. Bu dünyada tabii ki çok elem vardı, ancak bu kadar insanın birlikte yaşadığı, yemek yediğı, yatıp kalktığı kışlada son olup bitenler çok üzücü şeylerdi.

Dün önerileriyle yüzbaşıya yardım edebileceğini sanıyordu. Bugün ise ne söyleyeceğini bilemiyordu, suskundu. Taittinger'in de ağzını bıçak açmıyordu. Arada sırada "Düşünsenize Zenower..." diye başlıyor, ancak birkaç kelimeden sonra yine susuyordu. Ne düşünmesini istiyordu Zenower'in, o da bilmiyordu. Duvar saati aralıksız tıklıyor, kara yelkovanla akrep hiç yorulmadan rakamların üzerinden geçiyor, yollarına devam ediyorlardı.

Masada karşılıklı oturan iki adam arada bir aynı anda başlarını kaldırıp saate bakıyordu. Her ikisi de bu dünyadaki bütün yasalar karşısında insanoğlunun ne kadar güçsüz olduğunu hissediyordu. Yaşamı oluşturan saatler geçti gitti. Taittinger yaşamının bir, iki, üç veya on saatini mi boş yere geçirmiş, ona ihanet etmişti! Şu andan sonra onları geri alamazdı, olup biteni düzeltemezdi.

Son müşteriler de kalktı, lambaların gazı azaldı, lokanta karmaya başladı. Masaya mum getirttiler, yeni bir şişe şarap da açtırttiler ve hiç konuşmadan öylece oturmaya devam ettiler. Az sonra gaz lambaları söndü, camları örten kar parıldadı, buz gibi bir rüzgâr pencerelerden içeri sızdı. Birbirlerine söyleyecek bir şeyleri olmadığını bilmelerine karşın yarın sabahı beklediklerini biliyorlardı. Gecenin ortasında kalkıp biri ötekini tek başına bırakamazdı. Oturdular ve sabahı beklediler.

“Ben size eşlik edeceğim, Sayın Baron,” diye mırıldandı Zenower. “Yarın izin alacağım ve sizinle Viyana’ya gideceğim. Çoktandır bir dostumu ziyaret etmek istiyordum...”

“Tabiii, Niçin olmasın,” dedi Taittinger.

Lokantacı Sedlak tezgâhın arkasında uyuyordu. Uykusunda arada sırada anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu.

“Ne kadar da kolay uyuyor!” dedi Zenower.

Taittinger söyleneni anlamış gibi, “Evet, Vöslauer şarabı çok güzel,” diye konuştu.

“Ben birayı yeğlerim...” dedi Zenower.

Sonra masaya yine sessizlik çöktü. Havadan sudan konuşmayı başaramadılar. Düşünmeden öyle konuşuyorlardı. Sanki duvar saatinin sesini duymamak için birbirlerine anlamsız şeyler söylüyorlardı. Masanın üzerindeki mumlar erimeye başlamıştı. Camı örten karların arasından dışarıda hava aydınlanmaya başladı. Buz gibi esen rüzgâr sanki pencereden içeri girdi. Zenower kalktı, tezgâha gitti ve Sedlak’ı uyandırdı. Hesabı ödedi.

Çıktılar, yavaş yavaş kente doğru yürüdüler. Kışlanın kapısında durdular. Nöbetçi selam verdi.

“Yarın sivillerimi giyeceğim,” diye Taittinger konuştu. “Bundan sonraki yıllarımı bir sivil olarak yaşayacağım.”

Şimdi, kapının önünde bir yaşamın sona erdiğini hissediyordu. Bir askerin üzerindeki üniformayı çıkarması bir hastanın ölüm döşegine uzanmasına benziyordu. Bambaşka bir dünyaya göçüyordu, hiç tanımadığı, belki de dehşet dolu bir öteki dünya idi gitmeye hazırlandığı...

Saat dokuzda üstüyle son görüşmesini yaptı. Taittinger “sağlık sorunları nedeniyle” sınırsız izine çıkarıldı. Alay doktoru Kallir raporunda “sinir sistemindeki aşırı bozukluk” yazıyordu. Taittinger’in üstleri ve astlarıyla vedalaşması gereksizdi! Öğleden sonra saat 14.20 trenine bindi. Zenower de yanındaydı. Saat 18’de Viyana’ya vardılar. Zenower istifa yazısını kaleme aldı. Prinz Eugen Oteli’nin yazı odasına oturan Taittinger yazılanları kopya etti. Önündeki kâğıda yukarıdan dört parmak, sağdan soldan üç parmak mesafe bırakarak dik harflerle yavaş yavaş istifasını yazdı. Sonra da altını, “Baron Alois Franz Taittinger, süvari yüzbaşı” diye dikkatle imzaladı. Yazdıklarını umursamamış gibiydi. Sanki istifasının altındaki imza onun değil, bir yabancınınındı.

Zenower onu otelin lobisinde bekliyordu. Kâğıdı eline aldı, itinayla okunmuş gibi uzun uzun yazanlara baktı. Karşısındaki yüzbaşının gözlerine bakmaktan kaçınıyordu. Az sonra kâğıdı katlayıp geri verdi.

Taittinger konuştu: “Zenower, ben artık üstünüz değilim!”

Sonra yelek cebinden altın saatini çıkardı. Bir zamanlar Gwendl’in kuyumcu dükkânından satın alınmıştı. Saatin arkasına amcasıyla Taittinger’in adlarının baş harfleri kazınmıştı. Amcası Moravya’nın Weißkirchen kentinde çürüğe çıkarılınca yeğenine armağan etmişti.

“Alın bu saati!” dedi Taittinger.

Yaşamında yakın tanışlarına çoğe kez çiçek ve para vermiş olan yüzbaşı ilk kez böyle değerli bir şeyi hediye ediyordu. Zenower ona uzun baktıktan sonra yelek cebinden kendi saatini çıkardı ve:

“Sayın Baron, alın bunu,” diye mırıldandı. Taittinger ne yapacağını bilmiyormuş gibi gümüş saat elinde öyle durdu. “Bir dost istiyorsanız...” diye Zenower devam etti.

“Bugün çiftliğe gideceğim!” dedi Taittinger ve elindeki saati yelek cebine koydu. Birden acelesi varmış gibiydi. “Şu dilekçemi gereken makama iletacaksınız, öyle değil mi? Atlarımın ikisini de satın. Ben onları artık sevmiyorum. Haberlerinizi yakında beklerim. Sevgili Zenower her şey için çok teşekkür ederim. Adresim var sizde!”

“İyi yolculuklar!” diye konuştu Zenower ve ayağı kalktı.

Baron otel görevlisine seslendi:

“Bavullarımı getirin!”

Tren istasyonuna doğru yola koyuldu.

XXV

Taittinger'in çiftliğine ulaşmak kolay değildi. Ceterymentar bölgesinde, karlar içindeki Karpatlar'da bir vadideydi. İki kez aktarma yapması gerekti. İndiği Ceterymentar istasyonuna altı buçuk kilometre uzaktaydı. Çiftliğe Zamky adını vermişlerdi. Taittinger ona hep "fare kapanı" demişti. Amcası yeğenini okul tatillerinde hep çiftliğe çağırırdı. Küçük kasabanın belediye başkanı Wenk bir Almandı. Bir zamanlar bu yörede yaşamış olan Saksonyalı göçmenlerdendi. Çiftlik ağası Moravyalı, köylülerin çoğu Karpat Ruslarıydı, kulakları artık duymayan hizmetkâr da Macardı, ancak kökenlerini, niçin buralara gelmiş olduğunu çoktan unutmuştu. Tek anımsadığı Budapeşte'deki isyanda efendisi baronun ölmüş olduğuydu. Ormanlara bakan adam Galiçya'nın Rutenya yöresinden geliyordu. Jandarma komutanı da Bratislavalıydı. Taittinger'in arada sırada birahanede buluşup çene çaldığı tek kişi oydu.

Aralık girmişti. Tepelerde ve aşağıda ovada don başlamıştı. Kara kargalar çamların bembeyaz dallarına tünemiş, hiç hareketsiz oturuyorlardı. Arada sırada bağıra bağıra havalanmasalar gören büyülenmiş çam kozalakları sanırdı! Aradan geçen haftalarda çiftlik evi biraz tamir görmüştü. Taittinger beklediklerinden erken gelmişti, ellerinde tamir için yeterli para yoktu. Çiftlik ağası tamiri yapanlara anlaştıklarının yarısını ödeyebilmiş, geri kalanını Noel'den sonra vereceğini söylemişti. Adamlar ödemenin yeni yılda da yapılmayacağını tahmin ediyorlardı. Hem iki Noel bayramı vardı. Katoliklerle Ruslar ayrı ayrı haftalarda Noel'i kutluyordu! Çiftlik evinin çatısını yer yer yeni tahta kiremitlerle kaplamışlardı, ancak çoğu yerde delikler hâlâ görülüyordu. Uzun bir aradan sonra son haftalarda çiftlik evini yine ısıtmaya başladıkları için eski kapı pervazları, pencere çerçeveleri esneyip bükülmüştü. Çoğu kapı açılıp kapanırken gıcırıyor, anahtarlar kilidi de yerine oturmadiğı için kapanmıyordu. Aynı sorunlar dolap kapıları için de geçerliydi, odalardaki tahta raflar da eğilmeye başlamıştı. Yazı odasının duvarındaki Zernutti ailesinin tarihi tabloları çarpılmıştı. Büyük yemek salonunda duvarlar rutubet içindeydi. Balkona açılan kapının kenarlarında oluşmuş deliklere kahverengi, mavi ve beyaz kartonlar tıkamışlardı. Çok yaşlı iki karakurbağa mutfığa yuva yapmıştı, uşak Joski yakaladığı böceklerle onları besliyordu. Ocak yanıp da mutfak ısıdığı anda hemen yuvalarından çıkıyorlardı.

Baronun ani gelişi herkes için beklenmeyen bir sürpriz olmuştu. Çiftlikte en çok bir hafta kalacağını, evlilik dışı oğlunu geri yollayacağını ve biraz sağa sola baktıktan sonra yine döneceğini ummuşlardı. Ancak ordudan istifa etmiş olduğunu öğrendikten sonra herkes barondan nefret etmeye başladı. Bu nefrette biraz korku da vardı. Ne de olsa onu yakından tanımıyorlardı. Tek bildikleri biraz uçarı olduğu idi. Buğdaydan ve ormandan

elde edilen geliri düşüncesizce harcayıp durmuştu. Şimdi bekleyen fakir yaşamı acaba onu akıllandırmış mıydı? Daha özenli bir yaşam sürdürmek için mi ordudan ayrılmıştı? Acaba çiftlikte işlerin niçin kötüye gittiğinin hesabını soracak mıydı?

Geldiği akşam çiftlikteki odasının henüz hazır olmadığını söylediler. Taittinger'in yakındaki küçük otelde konaklaması gerekti. Dışı balçık kaplı sobanın hemen yanındaki büyük tahta masanın çevresinde birkaç köylü oturuyordu. Lokantacı Janko bir şey söylemek istermiş gibi baronun çevresinde dolanıp durdu. Taittinger ise o anda ne bir şey duymak, ne de bir şey söylemek niyetindeydi. Köylüler de ya yüksek sesle konuşurlardı, ya da suskun suskun öyle otururlardı. O akşam baron lokantaya girince suskunluğu yeğlediler. Arada bir pipolarını, her zamanki gibi masanın kenarına değil, masanın altındaki çizmelerine vurdular.

O anda bir astsubay içeri girdi, baronu görünce hazır ola geçip selam verdi. Taittinger de elini sıkıp adamı biraya davet etti. Büyük masanın çevresinde toplanmış olan köylüler iyice sustular, başlarını önlerine eğdiler, arada sırada göz ucuyla baronun masasına baktılar. Baronla astsubay aralarında Almanca konuşuyordu. Köylüler söylediklerinin onda birini ancak anlıyordu. Aralarında Slovakça konuşsalar da anladıkları için ürkerlerdi. Taittinger çiftlikte yaşadığı veya arada bir uğradığı yıllarda da köylülerin hep suskun suskun oturmuş olduğunu anımsadı. Astsubay barona onların yerine göre çok gürültü yaptığını da söyledi.

“Sayın Baron sizden çekindikleri için böyle suskunlar!” dedi.

Benden çekiniyorlar mı, diye Taittinger bir an düşündü ve:

“Ben onlara bir şey yapmıyorum ki!” diye konuştu.

“Belki de bu nedenle susuyorlar...” dedi astsubay gülümseyerek.

“Bu çok saçma!”

Astsubay masadan kalktı, köylülerin yanına gitti ve Slovakça, baronun aralarında sohbet etmelerini istediğini söyledi. Sözleri

bir emir gibi ağzından çıkmıştı. Köylüler birbirlerine bir şeyler söylediler, ancak az sonra sustular, masaları yine sessizliğe büründü. Lokantacı gulaşla yanında birer kadeh bira getirdi. Taittinger'le jandarma astsubayı yemek yediler, bira içtiler.

Birden lokantanın kapısı açıldı, bir delikanlı içeri girdi ve hızla Taittinger'in oturduğu masaya doğru yürüdü. Baron yemek yemeyi bıraktı, bıçağı ile çatalı elinde öyle kalakaldı, karşısında dikilen delikanlıya baktı, kim olduğunu çıkarmaya çalıştı.

“Merhaba Xandl!” dedi astsubay.

Az ötedeki masada oturan köylüler delikanlının baronun evlilik dışı oğlu olduğunu biliyorlardı. Başlarını çevirip baktılar. Hepsi de meraklıydı. Olacaklardan hem korktular, hem de sevindiler. Toprak ve çiftlik sahibi adamın borçlu olduğunu biliyorlardı. Acaba alacaklılarından biri şu anda içeri girse ne olurdu!

“Oğlunuz mu?” diye Taittinger astsubaya sordu.

“Hayır,” dedi delikanlı. “Ben sizin oğlunuzum, Sayın Baron!”

“Ah, öyle mi?” diye Taittinger konuştu. “Siz Schinagl mısınız?”

“Evet!” dedi delikanlı.

Taittinger dikkatle yüzüne baktı. Üzerinde yeşil kadifeden bir takım vardı. Ceketinin kolları kısaydı. Derisi yer yer çatlamış, tırnakları kirli kırmızı elleri kocamandı. Taittinger delikanlıyla arasında bir benzerlik bulmaya çabaladı. Başaramadı, bulamadı. Delikanlının mavi porseleni andıran gözlerinin çevresi kıpkırmızıydı, ağzını ikide bir tuhaf tuhaf açıp kapatıyordu. Kulakları kor gibi yanıyordu. Başı sıfır tıraşlıydı. Elinde tuttuğu, üzeri lekelerle dolu kasketini çirkin yumruklarının arasında sıkıp eziyordu. Bir an olsun sakın olamıyordu. Ayakta dururken bir ayağını öne atıyor, sonra hemen geri çekiyor, diğerini öne atıyordu. Dayanılacak gibi değil, diye baron bir an düşündü. Yaşamında böyle birisini hiç görmemişti. Bir an düşündü, acaba yarın buradan ayrılısam mı?

“Evet, Bay Schinagl,” diye konuştu, “ne istediğiniz var?”

Sesi her zamanki baron - yüzbaşı karışımı çıkmıştı. Yavaş yavaş, heyecansız konuşmuştu. Yine de keskin bir borazan sesini andırmıyor değildi! Karşısındaki delikanlı bir adım geri çekildi.

“Annem nasıl, bilmek istiyorum,” diye konuştu. Yüksek sesle konuşmuştu. Taittinger sesinin de yumrukları ve kulakları gibi kızardığını sezdi. Bu herif çekilmezsin teki! Önündeki gulaş tabağını itti, bira kadehine uzandı.

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

“Söyleyin, annemin durumu nasıl?” dedi Xandl.

Baron bir an düşündükten sonra:

“Ben uzun süredir Bayan Schinagl’dan haber almadım,” dedi.

“Fakat adresi sizde olmalı!”

“Siz Graz’da okulda değil misiniz?” diye baron sordu.

“Evet, ancak beni okuldan attılar. Annem okul parasını ödemedi, ben de biraz kendi başıma buyruk davrandım... Artık oraya dönmek istemiyorum!”

Taittinger’in yanında oturan astsubay hiç konuşmadan tabağındaki gulaşı kaşıklamış, birasını içmişti. Bir kadeh daha ısmarladı, gelen birayı da hızla başına dikti. Yüzü aniden kıpkırmızı oldu, cebinden kırmızı-mavi mendilini çıkarıp ıslak bıyıklarını sildi. Sonra ayağa kalktı, mendilini yine cebine soktu ve Xandl’in yüzüne bir tokat indirdi. Astsubay yine yerine oturdu ve hiçbir şey olmamış gibi konuştu:

“Xandl Sayın Baron’la konuşurken çok saygılı olacaksınız! Değimi yapmazsam seni hemen içeri atarım. Oradan iki yıldan önce çıkamazsın! Kavradsın mı nasıl davranacağını?”

“Evet, Efendim!”

“Şimdi Sayın Baron’dan özür dile!”

“Çok özür dilerim Sayın Baron,” diye mırıldandı Xandl.

Karşı masada oturan köylüler hep birlikte bağıırır gibi kahkaha attılar, elleriyle dizlerini dövdüler.

“Şu oğlana yiyecek bir şey getirin,” diye Taittinger lokantacıya seslendi. “Sonra da doğru eve gidin ve çiftlik ağasına yarın Graz’a döneceğinizi söyleyin!”

“Teşekkür ederim, Sayın Baron! Bir ricam olacaktı...”

“Söyle bakayım!” dedi baron.

“Noel tatilinde yine gelmeme izin verir misiniz?”

“Evet!” dedi baron.

“Sayın Baron,” diye astsubay atıldı, “bu Xandl adam olmayacak...”

“Suç onun değil,” diye baron konuştu.

“Biliyorum...” dedi astsubay. “Ancak yukarıdakiler böyle çapulcuları önemsemiyor. Kaymakam beye bazı kötü örneklerden söz ettiğimde hep, korkmayın bir şey olmaz, diyor.”

“Xandl bir halk çocuğu!” diye konuştu Taittinger ve bu oğlan gibi evlilik dışı yaşama atılmış Zenower’i düşündü. Belki onun da babası Taittinger gibi birisiydi. Kim bilir, yaşamda her şey o kadar karmakarışıktı ki!

Bu arada Xandl önündeki yemeğini bitirmişti. Ayağa kalktı, kapıya doğru yürüdü, sonra birden durdu ve “Özür dilerim,” dedi, cebinden çıkardığı bir zarfı barona uzattı ve şöyle bir selam verip lokantadan çıktı. Taittinger zarfı astsubaya verdi:

“Bakın, ne istiyor?”

Astsubay zarfı açtı ve içinden çıkan kâğıtta yazanları okudu:

“Çok Sayın Baron, çiftlik ağası dürüst değil, belediye başkanı bunu biliyor. Çiftlik ağasının karısı bütün masa örtülerine, el peçetelerine, üzeri kraliyet tacı işli yatak çarşaflarına ve kraliçenin portresi işlenmiş balık kâsesine el koymuş. Bunu size bildirmeme lütfen izin verin. Size minnettar Xandl Schinagl.”

“Bu yazanlar ne yazık ki gerçek,” diye astsubay konuştu.

“Yapacak bir şey yok!” dedi Taittinger ve bakışlarını uzaklarda bir yerde gezdirdi. Biliyordu, o bu dünyanın insanı değildi.

Oğluyla ilk kez karşılaştığı o günden sonra Taittinger çiftlikten, bütün bu yöreden, evden, çoktan ölmüş olan amcası Zernutti'den, onun oğlundan, can sıkıcı yeğeninden, dağlardan, kıştan, çiftlik ağasından, çaldıkları eşyalardan, hatta kulağı işitmeyen Joszi'den nefret ettiğini anladı! Odaları kötü ısıtıyorlardı. Gece yarısı soba sönünce yatak odası aniden buz gibi oluyordu, nem dolu bir soğukta yastıklar, çarşaflar terliyordu, her yer çürümüş ot kokuyordu. Noel yaklaştı, açgözlü, istekleri ikiyüzlü kötü insanların ellerini her şeye uzattığı can sıkıcı o günler geldi... Köylü çocukları güzel giysilere büründüler, her yere kâğıttan melekler astılar. Rus takviminin de geçerli olduğu yörede Noel üç hafta sürdü. Genç Schinagl da onları Noel'de gelmekle tehdit etmişti.

Baron yanında astsubay olmadan delikanlıyla bir arada olamayacağını biliyordu. Bu sırada her iki at da satılmış, Schinagl'ın gelecek dönem okul parası ödenmişti. Baron Taittinger'in cebinde Viyana'da bir hafta geçirecek kadar parası vardı. Tabii bu kez İmperial Oteli'ne inmeyecekti. Taittinger Janko'nun lokantasından çıkıp kendini soğuğa attığı gece yeterince erik rakısı içmişti. Hemen bavulumu hazırlayacağım, yarın sabah da atları faytona koşturacağım ve yola koyulacağım, diyordu kendi kendine. Ancak eve girip de önce mumu, sonra da gaz lambasını yakınca eşyaların gölgesinden, duvarlardaki rutubetten, kapıların ve pencerelerin gıcırtısından ürktü. Soba sönmeden yatağa girdi, huzursuz bir uykuya daldı, geç uyandı, radika çayının ardından bir bardak da şarap içti. Sonra giyinip dışarı çıktı, nereye gittiğini bilmeden öyle yürüdü, bir an önce akşam olsun istedi, Janko'nun lokantasına girdi, masaya oturdu ve astsubayın da gelmesini arzuladı, bir ara uğrayan belediye

başkanıyla konuşmadı, şarabını yudumladı ve çiftliğe döndü. Baron Taittinger askeri disipline girecek, yazgısını emirlerin ve direktiflerin belirleyeceği birisi değildi.

Ve günün birinde beklediği yazı geldi. Süvari yüzbaşısı Taittinger on dört aralık, sabah saat 9:30'da Viyana İkinci Garnizonu'nda sağlık kontrolünde geçecekti. Bu, haftalar önce vermiş olduğu ve uzun bir izin istediği dilekçesine gelen yanıtı. Süvari yüzbaşısından kurtulmak istiyorlarmış gibiydi. Taittinger kendini iyi hissetmedi. Hüzünlendi, acı duydu, kendini hor gördü.

On aralık günü Viyana'ya yola çıkmadan önce yanına çağırdığı çiftlik ağasına:

“Bakın, en geç şubatta yine buradayım,” dedi. Tren istasyonunda vedalaştığı jandarma astsubayına da “Şu Schinagl'ı en kısa zamanda yine Graz'a geri yollayacağınıza eminim,” dedi. “Çiftlikte bir hafta daha kalabilir!”

Perondaki memur kalkış işareti verirken Taittinger kompartımanın penceresinden adama el salladı. Sanki tren o gün sadece baron için Viyana'ya gidiyordu.

Şubatta döneceğim, diye düşündü. Kendine güven gelmiş gibiydi. O gün ben bambaşka bir insan olacağım. Hem şubatta buralarda ilkyaz başlıyor...

Şu iyi insan Zenower'i Viyana'da görebilsem hiç de fena olmaz, diye düşündü. Preßburg'da aktarma yaparken hemen bir telgraf çekti: “Sizi acele Viyana'da bekliyorum, Prinz Eugen'de.”

İkinci garnizondaki sağlık kontrolüne büyük ümitlerle gitti. Eline verdikleri doktor raporunda şunlar yazıyordu: “Kalp büyümesi, kalp kasları güçsüz, geçici olarak görev yapamaz.” Ancak bu raporu Taittinger'i muayene etmeden verdiler. Karşısına çıktığı Viyana İkinci Garnizon başhekimisi önünde duran raporu imzalayıp uzattı ve “İyi günler!” diledi. Sesi sanki ona başsağlığı diliyormuş gibi çıkmıştı!

Demek ki işler böyle dönüyordu! Bu rapor onun orduya veda etmesi demekti. Baron Taittinger uzun Währinger Caddesi'nde erimeye başlamış karlara basa basa yürüdü. Düşünebildiğinden bu yana kendini ilk kez asker gibi hissetmedi. Peki şimdi o neydi? Tabii ki bir sivil. Sağından solundan siviller gelip geçti, ancak onlar hep sivil yaşamıştı. O aralarında 'acemi' bir sivildi! Veda mektubu katlanmış cüzdanında duruyordu.

Bir asker öyle çabucak sivil olamazdı. Sivilin üstleri yoktu, onun şefleri vardı. O canının çektiği her yere giderdi. O onurunu korumak için eline silahı almazdı. Onu sabahları uyandırmazlardı, o canı istediği zaman yataktan çıkardı. Yumuşak karların arasında adımlarını atarken kendini sivil gibi hissetmeye çalıştı. Caddenin sonunda sola saptı, Schotten Bulvarı'na çıktı. Emniyete yakın küçük bir kahvehaneden içeri girdi. Müşterileri orta hâlli insanlara benziyordu. Masaların birinde tümü de başlarında şapkalar altı erkek oturmuş, iskambil oynuyorlardı. Bana ne onlardan, diye Taittinger bir an düşündü ve oturdu. Az sona önüne gelen kremalı kahvesini içti, buğulu camların ardındaki hüzünlü kış gününe baktı.

Kapı açıldı, bir müşteri kahvehaneye girdi. Taittinger geleni göz ucuyla gördü, ancak umursamadı. Yeni müşteri şapkasını çıkarmadan iskambil oynayanların yanına oturdu ve hemen oyunlarına karışmaya başladı. Az sonra Taittinger garsona, "Hesap lütfen" diye seslenince yeni gelen adam ayağa fırladı. Taittinger onu daha önce bir yerde görmüş olduğunu düşündü. Adam şapkasını çıkardı, yanına sokuldu ve:

"Sayın Baron beni tanımadı galiba?" diye konuştu.

Taittinger onu şimdi tanımıştı. Bu adam o kitapçıkları çıkaran gazeteciydi.

"Biraz oturabilir miyiz?" diye Lazik sordu ve yanıt beklemeden baronun masasına oturdu. "Nasıl da bir dünyada yaşıyoruz!"

diye konuşmaya başladı. “Ne mal olduklarını ortaya çıkardım! Bu heriflerin tümü de alçak ve anasının gözü! İçlerinde suç işlememiş olanlar yok! Ancak onlar ayrıcalıklı! Yakalarında nişanlar, cepleri para dolu onurlu kişiler! Bir de benim şu durumuma bakın Sayın Baron.”

Lazik oturduğu yerden ayağa fırladı, pantolonunu çekiştirdi, ceketini kaldırıp aşınmış, deliklerle dolu astarını gösterdi. Derisi yer yer aşınmış ayakkabılarını işaret etti, gömlek yakasını çekiştirdi ve “Bir haftadır üzerimden çıkamadım!” diye konuştu.

“Bunlar güzel şeyler değil,” dedi Taittinger.

“Sayın Baron, siz melek gibi insansınız. Sayın Baron, bana iyi davranmış olan tek insan sizsiniz!” Lazik üzerine atılır gibi yaptı: “İzin verin şu ellerinizi öpeyim, Sayın Baron!” Lazik ona doğru eğildi, Taittinger ellerini hızla ceket ceplerine soktu. “Anlıyorum sizi,” diye Lazik mırıldandı, “ben buna layık birisi değilim. İzin verirsiniz size inanılmaz bir haksızlıktan söz etmek isterdim...”

“Anlatın!”

“Ben kitapçılarımla günün birinde kont W.’ye de uğradım. Sayın baronla konuşmuş olduğum gibi onunla da konuşmak istiyordum. Adam felçli, yatakta yatıyordu, sadece tek kolunu oynatabiliyordu. Ben yanındayken o kolunu uzattı, bir zile bastı. Gelen hizmetkâra ‘Sekreterimi çağırın!’ dedi. Sekreter geldi. Kont, ‘Beyle ilgilenin,’ diye konuştu. Ve ben her şeyden habersiz saf bir çocuk gibi çok şey anlattım. Eve döndüğümde kapıda beni emniyetten Rothbucher bekliyordu. ‘Lazik seni tutuklamam gerekiyor!’ dedi. Sözün kısası bütün kitapçıları toplattılar, yenilerini yasakladılar, gazete de beni kapının önüne koydu. Şimdi şurada oturan adamların yanında çalışıyorum. Onlar da emniyetten!”

“Anlattıklarınız üzücü şeyler, gazeteci Bey!” diye konuştu Taittinger.

“Sayın Baron böyle hitap etmekle beni onurlandırıyor,” dedi Lazik. Duygulanmıştı, boğazı tıkanır gibi oldu. “Size bir karşılık vermek isterdim... Şu sıralar ilaç temsilciliği yapıyorum.” Cebinden birkaç tüple küçük torbalar çıkardı. “İnsanın kimi geceler uyku girmez gözüne Sayın Baron. Doktoru da reçete yazmaz...”

Aynı anda ötedeki masada oturmakta şapkalı altı erkek ayağa kalktı, barona şöyle bir selam verdiler. İçlerinden biri “Affederse-niz,” dedi ve masanın üzerinde durmakta olan tüple torbacıkları alıp cebine soktu ve Lazik’i azarlar gibi, “Gel bakalım!” diye konuştu.

Lazik oturduğu yerden kalktı, hafifçe eğilip selam verdi ve adamların peşinden yürüdü.

Baronun yanına gelen garson:

“Rahatsız edeceğim Sayın Baron,” dedi, “başmüfettiş Sedlacek’in size bir haberi var: Gazeteci Lazik şu sıralar kokain ticaretine girişmiş, polis onu kullanıyor. Sayın Baron ondan uzak dursun...”

Taittinger Sedlacek’in kahvehane oturduğunu görmemişti.

“Teşekkür ederim,” diye mırıldandı ve hesabını ödeyip hemen dışarı çıktı. Az sonra geçen bir faytona el salladı. Bindi ve:

“Kagran’a!” dedi.

Biraz sonra hapishaneden içeri girdi, müdürle konuşmak istediğini söyledi. Bir an için, ben buraya teslim olmak için mi geldim, diye düşündü. Az sonra onu karşılayan müdür hiç değişmemişti. Taittinger’i hemen tanıdı.

“Sizi o günkü gibi yine yalnız bırakacağım,” dedi.

“Hayır, lütfen kalın!” diye Taittinger karşı çıktı. Müdür masasından kalkmadı. “Bayan Schinagl’la yalnız görüşmek istemiyorum!”

Az sonra kapı açıldı, Schinagl içeri girdi, ancak o günkü gibi yine eşikte durdu, yine elleriyle yüzünü örttü. Taittinger yanına gitti.

“Merhaba, Mizzi!” dedi. Mizzi ellerini yüzünden çekti. Masasında oturan müdüre ürkek ürkek baktı, diz kırıp selam verir gibi yaptı. “Gelin bakayım, Mizzi!” diye konuştu müdür. Sonra barona döndü, “Çok uslu!” dedi. “Mart’ta çıkacak!”

“Ne yapacaksın?” diye Taittinger sordu.

“Ah, Sayın Baron çok iyi bir insan...” diye mırıldandı Mizzi. En son görüşmelerinden bu yana biraz değişmiş gibiydi. Taittinger Mizzi’nin yanına gitti, başındaki kepi çekti çıkardı, kadının gür sarı saçları omuzlarına döküldü.

“Biz burada kalanlara iyi davranırsınız, Sayın Baron!” dedi müdür.

“Teşekkür ederim...” diye konuştu Mizzi, hafifçe diz kırdı. Sonra üzerindeki mavi önlüğün cebinden bir mendil çıkarıp gözlerini sildi, ancak gözleri yaşlı değildi. Baron karşısındaki kadına baktı. Onda son ziyaretinden bu yana bir değişiklik seziyordu. Bu değişikliğin nedeni belki müdürün iyi davranışlarıydı, belki de saçlarının yeniden çıkmasıydı.

“Oğlum bana uğradı,” diye Taittinger konuştu. “Onu tekrar Graz’a yolladım!”

“Xandl mı?” Mizzi heyecanlanmıştı. “Görünümü nasıldı?”

Benim istediğim gibi, demek istedi Taittinger, ancak, “Hiç de fena değil,” diye konuştu.

Mizzi gerçekten gözyaşları dökmeye başladı. Bu kez gözlerini mendiliyle değil, elinin tersiyle kuruladı. Sonra birden sustu ve kuru, çınlayan bir sesle gitmek için izin istedi.

“Buyur!” dedi Taittinger. Gelen bir kadın gardiyan Mizzi’yi aldı, odadan çıkardı.

“Kendini burada rahat hissediyor, Sayın Baron!” diye mırıldandı müdür.

“Evet, gördüm,” dedi Taittinger. “Siz de ona iyi davranıyorsunuz.”

“Her zaman size yardımcı olmaya çalışıyorum, Sayın Baron!” Müdür masasından kalktı. “Size yardımcı olmaya çalışıyorum,” diye tekrarladı.

Fayton bekliyordu. Taittinger kendini iyi hissetmiyordu. Dünya karmakarışık, onu doğru dürüst anlayacağı günün hiç gelmeyeceğini sanıyordu. Moravya’nın Weißkirchen köyündeki okulunu anımsadı, öğretmenin verdiği matematik ödevlerinin altından kalkmadığı günler olurdu. O şimdi asker değildi, henüz sivil de olamamıştı. Acaba bu yeni durum muydu kafasın karıştıran? İyi insanla kötü insan arasında ne fark vardı? Kendi kendine sordu: Lazik iyi yürekli yoksa kişiliği zayıf birisi miydi, Mizzi uslu, aklıbaşında yoksa kötü yürekli ahlaksız bir kadın mıydı, Mizzi’nin oğlu – benim de diye bir an düşündü – şeytanın teki miydi yoksa henüz yitirilmemiş bir genç miydi? – Ah, şu Zenower bir an önce gelse ne iyi olurdu.

O gün heyecanlı geçecek gibiydi. Acaba yazgım mı böyle istiyor, diye düşündü. Otele geldiğinde teğmen Zenower’in onu beklediğini söylediler.

Az sonra üniforması üzerinde Taittinger’in karşısında duran Zenower ona biraz değişmiş gibi geldi. Omuzlarında şeritler yoktu. En son görüşmelerinden bu yana sanki yaşlanmıştı. Yürüyüşü de askerden çok yedek subayı andırıyordu. Çizmelelerinde on üç yıl taşımış olduğu mahmuzlar da artık yoktu. Sanki ayakları yokmuş gibi yürüyordu. Zenower karşısındaki adama bütün bunları çok ciddi, biraz hüzünlü anlattı. Taittinger onu çok iyi anladığını söyledi. Başında da eski şaşalı püsküllü şapka yerine kepi andıran basit bir şapka vardı. Bir bölge komiserine benziyordu. Taittinger karşısında duran Zenower’in niçin hüzünlü olduğunu çok iyi anlıyordu. Zeki bir eleman olması, on

üç yıl süvari alayında görev yapması yeni yönetmeliğin getirdiği değişikliklerin uygulanmasında hiç rol oynamamıştı. Şimdi o yaşlanmış bir teğmendi!

O akşam birlikte kafayı çektiler! Gece yarısı kol kola girip otele döndüler. Üstteğmen Zenower ertesi sabah yoluna devam etmek zorundaydı. Çok uzaklara, Rus sınırına yakın Brody'deki 14. Avcı Taburu'na tayini çıkmıştı.

Sabah geç uyandılar, birbirleriyle konuşacak zamanları pek olmadı. Bir akşam önce birbirlerine 'sen' demeye karar vermişlerdi.

"Kim bilir seni bir daha ne zaman göreceğim," diye baron konuştu.

"Kim bilir seni bir daha ne zaman göreceğim," dedi Zenower de. Sonra birbirlerine sarılıp öpüştüler.

Baron geride kaldı, bir yetim örneği. O günden sonra kendini kapıp koyuverdi. İlgisizliği ve kayıtsızlığı bir süre sonra alışkanlık oldu. Eski dostlarıyla buluşmaları azaldı. Saatlerce hiçbir şey düşünmeden öyle oturdu, nereye gittiğini bilmeden gezindi durdu, iştahsız yemek yedi, keyifsiz içti. Sürdürdüğü anlamsız, sevinçsiz tek başına bir yaşamdı.

Kimi gün Mizzi Schinagl'ı düşündü, gelecek martı da. Bir akşam oturdu, hapishane müdürüne bir mektup kaleme aldı. Gelen yanıtta Mizzi'nin on beş martta tahliye olacağını öğrendi. Duyguları sanki Mizzi'ye kapalıydı, on beş mart da onun gözünde sanki herhangi bir gündü, bir sınırdı da. Tedirginlik dolu düşünceler için bu tarih bir bariyerdi.

XXVI

İlkyaz erken başladı. Martta insanlar mayıs güneşini yaşadı. Sarısalkımlar bahçeleri doldurdu. Karatavukların şarkıları kentin gürültüsünü bastırdı. Kestane ağaçlarının açık yeşil yaprakları hızla büyüdü, bembeyaz çiçekler açtı, iç bayıltıcı kokuları her yanı sardı. Başka zaman sağa sola çılgınlar gibi uçan kırlangıçlar da bu yıl sanki uysallaşmıştı. Hızla aşağı inip insanlara sokuluyorlar, sonra da ok gibi yine sonsuza yükseliyorlardı. Kahlenberg tepelerinden esen rüzgâr Viyana'ya nefes veriyordu. Akşam olduğunda kentin her yerinden batmaya hazırlanan güneşin son ışınlarının Stephan Kilisesi'nin sivri kulesini nasıl okşadığı görülüyordu. Viyanalılar mürver ağacının insanı kendine getirici kokularını, kapıları açık fırınlardan dışarı taşan ekmek kokularını, fayton atlarının boyunlarında asılı torbalardan yükselen yulaf kokularını, semt pazarlarının tezgâhlarını dolduran taze soğanlarla kırmızı turpların kokularını içine çekiyordu.

İşte böyle bir günde Mizzi Schinagl yattığı kadınlar hapis-hanesini sabah saat dokuzda terk etti. Onun tahliyesi Taittinger'in mart geldiğinde çiftliğe dönmemesinin nedeniydi. Böyle günlerde Viyana'nın dış semtlerinden birinde bahçeli lokantanın çiçekleri arasında oturmuş şarabını yudumlar, temiz havayı içine çekerken kendi kendiyile konuşurdu. Sorularına yanıtlar arıyor, ancak bulamıyordu. İçi rahattı. Mizzi'nin Matzner Evi'ne girmiş olmasında kendini suçlu bulmuyordu. Taittinger'in gözünde oradaki kadınların acınacak bir yaşamı olmamıştı. Matzner'in yanındaki kadınların bakanlık müsteşarlarının, resmi makamlardaki daire başkanlarının eşlerinden, orta sınıf ailelerde kocalarının terk ettiği kadınlardan daha neşeli, daha kaygısız olduklarına, yaşamı daha çok sevdiklerine tanık olmuştu. Şimdi pek hoş gitmeyen o olayla Mizzi'ye güzel, hatta masalımsı yıllar yaşatmamış mıydı? O ise aynı olay sonucu toplum içindeki ününü, kaygısız bir yaşamı yitirmişti, az kalsın onurunu ve kişiliğini de yitirecekti. Şimdi Mizzi'yle ilgilenmesine ne gerek vardı? Seviyor muydu onu? – Hayır. Taittinger'in yüreği artık körelmiş iç organlarından biriydi...

Sorularına bulduğu yanıtlardan memnun kalmadı. Mizzi'ye, o günlerde yaşananlara olan bağlantısı hâlâ anlaşılmazdı, nedenleri çözümsüzdü. Böyle durumlarda yapacak bir şey yoktu, eli kolu bağlıydı.

On beş mart sabahı Kagran'a doğru yola koyulduğunda kendini hafif hissediyordu, sanki bir törene gidiyordu. Schinagl'ı hapisten almaya tek başına mı karar vermişti? Bilemiyordu. Faytonla giderken zafer sevinci bir an için mutlu bir sarhoşluğa dönüştü.

Schinagl'ı tabii ki hapisane müdürünün bürosunda teslim alacaktı! Mizzi öngörülenden yarım saat önce hücrelerinden çıkarıldı. Üzerinde yine geçen güz buraya getirilirken giymiş olduğu

kahverengi mantosu vardı. Çevresi boncuklarla süslü büyük keçe şapkası elindeydi. Kısa kesilmiş gür saçları pırıl pırıldı, hafif solgun yüzüne çok yakışıyordu. Şimdi gerçekten tanrıça Helen'i andırıyor, diye Taittinger bir an düşündü.

“Size nasihat vermeme gerek yok sanırım,” dedi müdür ve gülümsedi. “Mizzi Schinagl, Sayın Baron sizinle ilgilenecek. Umarım bundan sonra sizi burada görmeyeceğim. Sayın Baron, bir sorun olduğunda doğru bana gelebilirsiniz!”

Taittinger'in faytonu dışarıda bekliyordu. “Nereye gitmek istiyorsun?” diye sordu.

Ancak Mizzi sanki birisini bekliyormuş kapıya doğru baktı.

“Biraz beklemeliyim...” dedi. “Leni az sonra burada olmalı... Beni erken çıkarttınız...” Sitem ediyormuş gibi konuşmuştu. Özgürlük, ilkyaz, lastik tekerlekli bir fayton ve Baron onu bekliyordu. Ancak bütün bunlar Mizzi'yi sevindirmiyormuş gibiydi...

“Leni kim?” diye Taittinger sordu.

“Arkadaşım, Sayın Baron! İkimiz de içerideydik. Kürtaj yaptıran birisine yardımcı olduğu için... İyi anlaşıyorduk. Bir ay önce çıkmıştı. O verdiği sözü tutar, mutlaka gelecektir.”

Aynı anda kapı açıldı, iri yarı, sarışın birisi el sallayarak, seslenerek içeri girdi. Baron “Mizzi” diye bağırان kişinin bir kadın olduğunu fark etti. Üzerinde ham ipekten sarı bir takım, başında kalın çevreli açık yeşil bir şapka, omuzlarına inen bukleli saçları siyah, çizmeleri düğmeli, elinde şemsiye, boynunda tüylü uzun bir kaşkol, omzunda torbamsı bir deri çanta Mizzi'ye sokuldu. Gelen Prater'de atlıkarınca çalıştıran Magdalene Kreutzer'di.

İki kadın içten öpüştüler. Sonra hep birlikte bürodan çıkıp aşağı indiler.

“Siz baron Taittinger'siniz. Biliyorum, söylemenize gerek yok. Ben Mizzi'nin tüm yaşamını biliyorum. Fayton şurada

bekliyor. Mizzi hemen binip doğru babana gidelim! Babası gelemedi. Biliyorsunuz felçli.”

Taittinger ne olduğunu anlamadı, ne söyleyeceğini bilmedi. Az sonra kendini faytonun arka koltuğunda buldu. Oturdukları yer dar olduğu için dizlerini çekmiş, başı önünde Mizzi'yle Leni'nin karşısında oturuyordu. Konuşulanları duymuyormuş gibiydi. Kadınlar yüksek sesle konuşuyor, arada bir hafif çığlık atıyor, kahkaha patlatıyordu. Viyana şivesiyle hızlı hızlı konuşan Leni'nin her söylediğini anlamıyordu. Sesi kedi miyavlamasıyla çalan otomobil kornasını anımsatıyordu.

Sonunda Sievering'e vardılar. Mizzi en son buraya geldiğinde Şah'ın metresiydi! Apartmanın kapıcısı kadın henüz oradaydı, berber Xandl evlenmiş ve Brunn'e taşınmıştı. Dükkân yine açılmıştı. Şimdi onu gençten birisi çalıştırıyordu. Kızını çok görmek isteyen yaşlı Schinagl'ı bugün için Lainz'daki bakım yurdundan çıkarmışlardı. Felçli adam açık dükkân kapısının yanında oturuyordu. Az ötede lületaşından pipolar iskelet kemikleri gibi pırıldıyordu. Baron bir an için anılarına döndü. Mizzi'yi ilk kez bu dükkânda görmüştü... Yaşlı Schinagl sadece kollarını oynatabiliyordu. Konuşmaktan çok kekeliyordu.

Taittinger bir an ne yapacağını, onunla ne konuşacağını bilemedi, tezgâha gidip beş pipo satın aldı. Yanlarında duran kapıcı kadın tütün isteyip istemediğini sordu. Taittinger bir an düşündü, sonra:

“Evet... Tabii... Çok teşekkür ederim!” diye mırıldandı. Sonra Mizzi'ye baktı, burada kalıp kalmayacağını sordu.

“Hayır!” oldu Magdalene Kreutzer'in kesin yanıtı. Çoktan karar vermişlerdi. Mizzi biraz kendine gelip toparlanmak istiyordu, Kreutzer'in Klosterneuburg Caddesi'ndeki evinde oturacaktı. Sonra çantasını açıp bir kartvizit çıkardı ve Taittinger'e uzattı.

“Sakın kaldırıp atmayın, Sayın Baron!” dedi. “Yarın Pazar, sizi bekleriz... Üçüncü kat, sağdaki daire, kapı numarası 21. Unutmayın, akşamüstü saat beş iyidir! Lütfen geç kalmayın!”

Taittinger hafifçe eğilip iki kadınla vedalaştı. Faytoncuya Kreutzer’in adresini verdi, ödemeyi de yaptı ve yürüdü. Az ötede ki yan sokağa saptı, önüne çıkan ilk kahvehanenin kaldırımındaki masalarından birine oturdu.

Kreutzer’in vermiş olduğu kartviziti atmadı! Evine çağırdığı günle saati de unutmadı ve yüreği hızla çarparak Pazar günü istenen saatte kapı numarası 21 olan dairenin kapısında durdu. Merdiven arası lahana, kedi ve yıkanmış çocuk bezi kokuyordu. Bütün dairelerden karmakarışık sesler geliyordu. Taittinger bir ara Mizzi’nin de sesini duyar gibi oldu. Sonra önünde durduğu kapının zilini çaldı. Kapı açıldı, baron doğrudan oturma odasına adımını attı. Oda dopdoluydu. Kırmızı pelüş, yeşil örtüler, sarı vazolar, masalarda pastalar, portakallar, kahve fincanları dikkati çekiyordu. Ortadaki masanın üzerinde de kocaman bir mermer kek duruyordu. İki kadın, üstlerinde siyah benekli ince yazlık giysiler kardeş gibi, biri saçları kara, diğeri sarı, kanepede yan yana oturmaktaydı.

Taittinger ona söylenen her şeyi yerine getirdi. Mermer keki yedi, hoşafın tadına baktı, kahvesini içti, ardından gelen ahududu suyunu da başına dikti, sigara içmesine karşın önüne koydukları puroyu da tellendirdi. Konuşulanlara kulak kabarttı, her söyleneni anlamadı, midesinin yandığını hissetti. Tuvaletin nered olduğunu sordu. Mutfığa açılan bir odacığa kapatıldı, teneke kovadan aldığı suyla ellerini yıkadı ve odaya döndü. Tam yerine oturmuştu ki, kapının zili çaldı. Dev birisi içeri girdi. Karşısında duran adam sanki bu dünyadan değildi. Bir faytoncu olabilirdi, bir kasap da. Üzerine giysi geçirilmiş dev bir heykeldi gelen! Adı İgnaz Trummer’di. Magdalene Kreutzer’in arkadaşıydı. Kendini

böyle takdim etmişti barona. O andan sonra hızlı hızlı söylediklerinin çoğunu Taittinger anlamadı. Dev adam bir şeyler yedi, konuştu, sigara içti, şarap içti, yemek yedi ve yine konuştu.

“Ne yapıyorsunuz?” diye bir süre sonra sordu. “Artık gidelim mi?” Arada sırada da, “Hay Allah!” dedi. “Lanet olsun!” Adam Viyana şivesinden öteye bir şive konuşuyordu. Taittinger gözünün önüne İtalyanca konuşmaya çalışan bir ayıyı getirdi!

Hipodrom çok kalabalıktı. Trummer, “Lanet olsun!” diye sesini yükseltti. “Haydi dükkâna gidiyoruz!” Atlıkarıncayı demek istemiş olacaktı. Prater’de yürüdüler. İki kadın önden gitti. Trummer’in yanında yürüyen Taittinger ona adım uydurmaya çalıştı. Şivesine yavaş yavaş alıştı, söylediklerinin çoğunu anlamaya başladı. Trummer’in tanımadığı yoktu. Bir zamanlar kont Zamborski’nin yanında faytonculuk yapmıştı. Kontun ölümünden sonra bir süre at ticaretiyle uğraşmıştı. Ancak bir gün yaptığı budalalık başına iş açmıştı. Bir dostun ricası üzerine orduya at alımı yapan komisyoncuya anlaştıkları atı değil, bir başkasını götürmüştü... Trummer yaşamında arada sırada böyle budalalıklar yapmıştı! “Eminim böyle şeyler mesleği gereği Sayın Baron’a kesinlikle yabancı değildir...” Trummer şimdi Magdalen Kreutzer’in atlıkarıncasına ortaktı. İşler fena değidi. Bir de şu balmumu heykelleri müzesini satın alabilselerdi... Ona göre bu ‘kibar bir iş’ti. Sanattı, müzeydi!

Atlıkarıncaları oldukça büyüktü. Atlar, arabalar, kızaklar ve kayıklar vardı. Oyuncaklar ortadaki renkli kartondan yapılmış büyük bir kadın heykelinin çevresinde dönüyordu. Sarışın kadının kocaman kolları, kuleyi andıran saçları, çadır gibi şişkin etekliği vardı. Oyuncaklar laterna müziği eşliğinde dönerken o da dönüyordu. Bütün atlıkarınca tahtadan bir yuvarlağın üzerindeydi. Önden giden iki kadın küçük bir kapıyı açıp içeri girdi. Taittinger onları takip etti, dev Trummer de eğilip küçük

kapıdan geçmeyi başardı. Üzerlerinde laternanın, oyuncakları taşıyan sayısız zincirin gürültüsü bir an öyle durdular. Burası oldukça karanlık ve rutubetliydi. Taittinger az sonra gri bir eşeğin, önünden giden, bir türlü ulaşamadığı yulaf torbasının peşinden aralıksız döndüğünü gördü. Bu hayvandı atlıkarıncayı çalıştıran! Yanından yürüyen bir elemanın iteklemesiyle hızlandığında atlıkarınca da hızlanıyor, eşek tırısı geçmiş bir beygiri andırıyordu.

“Biz gaddar değiliz,” diye Kreutzer konuştu. “Bir eşeğim daha var, bu mola verirken o çalışıyor!”

Sonra yine küçük kapıdan geçip dışarı, temiz havaya çıktılar. Trummer, “Haydi kahve içmeye gidiyoruz!” diye emreder gibi konuştu. Oturdıkları kahvede bir orkestra askeri müzik çalıyor, neşeli insanlar gülüyordu. Herkes sanki bütün olmuş, kendinden geçmişti. Burada rahat, hafif, hatta görgülü bir ortam vardı. Bütün gürültüye karşın oturanlar aşırılığa kaçmıyordu. Bağışmalar neşelendirici, uslu uslu oturanları yüreklendiriciydi... Neşeliler sanki çevrelerinde herkesin neşelenmesini istiyordu. Az sonra Taittinger de neşelendi.

Kreutzer sordu, yaşamında hiç balmumu müzesi görmüş müydü? Tabii görmüştü! Böyle bir müzede neler görmüş olduğunu heyecanla anlattı. Mavi sakalı görmüştü, cani Zinger’i, Siebenbürger’li haydut Krasnik’i, Boşnak devrimcileri, birbirine yapışık kardeşleri de...

“Sayın Baron,” diye Trummer gülümsedi. Şimdi ilk kez şivesiz konuşuyordu. “Belleğiniz çok güçlü!”

Taittinger çoktandır böyle övgü dolu sözler duymamıştı. Sonra Mizzi bilmek istedi, ne zaman üniformalı gelecekti?

“Kayser’in doğum gününde,” dedi Taittinger yalan söylediğini bile bile. Şimdi keyifleri yerinde insanların kafasını karıştırmak istemiyordu. Burada masalarda oturanlar Viyana’nın orta

hâlli insanlarıydı. Cana yakındılar! “Halk çocuğu onlar,” diye bir an düşündü. “Hatta şu dev Trummer de...”

Yaşamı paramparça olmuş Mizzi’nin tekrar canlanması, kendi ayakları üzerinde durması gerekiyordu. Şu balmumu müzesi hiç de fena bir olanak değildi. Magdalene Kreutzer, Sayın Baron’un böyle girişime karşı çıkmayacağından emin olduğunu söyledi.

“Niçin karşı çıkacaktım?” dedi Taittinger. Önemli olan tongaya bastırılmamak ve iyi bir fiyatta anlaşmaktı.

“Fakat öyle pek ucuz da değil!” diye Trummer sesini yükseltti.

Baron nafaka yerine bir katkıda bulunabilirdi. Hem oğlanı Mizzi tek başına büyütmemiş miydi? Babasına yakışan bir yatılı okula da göndermişti! Taittinger bunları düşündü. Bu katkıyı yaptım mı nafaka ödemekten de kurtulurum!

“Olanaklarım kapsamında...” diye konuştu, “... Mizzi’ye destek verebilirim.”

Ve aynı anda hiç beklenmeyen bir şey yaşandı. Elfer Süvari Birliği’nden üstteğmen Teuffenstein, kolunda nişanlısı Hoffmann von Nagyföteg ile kol kola içeri girdi. Baronu görür görmez oturdukları masaya doğru seslendi: “Taittinger, ne işin var burada!”

Hiç de hoş gitmeyen, oldukça uygunsuz bir durumdu. Taittinger masadakilere:

“Prinz Eugen’de kalıyorum,” dedi. “Yarın uğrayabilirsiniz...”

Sonra hesabı ödemedi hızla masadan kalktı ve koşaradım Teuffenstein’in yanına gitti. En yakın masaya oturdular, şarap ısmarladılar. Taittinger bir sürü şey dinlemek, kahkahalar atmak zorunda kaldı. Sıra kendine gelince de, şu sıralar çiftliğiyle ilgilendiğini anlattı.

“Biliyor musun oldukça büyük bir yatırım,” dedi. “Sürekli ilgilenmezsen her şey elinden gider.”

Sonra gecenin geç saatlerinde Prater’in ana yolunda tek başına yavaş yavaş yürüdü. Yanından lastik tekerlekli faytonlar sessizce, kayar gibi geçti. “Seni kimse kurtaramaz! Seni kimse kurtaramaz!” diyordu atların nal sesleri. Yolun kenarındaki çalıların ardından aşıkların fısıltıları geldi kulağına. Yanına sokulan bir ieki kadın menekşeler uzattı. Taittinger beş demet aldı ve boş düşüncelerle yoluna devam etti. Az sonra karşısına çıkan genç kıza menekşeleri verdi ve onunla yakındaki istasyon oteline gitti. O geceyi tek başına geçirmekten korkuyordu...

XXVII

Prater öğleden önce sevimli bir parktır, kocaman bir ormanın gizemleri onda saklıdır, bir bayram öncesi gibi hareket doludur.

Sonraki günlerde baron Taittinger'e Prater'in ana caddesinde sık sık rastlandı. Bundan yıllar önce – 'bir dönem geçmiş', diye düşündü – bu yolda Pylades'in sırtında gezinmişti. Kimi günler binicilerin dolaştığı ağaçlıklı yola çıktı, dörtnala veya tırıs yanından geçen atları seyretti. Kısa süre sonra atların yürüyüşünden veya hareketlerinden, binicinin oturuşundan, kırbacını veya eğeri tutuşundan kimin hangi atın üzerinde oturduğunu ayırt etti. İşte şu kısrağ Glans-Ei-re pasz! Şu binici Tibor von Daniel! Az ötede Emilio Casabona hemşerisi kont Pogaccio'yu selamlıyor! Banker von Goldschmidt'in altındaki kahverengi at kont Khun-Hedervary'nin harasından! Değeri en az iki bin Gulden! Seilern ve Aspang ise arkası çok geniş, çirkin, yürüyüşü tuhaf bir kısrağa binmiş. Taittinger sabah gezintilerinde böyle ilginç saptamalar-

da bulundu! Son günlerde Prater'den başka yere gitmedi, çünkü karşılaştıklarının hepsini tanıyordu. Onlarla ilgilenmeliyim, diye düşündü. Binicilerden birini ağaçlıklı yolda arka arkaya birkaç gün görmediğinde huzursuzlandı.

Çoğu gün yolun sonundaki, binicilerin mola verdiği lokantaya uğradı. Oturanlar artık onu tanıyordu. Kimileri, ne yaptığını sordu. "Ben artık çiftliğimle ilgileniyorum," diye yanıt verirken gerçeği söylemedi. Çiftlikte yapacak çok iş vardı, orada bulunması çok önemliydi... Taittinger son zamanlarda biraz hayalperest olmuş, kimi dostlarından da uzaklaşmıştı. Büyük toplantılara gitmekten kaçınıyordu. Sanki yaşamı anlamını yitirmişti.

"Sen artık evlenmelisin!" dedi yaşlı baron Wilmowsky. Yıllardır tanıdığı baron, borçlu ailelerin genç kızlarını yaşlı beylerle evlendirmeyi kendine görev edinmişti! "Politikayla filan ilgim yok, tek ilgilendiğim şey bu aile politikası," diyordu.

"Ben bir zamanlar Helen'le evlenmiş olsaydım iyi ederdim," dedi Taittinger.

"Şu sıralar o çok mutsuz!" diye mırıldandı Wilmowsky. "Kont W. inmeli. Genç Tschirschky eşine sokuluyor. Kocasını hep kuş beyinliydi..."

Prater öğleden önceler soylularındı. Baron öğleden sonraları da Prater'e gidiyordu. O saatlerde 'halk' geziniyordu! Taittinger sık sık atlıkarıncaya da uğruyor, Mizzi'yle, Kreutzer'le, Trummer'le çene çalıyordu. Kimi gün onlarla kahveye oturuyor, askeri müzik dinliyor, balmumu müzesi görüşmelerini soruyordu. Oradaki balmumundan insan heykelleri hoşuna gidiyordu. Onlar dönme dolaptakilerden çok daha güzeldi. Trummer'e göre böyle bir işe girişmek için çok para gerekiyordu, kazancı da belirsizdi. Kimi gün bir arada otururlarken Mizzi'nin ona sokulduğunu, hafifçe masanın altındaki elini okşadığını fark etti. Acaba, "Son zamanlarda Kreutzer ve Trummer'le yakınlaşıp onu ihmal ettim,"

diye mi düşünmüştü? Baron şaşırdı, sustu. Sonra kendine göre bir neden buldu: Önemli değil, Mizzi uslu bir kızcağız, ötekiler de iyi dostlar, halktan insanlar.

Serin ilkyaz akşamında Mizzi'den yayılan dostça sıcaklığı içine çekti. Eski günlerin ısıtıcı anılarıyla kendine geldi, genç Mizzi'nin vücudu gözünde canlandı. Gizem dolu şehveti, ona verdiği aşırı hediyeler. Mizzi de eski canlılığından uzaklaşmıştı. Kahkaha atarken elleriyle yüzünü kapatıyordu, ürktüğünde çığlık atmıyordu. Hapiste yattığı aylarda, çocukluğunda okulda olduğu gibi, haksız yere cezalandırıldığını düşünmüştü. Evet, her şey haksızdı! O ne hata yapmıştı? Kimi gün oldu, hakarete uğradığına inanan her insan gibi uzun uzun düşündü. Eski yıllarını, başından geçenleri tek tek gözünün önüne getirdi.

Her şey Taittinger'le başlamıştı. Onu tanıdığına günlerini babasının kasvetli dükkânında geçiriyordu. Görkemli görünüşüyle hemen dikkatini çeken bir erkek girmişti içeri. Pırıl pırıl ceketinin yakasında yıldızlar vardı, belinden gümüşten ince bir kılıç sallanıyordu. Bu göz kamaştırıcı adam gelmemiş olsaydı Mizzi yakında uslu, terbiyeli berber Xandl'la evlenecekti! Ne metres, ne de ona uğursuzluk getirmiş incilere sahip olacaktı! Tek suçlu Taittinger'di...

Kafasından geçen bu düşünceleri kendine daha çok saklayamadı. Bir gün geldi, o günlerden Kreutzer'e söz etti. Kadın onu haklı buldu, ancak ona ve oğluna bakmak Taittinger'in göreviydi. Yanlarına gelen İgnaz Trummer de kadınlarla aynı görüşteydi. "İnsanlar eşittir" görüşüne inandığını söyledi. "Bizim gibi zavalıları karşılırlarına alır, 'sen nafaka ödeyeceksin' diye emredeler." Trummer o anda evlilik dışı doğmuş üç çocuğunu anımsamıştı. Neler çekmişti! İkisinde babalığı başarıyla reddetmişti. Üçüncü çocuğu, bir kızdı, Krieglach'taki teyzesinin yanına vermişti. İçi kaynar sulu dolu çamaşır kazanına düşen çocuk ölmüştü. Resmi

makamlar tabii saygın beylere bu gibi konularda zorluk çıkarmaz! Şimdi Sayın Baron'un balmumu müzesini Mizzi'ye armağan etmesi çok olağandı! Son yıllarda yaşananların ardından bu 'orta karar' bir armağandı.

“Ben onu hâlâ seviyorum,” diye itiraf etti Schinagl. Bu gerçektir. Kimi düşünüyordu, bugün de Taittinger'in peşinden gidebilirim. Herrengasse'de yaşayan babasını terk etmesine, Matzner Evi'ne taşınmasına, çocuk doğurmasına, boynunda ona uğursuzluk getiren inci kolyeyi taşımasına ve hapiste aylar geçirmiş olmasına şimdi pişman değildi! Baron Taittinger'in yumuşak ellerinin, vücudunun kokusunun, vermiş olduğu sevginin yine özlemini çektiğini fark etti. Onu arzuladı. Kimi an geldi düşündü, onu arzulamasının tek nedeni sevgi değildi, kindi, intikam hırsıydı da. Ondan intikam almalıydı. O Taittinger'e aitti. Taittinger ona niçin uzak duruyordu?

Sabahları Prater'de gezintiye çıktığını biliyordu. Bir gün kalktı Prater'e gitti, amacı onunla karşılaşmaktı. Uzaktan gördü. Onu sırtından ve yürüyüşünden tanıdı. İnce vücuduyla kocaman, yaşlı ağaçlar arasında yavaş yavaş yürüyordu. Gözleri yaşlandı. Hoşuna gitti peşinden yürümek, sırtını seyretmek, onu sevmek, arada bir yola vuran gölgesini izlemek. Düşüncelerinde ona, “Beyefendi, Baron, Süvari Yüzbaşı” dedi. “Franz” demeye çekindi. “Franz” derken yüreğine sanki bir kılıç saplandı.

Birbirlerine karşı yürümüş olmamaları hoşuna gitti. Buna dayanamazdı! Bir ara dönmeyi düşündü. Burada karşılaşmak istemedi, bugün, şimdi henüz erkendi, ancak dönüp geri de gitmedi. Farkında olmadan hızlanmıştı. Adımlarını duyar gibi oldu. Önden giden baron aniden durdu, arkasına döndü ve Mizzi'yle göz göze geldi.

Yanına gelmesini bekledi.

“Biliyor musun Mizzi ben sürprizleri sevmem!”

Gerçeği söylemişti, sürprizlerden nefret ederdi. Çocukluğunda, Noel akşamlarında, ona arzulamamış olduğu hediyeler verdiklerinde pek sevinememişti, hatta kimilerini kırıp atmış veya kısa süre sonra yitirmişti. Sürprizler onun gözünde kabalıktı! Birişinin aniden bağırması, bir kadının bağıra çağıra ağlaması, müşterilerin kahvehanede yüksek sesle iskambil oynaması, sokakta erkeklerin yüksek sesle kavga etmesi de onun için bir kabalıktı.

“Affedersiniz Sayın Baron, bu bir rastlantı...” diye Mizzi yalan söyledi. “Ben sizi bugün ata binmeye gitti sanıyordum!”

“Mizzi benim artık atım yok! Kiralık atlara da binmem! Nereye gidiyordun?” Biraz şüphelenmiş gibiydi.

“Bir yere gittiğim yok, sadece dolaşmaya çıkmıştım.” diye konuştu Mizzi.

“Şimdi doğru Steinacker’in bahçesine git, kendine bir bira ısmarla. Ben de az sonra gelirim.”

Taittinger yanıt beklemeden arkasına döndü ve yürüdü gitti. O günlerde ata binmeye hiç keyfi yoktu. Binicilerle dostluk kurmak da gereksizdi. Mizzi’ye acımıyor değildi, ancak acıdığı için utandı da. Şu zor oğlu olmasaydı her şey ne güzeldi! Fakat aynı anda oğlanın kendi oğlu olduğunu da anımsadı. Kendini suçlu hissetmedi. Evet, o kesinlikle suçsuzdu. Ancak gerçek bambaşkaydı. Xandl’ın kendi oğlu olmadığını inkâr edemezdi. Mizzi suçlu değildi. Hayır, hayır o da biraz suçluydu! Az sonra Steinacker’in bahçesine girerken dudaklarında bir gülümseme vardı.

Mizzi saat on bire doğru balmumu müzesini açtı. Taittinger oradaki figürlerle çok ilgileniyordu, ancak onları satın almak için çok paraya gereksinim vardı. Ne kadar? Mizzi, bunu Trummer’in bileceğini söyledi. Peki, Mizzi’nin ne kadar parası vardı? Mizzi sadece rahmetli Matzner’in bırakmış olduğu 300 Gulden’den söz etti. Gömlek ve iç çamaşırları satan dükkândan kalan ise onu

ilgilendirmez, diye düşündü. Hücrede beraber kaldıkları aylarda Kreutzer ona, “Bu kötü günler için birikimin,” demişti. “Hiç kimseye söylemek yok! Oğluna bile!” Bu hem Leni’nin önerisiydi, hem de Mizzi’nin bilinçaltı inancıydı. Hapis günlerinden sonra yaşlanmaktan ve fakir kalmaktan çok korkmaya başlamıştı. Umursamazlığını, aşırı sevincini, herkese güvenmesini ve cömertliğini de yitirmiş gibiydi. Zor yaşamı olan her insan gibi o da karşısına çıkabilecek beklenmeyen rastlantılardan çekiniyor, güven altındaki bir yaşamın, içten bir sevginin özlemini çekiyor, kendi birikimlerini kıskanıyor, her kadın gibi bankalara ve sigortalara güveniyordu. Böyle düşündüğü için utanmıyordu. Suskunluk onun gözünde ‘ahlaki bir görev’di...

Şimdi Taittinger’in ödeme yapması bir buyruktu! Mizzi’nin sevgisini körükledi. İki bin Gulden postanede duruyordu, mendile sarılı banka defteri de bavulunda en altta. Bavulun anahtarı boynunda sallanıyordu, küçük istavroz ve Aziz Teresa madalyonuyla yan yana.

“Üç yüz Gulden tabii çok az,” diye mırıldandı Taittinger. Balmumu figürlerinin arasında onlara bir an saygı duydu! “Sana destek olabilmek için elimden geleni yapmaya çalışacağım,” dedi.

“Çok teşekkür ederim... Bu davranışınız çok soylu kişiliğinzin simgesi, Sayın Baron!”

Mizzi iki eliyle Taittinger’in sağ eline sarıldı. Baron engel olmadan, Mizzi eline öpücükler kondurdu. Taittinger ne yapacağını bilemedi, çok şaşırmıştı, kendini bir an için güçsüz hissetti.

Mizzi’nin gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Taittinger bir an için kızar gibi oldu, ancak duyulandı da. Hapishane müdürünün odasında Mizzi’nin ağlamaya başladığı an gözlerinin önüne geldi.

“Beni biraz olsun seviyorsunuz, öyle değil mi?” diye Mizzi sordu.

“Evet... Tabii...” dedi Taittinger ve gözyaşlarının sona ereceğini ümit etti, ancak tam tersi oldu, gözyaşları seller gibi akmaya başladı. Mizzi başını kaldırdı, şapkasının kenarları kıvrılmış, saçları damadağın olmuştu. Avucunun içindeki buruşuk mendil sıırılsıklamdı. Mavi gözlerinin tüm içtenliği ile barona baktı. Taittinger yumuşadı, kendini bu kadına o anda yakın hissetti. Mizzi bu değişikliğin farkına vardı, yerdeki kurbanının zayıf anını kolladı ve hızla aşağı inen bir kartal gibi atıldı:

“Bugün size gelebilir miyim... Akşama?”

“Bugün olmaz!” diye konuştu Taittinger. Beklenmeyen şeyler hoşuna gitmezdi. Hazırlıklı değildi.

“Yarın olur mu? Yarından sonra? Ne zaman..?”

“Evet, yarın olur!” dedi Taittinger. “Tabii aniden başka bir işim çıkmazsa..!”

XXVIII

Bir başka şeyin araya girmesini ve Mizzi'yle buluşmasına engel olmasını ümit etmedi değil. Ancak bu ümidi gerçekleşmedi ve Mizzi Schinagl söz verdiği gibi geldi. Ona kısa sürede yine alıştı, onda eski sıcaklığı, unutmadığı gizemlerini yine buldu. Mizzi sık sık uğramaya başladı. Yeniden uyanan eski alışkanlıklar onunla çabucak canlandı. Mizzi baronu ilk günlerindeki gibi şevkle sevdi. Geçmişte yaptığı gibi tehlikeli şeyler düşledi. Biliyordu onlar biraz budalacaydı, uyandığında kötü düş kırıkları yaşayabilirdi. Neler geçirmedi kafasından: Gün gelecekti baron yaşlanacaktı, belki hastalanacaktı da. Evde bakımı gerekecekti. Hafif bir felç de geçirebilirdi. O zaman bakımı kaçınılmazdı. Her geçen yıl daha da yaşlanacaktı, Mizzi ona gerekecekti, onunla evlenip eşi olacaktı. O geçmişte bir geceliğine kontes olmamış mıydı! Yaşamının son on yılında da niçin barones olmasındı!

İşte o günlerde – hâlâ torunun velisi olan – yaşlı Schinagl, Graz'daki okulun müdüründen bir mektup aldı. Müdür mektubunda Xandl'ı daha çok okulda tutamayacağını, onun en kısa zamanda Viyana'ya annesinin yanına veya başka bir yere yollanması gerektiğini bildiriyordu. Gerek okuldaki davranışları, gerekse çalışkanlığı ve yetenekleri Steiermark Eyaleti'nde başka bir okula yollanmasına engeldi.

Yaşlı Schinagl, Graz'dan gelen mektubu kızına yolladı. Magdalene Kreutzer ve Trummer evlilik dışı bir çocuğun yerinin annesinin yanı olduğunu söylediler. En iyisi ona uyan bir meslekte çıraklık eğitimi yapmasıydı. Hem babası da buradaydı. Şimdilik ona bir şey söylemeye gerek yoktu. Oğlan hele bir gelsindi. Viyana'ya döndüğünün ertesi günü babasına yollayacaklardı. Xandl ona, “Baba ben geldim, ne yapayım?” diyecekti. Belki babası onu çiftliğe yollardı. Baron keyifli olduğunda böyle bir karar verebilirdi!

Bir hafta sonra, tam Taittinger kaldığı otelden çıkmaya hazırlanırken resepsiyon görevlisi Schinagl adında bir gencin onunla görüşmek istediğini söyledi.

“Gelsin bakalım!” dedi Taittinger. “Ancak bir daha gelip beni sorarsa kapının önüne koyun!”

Evet, gelen Xandl'dı. En son görüşmelerinden bu yana boyu uzamış, ağzı çarpılmış, göz altları kızarmıştı. Bu onun oğluydu! Doğa onunla alay etmek istermiş gibi oğlunu bu hâle getirmişti!

“Günaydın!” dedi delikanlı. Elinde bir kasket tutuyordu. Evet, görünümü değişmişti, çirkinleşmişti, yine de sanki en son dün görüşmüşlerdi.

“Bay Schinagl mı? diye Taittinger konuştu.

“Annem size iyi günler dilememi söyledi...”

“Teşekkür ederim, Bayan Schinagl’a selamlarımı iletin!” dedi Taittinger ve az ötede duran faytona el salladı. Gün kötü başlamıştı. Faytoncu nereye gitmek istediğini sordu.

“Baden’e! diye bağırdı Taittinger, ancak Kärtner Caddesi’ne saptıklarında faytoncuya, “Polis Müdürlüğü’ne lütfen!” dedi. Az sonra indi, adama parasını uzattı. Polis doktoruna uğrayıp Xandl’in durumunu görüşmek istiyordu, ancak sonra vazgeçti. Ne yaptığını bilmeden caddelerde gezindi. Kilise çanları on ikiyi çaldığında Hofburg Sarayı’nın önünden geçiyordu. Kapısında duran askerler nöbet değişimindeydi. Deutschmeister Bölüğü’nden bir teğmen:

“Uygun adım!” diye bağırdı.

Sarayın iç avlusundaki saat henüz on ikiyi çalmamıştı. Davulcu elindeki asayı andıran sopayı kaldırdı. Radetzky marşı kemerli yüksek kapıdan çıktı, dağıldı ve hüznle yavaş yavaş sona erdi. Aynı anda iç avludaki saatin sesi duyuldu. Kadife eller dana derisinden davula okşar gibi dokundu. Kemerli yüksek kapıda teğmen haykırdı:

“Silah omza!”

Sarayın pencerelerinden birinde, ince perdelerin ardında duran Kayser dışarı bakıyor olacaktı.

İnanılmaz bir hüznün Taittinger’in içini kapladı. Aylar sonra ilk kez üniformasını ve orduyu özledi, kederlendi. Bando Mavi Tuna valsini çalmaya başlamıştı. Kayser’in sarayın pencelerinden onlara baktığına inanan insanlar şapkalarını salladılar, alkışladılar, “Yaşa!” diye bağırdılar. Sarayın üstünde ışıyan ilkyaz güneşi onlara gülümsüyordu. “Tanrı Seni Korusun” çalmaya başlayınca Taittinger ürperdiğini hissetti. Böyle marşlarla her asker ürperirdi. Şapkasını elinde öyle duruyordu. O anda asker selamı vermeyi ne kadar da isterdi.

Öğle yemeği için Aziz Stephan Katedrali'nin arkasındaki "Deutsches Haus" lokantasına doğru yürürken ciddi ciddi düşündü. Orduya dönmeliydi! Cebindeki parası azalmaya başlamıştı. Piyade olarak dönebilirdi. Rapordaki bulgular niçin değişmesindi. Yakın dostu Kalergi, Savaş Bakanlığı'nda değil miydi? Eski süvari yüzbaşı anlaşılmaz geçen yaşamını düşündü. Çiftlik, Mizzi, Prater'de her gün karşılaştığı insanlar, şu Kreutzer'le şu Trummer..! Balmumundan heykeller de artık ilgisini çekmiyordu. O bir zamanlar iç çamaşırı satan bir dükkân devralmıştı, şimdi de sıra balmumu müzesindeydi. Bundan sonra böyle şeylere girişmeyecekti! Çiftliği olduğu gibi elden çıkaracaktı! Orduya geri dönecekti! Otele gitti, lobiye oturup düşüncelere daldı.

Ancak az sonra yanına gelen resepsiyon görevlisi, çünkü delikanlının yine onu sorduğunu söyledi. Bu kez, her gün uğrayan bayanla gelmişti. Görevli ne yapması gerektiğini sordu. "Gelsinler!" diye mırıldandı Taittinger.

Anneyle oğlu geldiler. Taittinger bir an ayağa kalkmamayı düşündü, ancak yabancı bir güç itti, onu koltuğundan kaldırdı. Bir kadının karşısında oturmak olmazdı, ayağa kalkmalıydı! Hafifçe gülümsedi. Mizzi Schinagl Graz'daki okul müdürünün yollamış olduğu mektubu çantasından çıkarıp Taittinger'e gösterdi. Sonra mendilini eline aldı, ağlamaya hazırlandı. Taittinger birkaç satır okuduktan sonra mektubu önündeki masaya bıraktı. Mizzi mendili gözlerine götürdü. Hıçkırdı ve konuştu:

"Oğlumuz kötü yetişti!"

Bu tam bir kınamaydı. Taittinger'in yapıtı başarısızlıkla sonuçlanmıştı!

"Sevgili Schinagl," diye baron konuştu, "oğlunuz kaç yaşında?"

"On sekizine basacak yarın!"

“Ah, öyle mi... Tebrik ederim!” dedi Taittinger Xandl’a bakarak. “Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

“Bana kalırsa en iyisi – Bay Trummer de aynı görüşte – babamın dükkânında çalışmaya başlaması... Belki günün birinde ona miras kalır. Biliyorsunuz babam hasta!”

“Hemen yarın çalışmaya başlamayacağım,” diye atıldı Xandl, “yarın benim doğum günüm!”

“O zaman size bir hediye vermek istiyorum,” dedi Taittinger, “yarın tekrar buraya gelmenize gerek yok!” Cüzdanından yüz Gulden çıkardı, karşısındaki delikanlıya uzattı. Xandl aldı, katladı ve avucunun içinde tuttu. Sonra, “Teşekkür ederim,” dedi.

“Teşekkür ederim, Sayın Baron, diyeceksin!” diye Mizzi sesini yükseltti.

“Evet,” dedi Xandl, “teşekkür ederim, Sayın Baron!”

Sustlar. Az sonra yine konuşan Xandl oldu:

“Haydi Mizzi, gidelim!” dedi ve ayağa kalaktı.

“Benim de bir yere gitmem gerekiyor,” diye Taittinger mırıldandı, saatine baktı. O da ayağa kalktı. Şapkasına uzandı. Otelden ilk çıkan Taittinger oldu.

“Ver bana parayı!” dedi Mizzi az sonra caddede yürürlerken.

“Aklımın köşesinden bile geçirmiyorum!” diye Xandl karşı çıktı. “Senin gibi birisi ne yapacak yüzlüğü!”

Mizzi sesini çıkarmadı. Bir süre daha yan yana yürüdüler, ancak oğlan ilk köşede hızla annesinin yanından ayrıldı. “Xandl! Xandl!” diye Mizzi peşinden seslendi. Oğlan dönüp bakmadı bile. Annesi yoluna devam etti, Rotenturm Caddesi’ni geçti, Tuna kanalı kıyısında, Franz Joseph Caddesi’nde kendini bir sıraya bıraktı. Burası çok sessizdi. Sarısalkımların arasından akan suyun hışırtısını dinledi. İnsandan hiç korkmayan küçük karata-vuklar Mizzi’ye sokuldu. Çaldıktan sonra çevresinde duranlardan

para toplayan bir sokak müzisyenini andırıyorlardı. Mizzi oturduğu yerden kalktı, minik kuşlara vermek için az ötede kahvehaneden ay çöreği aldı. Onların duygulandırıcı sokulganlığına teşekkür etmeliydi. Elindeki çöreği çok küçük parçalara böldü ve yanında duran karatavukların önüne koydu, uzun süre yanında kalmalarını arzuladı. Mizzi bugün tek başına olmak istemiyordu. Kuşlarla usul usul konuştu. Onlara Xandl'ın nasıl kötü bir çocuk olduğunu söyledi. "Doğduğunda ne de tatlı bir bebektir, sonra büyüdü, saçları kıvrır kıvrır bir çocuk oldu. Beni 'anne' diye çağırıldığında nasıl da mutlu oluyordum. Şimdiyse onun gözünde bir hizmetçiyim!"

Gözleri yaşlandı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Oğlunun dönmesinden bu yana bugün ilk kez küçük düşürülmüş olduğunu hissetti. Josephine Matzner Evi'nde de onu kullanmışlardı, ancak bir kez olsun hakaret etmemişlerdi. Her hafta uğradığı doktorda, ahlak zabıtasında, tutukladıklarında, hapise attıkların da şimdiki gibi inciltilmiş olduğunu anımsamıyordu. Mizzi'nin onurunun lekelenmesi için doğurduğu çocuğun evine dönmesi gerekmişti! 'Onurunun lekelenmesi' sözünü yaşamında çok duymuştu, ancak ne kadar yıkıcı bir şey olduğunu şimdi kavırıyordu!

Oturduğu yerden kalktı, sağına soluna bakındı, kanal kıyısında dolaşan bekçi yoktu. Çimenlere doğru yürüdü, korkuluklara tutunup aşağıdaki sulara baktı. Birkaç yıl önce kızıl saçlı Karolin kendini az ötedeki Augarten köprüsünden Tuna'ya atmıştı. Onu bulamamışlardı. Matzner, "Tuna vermez ölüleri," demişti. "Alır denize götürür..."

Böyle bir ölüm Mizzi'yi ürpertti. Sulara baktıkça daha çok ürperdi. Ölümden korktu, sulara ölümü sevdi. Aynı anda başında miğferi gezinen bekçiyi gördü, vazgeçti, oturduğu sıraya döndü.

Mizzi hapis günlerinin özlemini çekti. Orada yalnız değildi. Hücresi küçüktü, burada, içindeki dünya çok ise büyüktü, onun

gibi küçük bir kadının yalnızlığı sonsuzdu. Yalnızlık dünya kadar büyüktü. Kreutzer iyi bir dosttu, ancak onun Trummer'i vardı. Bir erkeği seven kadından güvenilir bir arkadaş olmazdı ki! Baron her zaman için onun olmayacaktı. Onun sahip olabileceği tek insan Xandl'dı. O ise çekip gitmişti, ona analık yapamayacağını biliyordu. Bir zamanlar ne kadar cici bir çocuk olduğunu unutabilmeyi arzuladı.

Belki az önce yaptığına pişman olmuştu, annesini her zaman-ki gibi atlıkarıncanın önünde bekliyordu. Yavaş yavaş Prater'e doğru yürüdü. Acelesi yoktu, oğlunun hemen oraya geleceğini sanmıyordu. Xandl akşama doğru döndüğünde ağzı bira ve sert içki kokuyordu. Mizzi yüz Gulden'i ne yaptığını hemen sormaktan çekindi. Bir süre sonra otuzunu harcadığını öğrenince, hiç olmaz yetmişini kurtardık, diye düşündü. Xandl kalan parayı cebinden çıkarıp gösterdi.

“İşte burada,” diye konuştu. “Yirmi Gulden harcadım. On Gulden de bir bisiklete ön ödeme yaptım. Yarın alacağım.”

“Geri kalanı bana ver!”

Xandl elindeki paraları yine cebine soktu. Sonra küçük kapıdan atlıkarıncanın altına girdi, eşiği biraz itekledi, orada çalışan gençle sohbet etti. Ona ‘serveti’ni gösterdi. Adam Xandl'dan borç istedi. Karşılığında gümüş yüzüğünü verebileceğini söyledi, ancak Xandl ona güvenmedi, yüzük sahte olabilirdi. Adam tabancasını gösterdi. Az sonra tabanca ve yirmi kurşun beş Gulden'e el değiştirmişti.

“Yarın onu nehrin kıyısındaki çayırılıkta bir deneyeceğim,” diye düşündü Xandl. “Askerler de orada atış yapar, nöbetçilerin pek dikkatini çekmez!”

Aynı anda Trummer, eğilip, zar zor da olsa küçük kapıdan geçti, içeri girdi. Alışveriş az önce sona ermişti. Xandl'ın elindeki banknotları görünce, onları nereden bulduğunu sordu. Sonra

da baronun salağın teki olduğunu söyledi. Paraları hemen ona veya annesine vermeliydi! Dediğini yapmazsa polis çağıracaktı. Tabanca nedeniyle ikisini de içeri atabilirlerdi.

“Tabancayı kimseye vermeyeceğim,” diye Xandl karşı çıktı. Tabanca cebinde kaldı, parayı ise verdi. Trummer Mizzi’ye, oğlan yanlarında yaşadığı sürece paranın onda kalacağını söyledi. Annesinin cebinden çalabilirdi. Mizzi yine hüznünlendi, parayı yitirdik, diye düşündü.

Taittinger’i Prater’de aradı, ancak karşılaşmadı. Kaldığı otelde de de yoktu. Peter Sokağı’nda soylu efendilerin buluştuğu Schaub Kahvehanesi’ne de uğradı. Taittinger oradaydı. Oturmuş iki subayla sohbet ediyordu. Yanlarına gitmeye çekindi, boş masalardan birine oturmak da istemedi. Dışarıda bekledi, kaldırımında bir aşağı, bir yukarı gezindi. Az sonra Taittinger dışarı çıktı. Tek başınaydı.

“Kusura bakma Mizzi,” diye konuştu, “şu sıralar yapacak çok işim var! Bir hafta sürebilir... Hoşça kal!”

O güne kadar hiç tanımamış olduğu hırs ve çabayla orduya geri dönmeye çalışıyordu. Bir hafta sonra doktorun karşısına çıkacaktı. Piyadeye alınmak için altı aylık kursa devam etmesi de gerekliydi. Askeri öğrenci gibi heyecanlıydı, coşku doluydu. Kimi çocuksu beklentileri de yok değildi, askeri makamların nasıl çalıştığından habersizdi. Savaş Bakanlığı’nda işlerin alayda olduğu gibi döndüğünü sanıyordu. Üst sabah emrediyor, ast emre itaat ediyor, öğleden sonra alaydan gelen emir açıklanıyor ve ertesi sabah emirde istenen şey uygulanıyordu! Ancak Savaş Bakanlığı’nda daireler arasındaki ortak çalışma bambaşkaydı. Birbirleriyle konuşmuyorlar, sadece yazışıyorlardı. Yarbay Kalergi de Taittinger’in dilekçesini hızlandıramazdı, bütün dilekçeler gibi onunki de eski monarşinin karmaşık yollarını takip etmek zorundaydı. “Taittinger dosyası” daireler arasında

gezinirken büyüyüp kalınlaşsa da yine yarbay Kalergi'nin masasına dönecek aşamaya gelmedi. Kalergi dosyanın bakanlıkta sağa sola gidişini takip etse de arada sırada gözden kaçırdığı anlar oluyordu. Baron Taittinger'in heyete çıkması biraz daha zaman alacak gibiydi.

XXIX

İşte o günlerde ‘halktan dostları’ Taittinger’i ziyarete geldi. Bu belki de yaşamının en üzücü ziyaretiydi. Kaldığı otelin lobisinde oturan Taittinger Kreutzer’in peşinde Trummer’in de içeri girdiğini görünce bir an için irkilmedi değil. Onu görmemişlerdi. Kreutzer kapıda durdu, Trummer resepsiyona gitti ve baronu sordu. Görevlinin yanıtını beklerken lobide oturmuş kahvesini yudumlayan Taittinger dikkatini çekti. Hemen elindeki siyah şapkayı ona doğru salladı. Sanki bir matem bayrağı sallıyordu! Sonra kapıya doğru döndü ve orada durmakta olan Magdalena Kreutzer’e el salladı. Trummer siyahlar giyinmişti, Kreutzer ise rengârenk. Taittinger karşı çıkmadı, kalabilirlerdi. O günlerde onları yakından ziyarete gitmeyi aklından geçirmişti.

Oturdular. Kimin söze başlayacağına karar verememiş gibi bir an konuşmadan öyle bakıştılar. Sonra da aynı anda söze başladılar:

“Çok uğursuz bir olay yaşadık!”

“Ne oldu?” diye Tattinger sordu.

“Uğursuz...” dedi Kreutzer ve ağlamaya başladı.

“Leni sus!” Trummer sesini yükseltti ve olup biteni anlatmaya başladı. Ancak şiveyle konuştuğu için baron pek bir şey anlamadı. Bunu fark eden Kreutzer atıldı, ancak birkaç kelimeden sonra boğazına bir şey tıkanı, gözlerinden yaşlar aktı. Konuşurken sanki bir kedi miyavlıyor, birisi bıçak biliyordu! Taittinger’in kafası karıştı, kulakları tıkanı, on dakika boyunca kadının ne söylediğini anlamadı. Heyecanlı kadın arada sırada durup, “Ne söylemiştim..?” diye sordu. Taittinger sesini çıkarmadı, Trummer kadının söylediklerini tekrarlamaya çalıştı. Ancak onun şiveli konuşması Taittinger’i zorladı. Aradan yaklaşık on beş dakika geçtikten sonra tek anlayabildiği Xandl’ın kötü bir şey yapmış olduğu idi... Bunda baronun da suçu yok değildi.

“Suçlusunuz dedim!” diye Trummer homurdandı.

Kreutzer araya girdi:

“Size saygım var, Sayın Baron,” dedi. “Ancak o yaşta bir oğlanın eline bu kadar çok para verilir mi?”

“Ne yaptı ki?” diye baron sordu ve bir an düşündü: Ne yapsam yanlış! Beni rahat bıraksın diye para verdim ve tam tersine neden oldum!”

“Cinayet işledi!” dedi Trummer. “Beni öldürdü! Ancak ben yaşayacağım, daha çok yaşayacağım!”

“Ne demek ‘cinayet işledi?’” diye Taittinger sordu.

“Ateş etti!” dedi Leni ve az önce anlattıklarını tekrarladı. Trummer yüz Gulden’den kalanı elinden almış, ancak Xandl tabancayı vermemişti. “İki gün önce de Trummer gece yarısı iş bitince her zamanki gibi kasadaki parayı saymış eve giderken, Xandl karşısına çıkmış, ona emanet etmiş olduğu parayı istemiş. Yetmiş Gulden yerine yüz Gulden vereceksin, demiş. Trummer

suratına bir yumruk indirmeye hazırlanırken Xandl tabancası çekmiş ve: ‘Eller yukarı!’ diye haykırmış. Onun gibi haydut bozuntularından hiç çekinmemiş olan Trummer oğlanı itip devirmiş. Xandl da düştüğü yerden çılgınlar gibi sağa sola ateş etmeye başlamış. Polis geldiğinde belindekiler dahil bütün kurşunları sıkmış! İşte şimdi hepimiz bir batağın içindeyiz!”

“Siz hiç gazete okumuyor musunuz?” diye Trummer sordu. Öfkelenmişti. Olay dün gazeteye haber olmuştu. Leopoldstadt Komiserliği’ne ifade vermeye gitmişti. Fotoğrafını da çekmişlerdi, yarın gazeteye verilecekti. Mizzi de bütün gününü karakolda geçirmişti. Komiserin söylediğine göre büyük bir dava açılabilirdi. Suç neydi? Soygun girişimi ve cinayete teşebbüs! Mizzi de verdiği ifadede oğlanın babasının kim olduğunu söylemek zorunda kalmıştı. Gazetede yazıyordu! “Suçlu genç, Mizzi Schinagl’la Viyana sosyetesinden soylu bir süvari yüzbaşıları arasındaki evlilik dışı ilişkiden dünyaya gelmiştir...” İsmi yerinde 3 yıldız vardı.

Zavallı Taittinger taş kesilmiş gibi hiç hareketsiz öyle oturuyordu.

“Ona şu parayı vermeyecektiniz, Sayın Baron!” diye Kreutzer konuştu. Çılgınlık yapmıştı, bunu yüzüne söylemeliydi. Biraz aşırı sözlerle, yapmacık hareketlerle açılacak davanın sadece oğlana değil, Mizzi’ye ve barona da çok zarar vereceğini anlatmaya çalıştı.

Kreutzer’in tanıdığı avukat Pollitzer onları nelerin beklediğini açıklamıştı:

“Bu gibi durumlarda gençlere başka ülkelerde, örneğin Amerika’da daha değişik davranırlar. Bizde Avusturya’da ise yetkililer hâlâ geri kafalı!”

“Bu çok doğru!” diye Trummer homurdandı. “Lanet olsun, yaptıkları işten şu kadar olsun haberleri yok!”

Taittinger düşünmeye çalıştı, ancak şunu biliyordu, bir şey üzerinde uzun uzun düşünmeyi her deneyişinde bir kez olsun

akıllı bir sonuca varamamıştı! Şimdi ilk yapması gereken, masasında oturan şu iki kişiden kurtulmak, geçici de olsa rahatlamak... Bunun için de, orduda çoğu kez işine yarayan bir yönetimi uygulayacaktı. Ayağa kalktı ve:

“Ben gerekeni yapacağım!” diye konuştu.

Hatasını baronun yüzüne söylemekle başarı kazandıklarına inanan Kreutzer’le Trummer otelden ayrıldılar.

Taittinger ondan sonraki günlerde yaşadıklarıyla gerekeni yapmaya gücünün yetmediğini fark etti. Polis doktorunu ziyareti sırasında “Schinagl-Trummer” dosyasının çoktan sorgu yargıcının masasında olduğunu öğrendi.

“Sana bir şey söyleyeyim mi,” dedi doktor Stiasny, “bizde bir şeyler yapılabilirdi, ancak sen biraz geç kaldın. Bir dosya sorgu yargıcının masasına geldi mi işleme girmiş demektir, artık yapacak bir şey yoktur. Senin yapabileceğin tek şey, adın davada geçecekse, bunun dolaylı olmasını sağlamaktır. Ben bunu senin yerine üstlenebilirim. Adliye muhabiri Blum’u yakından tanırım. Oturumlarda senin adın geçse de bunu gazetelerde görmeyeceksin! Sevgili Baron, senin için yapabileceğim tek şey bu!”

Yarbay Kalergi de olaydan pek dönüş olmadığını söyledi. Ancak Taittinger pek anlayamadı: Mahkemede girişimde bulunmak niçin emniyetten daha zordu?

“Sana bir şey söyleyeyim mi,” diye konuştu Kalergi, “yargıç polisten daha başkadır. Onlar devlet memurları arasında melekler sayılır. Biliyorum sen, böyle bir olayın tekrar orduya dönmek için yaptığın müracaata zarar vermesinden çekiniyorsun. Uzaklaş bir süre için kentten! Senin yokluğunda her şeyin yine yoluna girmesi için elimden geleni yapacağıma söz veriyorum.”

Taittinger Viyana’dan ayrılmadı. Ona sıkıntı veren, çekindiği bir durum vardı. Başkalarının yazgılarından ve sorunlarından sanki o sorumluymuş gibiydi. Kendinde de bir değişim seziyor-

du. Bu ne zaman başlamıştı pek bilemiyordu. Acaba Sedlacek'le merdivende karşılaşmış olduğu o gün müydü? Daha önce de olabilirdi. Schinagl'ın Sievering'deki dükkânından içeri adımını attığı gün? Yoksa bu değişim çok daha sonra mı olmuştu? Mizzi'yi hapishanede ziyarete gittiği gün mi? Tabii orduya veda ettiği gün de olabilirdi! Sonra hiçbir şeyi umursamadan yaşadığı yılları gözünün önüne getirdi. Çok uzun süre tehlikeli uçurumların kenarında gözleri kapalı gezinip durmuştu. Uçurumlara yuvarlanmamasının tek nedeni onları görememiş olmasıydı! Tehlikeleri fark edebilmesi için aradan çok yılların geçmesi gerekmişti. Şimdiyse her yerde onu bekleyen irili ufaklı çok tehlikeyi seziyordu. Düşüncesizce yaptığı girişimler, aniden aklına gelen yenilikler, önemsemediği için uymadığı kurallar, dikkatsizce yaptığı konuşmalar ona şimdi sorunlar yaratmaya başlamıştı. İçinde yaşadığı dünya çoktandır bir zamanlar tanımış olduğu dünya değildi, her şey hızla değişmişti. Dünyasının değişimini üzerinden üniformayı çıkardığı gün daha çok fark etmişti. İnsanları artık çekici, önemsiz ve sıkıcı diye üç sınıfa ayıramıyordu. Yeni dünyasında ne olduğu bilinmez insanlar da vardı. Yıllar önce cana yakın Mizzi'yle bir araya gelmek, onunla serüven yaşamak ne kadar da kolay olmuştu. O yıllarda yaşadıkları hep rengârenkti, keyif verici ve coşku dolu şeylerdi. Elindeki renkli balonu hoşuna gittiği sürece tutan, canı sıkılınca bırakan ve bulutların arasında kaybolana veya patlayana kadar peşinden bakan küçük bir çocuk olmuştu o. Ancak kimileri patlamamış, yıllarca bir yerde gizlenmiş durmuş, ağırlaşmış ve zavallı Taittinger'in üzerine düşmüştü.

Son günlerde artık her zamanki gibi Prater'e gitmiyordu. Girişimlerinin hep başarısız olduğunu Mizzi'ye, Kreutzer'e ve Trummer'e niçin anlatacaktı? Son günlerde yaşanan çok şeyde suçlu olduğunu fark etmesi ona acı çektirmeye başlamıştı: Xandl'ın bu dünyada varoluşu, ona verdiği yüz Gulden, oğlanın

ürkütücü kişiliği... Çevresindekilerin (üç kişinin) ona artık değer vermediğini seziyordu. “Sizin gibi bir ‘büyükbaş’ hiç görmemiştim!” dedi Trummer. “Biraz yürekli olabilseniz!” dedi Kreutzer. “Benim zavallı oğlum!” diye Mizzi kin dolu bağırdı ve ağladı.

Akan göz yaşları acı değil, nefret doluydu. Bu üç insan Taittinger’e karşı bir ‘düşman cephesi’ oluşturmuştu. O güne kadar herkese güvenmiş olan baron ‘halktan’ bu üç insanın aralarında ona karşı birleşmiş olduğunu sezdi. Kimi an hiç konuşmadan biraz öfkeli, biraz gizem dolu birbirlerine bakıyorlardı. Magdalene Kreutzer’in ağzından çıkan öfkeli sözleri sanki hepsi söylüyordu:

“Yıllarboyu çocuğunuza nafaka vermiş olsaydınız... Mizzi gibi zavallı bir kızı önce baştan çıkarıp sonra da dükkân açmakla bütün sorumluluktan kurtulacağınızı mı sanmıştınız?”

Üç insan gün geçtikçe onu daha çok küçümseye başlamıştı.

“Biz artık başımızın çaresine bakacağız!” dedi Kreutzer günün birinde.

Söylediğine göre aklına olağanüstü bir şey gelmişti! Eline iki buçuk Gulden tutuşturuldu mu istenen her şeyi kaleme alan Pollitzer’in de yardımıyla ‘Saygıdeğer Majesteleri’ne bir af dilekçesi yollamaya karar verdiler! Pollitzer’e göre bu gibi dilekçeler Majesteleri’ne iletilmeden önce ön büro tarafından dikkatle gözden geçirilirdi. Dilekçede, zavallı Mizzi Schinagl’ın bir zamanlar baron Taittinger tarafından baştan çıkarıldığı, doğum yapınca da nafakasız tek başına bırakıldığı yazacaktı. Babasız büyüyen oğlan çok uçarı yetişmişti. Pırıl pırıl bir yaşam daha başlamadan mahvolmak üzereydi. Bu ülke vatandaşının, geleceğin sadık askerinin acımasız yasaların altında ezilip yok olmasını ancak Kayser’in affı kurtarabilirdi. Pollitzer’e göre bu dilekçenin ilk celseden sonra yazılması daha doğru olacaktı, ancak bir an alacağı iki buçuk Gulden’i düşündü ve “Tabii siz mutlaka isterseniz şimdi de yazarım!” dedi.

Ve oturdu yazdı.

Majesteleri her gün yaptığı gibi Viyana caddelerinde dolaşmaya çıkmadan on beş dakika önce gizli ajanlar her zamanki gibi geçeceği alanlarla sokak köşelerini tuttular. Görevleri şüpheli birilerini aramak değil, Majesteleri'nin geçişi sırasında şüphelendikleri kişileri hemen üniformalı meslektaşlarına bildirmektir.

Kayser'in her günkü Viyana gezintisi bayramlarda yaptığı gezintilerin tıpatıp aynısıydı. Kentliler yine de her defasında merakla bekliyorlardı. Bunun, hep aynı olmasına karşın insanların her yıl ilkyazı heyecan dolu bir sevinçle karşılaşmasından hiç farkı yoktu. Kayser'in geçtiği saatte esnaf dükkânını kapatıyor, yol kenarına dizilip onu seyrediyordu. Büyük satış mağazalarında tezgâhtar kızlar, terzi kadınlar, Viyana'nın hep meraklı, akli biraz havada, dedikoduyu seven çocukları hemen bütün pencereleri açıp aşağı bakıyordu. Kayser geçiyordu. Bu yarım saat herkes için bayramdı!

Evet, güçlü iki al atın çektiği faytonun sesi uzaktan duyuldu. Tören giysili bir adam arkada ayakta duruyordu. Faytoncu elindeki kırbacı kaldırmış dimdik oturuyordu. Onu kullanmıyordu, çünkü Kayser'in atlarına kırbaç gerekmiyordu, onlar ne yapacaklarını, nasıl yürüyeceklerini çok iyi biliyordu. Gurur dolu adım atarlarken, sanki "Kayser'in faytonunu niçin biz çekiyoruz" demek istiyorlardı. Faytoncuya yolu gösteren onlardı. Faytoncunun onlara nereye gideceklerini söylemesine gerek yoktu!

İşte böyle günlerden birinde Ring Bulvarı'ndan Mariahilfer Caddesi'ne saparlarken, "Sen çok yaşa!" diye bağırان insanların arasından bir kadın fırladı, hızla faytonun basamağına çıktı ve elindeki mektup zarfını faytonun içine fırlattı. Zarf Kayser'in karşısında oturan emir subayının kucağına düştü. Benzeri olayları Kayser sık sık yaşıyordu. Bunlar çoğunlukla yurttaşlarının af veya yardım talepleri idi. Kayser hemen hemen hepsini okumuş,

kimilerini doğru bulup yerine getirmiş, kimilerini de reddetmişti. İnsanların böyle davranışları Kayser için olağanken yakın çevresindekilerin gözünde anarşik, Kayser'in özgürlüğünü tehdit ediciydi girişimlerdi.

Aynı anda beş memur o kadının üzerine saldırdı. Kadının çantası yere düştü, başındaki şapka da. Peşlerinden koşan polis her ikisini de kaldırdı. Bu arada Kayser'in faytonu çoktan olay yerinden uzaklaşmıştı. Kadını Neubau Sokağı'ndaki karakola götürdüler, iyice üstünü başını aradılar, kimlik tespiti yaptılar. Kayser'in faytonuna atlayan kadının adı Mizzi Schinagl'dı. İşlemlerin sonunda serbest bıraktılar. Ancak bugünden sonra polis denetiminde olacağını söylediler. Her an tekrar çağırabilirlerdi. Bütün bu bulup bitenler Mizzi Schinagl'ı şu kadar olsun ilgilendirmede. Olsa olsa iki günlüğüne hücereye atarlardı veya beş Gulden ceza keserlerdi. Onu almak için karakola gelmiş olan Kreutzer'le Trummer Prater'e dönerlerken yol boyunca onunla ne kadar gururlu olduklarını söyleyip durdular.

"Şu barona tek kelimeyle de olsa şimdi yaptığından söz etmeyeceksin!" diye Trummer emreder gibi konuştu. Taittinger'i çoktan düşman ilan etmişti, bütün suç ondaydı! Eğer o günlerde Mizzi'nin af dilekçesi verdiği kulağına giderse balmumu müzesi için tek Gulden vermezdi.

Mizzi Schinagl dilekçe yazısındaki bazı sözlerini utandırıcı buldu, ancak bu dünyada tek varlığı olan oğlunu, tek çocuğunu kurtarmak için her şeyi yapmaya hazırdı. "Ben bir anneyim!" dedi kendi kendine. Olup bitenden Taittinger'i birkaç gün sonra, balmumu müzesi için tüm ödemenin yapılmasının ardından, bilgilendirmeye karar verdi. Devir teslim işlemleri, panayırcılar geleneğine uygun olarak Prater Caddesi'ndeki Café Zirrnagl'de yapılacaktı!

XXX

Taittinger'le akşamüstü saat beşte Café Zirnagl'de buluşacaklardı. Schinagl, Kreuzer ve Trummer saat dörtte geldi ve onu beklemeye başladı. Üçü de baronun son anda sözünden vazgeçeceğinden korkuyordu. Belki de çoktan Viyana'dan ayrılmıştı. Onu gözden kaçırmamalıydık, diye Kreutzner bir an düşündü.

Ancak Taittinger randevusuna geldi. Birisiyle buluşacağında onun beklediği yerin kapısında değil, az önce veya az sonra inerdi. O gün de Café Zirnagl'ın karşısında faytondan indi. Mizzi hızla caddeyi geçti ve yanına geldi.

“Umarım geç kalmadım?” diye sordu Taittinger. “Çok bekle-din mi?” Saatine baktı. Her zamanki dakikası dakikasına buluşmaya gelmişti.

“Sana hemen bir şey anlatmalıyım!” diye Mizzi konuştu.

Söyleyeceklerine baronun karşı çıkmasında hiç çekinmiyordu. Şu günlerde kendini çok yalnız hissettiğine, herkesin onu terk

etmiş olduğuna inanıyordu. Mizzi sevgilisiydi! Onu seviyordu, oğlundan ve babasından daha çok. Buna artık emindi

“Ne var, ne oldu?” diye Taittinger sordu.

Mizzi onu kolundan tuttu, yan sokaklardan birine doğru yürüdü.

“Senin balmumu müzesini almanı istemiyorum,” diye konuştu. Farkında olmadan Taittinger’e, “Sen,” demişti. Daha önce ona hiç, “Sen!” dememişti. Bu söz belki birlikte geçirilen ilk gecenin, güzel dakikaların ardından söylenirdi. Onun yeterli parası vardı, baronun desteği gerekmiyordu. Bir süre Kreutzer’in önerisine kanmakla hata yapmıştı. Bir daha böyle şey yapmayacaktı. Hem bu arada oğlunun affı için bir dilekçe de vermişti.

“Kabul edemem, sevgili Mizzi,” diye Taittinger konuştu. Yanındaki kadının kolundan çıktı. Sesi çok uzaklardan geliyordu, sanki kapanan bir demir kapı çarpmış gibi tınlıyordu. “Ben sana olan borcumu ödeyeceğim. Senin oğlunun güvenilir bir geleceği olmalı! Haydi gel şimdi benimle!”

Baron hızla yürüdü, Mizzi yarım adım peşinden gitti. Hızlı yürümesine karşın yüreği yavaş atıyordu. İçi bomboş kafası ağır bir yük gibi boynunun üzerinde duruyordu.

Taittinger Café Zirnagl’dan içeri girerken, “Çabucak halledim,” diye düşündü. Balmumu müzesinin sahibi, emlakçı ve sözleşmeyi hazırlamış olan Pollitzer oturmuş onları bekliyorlardı. Görüşme sırasında Taittinger her söyleneni anlamaya çalışmadı. Her yandan sözler havada öyle uçuştı, rüzgârı, fırtınayı, tozu ve kar tipisini aynı anda yaşadı.

Pollitzer, “Haydi kalkalım!” dediğinde önünde duran kahvesini bitirmemişti.

Taittinger, “Görüşme bitti mi?” diye Taittinger sordu.

“Hayır, Sayın Baron!” dedi masadaki görüşmeleri yöneten Pollitzer. “Yaşlı Percoli’ye de uğramamız gerekiyor. Evi az ötede. Sayın Baron arzu ederse bizi burada bekleyebilir...”

Taittinger onları burada bekleyemeyecekti. Pollitzer'in çok desenli kravatı, geniş kenarlı şapkası, renkli kadife yeleği ve içi evrak dolu çantası onu rahatsız etmesine karşın masadan kalktı ve sahibinin sözünü dinleyen uslu bir ev hayvanı gibi peşinden yürüdü. Percoli iki ev ötede oturuyordu. İçeri girdiler, loş bir mutfaktan geçip cam tavanlı, ferah ve aydınlık bir atölyeye vardılar. Yaşlı Napolili ayağa kalkmadı.

Sözleşme Pollitzer'in çantasındaydı. Yaşlı Tino Percoli yüz Gulden karşılığında son ayların bilançosunu da Taittinger'e verecekti. Monarşinin sınırları içinde benzeri bir balmumu müzesini açmayacağını garanti ediyordu. Paris'teki Musée Grévin ve bazı yabancı ülkelerdeki müzeler sözleşmenin dışındaydı.

"Sözleşme yarına kadar bende kalsın," dedi Percoli. "Yarın öğleden sonraya kadar... Rahat rahat bir okumak istiyorum!"

"Sayın baronla ilgili bölümleri de dikkatle okumanızı rica ederim," dedi Pollitzer.

Taittinger onlarla birlikte Café Zirrnagl'e döndü. Yedi yüz Gulden'lik ön ödemeyi hemen yapacaktı. Geri kalan sekiz yüz Gulden'i de en kısa sürede ödeyeceğine yazılı söz verdi. Masaya mürekkeple tüy kalem getirdiler. Sözleşmenin altını çabucak imzaladı ve rahatladığını hissetti. Üzerinden büyük bir yük kalkmış, sorunları azalmıştı. Masada oturanlara içten vedalaştı ve Pazar akşamı balmumu müzesinin yeniden açılışına kesinlikle geleceğini söyledi. Sonra hep birlikte içmeye gittiler. Mizzi Schinagl birden ağlamaya başladı. Niçin ağladığını sordular. "Sevincimden!" dedi.

Yeni müzenin açılışına meraklı çok insan katıldı. Taittinger de tabii aralarındaydı. Sunulan programı baştan sona izlemek zorunda kaldı.

Hafif gıcırdayarak perde açıldı. Mizzi'nin kırmızı bir tahtta oturduğunu gören Taittinger ürktü. Canlı mıydı, yoksa balmu-

mundan mı? Bunu ayırt etmek mümkün değildi! Ağır incilerden oluşan uzun, üç kat bir kolye balmumu boynundan sallanıyor, balmumu dekoltesine iniyordu. Kulaklarında iri elmaslardan küpeler takılıydı. Büyük bir gaz lambası tavandan sallanan mavi tülün arkasına gizlenmiş salona büyüleyici bir ışık veriyordu. ‘Şah’ın sevgilisi kadın’ın başındaki hilâl gümüşten ince oklarla bol sarışın saçlarına tutturulmuştu. Mizzi kırmızı tahtta hiç hareket etmeden oturuyordu. Canlı mıydı, yoksa balmumundan heykel miydi?

Evet, Mizzi’ydi! Konuşmaya başladı:

“İran Şahı, Sayın Majesteleri, bana çok iyi davrandı. Ben bir zamanlar Viyana’nın fakir bir çocuğuydum. Haremin bütün kadınları emrim altında. O en çok beni seviyor. Daha uzun süre hükmedeceğimi umuyorum. Viyana’ya selamlar yolluyorum, bütün insanlarına ve aziz kilisesine!”

Bir alkış koptu. Perde gürültüyle kapandı.

“Düşler son buldu!” diye Trummer seslendi.

Herkes perdeye doğru yürüdü. Kalabalığın arasında kalan Taittinger kendini dışarı attı.

XXXI

Gazeteler yavaş yavaş, yıllar sonra, yine İran'dan söz etmeye başladı. Ülkenin şarktaki dostu, Majesteleri Şah, yıllar önce Viyana'yı ziyaret ederek Avusturya halkını onurlandırmıştı. Şah'ın bu ziyareti monarşinin bütün vatandaşlarının anılarında hâlâ çok canlıydı. Rusya'da, İngiltere'de, Fransa'da toplum yaşamında dönen dolapları, yaşanan entrikaları seven gazeteler de Şah konusuna el attılar.

Viyana'da çıkan "Fremden-Blatt" Gazetesi Tahran'a özel olarak bir muhabir yolladı. Gazeteci oradan İranlıların günlük yaşamlarını, İranlı kadınları, İran bahçelerini, İran ordusunu, İranlı köylüler üzerine değişik haberleri gazetesine gönderdi. Birkaç röportaj ve haberin ardından Viyanalı okur kendini Döbling'de, Grizing'de, Leopoldstadt'ta veya Alsergrund'da sandı. Viyana gazetelerinde İran'la ilgili tek politik haber çıkmadı. Kısa süre sonra bütün Avusturya, başta diplomatlar, gazeteciler ve

politikacılar olmak üzere İran Şahı'nın yine Viyana'ya gelmeye hazırlandığını biliyordu.

Saraydakiler eski protokolleri arayıp ortaya çıkardılar. Şah'ın Viyana'da kaldığı günlerde olup bitenleri tek tek gözden geçirdiler. Bunu yaparken Viyana güvenlik polisinin arşivlerini de incelediler.

İşte aynı günlerde Lazik'in aklına yepyeni, daha doğrusu 'paha biçilmez' bir şey geldi. Yapacağı haberlerde Prater'deki yeni balmumu müzesinden de söz edecekti. İran Şahı'nın ilk Viyana ziyareti günlerinde Kronen Gazetesi'nde çıkmış olan bütün haberler, yayınlanmış bütün fotoğraflar arşivindeydi... Lazik'in aklından geçen için Mizzi Schinagl on Gulden ödedi!

Evet, monarşinin başkenti İran Şahı'nın yeni ziyaretine hazırlanmaya başlamıştı. Ülke gazeteleri bu ziyareti haber yapacaktı. Kısa süre içinde bütün resmi dairelerde çalışanlar, saraydaki hizmetkârlar, faytoncular, uşaklar, nöbetçiler olup bitenden haberdardı. En son öğrenenler ise her zamanki gibi yabancı diplomatlar oldu!

Tino Percoli de güncelliğin müzeye taşınması için elli Gulden bağışladı. İran Şahı, başvezirle yardımcısı ve harem ağası müzede yer alacaktı. (Hareme gelince, hanımlar bir süreliğine Şah'tan ödünç alınabilirdi.) Sarayda, kabinede, İçişleri Bakanlığı'nda, Ulaştırma ve Ticaret Bakanlığı'nda, Viyana Emniyet Müdürlüğünde, Trieste Polisi'nde ve Liman Müdürlüğü'nde, Demiryolları İdaresi'nde herkes bu ziyarete hazırды. İmparatorluğun her köşesinde dev bir makinenin parçacıkları gibi en küçük memur bile kollarını sıvamış, büyük bir çabayla çalışıyor, araştırıyor, sağa sola koşuşturuyor, raporlar hazırlıyor, gelen raporları değerlendiriyordu. İran Şahı'nın ilk ziyaretinde çoğu bavulun Trieste'de unutulduğu ve geç Viyana'ya vardığı henüz akıllardaydı. Arşivlerde o günlerden kalan çok şey tekrar ortaya çıkarıldı. Resmi

tören nasıl hazırlanmıştı, kimler katılmıştı, saraydaki balo nasıl düzenlenmişti, saygı birliğinde hangi subaylar görevlendirilmişti... Bu araştırmalar sırasında süvari yüzbaşı baron Alois Franz von Taittinger'i de anımsadılar. Özel bir görev nedeniyle bağlı olduğu alaydan Viyana'ya yollanmıştı. Eski dosyaları karıştıran çok çalışkan bir memur – Taittinger'in kötü yazgısı – baronun o günlerde bırakmış olduğu olumsuz izlerin peşinden gitti ve 'sadık' her devlet memuru gibi dosyalarda bulduklarını emniyete ilettiler. Oradaki 'sadık' memurlar da hazırladıkları raporu Savaş Bakanlığı'na yolladılar.

Taittinger dosyası bakanlıktaki müsteşarlardan Sackenfeld'in masasına geldiğinde denetleme komisyonu baronun dilekçesini işleme koymuştu ve onun hangi tarihte komisyona davet edileceğine karar vermeye hazırlanıyordu. Dosyanın üzerinde, "Taittinger, çok gizlidir" yazıyordu. Sackenfeld koltuğunun altında dosya ve yarbay Kalergi'nin raporu bakanlıktaki yetkili bölüme gitti. Görüşmeler sonunda bu gelişmeler ışığında Taittinger'in dilekçesinin kabulünün söz konusu olmayacağına karar verdiler.

Bunun barona bildirilmesi gerekiyordu. Yarbay kılıcını beline taktı ve yola koyuldu.

Taittinger otelindeydi. Kalergi karşısında asık sıratlı, çok değişmiş ve çabuk yaşlanmış bir Taittinger buldu. Otelin lobisinde oturduğu yuvarlak masanın üzerine kocaman, dört köşe bir afiş duruyordu. Baron düşünceli düşünceli afişte yazanları inceliyordu. Kalergi karşısındaki koltuğa oturdu. Taittinger hâl hatırsormadan hemen konuya geçti:

"Kalergi, sen benim tüm yaşamımı biliyorsun!" diye konuştu. "Geçmişte şu Schinagl'la yaşadıklarımı ve sonra o budala olay... Oğlumdan da sana söz etmiştim, öyle değil mi? Bundan iki hafta önce her şeyi yoluna soktum. Balmumu müzesini ödedim, şimdi

yeni adla çalışıyor. Bildiğim kadarıyla Schinagl'ın oğlu, tabii benim de oğlum, Xandl, budalaca bir olay nedeniyle tutuklanmış...”

“Ah, evet...” dedi Kalergi. “Okumuştum...”

“Şimdi, orduya geri dönmeye hazırlanırken,” diye Taittinger devam etti, “geçmişte kalan kimi olumsuz şeylere şu sıralar son vermek üzereyim... Az önce Trummer denen adam – şimdi kim olduğunu sana anlatmam uzun sürer, Mizzi’yi yakından tanıyan birisi – şu ilanı getirip bıraktı. Yarın bütün gazetelerde çıkacakmış, duvarlara da yapıştırılacakmış.”

Taittinger masada duran afişi yarbay Kalergi’ye uzattı.

“Yeni açılan Balmumu Müzesi Sayın Majesteleri İran Şahı’nın Viyana’yı ziyareti nedeniyle sunar:

Şah’ın yanında yaverleri Franz-Joseph İstasyonu’nda İmparatorluk treninden inişi

Tahran haremi ve baş harem ağası

Viyanalı cariyeye, bir Sievering çocuğu, Şah’la tanıştırılıyor ve İran’daki haremde baş kadın oluyor

İran Şahı’nın dairesi”

Yarbay Kalergi yazılanları okuduktan sonra, başı önünde afişi yavaş yavaş katladı. Taittinger’in hüzünlü bakışlarıyla karşılaşmak istemiyordu. Buraya gelmesinin nedeni ona gerçekleri açıklamaktı. Ne söylemeliydi? Sustu ve elindeki afişle oynadı. Söze nasıl başlamalıydı?

“Sabırsızın biri oldum artık,” diye Taittinger konuştu. “Anlıyorsun beni, öyle değil mi? Hep çok uçarı bir yaşam sürdürdüm. Şimdi ise geç kaldığımın farkındayım. Bak... bak... Bugün aynada yüzümü gördüm. Yaşlanmışım. Az önce şu afişi elimde tutarken yaşamımda çok budalaca şeyler yapmış olduğumun farkına vardım. Zamanında Helen’le evlenmiş olsaydım belki iyi ederdim. Artık benim için tek kurtuluş yine orduya dönmek. – Var mı sende yeni haberler?”

“Ben de onun için sana geldim ya,” dedi yarbay.

“Haydi, anlat bakalım!”

“Evet, sevgili dost... Az önce söylediğim gibi hep eski olaylar... Az önce Sackenfeld’le görüştüm. Tahran’dan gelecek şu herif dönene kadar beklemelisin! Tam polis eski dosyaları açarken sen kalkmış, orduya döneceğim, diyorsun! Benim şimdi söyleyeceğim tek şey: Bekleyeceksin!”

“Hemen olmayacak, öyle mi..?”

“Olmayacak,” dedi Kalergi. “O günlerde yaşadıkların yine su yüzüne çıktı. Şimdi üzerine gitmeyelim!”

Taittinger, “Öyle mi...” diye mırıldandı. “Teşekkür ederim.” Ve bir süre ayağa kalkmadan öyle oturdu. Akşam olmuştu. Lobinin ışıkları yandı. “Ben artık bir yitiğim,” dedi Taittinger ve sustu. Sonra aniden bağırır gibi konuştu, çok tiz çıktı sesi: “Dilekçem reddediliyor, öyle mi?”

“Şu anda, evet!” diye Kalergi konuştu. “Hele İran Şahı’nın dönüşünü bir bekleyelim...” Bir an sustu. Sonra yakın arkadaşına konuyu unutturmak istermiş gibi, “Haydi, gel Anker’e yemeğe gidelim...” dedi ve saatine baktı.

“Elimi yüzümü bir yıkayım!” diye Taittinger mırıldandı. “Odama çıkayım. Sen bekle biraz...” Ayağa kalktı, merdivenlere doğru yürüdü.

Beş dakika sonra Kalergi silah ses duydu. Bir tabanca sesi merdivenlerde ve koridorlarda yankılandı...

Baronu yazı masasının yanında yerde, ölü buldular. Bir şeyler yazmak istemiş olacaktı. Tabanca henüz sağ elindeydi. Beyni parçalanmış, gözler dışarı fırlamıştı. Yarbay Kalergi yakın arkadaşının gözlerini zor kapattı.

Taittinger’i askeri cenaze töreniyle gömdüler. Bir manga asker havaya ateş etti. Tabutun peşinden Prinz Eugen Oteli

müdürü, Mizzi Schinagl, Magdalene Kreutzer, İgnaz Trummer, yarbay Kalergi ve bakanlık müsteşarı Sackenfeld yürüdü.

Mezarlıktan dönüş yolunda Sackenfeld sordu: “Niçin yaşamına son verdi? Siz onu yanında değil miydiniz?”

“Bilmiyorum...” diye mırıldandı Kalergi. “Sanırım o yaşam yolunu yitirmişti... İnsanoğlu böyle şeyleri yaşar, yoldan çıkar!”

Baron Alois Franz von Taittinger’in arkasından başka şey söylemediler.

XXXII

Alay bandosu şefi Nechwal'e bu kez İran Milli Marşı'nın provasını yapmaya üç gün zaman tanımışlardı. Emir son anda gelmişti. Bu nedenle müzisyenler görev dışı saatlerde de bir araya gelip çalıştı.

İranlı Majestelerinin geldiği gün Viyana'da insanlara çocuksu sevinç veren, onları mutlu eden bir ilkyaz yaşanıyordu. Karşılama için üç ihtiram bölüğü öngörölmüştü. Bunlardan biri peronda sıraya girmişti, diğer ikisi de, meraklı ve coşku dolu insanların birikmiş olduğu istasyonun önündeki alandaydı. Mavi üniformalı askerler ne de güzel yakışuyordu Viyana ilkyazına! Şah'ın ilk ziyaretinde de böyle güzel günler yaşanmıştı. Sanki bugün o günlerin yeni doğmuş kardeşıydi...

Şah'ı bu kez Avrupa'ya getiren ilk ziyaretindeki gibi iç huzursuzluğu değildi. Yaşamında bir değişiklik aramuyordu, merak da dolu değildi. Çünkü o birkaç aydır hareme yeni

alınan on dört yaşındaki Hintli kız Jalmana Kadhinderi'yle birlikte yaşıyordu. Jalmana neşe dolu, yumuşak huylu biriydi, Ganj Nehri'nin uzak kıyılarından gelmiş zarif bir geyikti! Şah Viyana'ya bu gelişinde yanında sadece onu getirmişti. Baş haremâğası da Efendisi'ne yine eşlik ediyordu. Bu kez yeni bir başvezirle yolculuğa çıkmıştı. Diğerleriyle arası açıldığı için Şah onu emekliye ayırmıştı. Emir subayı aynı adamdı. Rahat bir yaşamı seven Kirilida Pajidzani aradan geçen yıllarda Şah'ın değer verdiği adamı olmuştu. Henüz genç sayılmasına karşın generallik rütbesine terfi ettirilmişti, süvari sınıfından sorumlu komutandı da...

Zavallı Taittinger on gün önce gömülmüştü, kurtlar tabutunu kemirmeye başlamıştı. Bu kez onun yerine Polonyalı bir süvariye özel görev yüklenmiş ve Viyana'ya yollanmıştı. Stanislaus Zaborski görevini çok ciddiye alan birisiydi. 'Polonyalılara güvenilmez' diye konuşanlara bunun gerçek olmadığını kanıtlamak istiyormuş gibiydi. Üstteğmen Zaborski tren geldiğinde, biraz hava atmasını seven Taittinger gibi istasyon lokantasında oturmuyor, peronda yük vagonunun yanında duruyordu. Bu kez bütün bavullar Viyana'ya gelmişti. Misafirler trenden indiğinde kendini hemen Şah'ın sağ kolu general Kirilida Pajidzani'ye tanıttı. Favorileri ağarmaya başlamış general keyfi hep yerinde süvari yüzbaşısı Taittinger'in ne yaptığını sordu. Viyana'da mı yaşıyordu?

"Sayın Ekselans," diye üstteğmen Zaborski konuştu, "Sayın yüzbaşı bundan on gün önce aniden vefat etti!"

Kirilida'nın yaşamında korktuğu tek şey ölümdü.

"Fakat yüzbaşı henüz gençti," dedi ve kendini düşündü.

"Sayın Ekselans," diye konuştu Zaborski, "ölümü ani oldu..."

"Kalb sektesi mi...?"

"Hayır, Sayın Ekselans!"

“Öyle ise intihar..?”

Zaborski sesini çıkarmadı. Pajidzani derin bir nefes aldı. Son yıllarda Padijizani’yle baş haremağasının arası oldukça iyi sayılırdı. İkisi de başvezirden hoşlanmadığı için iyi anlaşıyorlar, ondan kurtulmanın yollarını arıyorlardı. Kirilida Pajidzani generallik rütbesine terfi ettirildikten sonra baş haremağası onu daha cana yakın bulmaya başladı. Pajidzani’nin hiç kimseye zararı yoktu, söylenen her şeyi yerine getirmeye hazır, biraz düşüncesiz ve söylenenleri çabuk kabullenen birisiydi. Baş harem ağasının gözünde çok mükemmel bir dosttu!

Viyana’ya gelişlerinden iki gün sonra, Avrupalı giysiler üzerlerinde, ilkyazın ısıtıcı güneşinde kentin caddelerinde geziniyorlardı. Rengârenk vitrinlere baktılar, hoşlarına giden gereksiz bir sürü şey aldılar. Bastonlar, opera dürbünleri, çizmeler, yelekler, Panama şapkaları, şemsiyeler, tabancalar, kurşunlar, av bıçakları, cüzdanlar ve deri bavullar...

Viyana’nın büyük alışveriş caddesinde yürürlerken baş harem ağası aniden saray kuyumcusu Gendl’in dükkânının önünde durdu, şaşkın şaşkın vitrine baktı. Lacivert kadifeden büyük bir yastığın üzerinde memleketindeki dağların doruklarını örten karlar gibi ışıldayan üç sıra kocaman inciden oluşmuş bir kolye gözerini kamaştırmıştı. Bu kolye ona hiç de yabancı değildi. Bir kez elinde tutmuş, gözleriyle dokunmuş olduğu mücevherleri, yakutları, zümrütleri, safirleri, incileri hiç unutmazdı.

Şimdi vitrinde duran incilerin nereden geldiğini biliyordu. Onları bir zamanlar Efendisi’nin isteği üzerine bir eve götürmüştü.

“Sen dün bana...” diye konuştu yanında generalle bakışlarını vitrindeki incilerden çekmeden, “... yaşamına son vermiş olan o süvari yüzbaşidan söz etmiştin...”

“Evet,” dedi Pajidzani.

“Gel benimle! Kuyumcuyla konuşacağım, sen de bana tercümanlık yapacaksın!”

İçeri girdiler ve tezgâhtara kendilerini tanıtıp dükkân sahibiy-le konuşmak istediklerini söylediler. Az sonra saray kuyumcusu Gwendl ağır ağır merdivenleri indi ve yanlarına geldi.

“Biz Majesteleri Şah’ın maiyetindeniz,” diye baş haremağası konuştu. Yanındaki general tercüme etti. “Vitrindeki incileri nereden aldınız?”

Gwendl gerçeği söyledi. Ona Banka Efrussi’den gelmişti, bir süre durduktan sonra Amsterdam’a satmıştı. Oradaki sahibi de bir süre önce Gwendl’e komisyon karşılığı satması için yollamıştı.

“Fiyatı nedir?” diye baş haremağası sordu. Pajidzani tercüme etti.

“İki yüz bin Gulden!” dedi Gwendl.

“Ben satın alıyorum,” diye konuştu baş haremağası. Sonra iç cebinden ağır mavi bir kese çıkardı, yavaş yavaş kalın kordonunu açtı ve içindekileri masanın üzerine döktü. Keseden çıkan altın kutucukların içinde elli bin Gulden vardı. Baş haremağası inci kolyeyi ertesi gün satın alacağını söyledi ve şimdi hemen vitrin-den kaldırmasını istedi. Ön ödeme aldığını onaylayan Gwendl ona bir pusula verdi.

Baş haremağası, “Gerek yok,” dedi ve pusulayı yırtıp masaya bıraktı. “Yarın aynı saatte yine geleceğim!”

Pajidzani tercüme etti ve dükkândan çıkar çıkmaz sordu:

“Niçin yaptın bunu?”

“Ben incileri çok severim,” diye baş haremağası konuştu.

Kärntner Caddesi’nden Aziz Stephan Alanı’na çıktılar. Bir an durdular. Köşedeki büyük afiş dikkatlerini çekmişti. Rengâ-renk küçük İran bayraklarının çevrelediği afişte kırmızı harflerle şunlar yazıyordu:

“Hazreti Muhammed’e tapan dindar İranlı, Majesteleri, Şah Hazretleri’nin tıpatıp benzeri – Tahran Haremi – Şarkın gizemleri. Prater’deki Büyük Balmumu Müzesi’nde.”

XXXIII

Şah her zamanki gibi sabah erkenden baş haremağasını yanına çağırttı.

Majestelerinin önünde kahvaltıda hep içtiği zerdeçal çayı duruyordu. Büyük nargilesi masanın ayağına dayanmış, tütüyordu.

“Dün gezip yeni dünyayı gördün mü?” diye Şah konuştu. “En son gelişimizden bu yana dünya değişmiş mi?”

“Efendim, her şey değişiyor,” dedi baş haremağası. “Değişiyor, ancak yine de eskisi gibi kalıyor. Bu tabii benim görüşüm!”

“Eski tanışlarına rastladın mı?”

“Sadece bir beyle, bir bayana...”

“Hangi bayana?”

“Efendim, o senin bir gecelik sevgilin olmuştu... Ve ben senin hediyeni götürmek şerefine nail olmuşum!”

“O hâlâ beni düşünüyor mu? Benden söz etti mi?”

“Bilmiyorum Efendim! Senden söz etmedi.”

“Ona ne hediye etmiştin?”

“Sandıklarda bulmuş olduğum en güzel incileri. Bence çok değerli bir hediye idi. Ancak...”

“Ne demek ancak?”

“Bir zaman sonra elden çıkarmış... Dün bir kuyumcunun vitrininde gördüm. Satın aldım...”

“Ne yapıyor bu kadın şimdi?”

“Kendisinden söz edilen birisi değil...”

“Peki ya o günlerde..?”

“O günlerde Majesteleri gençti... Her şey bambaşkaydı. Ben o kızı gördüğümde hemen anlamıştım, bir zavallıydı. Batının geleneklerine göre satın alınabilecek bir ‘eşya’ idi...”

“O günlerde hoşuma gitmişti!”

“Efendim beklediğiniz değildi... Bir benzeriydi...”

“Ben bir kör müydüm?”

“Hepimiz körüzdür,” diye konuştu baş harem ağası.

Şah kendini iyi hissetmiyordu. Önünde duran balı, tereyağını, meyve tabağını eliyle itti. Düşündü. Daha doğrusu düşünür gibi yaptı, çünkü kafası bomboştu, içi boşatılmış bal kabağından farkı yoktu!

“Evet, evet...” diye mırıldandı. “Fakat o kız benim hoşuma gitmişti...”

“Anlıyorum,” diye mırıldandı baş harem ağası.

“Söyle bana,” dedi, “gerçeği söyle, ben bazı önemli konularda yanılıyor muyum?”

“Efendim, gerçeği söylemek isterim... Evet, sen yanılıyorsun, çünkü sen de bir insansın!”

“Neye, nerede güvenmeli insan?” diye Şah sordu.

“Öteki dünyada!” dedi baş harem ağası. “İnsan öldüğünde gideceği öteki dünyada...”

“Sen korkuyor musun ölümden?”

“Ben onu bekliyorum, çoktandır. Hâlâ yaşadığıma şaşıyorum!”

“Gidebilirsin,” dedi Şah. “Git ve geri getir bana incileri!”

Baş harem ağası hafifçe eğilip selam verdi ve süzülen bir gölge gibi odadan çıktı.

XXXIV

Şah bir hafta sonra başkentten ayrıldı. Peronda duran alay bandosunu yine şef Nechwal yönetti. Törene şeref kıtası da katıldı. Yarbay Zaborski, general Kirilida Pajidzani'yle içten veda-laştı. Genç Jalmana Kahinderi arkadaki özel vagona bindi. Dik-kati çekmemesi için yaşlı bir bey ona eşlik ediyordu. Majesteleri Kayser böyle törenlerde deneyimliydi, içten hareketlerle yabancı hükümdara veda etti. İstasyon müdürünün bürosunda pencerede duran Kronen Gazetesi ressamı perondaki töreni çiziyordu.

İran Şahı'nın Viyana'ya veda ettiği saatlerde Mizzi Schinagl, boynunda inci bir kolye balmumu müzesinin kasasında oturuyordu. Düşünceliydi. Xandl'ı bekleyen dava ne olacaktı? Hemen hemen her gün tutukevine gidiyor, biraz kendine gelsin diye oğluna peynir, salam götürüyordu. İyi niyetli gardiyanın bakmadığı bir anda da Xandl'a sigara uzatıyordu. Her şeye karşın nedense ona oğlu gözüyle bakamıyordu. Pek sık olmasa da Taittinger'i anım-

sıyor, uzun uzun onu gözünün önüne getiriyordu. Böyle anlarda kendini mutsuz hissediyordu, ancak Mizzi hüznü dolu yaşam sürdürecektir bir kadın değildi. Tasarruf sandığında duran iki bin Gulden'i düşünüyor, yine neşelenmeye çalışıyordu. Bu balmumu müzesini devralmakla da iyi yapmıştı. Sağlığı yerindeydi, keyfi de. Aşırı coştığı anlar oluyordu. Görünümü nedeniyle kendisine 'gevrek' denen bir kadın tipi idi. Arada sırada peşinden bakmadığı erkek yok değildi!

Yaşlı Tino Percoli balmumu müzesine yeni heykeller yapmaya devam ediyordu. Mizzi Schinagl'ın yaşam öyküsünü iyi biliyordu. Arada sırada sohbet ediyorlardı.

"Belki bir gün gelir yüreği, vicdanı, tutkuları, duyguları, terbiyesi olan heykeller de yapılır... Ancak insanlar onlarla hiç ilgilenmiyor! Bu dünyada herkes garip şeylere ilgi duyuyor! Dehşet dolu, korku verici şeyler onları daha çok çekiyor!"

S O N

